Maksim Gorkij

Varenka Olessov

Bibliotek 1800

Maksim Gorkij

Varenka Olessov

og andre fortællinger

eBibliotek 1800

2026

Ophavsret og brugsbetingelser

Denne ebogsudgave af Maksim Gorkij: *Varenka Olessov* er baseret på originaler, som er public domain i hele verden.

Nærværende ortografisk opdaterede og redigerede udgave af teksten kan frit downloades og videreformidles under Creative Commons-licensen BY-NC-SA – Kreditering-IkkeKommerciel-DelPåSammeVilkår 4.0 International.

Generelt forbehold: *Vær opmærksom på, at denne ebog er baseret på en tekst, som stammer fra en længst svunden tid. Normer og udtryksmåder mm. var anderledes dengang, og der kan derfor forekomme indhold, som på nogle virker stødende. Bogen skal, ligesom alle andre kunstneriske værker fra andre tider, ses i sin kulturelle og tidsmæssige kontekst, og udgiveren kan og vil ikke påtage sig noget ansvar for forfatterens verdensbillede og udtryksmåder.*

Copyright and conditions of use

This ebook edition of Maksom Gorkij: *Varenka Olessov* is based upon sources in the public domain worldwide.

This orthographically updated and revised edition is free to download and reuse under Creative Commons BY-NC-SA Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International.

Disclaimer: *Please note that this book is based on an original text dating from another era. Norms and language were different then, and some readers might find offensive content. We believe that any work of art from previous times should be viewed in its cultural and temporal context and not in the light of latter-day prejudices, and we can and will not accept any responsibility for the author's views or language.*

Bedstefader Archip og Ljenka

De havde begge lagt sig i skyggen af skrænten nede ved flodbredden for at vente på færgen, og længe så de tavse ud over Kubans hurtige og uklare bølger, som skvulpede ved deres fødder. Ljenka faldt i søvn, men bedstefader Archip, der følte en kvælende smerte i brystet, kunne ikke sove. Det var næppe nok, at man kunne skelne deres lasede, magre skikkelser fra den mørkebrune jord; de så ud som to klumper – den ene lidt større den anden lidt mindre –, og deres solbrændte og støvede ansigter, som var sløvede af træthed og hede, passede godt i farven til de brunlige pjalter, som dækkede deres legemer.

Bedstefader Archips knoglede og lange skikkelse lå tværs over den smalle sandstribe, der som et gult bånd bugtede sig langs med stranden mellem skrænten og floden, men den sovende Ljenka, der var lille og skrøbelig, var krøbet helt sammen ved siden af ham og lignede en krum gren, som var brækket af det gamle, visne træ, bedstefaderen, der var kastet i land af flodens kolde og stærke bølger.

Bedstefader Archip støttede hovedet mod sin arm og så over mod den modsatte bred, der var omstrålet af sol og bevokset med et fattigt pilekrat, hvorfra færgens sorte side kom til syne. Tomt og trist var der. Den grå vejstribe, som førte fra floden, forsvandt i det fjerne i steppen. Den tog sig så håbløs ud, så tør og så lige og gjorde bedstefaderen helt sørgmodig.

Hans tungsindige øjne med de røde ophovnede rande blinkede uroligt og forknyt, og ansigtet, som var furet af rynker, var stivnet i et udtryk af håbløs smerte. Han hostede stadigt,

men søgte at holde hosten tilbage, idet han holdt hånden for munden, mens han så uroligt hen til barnebarnet. Hosten var hæs og kvælende; den nødte ham hvert øjeblik til at rejse sig fra jorden, og tvang store tårer op i hans øjne.

Man hørte ikke andre lyde i steppen end hans hoste og bølgernes sagte skvulpen mod sandet. – Steppen strakte sig på begge sider af floden, uhyre stor, brunlig og afbrændt af solen. Kun dér, langt borte i horisonten, næppe synligt for oldingens øjne, bølgede et yppigt, gyldent hav af hvede, og lige ned over det lå den blændende skære himmel. På denne afspejlede tre ranke poppeltræer sig; det så ud, som om de snart blev mindre, snart større, og som om himlen og hveden, som de skyggede over, kom i bevægelse, når træerne hævede eller sænkede sig. Pludselig forsvandt så det hele bag steppeluftsynets glimrende sølvdække.

Dette dække, der var som en klar og forførende strøm, flød undertiden fra det fjerne næsten helt hen til floden, og da blev den til en strøm fra selve himlen lige så ren og rolig som den og kommet for at oplive den af heden forpinte steppe –. Men synet forsvandt igen.

Bedstefader Archip var som storrusser ukendt med disse spejlinger. Aldrig før havde han været i steppen, men nu havde sulten drevet ham ind i den. Han gned sine øjne og tænkte bedrøvet på, at denne hede og denne steppe ville tage hans syn fra ham, ligesom de havde røvet de sidste kræfter fra hans ben, der ikke som forhen i hans hjemstavn kunne bære ham 30 verst om dagen. Næppe nok kunne de nu bære ham halvt så langt.

I dag følte han sig mere elendig end nogensinde, og livet forekom ham endnu mere uudholdeligt, end det havde været

den sidste tid. Han mærkede, at han snart skulle dø, og skønt han var ret ligegyldig overfor døden og betragtede den som noget, man skyldte Vorherre, ville han dog nødig dø så langt borte fra det Orlovske guvernement. Og så tænkte han med uro på sit barnebarn. Hvad skulle der blive af Ljenka? Dette spørgsmål gentog han for sig selv mange gange om dagen, og hver gang var der noget inde i ham, som snørede sig sammen, noget, som isnede. Det blev ham så kvalmt og så bittert, at han fik lyst til straks at vende hjem til Rusland.

Men så kom han til at tænke på Krim, på de nøgne stepper, de grove og hårde bønder, deres vældige og glubske hunde, tatarerne, der var frække og gerrige mennesker, og så på en begivenhed, der var passeret i Taman, og som nær havde bragt ham og Ljenka i fængsel.

At gå til Rusland var langt. Han ville alligevel aldrig nå det, men dø et eller andet sted på vejen. Her i Kuban gav man gavmildt almisser. Befolkningen var velhavende, men mut og spotsk. De kunne ikke lide tiggerne, fordi de selv var rige – –

Man kunne måske finde et eller andet til Ljenka. Han var jo forældreløs så vel her som hjemme i Rusland.

Forsigtigt klappede bedstefaderen med sin ru hånd barnebarnet på kinden, mens han med øjnene fulde af tårer så på ham.

Ljenka rørte sig og så op med sine store, blå øjne. De var alvorlige og mere tankefulde, end de ellers er hos børn, og de syntes endnu større, end de var, i hans lille blege ansigt, der var arret af kopper. Læberne var blodløse og sprukne af heden og steppevinden, næsen var spids.

"Kommer den?" spurgte han, og han skærmede med hånden for øjnene og så ud over floden, som glimtede hårdt i solens stråler.

"Nej, den kommer ikke endnu. Den ligger stille. Hvad skulle den her, der er jo ingen, som kalder på den, og så bliver den roligt liggende," sagde Archip langsomt, mens han blev ved at klappe barnebarnet. – "Var du faldet i søvn?"

Ljenka rystede ubestemt på hovedet og strakte sig i sandet.

De tav lidt.

"Hvis jeg kunne svømme, ville jeg gå i vandet," sagde Ljenka og stirrede ud over floden. Hans stemme lød så underlig hul og fattig.

"Strømmen er så stærk, sådan er vore floder ikke. Hvorfor jager den sådan afsted? Den løber, som var den bange for at komme for sent –"

Og Ljenka vendte sig misfornøjet bort fra vandet. "Ved du, hvad vi kan gøre?" sagde bedstefaderen efter at have tænkt sig lidt om. "Vi kan tage vore bælter af og binde dem sammen. Så gør jeg dem fast om dit ene ben, og så kan du godt krybe ned og bade."

"Nej," sagde Ljenka, "hvor kan det falde dig ind? Tror du måske ikke, at strømmen også kunne trække dig med, og så drukner vi begge to."

"Ved bredden – –? Ja, du har ret, den kan trække os begge med. Se, hvor den presser på! – Sikken en oversvømmelse, der vil blive til foråret – uha! Og slemt bliver det for høsten, der er ikke noget som helst til at skærme."

Ljenka havde ikke lyst til at tale og svarede ikke bedstefaderen. Han tog en klump ler, som han gav sig til at

trykke mellem fingrene med et alvorligt stillestående udtryk i ansigtet.

Bedstefaderen så på ham og kneb tankefuldt øjnene sammen.

"Se her!" begyndte Ljenka sagte, mens han rystede støvet af sine fingre, "jeg tog den klump jord i hånden og trykkede den, og den blev til støv … bitte små korn, som man næppe kan øjne –"

"Nå, og hvad så?" spurgte Archip og hostede, idet han så ind i sit barnebarns store, ophedede øjne og betragtede hans magre ansigt. – "Hvad mener du med det?" tilføjede han, da han havde hørt op med hoste.

"Det var kun sådan – –" Ljenka rystede på hovedet, "jeg sagde det, fordi den hele er jo sådan." Han pegede med hånden ud over steppen bag floden. "Og så er der bygget så meget på den. Hvor mange byer er vi ikke kommet igennem? Forfærdelig mange! Og hvor mange mennesker er der ikke allevegne!"

Og Ljenka, der ikke kunne følge sin egen tanke, blev på ny tavs og stirrede drømmende omkring sig.

Bedstefaderen tav også en stund, så rykkede han sig tæt ind til barnebarnet og sagde kærligt:

"Min kloge, lille ven, det var sandt, hvad du sagde –. Alt er støv – byerne og menneskene – du og jeg – ikke andet end støv. – Å, Ljenka, Ljenka, – blot du kunne læse og skrive, så ville du nå langt. Du taler om alt som et voksent menneske – du lille Guds fugl, min egen lille fugleunge. – Hvad skal der nu blive af dig?"

Bedstefaderen trykkede barnets hoved ind til sig og kyssede det.

"Stop lidt," udbrød Ljenka lidt livligere og frigjorde sig for bedstefaderens knugende og rystende hænder, der strøg over hans hørgule hår. – "Hvad er det, du siger? Støv? Byerne og alt?"

"Sådan har Gud ordnet det, min lille ven. Alt er – jord, men selve jorden er – støv. Og på den dør alt. – Sådan er det, og derfor bør hvert menneske leve i arbejde og i underkastelse. Nu dør også jeg snart." Dette sagde bedstefaderen ligefremt og roligt, men så føjede han bedrøvet til: "Og hvor vil du så gå hen uden mig?"

Ljenka havde ofte hørt dette spørgsmål af bedstefaderen og var for længst blevet ked af at komme ind på dette emne om døden. Han vendte sig derfor bort uden at svare og rev et lille græsstrå af, som han puttede i munden og gav sig til at tygge på.

Men her var bedstefaderens ømme punkt.

"Hvorfor svarer du ikke? Hvordan skal det gå dig uden mig?" spurgte han igen barnet, idet han bøjede sig ned over det og hostede.

"Det har jeg jo sagt så tit," sagde Ljenka adspredt og så misfornøjet hen til bedstefaderen. Han holdt ikke af disse samtaler, de endte så ofte med skænderi.

Bedstefaderen kunne længe udbrede sig over sin nært forestående død. I begyndelsen havde Ljenka lyttet opmærksomt til, var blevet forfærdet over hvad der forestod ham og havde grædt, men det havde ikke varet længe, før han blev træt og hengav sig til sine egne tanker. Men når bedstefaderen mærkede dette, blev han vred og sagde, at Ljenka var dum og holdt ikke af sin bedstefader, at han ikke satte pris

på hans omsorg, og han kunne gå så vidt, at han beskyldte Ljenka for at ønske hans, bedstefaderens, snarlige død.

"Hvad har du allerede sagt? En lille dum én er du, som ikke forstår noget som helst. Hvor gammel er det, du er? Du bliver først elleve år, og svag er du og duer ikke til arbejde. Hvad vil du så gøre? Du mener, at gode mennesker vil hjælpe dig? Ja, havde du haft penge, så skulle de nok have hjulpet dig med at bruge dem –, sådan forholder det sig. At tigge er heller ikke nogen rar beskæftigelse. Man skal bukke for alle og enhver og bede om hjælp hos både den og den, og så bliver man skældt ud, og undertiden får man prygl og bliver jaget bort – –. Tror du, at man regner en tigger for et menneske? Det er der ingen, der gør. I ti år har jeg tigget –, så jeg kender det. En skorpe brød regner de for tusinde rubler. En giver dig en almisse, og så tror han, at Himmeriges porte straks står åbne på vid gab for ham. Hvorfor tror du ellers, at folk giver almisse? Det er for at få fred i deres samvittighed. Derfor er det, min dreng, og ikke af medlidenhed. Når én stikker et par stykker mad til dig, så behøver han ikke at skamme sig over, at han selv spiser. Et mæt menneske er et dyr. Og aldrig kan han have medlidenhed med en sulten, for han ved ikke, hvad sult er. De mætte og de sultne er fjender, og evigt i evige tider vil de blive ved med at være det. Derfor er det umuligt, at de skulle kunne føle medlidenhed med hinanden og forstå hinanden. For den mætte er en tigger som – snavs."

Bedstefaderen var oprørt af vrede og sorg. Hans læber skælvede, og de matte oldingeøjne bevægede sig hurtigt bag de hårede øjenlågs røde rammer, og rynkerne i det pergamentagtige ansigt trådte tættere og skarpere frem.

Ljenka holdt ikke af ham og var bange for ham, når han var sådan.

"Se, derfor spørger jeg dig, hvordan vil du klare dig i verden? Du er et skrøbeligt, lille barn, og verden er et dyr. Den vil sluge dig samme øjeblik du står alene, og det er det, jeg ikke vil have – –. Jeg holder jo af dig, barnlille, du er min eneste, og jeg er den eneste for dig. Hvordan skal jeg så kunne dø – og lade dig blive tilbage – – hos hvem? – – Å Gud, hvorfor har du ikke holdt af din tjener? Til at leve har jeg ikke kræfter, og dø, det kan jeg ikke, fordi – barnet – *må* jeg sørge for. Syv år har han været hos mig – hos mig, gamle – –. Å herre, vær mig nådig!"

Bedstefaderen satte sig, støttede hovedet mod de rystende knæ og græd. Og hans skuldre skælvede ved hans hulken, der i hæse stød brød ud af hans syge bryst. Floden ilede skyndsomt afsted og skvulpede larmende mod bredden, som ville den overdøve oldingens hulken, og fra den skyfri himmel sendte solen sine brændende stråler.

"Nu skal du ikke græde, bedstefader," sagde Ljenka utålmodigt og så til siden. Så vendte han sit sære og mørke ansigt mod ham og tilføjede:

"Vi har jo allerede talt om alt det, jeg skal nok klare mig. I en eller anden beværtning kan jeg vel nok få en plads."

"Der vil man slå dig fordærvet," stønnede bedstefaderen og så på ham gennem tårer.

"Å, det gør man vist ikke, og når de ikke gør det," råbte Ljenka lidt drillende, "skal du se, så kommer jeg nok i vej. Jeg vil da heller ikke lade mig byde alt –."

Her brød Ljenka pludselig af, og da han havde spekuleret lidt, sagde han:

"Måske går jeg i kloster!"

"Ja, kunne du komme i kloster!" sukkede bedstefaderen. Han ligesom blussede lidt op, men så fik han igen et anfald af kvælende hoste.

Lige over hovedet på dem lød råb og en vogns knirken.

"Færge! Færge! – Ohøj!" En kraftig stemme rystede luften.

De to fo'r op og fik fat i deres stokke og tværsække.

Med en gennemtrængende hvinen kørte en tohjulet vogn ind på sandet. Der stod en kosak i den; hovedet havde han kastet tilbage, og den lodne hue havde han trykket ned over det ene øre; han skulle lige til at råbe igen og trak vejret dybt, så hans brede bryst udvidede sig. Hans hvide tænder skinnede i en ramme af sort silkeskæg, der begyndte oppe ved de vidt opspilede og af spænding blodunderløbne øjne. Under hans opknappede skjorte og kappe, der var slængt skødesløst over skuldrene, så man hans hårede og solbrændte bryst. Hans store og stærke skikkelse, hans gråskimlede hest, der var tung og fed, så vel som de høje hjul med tykke gummiringe gjorde indtryk af mæthed, styrke, sundhed og bevidstheden om alt dette.

"Halløj der!"

Bedstefaderen og barnebarnet tog huerne af og bukkede dybt.

"Goddag!" råbte kosakken højt og så over mod den modsatte bred, hvor den sorte færge langsomt og klodset krøb ud fra buskene. Så gav han sig til at stirre på tiggerne.

"Kommer I fra Rusland?"

"Ja, vi gør så, nådige herre!" svarede Archip og bukkede igen.

"Sulter man dér hos jer?"

Han sprang ned fra vognen og gav sig til at ordne noget ved seletøjet.

"Ja, om det så er kakerlakkerne, så dør de at sult."

"Ho, ho, kakerlakkerne kreperer også! Der er altså ikke blevet så meget som en krumme til overs, I har spist rub og stub. Jeg tror, I ikke forstår at arbejde, for forstår man det, så behøver man ikke at sulte."

"Min gode herre, årsagen er, først og fremmest – jorden. Den stritter imod, den føder intet. Vi har udpint jorden."

"Jorden?" Kosakken rystede på hovedet.

"Jorden, den vil altid kunne føde, dertil er den givet mennesket. Sig hellere i stedet for jorden –: Hænderne. Det er hænderne, som ikke dur. Selv en sten falder ikke ud af gode hænder, uden den jo bærer frugt. Har du været ved Sortehavet? Dér pløjer man også i sten, gamle."

Færgen kom.

To stærke, rødmossede kosakker stod flegmatisk på færgen og stemmede de tykke ben mod dens planker og med en knagen satte de den mod bredden, vaklede, slap tovet og pustede, mens de så på hinanden.

"Den er nok varm," sagde den nysankomne og førte sit køretøj ud på færgen, idet han hilste med hånden til huen.

"Å, ja," svarede den ene færgemand, mens han begravede sine hænder i bukselommerne. Så gik han hen til vognen, kiggede ned i den og snusede til den.

Den anden satte sig ned, rømmede sig og gav sig til at trække sin ene støvle af.

Bedstefaderen og Ljenka gik ud på færgen, hvor de stod og stirrede på kosakkerne.

"Nå! lad os så se at komme afsted!" kommanderede vognens ejermand.

"Har du ikke noget med, som man kunne drikke?" spurgte den, der havde undersøgt vognen, mens den anden, der nu havde fået sin støvle af, kneb øjnene sammen og kiggede ned i skaftet.

"Nej jeg har ikke, og hvorfor også det? Er der måske ikke vand nok i Kuban?"

"Vand! – Jeg mener ikke vand "

"Men afbrændt rom? Nej, det fører jeg ikke med."

"Hvorfor gør du ikke det?" Den spørgende faldt i tanker og stirrede ned i bunden af færgen.

"Nå, lad os så komme afsted!"

Kosakken trak sin støvle på; den anden spyttede i næverne og greb fat i rebet. Passageren tog et tag med for at få færgen i gang.

"Men du, gamle bedstefar, hvorfor hjælper du ikke med?" spurgte den færgemand, som havde haft travlt med sin støvle.

"Hvordan skulle jeg dog kunne det?" svarede Archip med en klagende stemme og rystede på hovedet.

"Du behøver såmænd heller ikke at hjælpe dem; de klarer sig nok selv."

Og ligesom for at give bedstefaderen et bevis på sandheden af sine ord, smed den ledige kosak sig tungt ned på færgens planker. Trevent skændte hans kammerat på ham, og da han intet svar fik, stampede han arrigt med fødderne.

"Der kan du se, Ljenka, hvad det er for folk – tykke og mætte. Dette land er et paradis for bønderne," hviskede Archip, idet

han bøjede sig ned mod Ljenka, der så over rælingen ned i vandet.

Strømmen tog fat i færgen, plaskede med en dump lyd mod dens sider, rystede og gyngede den, og færgen bevægede sig langsomt fremad.

"Han er et bæst! Han siger: Hænderne – arbejder dårligt, og selv har han ikke så meget som drømt om at arbejde!" hviskede bedstefaderen. "Hvorfor mon Gud giver nogle mennesker så meget og andre – så lidt?" Så tav han, som om han ventede svar af Ljenka; men da der intet kom, svarede han sig selv:

"Det er for at prøve sjælen. Den sjæl, som knurrer, vil gå til grunde uden glæde og fred i livet –."

Ved at stirre på vandet blev Ljenka behageligt svimmel, og hans øjne, der var trætte af flodens hastige løb, lukkede sig søvnigt. Bedstefaderens sagte hvisken, rebets knirken og småbølgernes friske plasken gjorde ham mere og mere søvnig, og han var så træt, at han ville til at lægge sig på dækket, da der pludselig kom et stød, og han faldt.

Han spilede øjnene op og så sig omkring. Kosakkerne lo, mens de gjorde færgen fast til en afbrændt stub på bredden.

"Hvad, du faldt nok i søvn? Du ser noget sløj ud! Sæt dig op i vognen, så kan du køre med mig til byen. Sæt du dig også op, bedstefader!"

Archip takkede kosakken med en ensformig, snøvlende stemme og rømmede sig. Så krøb han og Ljenka op, og de kørte bort i en sky af fint sort støv, der hvert øjeblik fik bedstefaderen til at tabe vejret i et anfald af hoste.

Kosakken gav sig til at synge. Han sang med underlige lyde, brød pludselig af og endte fløjtende; eller han begyndte at

recitere, holdt op og fortsatte med høj falset. Det var, som om han viklede lydene af et nøgle, som kunne de være garn, og han, når han traf på en knude, rev tråden over. Sangen passede godt til steppen, der strakte sig ud i det uendelige, på enkelte steder afbrudt af striber. Disse striber var luftspejlinger.

Hjulene peb ynkeligt, støvet hvirvledes i vejret, bedstefaderen hostede uafbrudt og rokkede med hovedet. Men Ljenka tænkte på, at de nu snart ville være i kosakbyen, og at han så skulle til at synge udenfor vinduerne med snøvlende stemme: "I Vorherre Jesu Kristi navn!" – Så ville han på ny blive drillet af drengene, og konerne ville spørge ham ud om Rusland og meget andet – –, og så ville det ikke være rart at se på bedstefaderen, som måtte hoste endnu hyppigere og være endnu mere krum, til trods for at det pinte og smertede ham. Bedstefaderen ville tale med sin klagende stemme og grædende fortælle ting, som der ikke var et sandt ord i. – Han ville for eksempel fortælle, at i Rusland falder folk døde om på gaden og bliver liggende; der er ingen til at bære dem bort, for alle er ved at dø af sult – –. Bedstefaderen og han havde aldrig set noget sådant. Men alt dette var nødvendigt, når man skulle have noget udbytte af at tigge. Men hvad skulle man her gøre med almisserne? Hjemme kunne man for et pund få 40, ja 50 kopek, men her var der ingen, der ville købe. Og så måtte man kaste disse sager, der ofte var særdeles gode, bort ude på steppen.

Og hvorfor hastede bedstefaderen fra den ene landsby til den anden? Hvorfor blev han ikke en uge ad gangen hvert sted? Han kom, gik omkring, tiggede sammen og skyndte sig videre, som var han en tyv, der blev forfulgt.

En dag spurgte Ljenka ham om grunden til dette, men bedstefaderen svarede vredt og mørkt:

"Du er dum og skulle derfor hellere holde din mund, forstår du det? Du aner ikke, hvor mange bekymringer jeg har for din skyld, og hvad jeg har i sinde, det ved du ikke. Måske er det lykken til dig, som jeg søger, for at befri dig for at leve som tigger – –. Ja sådan er det, og derfor har du at tie!"

"Skal I ud og samle almisser?" spurgte kosakken og så over skuldrene på de to krumbøjede skikkelser.

"Naturligvis, nådige herre!" svarede bedstefader Archip med et suk.

"Rejs dig engang op, bedstefader, så skal jeg vise dig, hvor jeg bor – så kan I få natteleje hos mig!"

Archip prøvede på at rejse sig, men faldt og stødte sin side mod vognkanten og stønnede hult.

"Nåda gamle," brummede kosakken medlidende. "Det er også lige meget, det behøver du ikke at se; når det bliver sengetid, spørg så blot efter den Sorte, Andreas den Sorte, det er mig. Men kryb nu ned. Farvel!"

Bedstefader og barnebarn befandt sig foran en gruppe poppeltræer, og bag deres stammer kunne de se huse og gærder, og over alt, både til højre og venstre, hævede der sig lignende grupper af træer. Deres grønne blade var dækket af gråt støv, og barken på de tykke, ranke stammer var revnet af heden. Lige foran tiggerne gik der en smal vej med gærdestaver på begge sider, ad hvilken kosakken, som havde befordret dem, forsvandt, og de gav sig til at gå ned ad landevejen med tung gang.

"Nå, Ljenka, skal vi nu gå sammen eller hver for sig?" spurgte bedstefaderen. Og uden at vente på svar fortsatte han: "det er bedst, at vi går sammen – dig giver man alt for lidt, du forstår ikke at tigge."

"Nå! Hvad skal vi også her med meget? Vi kan jo alligevel ikke spise det op," svarede Ljenka mut og så sig omkring.

"Hvad vi skal med det? Du er da en underlig én. Der kan jo, hvad øjeblik det skal være, komme én vi kan sælge det til. Se, det er meningen! – og så får vi penge, og penge har meget at sige; så vil du ikke blive helt ulykkelig, når jeg dør."

Bedstefaderen smilede venligt og klappede barnets hoved.

"Kan du gætte, hvor meget jeg har sparet sammen på denne tur, hvad?"

"Nej!" svarede Ljenka ligegyldigt.

"Elleve og en halv rubel! – Ser du det!"

Men denne sum og bedstefaderens hoverende tone gjorde ikke indtryk på Ljenka.

"Å, du lille stakkel!" sukkede bedstefaderen. "Skal vi da så gå hver for sig?"

"Ja! Hver for sig."

"Nå, så mødes vi ved kirken."

"Ja, det er godt."

Bedstefaderen drejede til venstre, men Ljenka gik videre.

Da Ljenka havde gået nogle skridt, hørte han et skingrende råb:

"Å, gode mennesker, vær barmhjertige!" Det lød som når man med den flade hånd stryger hen over strengene på en harpe fra den dybeste til den fineste tone Ljenka fo'r sammen og fordoblede sine skridt; han følte sig altid så ubehageligt berørt,

når han hørte bedstefaderens bønner. Og når man afslog dem, kunne han endog blive helt bange for, at bedstefaderen skulle give sig til at græde.

Bedstefaderens skælvende og ynkelige toner nåede hans øren i den søvnige og hede luft, som lå over byen. Alt omkring ham var så stille, som om det var nat. Ljenka gik hen til en hæk og satte sig i skyggen af et kirsebærtræ, hvis grene ragede helt ud over vejen. En bi summede højt –.

Han løftede sin tværsæk fra skulderen og lagde den under hovedet; så kiggede han lidt op i himlen gennem løvet og faldt i dyb søvn. Det høje græs og hækkens hullede skygge skjulte ham for de forbigående blikke.

Han vågnede ved en underlig lyd, som vuggede sig i den allerede aftensvalede luft. Det var barnlig gråd – heftig og ustandselig. Barnets hulken kunne dø hen i en fin, lille tone, for så på ny at blive stærk og voldsom, og lyden kom stadig nærmere. Han løftede hovedet og så over græsset ud på vejen.

Der kom en lille, smuk, syvårs pige; hun var godt klædt, ansigtet var rødt og ophovnet af gråd, og hvert øjeblik tørrede hun det med kanten af sin hvide sirtses kjole. Hun gik langsomt ned ad vejen på sine bare fødder, der rejste en tæt støvsky, og hun vidste øjensynlig ikke, hvorfor og hvorhen hun gik. Hun havde store, sorte øjne, der nu både var vrede, bedrøvede og tårefyldte. De små lyserøde øren kiggede listigt frem gennem det kastanjebrune hår, som forpjusket faldt hende ned over pande, kinder og skuldre. I det hele taget forekom hun Ljenka meget interessant og til trods for tårerne – morsom og fornøjelig, rigtig en indtagende skabning.

"Hvad græder du for?" spurgte han, idet han rejste sig op, da hun var kommet ham nær.

Hun fo'r sammen, standsede og holdt pludselig op med at græde, men blev ved med at snøfte sagte. Da hun så i nogle sekunder havde set på ham, skælvede hendes læber på ny, ansigtet fortrak sig, hendes bryst arbejdede, og hun brast igen i voldsom gråd og gik videre. Ljenka følte, at der var noget inde i ham, som snøredes sammen.

"Du skal ikke græde! Sådan en stor pige – det er jo flovt – hører du?" råbte han, før han endnu var nået hen til hende, og da han så havde indhentet hende, så han hende ind i ansigtet, trak på skuldrene og spurgte på ny:

"Nå! hvorfor græder du så?"

"Ja-a-!" kom det langsomt, "var det sket for dig –" og pludselig kastede hun sig ned i landevejsstøvet, holdt hænderne for ansigtet og hulkede fortvivlet.

"Sikken én!" Ljenka slog hånsk ud med hånden, "du er en rigtig tudetøs – du!" Heller ikke dette hjalp. Ljenka så, hvorledes den ene tåre efter den anden flød ud mellem hendes lyserøde fingre, og han blev selv helt underlig til mode og var nær ved at græde. Han bøjede sig ned over hende og strøg med hånden forsigtigt over hendes hår; men han blev med det samme forskrækket over sin dristighed og tog hånden til sig. Hun blev ved med at græde og sagde intet.

"Hør!" begyndte Ljenka – han havde tiet en stund og følte nu en uimodståelig trang til at hjælpe hende –. "Hør! hvad er der dog sket? Har du fået prygl? – Du skal se, det går nok over! Eller er det noget andet, der er i vejen? Sig mig det, du, gør det nu! –

Det vil lette dig! Har du tabt noget? Så kan vi jo lede efter det sammen."

Den lille pige rystede bedrøvet på hovedet, og uden at tage hænderne fra ansigtet svarede hun omsider langsomt og hulkende:

"Jeg har tabt – et tørklæde! – Fader havde det med hjem fra bazaren – – det var lyseblåt med blomster i. Jeg havde det på, og nu har jeg tabt det." Og hun gav sig igen til at græde endnu heftigere end før; fortvivlet blev hun ved med at udstøde sine: Å, hå, hå.

Ljenka følte sig ude af stand til at hjælpe hende. Han flyttede sig sky fra hende og så alvorligt op mod den triste himmel. Det var så tungt for ham, og det gjorde ham så ondt for den lille pige.

"Græd nu ikke – måske kan vi finde det," hviskede han sagte, men da han mærkede, at hun ikke hørte på ham, flyttede han sig længere bort fra hende og tænkte, at der sikkert ville vanke ordentligt til hende derhjemme for det tab. Og han forestillende sig hendes fader som en stor, sort kosak, der pryglede hende.

Hun blev liggende, nær ved at kvæles af sine tårer og vred sig skælvende af sorg.

Han vendte sig bort for at gå sin vej, nedslået over sin mangel på evne til at hjælpe. Men da han havde fjernet sig et par skridt, drejede han hurtigt om og stod på ny foran hende, dér hvor hun lå ved hækken. Han forsøgte at finde på noget hjerteligt og godt, men kunne slet ingen venlige ord huske.

"Nu skulle du rejse dig op, lille pige," sagde han, "og hold så op med at græde! Gå hjem og fortæl, hvad der er sket, sig, at du har tabt det – hører du!"

Han var begyndt at tale med sagte og deltagende stemme, men han sluttede med et mere hårdt tonefald og blev glad ved at se, at hun rejste sig.

"Se, det var da godt!" Smilede han, og han fortsatte fornøjet. "Så, nu må du se at komme afsted. Vil du have, at jeg skal følge dig hjem og sige det? Jeg skal nok tage dig i forsvar, du skal ikke være bange!"

Og Ljenka rettede sig stolt, idet han så sig omkring. "Det behøves ikke," hviskede hun og børstede langsomt støvet af sin kjole, mens hun blev ved med at græde.

"Jeg vil gerne," sagde Ljenka højt og var parat. Han trykkede hatten fast på hovedet og stod foran hende med benene ud til siderne og pjalterne dinglende om sig. Han stødte sin stok mod jorden og så på hende, og hans store, bedrøvede øjne strålede med stolt glans.

Den lille pige kiggede op på ham, gned tårerne rundt i sit ansigt og sagde, idet hun på ny sukkede:

"Nej – det er ikke værd – at du går med – – Moder kan ikke lide tiggere."

Hun gik fra ham, men hun vendte sig et par gange om og så efter ham.

Ljenka tabte humøret, og langsomt forandrede han sin bestemte og udfordrende stilling til sin sædvanlige sammensunkne og modløse. Han kastede tværsækken, som han havde båret på armen, over skuldrene, og da den lille var ved at forsvinde bag omdrejningen, råbte han til hende:

"Farvel!"

Hun så tilbage og var borte.

Det blev tristere og mørkere omkring ham. Det var snart aften, og en tung, lummer luft bebudede torden. Solen stod lavt, og poppeltræernes toppe begyndte allerede at rødme. Men i aftenskyggerne blev de høje og tavse træer endnu tættere og højere, og det forekom Ljenka, at de var faldet i tanker, og at de ligesom ventede på noget frygteligt – –. Himlen over dem blev mørkere og lignede fløjl, og det var, som om den sænkede sig lavere ned over jorden. Langt borte fra hørte man stemmer, og endnu længere borte, men fra den anden side lød sang. Disse lyde, som var svage, men tydelige, bølgede uophørligt i luften, og det syntes, som om denne havde gennemtrukket lydene med hede.

Det blev tristere og tristere for Ljenka, og han begyndte at blive ængstelig til mode. Han ville hen til sin bedstefader. Han så sig omkring og gik så lige ud ad vejen. Til at tigge havde han slet ingen lyst. Hjertet bankede så stærkt i hans bryst, og det faldt ham svært både at gå og at tænke –. Men den lille pige kom alligevel ikke ud af hans tanker, han blev ved med at spekulere over, hvorledes det var gået hende – om hun var nået hjem – om hendes fader var rig – –. For var hun fra et velhavende hus, – så ville hun få prygl – alle rige folk er gerrige. Men var hendes forældre fattige, ville hun måske ikke få det. I de fattige hjem holder man mere af børnene, for dér venter man arbejde af dem. Den ene tanke efter den anden kredsede uafladeligt i hans hoved, og for hvert minut der gik, blev den nagende og urolige følelse af længsel, der som en skygge forfulgte hans tanker, tungere og tungere og tog mere og mere magten fra ham.

Og aftenens dunkelhed blev kvælende og tæt. Kosakker og kosakpiger kom Ljenka i møde og gik forbi ham uden at lægge mærke til ham, de var jo så vant til denne oversvømmelse af forsultne mennesker fra Rusland. Han så på disse mætte, store skikkelser med et ligegyldigt og mørkt blik og gik hurtigt hen imod kirken, hvis kors strålede foran ham bag træernes løv.

Støjen af de hjemvendende hjorder lød ham i møde. Nu er han ved kirken; den er lav og bred med fem blåmalede spir; rundt omkring den vokser der poppeltræer, hvis toppe rager højere op end korset og er farvede af den nedgående sols stråler, der lyser gennem løvet med et rødgyldent skær.

Og dér er bedstefaderen; han rokker hen imod kirkens dør, krumbøjet under tværsækkens vægt, og ser sig omkring, idet han trykker hånden mod sin pande.

Bagefter ham slentrer byens politibetjent; han har trykket huen ned over panden, og han har stok i hånden.

"Hvad! Er din sæk helt tom?" spurgte bedstefaderen, da han var kommet hen til barnebarnet, som var standset og ventede ved kirkepladsen.

"Nu skal du se, hvor meget jeg har!" – og pustende kastede han sin stoppede lærredssæk fra skulderen ned på jorden.

"Nej, her er folk rigtignok flinke til at give! Det kan nok være! Men hvorfor ser du så højtidelig ud?"

"Jeg har fået ondt i hovedet," sagde Ljenka sagte og satte sig ned på jorden ved siden af bedstefaderen, der lænede sig op ad en bunke opstablede mursten og med et udtryk af begærlighed og glæde befølte sin sæk.

"Nå, men jeg er træt – helt udmattet! – – Nu må vi se at få nattely. Hvad var det, kosakken hed?"

"Andreas, den Sorte."

"Det er rigtigt: den Sorte! Vi må spørge os for. Dér kommer én, ham kan vi spørge. Ja – – det er gode folk her – og mætte, og de spiser kun hvedebrød. Guds fred, gode herre!"

Kosakken gik tæt hen til dem og sagde langsomt som svar på bedstefaderens hilsen:

"Guds fred! – også med jer!"

Derpå stillede han sig op foran dem og stirrede med sine store, udtryksløse øjne på de to fattige og kløede sig bag øret.

Ljenka så forskende på ham; bedstefaderen blinkede indladende med sine oldingeøjne; kosakken sagde ikke noget, men stak spidsen af sin tunge ud for med den at få fat i sit overskæg, og da dette var lykkedes, trak han det ind i munden, tyggede på det og skubbede det igen ud med tungen, så afbrød han tavsheden, som allerede var blevet trættende og sagde dvask:

"Nå! lad os så komme hen på stationen."

"Hvorfor det?" Bedstefaderen fo'r sammen, og Ljenka rystede over hele kroppen.

"Fordi det er nødvendigt – – det er efter ordre; nå! kom så!"

Han vendte sig om for at gå, men kiggede tilbage, og da han så, at ingen af de to rørte sig af pletten, råbte han på ny, men nu vredt:

"Nå! bliver det til noget?"

Så rejste bedstefaderen og Ljenka sig hurtigt op og fulgte ham.

Barnet stirrede på bedstefaderen, og da han så, at dennes hoved rystede, at hans læber skælvede, og at han ængstelig så sig omkring, mens han i en fart stak hånden ind på brystet,

forstod han, at hans bedstefader igen måtte have gjort noget – ligesom den gang i Taman. Og da han kom til at tænke på hin tamanske historie, blev alt så kvalmt og knugende for ham. Dér havde bedstefaderen stjålet noget tøj fra en gård, og de var blevet grebet sammen. De blev lét ud, og de blev skældt ud, ja, de fik endog prygl, og om natten jog man dem til slut ud af byen. Det var sådan en mørk nat – –. Han og bedstefaderen sov i sandet ved en strandbred, og havet havde brummet så truende hele natten. Sandet knirkede, når bølgerne løb ind over det. Og bedstefaderen havde hele natten stønnet, medens han hviskende havde bedt til Gud og tryglet om tilgivelse og kaldt sig selv en tyv.

"Ljenka!"

Ljenka fo'r sammen ved et skub, han fik i siden, og han så op på bedstefaderen. Dennes ansigt var blevet ligesom længere og mere tørt, og det skælvede over øjnene og i mundvigene.

Kosakken gik fem-seks skridt foran dem, røg sin pibe og svippede med sin stok hovederne af burrerne, og han vendte sig ikke om til de to.

"Dér, tag det – kast det – i græsset og læg mærke til, hvor du kaster det, – for at vi senere kan hente det," hviskede bedstefaderen næppe hørligt og trykkede sig tæt op til barnebarnet, idet han stak til ham en klud, der var viklet sammen i en klump.

Ljenka trak sig lidt til siden, rystende af en rædsel, som på en gang havde isnet hele hans legeme; han gik nærmere hen imod gærdet, så spændt på den ledsagende kosaks brede ryg, strakte hånden ud og kastede så kluden ind i græsset – – kastede den og stod som lamslået.

Idet kluden faldt, viklede den sig op, og Ljenka så et lyseblåt, blomstret tørklæde; og synet af dette skiftede med det samme om til billedet af den lille grædende pige. Hun stod foran ham som en levende skygge mellem ham og kosakken, bedstefaderen og alt omkring ham. Han hørte atter tydeligt hendes hulken, og det var ham, som faldt der foran ham på jorden klare tårer, der skjulte hele verden for ham. Hans bryst fyldtes af sorg og kulde –.

Omtrent i samme tilstand kom han med bedstefaderen ind på stationen, hvor han hørte en uhyggelig summen, som han hverken kunne eller ville forstå, og han så ligesom igennem en tåge, hvorledes man rystede alting ud af bedstefaderens sæk på et stort bord, hvorpå sagerne faldt med dumpe og bløde lyde, og han så mange hoveder med høje huer bøje sig ned over sagerne, og at deres miner var tvære og mørke. Han så gennem tågen, der omgav dem, hvor ivrige de blev, og at de truede –. Så snurrede to stærke fyre bedstefaderen rundt, mens de hæst mumlede noget.

"Det nytter ikke noget, brødre, jeg er uskyldig, det ved Vorherre!" råbte bedstefader Archip gennemtrængende.

Ljenka gav sig til at græde og sank om på gulvet. Så gik man også hen til ham, løftede ham op og satte ham på en bænk og undersøgte alle de pjalter, der dækkede hans lille legeme.

Og så var de færdige.

Gråden blev siddende i Ljenkas hals, som om den havde klumpet sig sammen i en stor kugle, der gjorde ham det svært at trække vejret. Bedstefaderens uforståelige brummen hørte op, og larmen af de højrøstede stemmer døde pludseligt hen, som om noget havde kastet den ud af stuen.

"Det er naturligvis noget vrøvl af den tossede kælling!" råbte én rasende, og Ljenka følte hans skraldende vrede som en lussing på sit øre.

"Å, de har måske fået det puttet af vejen et eller andet sted!" råbte en endnu højere til svar.

Og på ny var rummet fyldt af støj.

Det var for Ljenka, som om alle disse lyde hamrede på hans hoved, og det gjorde så ondt, at han tabte bevidstheden. Han følte det, som om han sank ned i en sort grav, der havde åbnet sit bundløse gab foran ham.

Men da han kom til sig selv, opdagede han, at hans hoved lå på bedstefaderens knæ, og han så, at bedstefaderens ansigt, der bøjede sig ned over ham, var mere elendigt og rynket end nogensinde. Ud af bedstefaderens øjne med det forfærdede udtryk strømmede tårer, som faldt på Ljenkas pande og løb kildrende over hans kinder ned på halsen.

"Er det nu forbi, lille? – Lad os så se at komme væk fra de forbandede asener – – nu er vi fri!"

Ljenka rejste sig og satte sig ved siden af bedstefaderen; han mærkede, at hovedet var blevet så tungt, og at det snart ville synke ned på hans skuldre. – – Han støttede det i hænderne og vuggede det fra den ene side til den anden.

"Gør dit hoved ondt, min egen dreng? – Hvor de har pint os, de dyr! Der er forsvundet en dolk, forstår du, og et pigebarn har tabt et tørklæde, og så er man faldet over os, fordi vi var tiggere, og så går de ud fra, at vi er tyve! – – Å, du gode Gud! – Hvorfor straffer du os så hårdt?"

Bedstefaderens kvækkende stemme pinte Ljenka, og han følte ligesom en opblussen i sig, der fik ham til at flytte sig

længere bort.

Han rykkede til side og så vredt ind i bedstefaderens ansigt, og det forekom Ljenka, at rynkerne i dette stirrede på ham som små, ækle og falske slanger. – Han skælvede og så sig omkring.

De sad ved udkanten af byen i skyggen af et knudret poppeltræ. Det var nat, og månen stod oppe på Himlen, og dens mælkeagtige sølvstråler vældede ud over den endeløse steppe og gjorde den ligesom snævrere og endnu mere trist, end den var om dagen. Langt ude, hvor steppen flød sammen med himlen, hævede der sig små skyer, som sejlede langsomt afsted, og når de skjulte månen, kastede de tætte skygger på jorden, og disse krøb stille og tankefulde hen over den og blev så pludselig borte, som forsvandt de i de revner, den brændende sols stråler havde frembragt –. Fra byen lød stemmer, og enkelte steder glimtede lys, som om de nikkede til himlens klare, gyldne stjerner.

"Lad os nu gå, lille! – Vi må gå!" sagde bedstefaderen.

"Å, lad os sidde lidt endnu!" sagde Ljenka sagte. Han syntes godt om steppen. Om dagen, når han gik på den, holdt han så meget af at se ud over den – derhen, hvor det så ud, som om himmelhvælvingen støttede sig mod dens brede bryst – –. Og han forestillede sig dér borte store, vidunderdejlige byer, befolkede af mennesker, der var så gode, at man ikke behøvede at bede dem om noget – de gav af sig selv, uden at man bad – –

Men alt som den mere og mere udfoldede sig for hans øjne og pludselig viste ham kosakbyen, som var ham så kendt, og som med sine huse og mennesker lignede alle dem, han før havde set, blev dette bedrag ham så tungt og bittert.

Men den næste dag bredte steppen sig atter bredt og frit og fik ham på ny til at udmale sig eventyrriger, der langt borte skjulte sig i horisonten –.

Og nu stirrede han tankefuldt mod det fjerne, hvorfra skyerne kom drivende. De forekom ham som røg fra tusinde skorstene i den by, han så gerne ville se – –. Så blev hans drømme afbrudt af bedstefaderens tørre hoste.

Ljenka stirrede opmærksomt ind i bedstefaderens ansigt, der var vædet af tårer, og han så den gamle anstrengt snappe efter luft.

Belyst af månen og tegnet med sære skygger, som faldt ned over ansigtet fra den lasede hue, fra øjenbrynene og fra skægget, var dette ansigt med munden, der bevægede sig som i krampe, og de vidt opspilede øjne, der skinnede med en uhyggelig henrykt glans, både frygteligt og ynkeligt, og der opstod en følelse hos Ljenka, som på ny fik ham til at flytte sig bort fra bedstefaderen –.

"Nå, så lad os da sidde lidt, lad os bare sidde lidt!" mumlede bedstefaderen og lo, idet han stak hånden ind på brystet.

Ljenka vendte sig bort og stirrede på ny ud i det fjerne.

"Ljenka, lille Ljenka, – – se engang –." Bedstefaderen næsten græd af glæde, og idet han samtidig vred sig af hosten, rakte han barnet en lang og skinnende genstand. "Kan du se, – i sølv – det er sølv! – den er mindst et halvt hundrede rubler værd!" hviskede han.

Hans hænder og læber skælvede af begærlighed, og hans ansigt fortrak sig i smerte.

Det gav et sæt i Ljenka og han skubbede bedstefaderens hånd bort.

"Gem den – men hurtigt! – – Å, gem den dog, bedstefader!" tryglede han, idet han bange så sig omkring.

"Nå, nå, tag ikke sådan på veje, du lille nar! Du er da ikke bange? – – Jeg kiggede ind ad et vindue, – og dér hang den, – så snuppede jeg den og stak den ind under mit tøj –. Så kastede jeg den ind mellem buskene, og da vi nu gik ud af byen, tabte jeg min hue, bukkede mig og fik fat i den igen – –. De er nogle rigtige narre! Og tørklædet fik jeg også. Her skal du se!"

Med rystende hænder trak bedstefaderen tørklædet frem fra sine pjalter og holdt det op for barnebarnet.

Det var for Ljenka, som om et tåget forhæng blev revet i stykker foran ham, og han bag det så et billede: Han og bedstefaderen skynder sig alt hvad de kan ned ad byens gade. Når de møder folk, undflyr de deres blikke; de går frygtsomt frem, og det forekommer Ljenka, at enhver, der har lyst, har ret til at prygle dem, spytte på dem og skælde dem ud – –. Alt omkring dem – gærder, huse og træer er dækket af en underlig tåge og ligesom svajer for vinden, og der lyder rå og vrede stemmer – –. Denne tunge gang varer uendelig længe, og man kan ikke se, hvor byen hører op, og hvor marken begynder. En række vaklende huse, der snart nærmer sig dem, som om de ville sluge dem, og snart fjerner sig fra dem med hånlatter ud af de uhyggelige vinduesøjne spærrer udsigten. Og pludselig lyder det skarpt: "Tyveknægt, tyveknægt, tyveunge!" Og Ljenka kaster stjålent et blik til siden og ser ved vinduet den lille pige, som før græd så bitterligt, og som han så gerne havde villet trøste. – Hun fanger hans blik og rækker tunge, og hendes blå øjne lyner ondt og stikker Ljenka som spidse nåle.

Billedet forsvandt i samme øjeblik, men det havde efterladt et ondt smil hos drengen.

Bedstefaderen blev ved med at tale, hostede, slog ud med hænderne, smilede glad over noget, rystede på hovedet og aftørrede sveden, som i store dråber sprang frem i rynkerne på hans pande.

En tung, forrevet og flosset sky skjulte månen, og Ljenka kunne næsten ikke skelne bedstefaderens ansigt –. Han så atter billedet af den lille, grædende pige, og han så på bedstefaderen, og i tankerne sammenlignede han dem: Den kraftesløse, knoglede, begærlige og lasede bedstefader og hende, han havde bestjålet. Hun græd, men var sund, frisk og smuk. Og bedstefaderen forekom ham som et unyttigt væsen og næsten lige så ond som gnieren i eventyret. Hvorledes var det muligt? Hvorfor havde han gjort hende fortræd?

Bedstefaderen lallede:

"Kunne jeg bare få skrabet – hundrede rubler sammen! Så kunne jeg dø rolig."

"Å," det blussede pludseligt op i Ljenka, "ti dog stille med dit: Så kunne jeg dø, så kunne jeg dø –. Du dør jo ikke, du stjæler!" hvinede Ljenka og sprang op rystende over hele kroppen. "En gammel tyveknægt er du!" Han knyttede den lille tørre hånd og holdt den tæt op for ansigtet af bedstefaderen, som pludselig var blevet tavs. Så sank han igen tungt ned på jorden, idet han blev ved: "Fra et barn har du stjålet – å, hvor det er smukt! – – Du er gammel og giver dig af med sådan noget. – – Det vil aldrig blive dig tilgivet i den anden verden!"

Pludselig rystede hele steppen, og oplyst af et blændende blåt skær blev den ligesom bredere –. Det mørke, der lå over den,

skælvede og spredtes for et øjeblik –. Et tordenskrald bragede, og buldrende rullede det hen over steppen, og rystede både den og himlen, under hvilken der nu jog sorte skymasser, der ligesom slugte månen. Det blev helt mørkt. Langt borte glimtede endnu truende lyn, og efter hvert lyn rullede tordenen – men nu svagt. Så indtrådte der en stilhed, som syntes aldrig at ville få ende. Ljenka korsede sig. Bedstefaderen sad ubevægelig og tavs, som om han var vokset sammen med det træ, han støttede sin ryg imod.

"Bedstefader!" hviskede Ljenka, der i pinefuld angst ventede et nyt tordenskrald, "lad os gå ind i byen!"

Himlen skælvede på ny, og det lynede atter blåt, og tordenen faldt som metal på jorden. Det var, som om tusinder af jernplader styrtede ned over den og stødte mod hinanden.

"Bedstefar!" skreg Ljenka.

Hans skrig, som overdøvedes af tordenens rullen, lød som et slag på en lille revnet klokke.

"Er – du bange, hvad? – – mit lille barn!" sagde bedstefaderen hæst uden at røre sig.

Hans ord var fulde af bitterhed, smerte og spot, og det lød for Ljenka, som var det en helt fremmed, der talte.

Store regndråber begyndte at falde, og deres plasken kom hemmelighedsfuldt, som om de varslede noget. – – Langt borte flød regnens falden sammen i en tæt lyd, der kunne ligne en uhyre børstes skrubben mod den hårde jord, – men her, hvor bedstefaderen og barnet sad, hørte man i en lyd for sig hver dråbe, der faldt mod jorden.

Tordenvejret kom nærmere, og himlen oplystes hyppigere af lynene.

"Jeg går ikke ind i byen! Lad blot regnen drukne mig gamle hund og tyv – –, eller lad lynet slå mig ihjel!" sagde bedstefaderen og snappede efter vejret. "Jeg går ikke derind –. Gå du alene – –. Se, der er byen, gå nu! Jeg vil ikke have, at du skal sidde her. Gå nu! – Gå! – Gå! – Gå!" Han næsten skreg det.

"Bedstefar, tilgiv mig!" bønfaldt Ljenka og rykkede sig ind til ham.

"Jeg siger dig, jeg går ikke –, og jeg tilgiver ikke! I syv lange år har jeg sørget for dig –. Alt har jeg gjort for dig – og levet – for dig. Trænger jeg selv til noget? Jeg er jo ved at dø – ved at dø –, og så siger du: Tyv! – Hvorfor var jeg en tyv? – For din skyld! Det var jo alt sammen til dig –. Her, tag det, tag det. Tag det! – For hele dit liv har jeg sparet sammen –. Og jeg stjal –. Gud har set det alt sammen. Han ved, at jeg stjal – han ved det –, og han vil straffe mig. Han vil ikke tilgive mig, gamle hund – for mine tyverier. Og han har allerede straffet mig –. Herre! Du har givet mig min straf, ikke sandt? Du har jo straffet mig? Med et barns hånd har du slået mig, og jeg fortjente det –. Det var kun retfærdigt. Ja, retfærdig er du, herre! Og jeg går til din dom –. Send bud efter min sjæl! Ak – – se – – det er alt!"

Bedstefaderens stemme lød som et gennemtrængende hvin, og den isnede Ljenka i brystet og forskrækkede ham.

Tordenskraldene, der rystede steppen og himlen, bragede og skyndte sig, som om hvert af dem havde noget vigtigt, de skulle fortælle jorden. De buldrede uden ophør og løb om kap med hinanden. Himlen, der blev flænget af lyn, skælvede, og steppen skælvede. Snart bredte den sig i et blåt lys, og snart næsten skjultes den i et koldt, tungt og tæt mørke, som gjorde den så

uendelig snæver. Undertiden lynede det i det fjerne, og det så ud, som om dette fjerne søgte at fly bort fra tordenens bragen.

Det øsregnede, og dråberne, der glinsede som stål i lynglimtene, skjulte de venligt blinkende lys i byen.

Ljenka var ved at dø af skræk og kulde og af en knugende følelse af brøde, som var opstået i ham ved bedstefaderens skrig. Han spilede øjnene vidt op og turde ikke blinke, selv når regndråberne fra hans våde hår faldt ned på dem. Han lyttede til bedstefaderens stemme, som druknede i et hav af mægtige lyde.

Ljenka lagde mærke til, at bedstefaderen sad ganske ubevægelig, og han syntes, at nu måtte han se at komme bort og lade sin bedstefader blive alene her. Men uvilkårligt rykkede han sig lidt efter lidt ind til ham, og da han rørte ved ham med sin albue, fo'r han sammen, som ventede han noget frygteligt. Lynene, som flammede på himlen, belyste dem begge; de sad tæt op ad hinanden, sammenkrøbne, små og gennemblødte af regnen.

Bedstefaderen slog ud i luften med hånden, mumlede noget og snappede efter vejret.

Ljenka skreg af angst, da han så hans ansigt.

Ved det blålige skær tog det sig ud som dødt, og hans fordrejede øjne var ganske udtryksløse.

"Å, bedstefader, – lad os gå!" råbte han og lagde sit hoved ned på hans knæ.

Bedstefaderen bøjede sig ned over ham, lagde sin tynde og knoglede arm om ham og knugede ham fast ind til sig og begyndte så at hulke højt og skærende.

Det lød som hylen af en ulv, der var blevet fanget i en saks.

Ljenka var ved at blive vanvittig ved at høre på det. Han rev sig løs fra ham, sprang op og fo'r afsted med vidt opspilede øjne, blændet af lynene. Han faldt, rejste sig igen og forsvandt ind i det dybe mørke, som snart veg for lynenes blålige lys, snart atter greb den af skræk næsten sanseløse dreng.

Tordenen bragede, og lynene knitrede bestandig mere og mere truende, og regnen faldt koldt, ensformigt og sørgmodigt. Det var, som om steppen aldrig havde kendt andet end regnens plasken, lynglimt og tordenbrag.

Næste morgen, da byens drenge kom udenfor byen, vendte de hurtigt om og råbte alarm.

De havde fundet tiggeren fra i går under et poppeltræ, og han var vistnok blevet myrdet, da der lå en dolk ved siden af ham.

Men da de ældre kosakker kom til, så de, at dette ikke var tilfældet. Oldingen levede endnu. Da de stod hos ham, prøvede han på at rejse sig, men han kunne ikke. Han formåede ikke at tale, men der var et spørgsmål i de tårefyldte øjne, som stirrede søgende ud i mængden. De fandt intet og fik intet svar.

Hen imod aften døde han, og han blev begravet dér, hvor man havde fundet ham, under poppeltræet, for man syntes ikke, at hans plads var på kirkegården – først fordi han var en fremmed, dernæst var han en – tyv, og til slut fordi han var død uden skriftemål.

Dolken og tørklædet fandt man i den opblødte jord nær ved ham.

Og to eller tre dage efter fandt man Ljenka. Over en steppekløft ikke langt fra byen kredsede en flok ravne, og da man kom derhen, fandt man drengen. Han lå med udbredte

arme og med ansigtet nedad – i et lag af dynd, som regnen havde slemmet op på bunden af kløften.

Først bestemte man sig til at begrave ham på kirkegården, da han jo kun var et barn, men efter nøjere eftertanke lagde man ham ved siden af bedstefaderen under det samme poppeltræ.

Man kastede en jordhøj over dem og satte et tarveligt stenkors på den.

Fulgt ud

Et forunderligt optog bevæger sig under vilde hyl ned ad landsbygaden mellem hvide lerhytter. Det er en tæt sværm af mennesker, der skrider langsomt frem som en stor bølge. Men allerforrest går en lille hest foran en vogn, grim og lodden og med hængende hoved. Når den løfter et af forbenene, ryster den underligt på hovedet, som om den ville stikke sin hårede mule ned i landevejens støv, og når den flytter et af bagbenene, synker hele dens krop mod jorden, så det ser ud, som om den skulle falde.

En lille, fuldstændig nøgen kvinde er med et tov surret fast til den forreste del af vognen; hun er næsten et barn og går så underligt – sidelæns. Hun bærer hovedet med det tykke, pjuskede, mørkblonde hår højt og let tilbagekastet, øjnene er vildt opspilede, og hun stirrer ud i det fjerne med et sløvt, vanvittigt blik, som der ikke er noget som helst menneskeligt i. Hendes krop er dækket med blå og mørkerøde pletter, store og små, hendes venstre, fyldige pigebryst er flænget, og ud af det flyder der blod. Det rinder i en purpurfarvet stribe over hendes mave og ned ad det venstre ben indtil knæet, men på skinnebenet skjules det af en brun skorpe af landevejsstøv. Der er vist flået en lang strimmel hud af denne kvindes legeme, og man har vist pisket hendes mave med en kæp – den er så frygtelig hoven og blå over det hele.

Hendes fødder er velskabte og små og træder næppe på vejen, men hele kroppen er sørgelig sammenknuget og svajer fra den ene til den anden side, og man kan næsten ikke forstå,

at disse ben, der ligesom overkroppen er fulde af blå pletter, kan bære hende, at hun ikke styrter om og lader sig slæbe ved armen efter vognen henover den støvede og hede jord.

På vognen står en høj bonde i hvid skjorte og med sort hue, under hvilken en tjavs ildrødt hår deler hans pande. I den ene hånd holder han tømmerne, i den anden – pisken, som skiftevis falder ubarmhjertigt ned over hestens ryg og den lille kvindes legeme, som i forvejen er så frygtelig lemlæstet.

Den rødhårede bondes øjne er underløbne af blod og skinner triumferende og ondt. Øjenbrynene kaster en skygge over deres grønlige glans. Skjorteærmerne, som er opsmøgede, blotter de muskelstærke arme, der er dækket af en tæt rød hårvækst. Hans mund, som står åben, er fuld af skarpe, hvide tænder, og af og til råber han hæst:

"Nåda, din heks, dér fik du den! Hvad, den ramte? Den var god, ikke sandt?"

Men bag vognen og kvinden, som er bundet til den, vælter der sig en sværm af mennesker, som også hyler, råber, piber i fingrene og ler. Der er drenge iblandt, og af og til løber en af dem hen foran vognen og skriger rå ord ind i kvindens ansigt. Så overdøver en lattersalve fra rosset alle andre lyde – selv det skingre piskesmæld i luften.

Der er kvinder med ophidsede ansigter og øjne lynende af fryd, – der er mandfolk, som tilråber ham i vognen de plumpeste ord. Han vender sig mod dem og åbner munden i et bredt grin og langer ud med pisken efter kvindens legeme.

Snerten er tynd og lang, den snor sig om hendes skuldre, og nu har den viklet sig ind under hendes arme –. Så trækker

bonden pisken raskt til sig, og med et hvin kaster kvinden sig tilbage og falder på ryggen i støvet.

Sværmen farer til og skjuler hende helt, mens de bøjer sig over hende.

Hesten står stille, men et øjeblik efter går den på ny fremad – og den mishandlede kvinde følger efter, og den ynkelige hest går så langsomt og ryster sit lodne hoved, som ville den sige:

"Hvor det er frygteligt at være et dyr og at måtte finde sig i at blive tvunget til at tage del i de allersletteste gerninger."

Men den sydlige himmel er strålende klar uden den mindste sky –, og fra den sender solen i kongelig rigdom sine brændende stråler. – –

Det, som jeg her har fortalt, er ikke en allegorisk beretning om forfølgelse og mishandling af én, som ikke er agtet i sit fædreland – ak, nej – desværre! Dette kaldes – *at følge ud*.

Således straffer mændene deres koner for utroskab. – Dette er virkelig skik og brug. Og dette så jeg i året 1891 den 18. juli i landsbyen Kandiboska i det Chersonske guvernement.

Tschelkasch

Prolog

Den sydlige blå himmel er blevet formørket og uklar af støvet fra havnen. Den hede sol ser ned på det grønlige vand som gennem et tyndt gråt slør, men den kan ikke spejle sig i overfladen, for denne bliver uafladelig sat i bevægelse af åreslag, af dampskibsskruer og af de skarpe stævne fra tyrkiske og andre sejlskibe, der krydser i den snævre havn. Havets frie bølger er her lænkede i granit og tyngede af uhyre byrder, som glider hen over deres rygge. De bryder sig mod skibenes sider og mod kajmurene, de skummer og skvulper og de er skidne af al slags affald.

Ankerkæders klirren, larm fra jernbanevogne, som sammenkobles, brag af jernplader, der et eller andet sted falder ned på brostenene, dump støj af bjælker, rumlen af vogne, dampskibsfløjten, råb af lastdragere, matroser og toldbetjente – snart gennemtrængende skarpe, snart mere sløvt buldrende – alle disse lyde flyder sammen i en arbejdsdags øredøvende drøn, De bølger højt i luften over havnen, vugger sig overmodigt under himlen, som om de betænkte sig på at stige højere og forsvinde i den. Og op til disse lyde stiger der fra jorden stadig nye lydmasser, både dumpe og murrende og sådanne, som sønderriver den lumre, støvede luft med skærende hvin.

Fra granitten, jernet, træet, fra brolægningen omkring havnebassinet, fra skibene og menneskene – fra alt lyder den

vildt-lidenskabelige hymne til Merkur.

Men menneskenes stemmer er svage og latterlige, næppe til at skelne, og selve menneskene, som er ophav til al denne støj, er kuede og ynkelige. De er lasede og støvede, intetsigende, sammenbøjede under vægten af de varer, som ligger i støvskyer, i hede og i dette hav af lyde. Hvor er de dog ubetydelige og usle i sammenligning med deres omgivelser, disse jernkolosser, dynger af varer, buldrende jernbanevogne og alt det andet, de selv har skaffet til veje.

Deres egne frembringelser har sejret over dem og gjort dem grimme.

Kæmpemæssige dampskibe med dampen oppe fløjtede og stønnede og sukkede tungt, og i enhver af disse lyde var der ironi og foragt og larmende spot over de grå og støvede menneskefigurer, der løb omkring på skibsdækkene og fyldte lastrummene med deres trældoms produkter. Ynkværdige indtil tårer var de lange rækker af lastdragere, som på deres skuldre bar tusinde pund brød ned i skibenes jernmaver for at tjene blot nogle få pund af det samme brød til deres egne maver.

Pjaltede, svedende mennesker, sløvede af træthed, larm og hede og på den anden side rå, kraftige maskiner, som skinnede i solen af tilfredshed, og som var skabt af disse mennesker, og når alt kom til alt, ikke sattes i bevægelse af damp, men af disse skabningers muskler og blod – –, i sandhed, der var her en modsætning, sum rummede et epos af hård og bitter satire.

Larmen døvede tankerne, støvet irriterede næsen og blændede øjnene, heden brændte legemet og gjorde det mat, og alt omkring syntes spændt, modnet, i færd med at tabe

tålmodigheden, rede til at give sig udslag i et eller andet mægtigt udbrud, – i en sprængning, efter hvilken man igen kunne ånde frit og let i en frisk luft, og efter hvilken der atter kunne blive fred på jorden. Denne umådelige støj, som var ved at gøre en gal, ville da være forsvundet, og i byen, på havet og i Himlen ville alt blive stille, klart og herligt – –.

Men sådan tog det sig kun ud, og det kun, fordi mennesket endnu ikke var blevet træt, fordi det håbede på noget bedre, og fordi dets ønske om at føle sig fri endnu ej var dødt.

Så lød der tolv højtidelige og klangfulde klokkeslag, og ikke så snart var den sidste malmlyd død bort, førend arbejdets vilde musik tonede sagtere – næsten kun halvt så stærkt som før, og da der var gået endnu et minut, hørte man den kun som en slags lodden, utilfreds knurren.

Nu kunne man skelne menneskenes stemmer og vandets plasken – –.

Det var middagstiden, som var indtrådt.

1

Lastdragerne havde hørt op med at arbejde og spredt sig i støjende grupper over hele havnen; de havde købt sig forskellige fødevarer hos sælgekonerne og sat sig til at nyde deres middagsmåltid på stenbroen i skyggefulde kroge.

Som de sad der, kom pludselig Grischka Tschelkasch til syne imellem dem. Han var en gammel jaget ulv og godt kendt af havnearbejderne som en drukkenbolt og en behændig og forvoven tyv. Han var barbenet og iført gamle, slidte fløjlsbukser – ingen hue – en snavset sirtses skjorte med

itureven halslinning, der blottede hans med brun hud overtrukne, bevægelige, tørre og kantede knogler.

Det filtrede, sorte, lidt gråsprængte hår og det rynkede, skarpe og rovbegærlige ansigt bar tydelige spor af, at han lige var vågnet. I hans mørkebrune overskæg stak et halmstrå frem, og et andet havde forvildet sig i stubbene på hans venstre kind, men bag øret havde han stukket en lille, nys afbrækket lindekvist.

Lang, benet og lidt krumbøjet skred han langsomt hen over stenbroen, og idet han bevægede sin krogede rovnæse, kastede han skarpe blikke omkring sig og blinkede med de kolde grå øjne spejdende efter en eller anden blandt lastdragerne.

Hårene i hans mørkebrune overskæg, der var tykt og langt, bevægede sig som en kats, mens hans hænder, som han havde anbragt bag ryggen, gned hinanden og slyngede de lange, skæve og smidige fingre nervøst mellem hinanden.

Selv her, blandt hundreder af hans slags, af lurvede, magre og barbenede skikkelser, tiltrak han sig straks opmærksomheden, ved sin lighed med steppehøgen, ved sin ualmindelige magerhed og denne spejden i blikket, mens han gik frem, tilsyneladende ligegyldig og rolig, men inderst inde lige så ophidset og skarpsynet som den rovfugl, han mindede om.

Da han havde nået en gruppe af barbenede arbejdere, der havde kastet sig i skyggen af en hoben kulkurve, rejste en firskåren fyr sig og gik ham i møde. Hans ansigt havde et dumt udtryk og var fuldt af purpurrøde pletter, og hans hals var så forkradset, at det var tydeligt at se, han nylig havde været i

slagsmål. Han gik nu ved siden af Tschelkasch og sagde halvhøjt:

"Ovre fra flåden savner de 2 kasser manufakturvarer, og de søger efter dem. Hører du, Grischka?"

"Nå?" spurgte Tschelkasch, mens han roligt målte den anden med øjnene.

"Hvad skal det sige? Jeg fortæller dig jo, at man er i færd med at søge efter dem – og ikke mere."

"Er der måske nogen, der har haft bud efter mig, for at jeg skulle hjælpe med at søge?" Med et hånligt blink i øjnene vendte Tschelkasch blikket i den retning, hvor den "frivillige flådes" pakhuse lå. "Skrub altså bare af!"

Kammeraten drejede sig for at gå.

"Å, vent lidt. Hvem er det, der har pyntet dig sådan? Det kan nok være, de har spoleret dit udhængsskilt. – Har du ikke set Mischka her?"

"Ham har jeg ikke set i lang tid," svarede den anden og gik hen til sine kammerater.

Tschelkasch fortsatte sin vej. Han var godt kendt alle steder, hvor han kom frem, men han, der ellers altid var glad og rede til at give svar på tiltale, var åbenbart i dag i dårligt humør og svarede kort og arrigt på de forskellige spørgsmål.

Bag fra en bunke varer kom en toldbetjent til syne, mørkegrøn og støvet og strunk som en skildvagt. Han spærrede vejen for Tschelkasch, og idet han indtog en udfordrende stilling foran ham, greb han med venstre hånd om fæstet på sin sabel, mens han med højre prøvede på at få tag i vagabondens krave.

"Stop lidt! Hvor skal du hen?"

Tschelkasch tumlede et skridt tilbage, så på betjenten og smilede lunt.

Vagtens flovt-listige ansigt forsøgte at påtage sig en truende mine, blæste sig op, blev rundt og purpurrødt, bevægede øjenbrynene og spærrede øjnene op og kom til at se ret latterligt ud.

"Jeg har jo sagt dig, at jeg skulle knække dine ribben, hvis du vovede at sætte dine fødder her i havnen – og nu kommer du igen."

"Goddag Semjonitch, det er såmænd længe siden, vi to har set hinanden," hilste Tschelkasch roligt og rakte hånden frem.

"Gid jeg aldrig i evighed skulle få dig at se! Kan du skynde dig at komme afsted," svarede vagten, men trykkede alligevel den fremstrakte hånd.

"Nej, ved du hvad! Nu skal du sige mig noget," fortsatte Tschelkasch uden at slippe Semjonitchs hånd, som han krammede og rystede helt venskabeligt og familiært, "har du ikke set Mischka?"

"Hvad skulle det være for en Mischka? Jeg kender ikke nogen Mischka! Se nu at stikke af, for ellers opdager pakhusvagten dig, og så vanker der –."

"Den rødhårede fyr, som jeg for kort tid siden arbejdede sammen med på Kostroma?" Blev Tschelkasch ufortrødent ved.

"Nå sådan! Du mener nok ham, som du stjæler sammen med! Han er blevet kørt på sygehuset, hans fod blev skamferet af en støbejerns-stang. Kom nu bare afsted, mens man anmoder dig om det på en ordentlig måde, ellers må jeg tage dig i nakken og følge dig ud!"

"Åhå! Du er en rar en. Så siger du, du ikke kender nogen Mischka, og så kender du ham jo alligevel. Hvad er du i grunden så gal i hovedet for, Semjonitch?"

"Nu skal jeg sige dig noget, Grischka, lad nu blot være med at stå her og sludre, men gå din vej!"

Betjenten begyndte at blive vred, og idet han så sig omkring, prøvede han på at frigøre sin hånd for Tschelkaschs stærke tag.

Tschelkasch så under de tykke bryn roligt på ham, lo i skægget og fortsatte uden at slippe hans hånd.

"Du skal ikke skynde på mig. Lad os nu først snakke færdig, så går jeg. Lad mig nu høre, hvordan du lever – og konen og børnene. Er de raske?" – Og ulykkespående gnistrede hans øjne, og idet han viste sine tænder, føjede han til med et spottende smil:

"Jeg ligger for resten på vej for at besøge dig – men min tid er så optaget – – jeg må jo have tid til at drikke."

"Nå – sådan –. Det skulle du såmænd hellere lade være med – du. Du skulle ikke spøge med det – du afmagrede kadaver. Det er mit ramme alvor – du er måske i færd med at begynde et plyndringstogt i huse og gader?"

"Hvad skulle man dér? Er der ikke tilstrækkeligt her både for dig og mig; det skal ved Gud nok strække til for os to, Semjonitch. Nu har du jo igen hugget to kasser manufakturvarer. Du skulle dog passe på, vær forsigtig og kom ikke galt afsted."

Semjonitch, der var opbragt over Tschelkaschs frækhed, rystede på hovedet og savlede og forsøgte at sige noget.

Tschelkasch slap hans hånd og skred roligt afsted på sine lange ben hen mod havneportene.

Betjenten rasede og skældte ud og fulgte efter ham. Tschelkasch gik vel til mode, sagte fløjtende, med hænderne i bukselommerne som en fri mand, idet han til højre og venstre slog om sig med al slags spøg og løjer, der blev besvaret på samme måde.

"Ser du, Grischka, hvor øvrigheden er omhyggelig for dig!" råbtes der fra en klynge af lastdragere af én, som var færdig med sin middag, og som allerede havde strakt sig på jorden for at hvile sig.

"Jeg skal sige dig – jeg er barbenet, og derfor passer Semjonitch på, at jeg ikke skal komme til skade med mine fødder," svarede Tschelkasch.

De nåede portene. To soldater undersøgte Tschelkasch og skubbede ham sagte ud på gaden.

"Lad ham ikke komme ind igen!" råbte Semjonitch, der blev tilbage inden for gitteret.

Tschelkasch skråede over gaden og satte sig på en afvisersten lige overfor indgangen til en beværtning. Ud fra havnen rumlede en uendelig række af belæssede vogne, mens tomme vogne kom farende, så kuskene hoppede på sæderne. Der lød fra havnen en stedse rullende torden, som rystede jorden, og kvælende støv stod ud fra den. Tschelkasch, som var vant til denne vilde tummel og i godt humør over mødet med Semjonitch, befandt sig rigtig vel.

Han havde god udsigt til en smuk fortjeneste, som ikke krævede stort besvær, men kun behændighed, og det havde han nok af, og han kneb øjnene sammen og drømte om, hvorledes han straks næste morgen skulle begynde at svire, når alt var udført, og der i hans lomme lå en bunke sedler.

Så tænkte han på sin kammerat Mischka, der kunne have været ham til stor nytte denne nat, hvis han ikke havde brækket sit ben.

Tschelkasch bandede ved sig selv og tænkte, at uden Mischka ville det blive svært at udrette det, han havde for. "Hvordan mon natten bliver?" Han så op mod himlen og langs ned ad gaden.

I nogle skridts afstand fra ham sad en ung knøs på fortovet, lænende sin ryg til en afvisersten. Han var iført en blåstribet lærredsskjorte, samme slags bukser, bastsko og en laset, falmet hue. Ved siden af ham lå en lille vadsæk og et lille leblad indpakket i halm og omhyggeligt ombundet med seglgarn. Fyren var bredskuldret, undersætsig og blond med et solbrændt og vejrbidt ansigt, hvorfra hans store, blå øjne så tillidsfuldt og frimodigt på Tschelkasch.

Tschelkasch grinede og rakte tunge, skar en frygtelig grimasse og gav sig så til at stirre på ham med store øjne.

Fyren, som ikke straks kunne forstå, hvad dette skulle betyde, missede med øjnene, gav sig så til at le, idet han udbrød: "Hvad er du for én?" Og næsten uden at rejse sig væltede han sig fra sin afvisersten over til den, hvor Tschelkasch havde taget plads, idet han slæbte sin vadsæk gennem støvet og slog med lebladet mod stenene.

"Nå, bror, du har nok været på en ordentlig svir, kan man se!" henvendte han sig til Tschelkasch, idet han trak i hans ene bukseben.

"Ja jeg har såmænd, pattegris –, sådan noget i den retning," bekendte Tschelkasch ligefremt. Han syntes straks godt om denne raske, åbenhjertige fyr med de lyse barneøjne.

"Du kommer måske lige fra høstarbejde?"

"Ja, netop, vi har slået en verst, og ingenting fået for det. – Det er sløje tider. Mennesker – ja dem er der nok af! Det var netop sådan en flok forsultne rade, der strømmede til og underbød os, så vi næsten ikke kunne komme til at tage fat. I Kuban fik vi 60 kopek; det var da noget, og man siger, at før har prisen været tre, ja fire og fem rubler."

"Ja, før! – Før betalte man dér tre rubler bare for at få lov til at se på en russer. Jeg har selv for en halv snes år siden drevet den forretning. Kom jeg til en kosakby, så –: Her kan I se en russer! Straks bliver man begloet, befølt, beundret og – værsgo, her har du tre rubler. Så får man spise og drikke og kan tage til sig af retterne så meget man lyster, blive der så længe man vil."

Den unge fyr lyttede til, hvad Tschelkasch fortalte og spilede munden vidt op, mens der i hans runde ansigt kom en vis tvivlende begejstring til syne, men da han så havde forstået, at denne lurvede person løj, kneb han læberne sammen og gav sig til at le.

Tschelkasch beholdt sin alvorlige mine.

"Du er en underlig rad, det var ligesom du sagde det for alvor, og så troede jeg på det –. Nej, det ved Gud i tidligere tid var der – –"

"Nå ja, er det ikke det, jeg siger? Før var det sådan dér."

"Å, lad være du," lo knøsen og slog ud med hånden. "Er du skomager eller skrædder, eller hvad er du?"

"Hvem? Jeg?" spurgte Tschelkasch, og efter at have betænkt sig lidt svarede han: "Jeg er fisker."

"Fisker! Så fanger du altså fisk?"

"Hvorfor netop fisk? Fiskerne her fisker ikke alene fisk. Nej, de fisker mere druknede mennesker, ankre, sunkne skibe – alt

muligt. Man har snører, der er til det brug."

"Ja lyv du bare, det er vist fiskere af den slags, som synger om sig selv:

På de tørre bredder

kaster vi vort net!

I forrådshuse, i oplagskamre gør vi det."

"Og har du måske set sådanne nogle?" spurgte Tschelkasch, mens kan skottede hen til ham og tænkte, at denne fyr nok ikke var så dum endda.

"Nej, hvor skulle jeg have set dem? Men jeg har hørt om dem."

"Og synes du om dem?"

"Om jeg gør? Ja, det gør jeg rigtignok – det er raske fyre, og så er det frie folk!"

"Hvad kommer friheden dig ved? Holder du måske af den?"

"Ja, hvorfor skulle jeg ikke gøre det? Er man sin egen herre, så går man, hvorhen man har lyst, og gør, hvad man vil. – Det vil sige, når man forstår at holde sig indenfor de rette grænser, og man ikke har nogen sten om halsen – det er det vigtigste –. Så kan man roligt tage sig en fornøjelse – men man skal ikke glemme Gud."

Tschelkasch spyttede langt og holdt inde med sine spørgsmål. Han vendte sig fra fyren.

"Men for øjeblikket ser mine sager rigtignok anderledes ud," fortsatte den unge landboer ivrigt. "Da min fader døde, var det småt bevendt. Min moder var en gammel kone, og jorden var udsuget, hvad skulle jeg så gøre? Leve skulle jeg jo, men af hvad? Ja, det vidste jeg ikke. Blive svigersøn i en rig familie? Det var jo ikke så dårligt, når datteren så bare kunne få sin andel udbetalt! – Men, nej, det gør sådan et asen til svigerfader såmænd ikke.

Og så skulle man måske arbejde for ham – længe –, måske i årevis. Der kan du se, det er rare udsigter. Kunne jeg bare tjene en halvanden hundrede rubler, skulle jeg nok sætte mig på bagbenene og sige: Værs'god, ingen sludder, vil du give Martha hendes part? Ikke? Nå, ja, ja, så behøves det heller ikke, der er gudskelov piger nok i landsbyen. Så ville jeg være helt fri, være min egen herre." Fyren sukkede. "Men nu er der ingen anden udvej for mig end at gå i hus som svigersøn. – Nå, så tænkte jeg: Tager du til Kuban, kan du måske hugge dig et par hundrede rubler, og så går den. Men jo pyt – det blev der ikke noget af –. Og nu er der altså ikke andet for mig at gøre end at gå som svigersøn – som arbejder – bare fordi jeg ikke kan få noget for mig selv. Og det lykkes såmænd aldrig for mig – –"

Knøsen ville åbenbart nødig i hus som svigersøn. Han så helt mørkt og sørgmodigt frem for sig og begyndte at rokke tungt frem og tilbage, og vækkede herved Tschelkasch, som var faldet i tanker under denne lange tale.

Tschelkasch følte ingen lyst til at sige noget, men alligevel kunne han ikke lade være med at spørge:

"Og, hvor agter du dig nu hen?"

"Hvorhen? Naturligvis hjem!"

"Nå, ja – jeg kender jo ikke noget til det –. Du tænker altså ikke på at tage til Tyrkiet?"

"Til Tyr-ki-et?" – kom det forfærdet fra fyren. "Er der nogen rettroende, som ville tage dertil? – – Det var da også et spørgsmål."

"Å, sikken en idiot!" sukkede Tschelkasch og vendte sig bort fra ham. Han følte nu ligefrem væmmelse ved at henvende blot

et eneste ord til ham. Men denne sunde fyr fra landet fik noget til at vågne i ham – –.

En uklar, langsomt modnende, ærgerlig følelse rørte sig et eller andet sted nede i ham og forhindrede ham i at samle sine tanker og i at tænke over alt det, som skulle udføres i denne nat.

Fyren brummede noget, idet han af og til skottede hen til den barbenede. Han pustede kinderne op, spidsede læberne og missede med øjnene. Det var øjensynligt, at han ikke havde ventet, at samtalen med denne skæggede lazaron skulle ende så hurtigt og krænkende for ham.

Tschelkasch skænkede ham ikke længere nogen opmærksomhed, men blev siddende tankefuld på afviserstenen og fløjtede, mens han slog takt med sin nøgne, snavsede fod.

Den unge fyr ville nu helst være ham kvit.

"Hør du, fisker, er det tit, at du er fuld?" skulle han lige til at sige, men i det samme vendte Tschelkasch sig mod ham og spurgte:

"Du, pattebarn! Vil du på arbejde med mig i nat? Hvad? Lad mig få svar lidt livligt."

"Hvad er det for arbejde?" spurgte fyren mistænksomt.

"Nå, ja, hvad arbejde –? Det, som jeg sætter dig til. Vi skal ud at fiske –, du skal ro –."

"Ja, skidt med det, det arbejde kan man jo nok overkomme. Men jeg siger i forvejen –: Når bare jeg ikke roder mig ind i noget sammen med dig. Du er mig ikke nem at blive klog på – – du er så forbandet fordægtig."

Tschelkasch blev hidsig og fik en fornemmelse af, at der sad et gloende jern i brystet på ham. Han hvæsede vredt:

"Selv om du ikke kan forstå, så kan du vove på at sludre! Jeg skal gi' dig sådan én oven i dit dumme ho'de, at det nok skal lysne i det."

Han sprang op fra afviserstenen, snoede med den venstre hånd sit overskæg, mens han knyttede den anden, som var det en næve af jern, og hans øjne skød lyn.

Den unge fyr blev bange. Han så sig frygtsomt omkring og sprang også op, og nu stod de og målte hinanden med øjnene uden at sige noget.

"Nå?" Kom det omsider arrigt fra Tschelkasch.

Det kogte i ham, og han rystede af vrede over, at dette lammeho'de kunne tænke på at tilføje ham fornærmelse, dette fjols, som han under hele samtalen havde foragtet, og som han nu ligefrem hadede, først fordi han havde sådanne rene, blå øjne, et sundt og solbrændt ansigt og kraftige arme, men så også fordi han i en eller anden landsby havde et sted, som en rig bonde bad ham komme til som svigersøn. Ja, han hadede ham for hele hans livs skyld, både det forbigangne og det tilkommende, men allermest fordi han, dette barn, som han var i sammenligning med ham, Tschelkasch, vovede at elske friheden, hvis værdi han ikke kendte, og som han ikke havde nødig.

Det er altid ubehageligt at se, at de mennesker, som man regner for at være ringere end én selv og for at stå åndeligt lavere, elsker og foragter det samme, som man selv gør, og på den måde kommer på lige fod med én.

Bondeknøsen stirrede på Tschelkasch og begreb, at han her stod overfor sin overmand.

"Ja, vel," begyndte han – "jeg har jo ikke noget imod det – jeg er såmænd meget glad for det – det er jo arbejde, jeg søger, og det kan jo være mig lige meget, hos hvem jeg arbejder, om det er hos dig eller hos en anden. Jeg sagde det blot på den måde, for du ligner jo ikke sådan en, der giver arbejde. Du ser sådan alt for medtaget ud. Nå, det kan jo ske for enhver. Gud bevare mig vel, jeg har da før set svirende folk, ja, Gud ved hvor mange –"

"Nå, så lad det være godt med det. Går du så ind på det?" svarede Tschelkasch allerede formildet.

"Ja, lad gå – men, hvor meget gi'r du?"

"Betalingen bliver efter arbejdet, så det kommer an på, hvordan det bliver – eller rettere, hvordan udbyttet bliver. – En femrubel kan du få. Er det så godt?"

Nu, da det drejede sig om penge, blev bondeknøsen forsigtig, og på ny vaktes hans mistro.

"Nej, den passer ikke, bro'r. Jeg må have noget sikkert."

Det var noget for Tschelkasch.

"Hvad for sludder, du kan vel vente? Gå med ned i beværtningen der henne."

Og de gik sammen hen ad gaden, Tschelkasch med den overordnedes vigtige mine, snoende sit overskæg og fyren fra landet med et udtryk, som om han vel var rede til at underordne sig, men alligevel foreløbig var fuld af mistro og frygt.

"Hvad hedder du?" spurgte Tschelkasch.

"Gabriel."

Da de kom ned i den snavsede og tilrøgede beværtning, gik Tschelkasch straks hen til disken og bestilte i familiær tone

brændevin, kålsuppe, stegt kød og te, og henkastede flot efter at have gjort sin bestilling:

"Det hele på klods," hvortil buffettisten nikkede stiltiende.

Her blev Gabriel ligefrem opfyldt af agtelse for Tschelkasch, der til trods for, at han så ud som en Lazarus, nød en sådan tillid.

"Nå, lad os så se at spise og snakke fornuftigt. Bliv nu bare siddende, mens jeg forsvinder et øjeblik."

Han gik. Gabriel så sig omkring. Beværtningen var i en kælder, hvor der var fugtigt og mørkt. Den var opfyldt af lugt af brændevin, tobak og tjære. Lige overfor Gabriel sad ved et andet bord en fuld fyr i matrostøj; han havde rødt skæg og var helt oversmurt af kul og tjære. Stadig afbrudt af hikke brummede han en sang, der helt igennem bestod af løse og usammenhængende ord. Snart lød det skrigende, snart som dyb gurglen. Han var åbenbart ikke russer.

Bag ham sad to moldauerinder, de var lasede, sorthårede og solbrændte, og sang med fordrukne stemmer.

Og inde i mørket så man endnu flere skikkelser, alle af et underligt udseende, halvfulde, skrigende og urolige.

Gabriel følte sig uhyggelig til mode her og ønskede, at Tschelkasch snart ville vende tilbage.

Støjen i beværtningen flød sammen i én tone, som et stort dyrs brøl. Det beherskede hundrede forskellige stemmer, og det var som om det tirret søgte at slide sig løs fra denne stenkælder, men ingen udvej kunne finde.

Gabriel følte, hvorledes hans legeme indsugede noget, der berusede og tyngede, noget, der gjorde ham svimmel, og

sløvede hans øjne, som nysgerrige og bange stirrede rundt i beværtningen.

Tschelkasch kom, og de gav sig til at spise og drikke og snakke. Efter det tredje glas blev Gabriel fuld. Han kom i godt humør, drak og ville gerne sige noget behageligt til Tschelkasch, som uden at sikre sig noget på forhånd havde beværtet ham så godt. Men ordene, som strømmevis steg ham til halsen, ville ikke glide af tungen, der pludselig var blevet så underlig lam.

Tschelkasch så på ham, smilede hånligt og sagde.

"Du er nok blevet ordentligt kittet, dit fjols! Og det af fem glas. Hvordan skal du kunne tage fat?"

"Å, min ven," lallede Gabriel, "du skal ikke være bange, jeg skal nok lystre dig – – Det vil sige – sådan – Kom, lad mig kysse dig."

"Nå, nå –! Værsgo' – drik!"

Gabriel drak og nåede snart så vidt, at alt dansede for hans øjne, og han begyndte at få kvalme. Hans ansigt så fjollet– henrykt ud, og han smaskede blot med læberne, når han gjorde forsøg på at sige noget.

Tschelkasch, der ligesom kom i tanker om noget, så stift på ham, snoede sit overskæg og smilede stadig, men nu snarest mørkt og vredt.

Men i beværtningen brølte og larmede man i drukkenskab.

Den rødhårede matros snorkede med armene på bordet.

"Halløj du, nu går vi," sagde Tschelkasch, idet han rejste sig.

Gabriel prøvede på at komme på benene, men kunne ikke, og mens han skældte ud, grinede han med et beruset menneskes dumme latter.

"Svært så du er blevet belagt," sagde Tschelkasch og satte sig på stolen lige overfor ham.

Gabriel blev ved med at le og gloede med sløve øjne på ham, og Tschelkasch stirrede igen på Gabriel, stift, skarpt og eftertænksomt.

Han så for sig et menneske, hvis liv var kommet i hans ulveklør. Han følte, at han havde det i sin magt at vende det, som han fandt for godt. Han kunne rive det i stykker som et kort, og han kunne hjælpe det ind i gode kår på landet. Han følte sig som herre over en anden, og han nød det, idet han tænkte på, at denne fyr næppe skulle komme til at tømme et sådant bæger, som skæbnen havde givet ham selv at drikke. – Og han misundte dette unge menneskeliv og havde medfølelse med det, han bespottede det, og var bedrøvet ved at tænke sig muligheden af, at det endnu en gang kunne falde i hænder som hans.

Alle disse forestillinger flød til sidst sammen i noget, der kunne ligne faderfølelse. Det gjorde ham ondt for denne unge fyr – men han havde jo brug for ham.

Så tog Tschelkasch Gabriel under armene, hjalp bag fra til med knæet, og førte ham ud i beværtningens gård, hvor han anbragte ham på jorden i skyggen af en brændestabel. Selv satte han sig ved siden af og tændte sin pibe.

Gabriel rullede lidt omkring, snorkede og faldt i søvn.

2

"Nå, er du færdig?" hviskede Tschelkasch til Gabriel, som havde travlt med årerne.

"Straks, det er kun åretolden, som rokker. Må jeg bare give den et lille slag med åren?"

"Nej, nej! Ingen støj! Tryk den godt ned med hænderne, så kommer den nok til at sidde."

De puslede videre i al stilhed nede i båden, der var gjort fast til agterenden af et barkskib, som lå i en hel flotille af skibe, ladede med egeplanker og stort, tyrkisk tømmer. Skibene var halvt udlossede, men rummede endnu mængder af palmetræ, sandel og tykke klodser af cypres.

Natten var mørk. Under himlen lå tykke lag af sønderrevne skyer; vandet var roligt og sort og syntes tykt som olie. Det åndede med en fugtig, salt duft, og dets skvulpen mod skibenes sider og mod bredden lød blidt. Langt ude på reden kunne man skimte mørke skibsskrog, hvis master med lanterner ragede højt op mod himlen. Lanternernes lys spejledes i vandet, der syntes oversået med en mængde gyldne pletter. De blinkede og strålede på det matsorte fløjlsbryst, der var så mygt og jævnt, men som pludselig kunne hæve sig. Havet sov med en arbejders sunde, dybe søvn, som en, der var usigelig træt af dagens slid.

"Lad os så se at komme afsted," sagde Gabriel og stak årerne i vandet.

"Ja vel." Tschelkasch drejede ved et raskt tag af agteråren båden ud mellem barkskibene, og den gled hurtig gennem det stille vand. Der, hvor årerne sagte slog ned i vandet, strålede et blåligt fosforskær, og en lysende stribe snoede sig blødt glimtende i bådens kølvand.

"Nå, hvordan går det så med hovedet, gør det ondt?" spurgte Tschelkasch venskabeligt.

"Frygteligt! Det hamrer inden i det, jeg vil bade det med lidt vand."

"Hvad skal det til? Du må hellere fugte dig indvendig, så kommer du dig hurtigere," og han rakte Gabriel en flaske.

"Mon det også kan gå an? Å, Gud hjælpe mig!" Man hørte, at han tyllede i sig.

"Nå du, er du så fornøjet? Nu kan det være nok!"

Tschelkasch stoppede ham.

Båden gled på ny fremad. Lydløst og let bevægede den sig mellem skibene. Med ét slap den fri af de mange skibsskrog, og havet åbnede sig for dem – uendeligt, mægtigt og glansfuldt. Det svandt hen i det fjerne grå, hvor der fra dets flade hævede sig bjerge af skyer op mod himlen, lilla og blålige med gule og grønne kanter, farver fra havet og fra de tunge nattetåger med de sørgmodige skygger, der virker betagende på sjæl og sind.

Forsigtigt nærmede skymasserne sig hinanden, flød sammen, løb forbi hinanden, blandede farver og former, slugte sig selv og fødtes med nye omrids, storslåede og mørke; der var ligesom noget uheldsvangert i disse svulmende massers langsomme bevægelser. Det tog sig ud, som om der yderst ude over havet var uendelig mange af dem, og som om de for altid ville slå sig til ro dér i den onde hensigt at forhindre himlen i at stråle over det slumrende hav og i at rette sine millioner af guldøjne fra de forskelligfarvede stjerner på det – disse levende stjerner, der tænker og vinker og vækker længsler hos dem, for hvem deres hellige og rene lys er dyrebart.

"Synes du ikke, havet er kønt?" spurgte Tschelkasch.

"Å, jo såmænd. Men der er noget farligt ved det," svarede Gabriel, mens han jævnt og kraftigt trak åren gennem vandet,

der næppe hørligt skummede og skvulpede under åretagene og lyste med fosforets blålige glans.

"Farligt! Idiot!" brummede Tschelkasch vredt.

Han, denne grovkornede tyveknægt, elskede havet. Hans hede, nervøse natur, der var glubsk efter indtryk, blev aldrig mæt af at se ud over dette mørke vand uden grænser, det fri, mægtige hav. Og han følte sig krænket over Gabriels opfattelse af det, han beundrede som skønt. Han sad i agterenden af båden og tvang sin åre gennem vandet, mens han roligt spejdede fremefter, opfyldt af ønsket om at kunne fortsætte farten længe og langt ud på denne fløjlsflade.

På havet blev altid hans sjæl grebet af en stor og varm følelse, der rensede i alt fald enkelte af hans hjertekamre for jordiske slagger. Han elskede at føle sig som et bedre menneske midt ude på havet under den høje luft, hvor tankerne om livet taber bitterheden, og hvor selve livets værdier svinder hen. Om natten bølger en blød lyd over vandene, det er det slumrende hav, som drager sin ånde. Denne ubeskrivelige lyd bringer fred til menneskenes sjæle, og idet den nænsomt tæmmer det onde sind, føder den dybe tanker.

"Men hvor er fiskeredskaberne henne?" spurgte Gabriel pludselig og så sig uroligt om i båden.

Tschelkasch fo'r sammen.

"Nå, de! De ligger her agter hos mig."

"Hvad er det for en tingest?" spurgte Gabriel mistænksom på ny.

"Hvad det er for én? Det er en snøre med kroge og – –"

Men Tschelkasch skammede sig over at lyve for denne dreng. Han havde ikke lyst længere til at skjule sine virkelige hensigter,

og samtidig gjorde det ham ondt for de gode tanker og følelser, som denne fyr havde tilintetgjort hos ham ved sit spørgsmål.

Han blev vred. Den skarpe svien i brystet og i halsen, som han kendte så godt, kom med ét over ham, og hårdt og eftertrykkeligt sagde han til Gabriel:

"Nu skal jeg sige dig noget. Nu sidder du dér, og vil du så behage at blive siddende, og hvad der ikke rager dig, skal du ikke stikke din næse i. Jeg har lejet dig til at ro, og bruger du din tunge for meget, vil det komme til at se galt ud for dig. Er du med?"

Et øjeblik standsede båden. Gabriel lod årerne slæbe i vandet og rokkede uroligt på toften.

"Ro for fanden!"

En mængde skældsord susede i luften, og Gabriel trak på årerne. Båden blev ligesom ængstelig og skar gennem vandet i hurtige, nervøse sæt.

"Mere jævnt, ikke så hidsigt!"

Tschelkasch rejste sig op uden at slippe styreåren og stirrede med sine kolde øjne ind i Gabriels blege ansigt, hvis læber skælvede.

Som han stod der og krummede sig og bøjede sig fremefter, lignede han en vældig kat, der var parat til at springe. I stilheden kunne Gabriel høre hans tænder skære mod hinanden, og det var, som fornemmede han lyden af knagende knogler.

"Hvem dér?" lød et barsk råb ud over vandet.

"Så for satan! Nå, så ro dog! Put årerne i vandet, så man ikke hører dem! Jeg slår dig ihjel, din hund! – Nå, så ro dog! En, to!

Vov på at give en lyd fra dig, og jeg skal flå dig levende!" hvæsede Tschelkasch.

"Guds moder, hellige jomfru!" hviskede Gabriel og rystede af angst og anstrengelse.

Båden vendte behændigt og styrede tilbage til havnen, hvor lyset fra lanternerne kastede sit skin fra mastetoppene.

"Ohøj, hvem dér?" lød det på ny, men stemmen kom længere borte fra, og Tschelkasch blev rolig.

"Pas du bare dig selv, min ven!" sagde han i den retning, hvorfra råbene kom, og derefter vendte han sig til Gabriel, som endnu mumlede på sin bøn.

"Nå, min bro'r, det var din lykke! Havde disse asener forfulgt os, var din time slået. Vil du lægge mærke til det. Så havde jeg sporenstregs sendt dig ned til fiskene."

Tschelkasch talte nu mere roligt, næsten venligt, men Gabriel rystede endnu af skræk.

"Å, lad mig slippe! For Kristi skyld, beder jeg dig, lad mig slippe! Sæt mig dog i land! Jeg er fortabt! Tænk dog på Gud, slip mig dog! Hvad vil du bruge mig til? Dette her kan jeg ikke være med til. Aldrig i mit liv har jeg været med til sådan noget. – Dette er første gang. Å, Gud, jeg går til grunde. Bro'r, hvor har du dog kunnet narre mig sådan? Hvad? Svar mig! Du har syndet. Du ødelægger min sjæl. – Å, Gud, hvad er det, du har for?"

"Hvad jeg har for?" spurgte Tschelkasch vredt. "Hvad jeg har for?"

Den unge fyrs frygt morede ham. Han følte glæde over hans angst og over, at han selv kunne være et så farligt umenneske.

"Det er jo mørkets gerninger, bro'r! For Guds skyld, lad mig slippe! Hvad vil du med mig? Å, kære –"

"Hold mund! Havde jeg ikke haft brug for dig, havde jeg ikke taget dig med. Kan du forstå det? Hold så din kæft!"

"Å, Gud! Å, Gud," hulkede Gabriel.

"Nå, tag den med ro," afbrød Tschelkasch ham.

Men Gabriel kunne ikke holde igen længere, han stønnede, græd, snød næse og flyttede sig på toften, men roede dog kraftigt til.

Båden fløj afsted, og igen forsvandt den mellem de mørke skibsskrog, hvor den som et legetøj smuttede om i de smalle kanaler mellem skibssiderne.

"Hør du, skulle nogen råbe dig an og spørge dig om noget som helst, så tier du bomstille, hvis du har dit liv kært! Har du forstået?"

"Ja, ja," sukkede Gabriel håbløst, og han tilføjede bittert: "Mit liv er fortabt!"

"Hold op med den tuden!" hviskede Tschelkasch skarpt, og Gabriel mistede enhver evne til at overlægge noget som helst. Han sad bleg i forudanelse af en eller anden ulykke. Mekanisk sænkede han årerne i vandet, førte dem tilbage, kastede dem atter frem og trak dem på ny gennem vandet, mens han hele tiden stirrede stift på sine bastsko.

Lyden af de slumrende bølger hang tungsindig og pinende i luften omkring dem.

Igen var de i havnen, og bag dens granitvægge hørtes menneskestemmer, sang og spæd fløjten.

"Hold inde med at ro," hviskede Tschelkasch. "Ind med årerne! Tag imod med hænderne mod kajen! Ingen støj, din

satan!"

Gabriel holdt fra med hænderne mod de glatte sten og førte båden langs med kajmuren.

Båden bevægede sig lydløst frem, idet den sagte gled med siden mod den slibrige stensætning.

"Så, nu er det godt. Kom så med årerne, ræk mig dem herhen."

Tschelkasch langede dem op på kajen.

"Hvor har du dit pas?"

"I vadsækken."

"Nå, kom så med den da, lad det gå lidt rask!"

Vadsækken fulgte efter årerne.

"Jeg skal sige dig, min ven, det er for at du ikke skal stikke af. Det kan du ikke nu. Uden årer kunne du måske nok på en eller anden måde slippe væk, men uden pas vil du sikkert betænke dig på det. Vent her og pas på. Giver du et kny fra dig, så ligger du med det samme på bunden af havnen."

Og pludselig greb Tschelkasch fat med hænderne i kajmuren, løftede sig i vejret og forsvandt bag murkanten.

Gabriel rettede sig, det hele var kommet så hurtigt. Han mærkede, hvorledes denne forbandede knugen og frygt, som han følte overfor den skæggede, magre tyv, forlod ham.

"Skulle han flygte?" Han åndede lettet og så sig omkring. T il venstre hævede et sort skibsskrog uden master sig som en uhyre ligkiste, mennesketom og øde. Hvert lille slag af en bølge mod dets sider, gav et hult ekko, der lød som et suk. Til højre strakte molens fugtige stenvæg sig ud over vandet som et koldt, tykt slangeuhyre. I baggrunden var nogle sorte skrog synlige, men foran gennem åbningen mellem molen og den sorte

ligkiste, så man havet, der var tavst og øde med sorte skyer over sig. Disse bevægede sig langsomt, vældige og tunge, som de var. De spredte rædsel ud fra deres mørke og syntes rede til at knuse menneskene under deres tyngde.

Alt var koldt, sort og ulykkespående. Gabriel blev bange, og denne angst forekom ham endnu frygteligere end den, Tschelkasch indgød ham. Den knugede hans bryst i et stærkt favntag, tvang ham sammen og lænkede ham til toften.

Hele livet omkring var stille. Ingen lyd fornemmede man uden havets og ligkistens suk, og det var, som om denne tavshed, hvad øjeblik det skulle være, kunne bryde ud i noget frygteligt, noget vildt larmende, i noget, som kunne piske havet indtil bunden, sønderrive de tunge skymasser på himlen og kaste disse sorte skibe rundt til alle verdens hjørner. Skyerne krøb fremdeles afsted lige så langsomt og trist som før, men stadig hævede der sig flere fra havet, og man kunne, når man så mod himlen, bilde sig ind, at også denne var et hav, men et hav, der var i oprør og væltet ovenpå det andet, som var søvnigt, roligt og glat.

Skyerne lignede bølger, som var strømmede hen over jorden med de krumme rygge nedad, og i skyerne kom der afgrunde til syne, fra hvilke vindene syntes at hæve vandet. Det så ud som optårnede vandvolde, der endnu ikke havde dækket sig med vildt og vredt og grønligt skum.

Gabriel følte sig tilintetgjort af den trykkende tavshed og af himlens ophøjede vælde, og han ønskede, at Tschelkasch snart ville komme tilbage. – Om han nu udeblev?

Minutterne sneg sig afsted, endnu langsommere end skyerne, der krøb under himlen, og jo længere tid der gik,

desmere uheldsvanger blev stilheden.

Så hørte han endelig en sagte knagen og rumsteren oppe på molen og noget ligesom en hvisken. Det var for Gabriel, som om han skulle dø nu med det samme.

"Halløj! Sover du? Hold fast! – – Forsigtig!" lød Tschelkaschs dybe og hviskende stemme.

Fra molen blev der firet noget stort, tungt ned. Gabriel tog imod det i båden, og der fulgte endnu mere efter af samme slags. Derefter kom Tschelkaschs lange skikkelse til syne over kajmuren, derefter årerne, og ned for Gabriels fødder dumpede hans vadsæk. Et øjeblik efter satte Tschelkasch sig forpustet til rette i agterenden af båden.

Gabriel smilede spagfærdigt og så på ham.

"Er du træt?" spurgte han.

"Å, ja, jeg er ikke fri for det, lammehoved. Men så ro dog, få fat på årerne, hæng i, træk alt, hvad s du kan! – Der bliver en god fortjeneste til dig, min bro'r. Nu har vi besørget det halve arbejde og skal bare se at slippe forbi disse forbandede asener – og så! Så skal du få dine penge, og så kan du gå hjem til din kæreste. For en kæreste har du da? Ikke sandt, dreng?"

"Nej, jeg har ikke."

Gabriel sled i det af alle kræfter, mens hans lunger arbejdede som blæsebælge og hans arme som stålfjedre. Vandet skvulpede under båden, og kølvandet blev bredere og bredere.

Sveden sprang pludselig frem på Gabriel, men han blev ved alt, hvad han kunne.

Efter at han to gange havde været knuget af rædsel, var han nu bange for at udstå det samme for tredje gang, og han ønskede blot ét: så hurtigt som muligt at blive færdig med dette

forbandede arbejde, at komme i land og flygte fra dette menneske, fra denne Tschelkasch, førend denne havde dræbt ham eller bragt ham i fængsel.

Han besluttede sig til ikke at tale til ham, ikke at modsige ham, men at gøre alt, hvad han befalede ham og til, hvis det lykkedes ham at slippe ud af hans klør, i en inderlig bøn at takke Nikolaus den Undergørende.

Og de lidenskabeligste ord var allerede født i hans bryst, rede til at strømme ud, men han holdt igen, stønnede som en maskine og kastede mørke blikke på Tschelkasch.

Denne sad tør og lang, bøjet forover og lignede en fugl, der skulle til at flyve. Han stirrede frem i mørket med sine falkeøjne, og mens næseborene i hans krogede næse udvidede sig, førte han sikkert styreåren med den ene hånd og snoede sit overskæg med den anden. Skæghårene sitrede under de smil, der stadig fortrak hans tynde læber.

Tschelkasch var tilfreds med sit held, med sig selv og med denne fyr, som han havde indgydt en sådan skræk og forvandlet til sin slave. Han tænkte på den svir, han skulle have næste dag, men for øjeblikket nød han sin magt. Han så, hvordan Gabriel sled i det, og det gjorde ham formelig ondt for ham. Han prøvede på at opmuntre ham.

"Nå, du" – sagde han sagte og lo – "du er nok svært bange, hvad?"

"Å, det har ikke noget at sige," pustede Gabriel ud og rømmede sig.

"Nu skal du heller ikke tage alt for stærkt fat, det er snart overstået. Der er bare et sted endnu, vi skal forbi. Pust nu bare lidt."

Gabriel holdt lydigt op, trak årerne ind, tørrede med skjorteærmet sveden af ansigtet og satte så på ny årerne i vandet.

"Gør nu ingen støj! Ro sagte, så man ikke hører nogen plasken –. Det er en lille port, vi skal se at slippe forbi. – Stille – ganske stille – for her er folk ikke til at spøge med. De kunne vist godt få lyst til at sende os et par kugler, og så kunne man nok få sig en sådan bule i skallen, at man ikke oftere kom til at mukke."

Båden sneg sig nu næsten lydløst over vandet. Kun de fra årebladene dryppende dråber faldt i vandet med et lille plask.

Natten blev endnu mere mørk og stille, og nu lignede himlen ikke længere et oprørt hav. Skyerne havde fordelt sig på den og dækket den med et jævnt, tungt overtræk, som lå lavt og ubevægeligt over vandet.

Og havet faldt endnu mere til ro og blev endnu sortere. Det udsendte en stærk, varm, salt ånde, men syntes ikke så udstrakt som før.

"Gid, det blot ville regne," hviskede Tschelkasch, "så kunne vi slippe forbi som bag et tæppe."

På begge sider af båden hævede der sig fra det sorte vand nogle kolosser – barkskibe, der var ubevægelige og sorte som vandet selv. På et af dem bevægede der sig et lys; det var som én gik med en lygte.

Vandet skvulpede mod skibssiderne med en klagende lyd, og siderne svarede i en tone så klangfuld og hård, som var de beredte til kamp og ikke tilbøjelige til at give efter i noget som helst.

"Soldaterne," hviskede Tschelkasch næppe hørligt.

Fra det øjeblik Gabriel sidst havde fået påbud om at ro lydløst, var han blevet grebet af en voldsom spænding. Han bøjede sig fremefter ind i mørket, og det var ham, som om han voksede i knoglerne. Senerne spændte sig i ham og smertede ham, hans hoved, som kun var fyldt af én tanke, pinte ham, huden på hans ryg trak sig sammen, og han følte det, som om små, kolde og skarpe nåle borede sig ind i hans ben. Øjnene gjorde ondt af den spændte stirren ind i mørket, ud fra hvilket han stadig ventede, der skulle rejse sig noget og råbe: "Stop tyvene!"

Nu, da Tschelkasch hviskede: "Soldaterne", påkom der Gabriel en ny skælven, der fo'r skarpt og brændende gennem hans anspændte nerver. Han ville skrige, råbe om hjælp. – Allerede havde han åbnet munden, lettet sig lidt fra toften og trukket vejret dybt, da han pludselig måtte lukke øjnene, og han faldt om, ramt af en forfærdelse, der huggede ham ned som med et voldsomt svøbeslag.

Foran båden, langt borte i horisonten, løftede et mægtigt, hvidt luende sværd sig fra havets sorte vande, skar gennem nattens mørke, strøg med sin æg henover himlens skyer og lagde sig på havets bryst som en bred, lys stribe.

Det lå dér, og ind i dets lysende glans gled skibe, som før havde været usynlige, sorte og tavse, iklædte nattens tykke mørke. Det syntes, som om de kom fra havsens bund, hvortil de var sendt af et mægtigt uvejr, og hvorfra de nu, som født af havet, hævede sig op på ildsværdets befaling. De hævede sig for at skue himlen og for at se alt, hvad der var over vandet. Takkeltovene snoede sig i deres rejsninger som stride vandplanter, der var fulgt med fra dybet.

Og atter hævede dette forunderlige, lysende sværd sig op fra havet, funklede og kløvede på ny natten og lagde sig så over vandene, men i en anden retning. Og dér, hvor det lagde sig, gled skibe ud af mørket, skibe, som før ikke havde været til at øjne.

Tschelkaschs båd stoppede op og vuggede på vandet, som om den ikke forstod, hvad der gik for sig.

Gabriel lå på bunden af båden og gemte ansigtet i hænderne, men Tschelkasch slog rasende til ham med åren og hvæsede:

"Elendige fjols! Det er jo toldvæsenets krydser, det er dens elektriske lys! Se at komme op, bondetamp, de kan rette det mod os, hvad øjeblik det skal være! Du bringer både dig selv og mig i ulykke, dit forbandede bæst. Nå!"

Og da anden gang et kraftigt slag af det skarpe åreblad faldt ned over Gabriels ryg, sprang denne op, men han var endnu bange for at åbne øjnene. Han følte sig for, fik fat i årerne og begyndte at ro.

"Roligt for pokker! Jeg slår dig ihjel! Roligt, siger jeg! Du er da også et fæ, gid Fanden havde dig! Hvad blev du bange for? En smule lanterne og et spejl – det var det hele. – Stille med årerne – asen! De søger med lyset ud over havnen for at se, om de ikke skulle kunne opdage sådanne nogle som dig og mig. De passer jo deres kram. Nå, os kan de næppe nå, de er for langt borte. Der er ikke noget at være bange for, os fanger de ikke. Nu er vi – –" Tschelkasch så sig triumferende om: "Selvfølgelig, vi er sluppet igennem!"

"Nå, gudskelov! Ja, du er heldig!"

Gabriel tav, roede og trak vejret dybt, mens han skævede hen til dette ildsværd, som stadig hævede og sænkede sig. Han

kunne ikke tro på rigtigheden af, at dette kun skulle være en lanterne med et spejl. Det kolde lys, der skar gennem mørket og fik havet til i striber at stråle som sølv, havde noget overnaturligt ved sig, og Gabriel blev igen knuget af frygt. Han roede mekanisk, og vred sig hele tiden, som om han ventede, at et eller andet fra oven skulle knuse ham. Ikke noget som helst ønske var der mere i ham, han var tom og livløs. Denne nats sindsbevægelser havde opslugt alt, hvad der var af menneskeligt i ham.

Men Tschelkasch triumferede over sit held. Hans nerver, der var vante til rystelser, var igen helt rolige; hans overskæg strittede af glæde og hans øjne strålede. Han følte sig så vel til mode, at han gav sig til at fløjte så småt, og han indåndede i dybe drag den fugtige luft fra havet. Han så sig omkring, og når hans blik mødte Gabriels, smilede han.

Det begyndte at blæse. Vinden bar hen over vandet og vækkede det og rejste det i legende småbølger. Skyerne blev ligesom tyndere og mere gennemsigtige, men de dækkede endnu hele himlen, og skønt blæsten havde frit løb nede ved vandet, forblev skyerne dog ubevægelige. Det var, som om de var optaget af triste, grå tanker.

"Nå, bro'r, se nu at komme til dig selv, det er snart på tide. Se dig om, hvor du er, det er jo, som om alt liv var klemt ud af dig, så der kun var blevet skind og ben tilbage. Det hele er jo slut snart, hører du."

Gabriel blev glad over igen at høre en menneskelig stemme, skønt det var Tschelkasch, som talte.

"Ja, ja, jeg hører," sagde han sagte.

"Nå, det var da godt. Nu kan du styre, så skal jeg tage årerne, for du er vel træt?"

Gabriel skiftede mekanisk plads. Da Tschelkasch byttede med ham, lagde han mærke til, at Gabriel rystede på benene, og han fik endnu mere ondt af fyren. Han slog ham på skulderen.

"Nå, nå, vær nu ikke ked af det, du får dig jo en god fortjeneste. Jeg skal nok betale dig godt. Hvad siger du om at få en seddel, der klodser, hvad?"

"Jeg skal ikke have noget. Bare jeg kunne komme i land!"

Tschelkasch slog ud med hånden, spyttede og begyndte at ro med lange tag.

Havet vågnede. Det legede med sine små bølger, som det lige havde født, smykkede dem med en bræmme af skum, kastede dem mod hinanden og knuste dem til fint støv. Og skummet rislede og sang og sukkede – alt var opfyldt af musik. Det var, som om mørket blev mere levende.

"Nå, lad os så høre," begyndte Tschelkasch, "nu kommer du til din landsby, gifter dig, begynder at dyrke din jord og at så dit korn. Så føder din kone børn til dig, og du kan ikke tjene til føden – du vil aldrig få en glad time. Er det ikke sådan? Synes du, det vil være rart?"

"Nej, hvad rart skulle der være ved det?" svarede Gabriel spagfærdigt og rystende i stemmen, "det kan jeg ikke indse."

Enkelte steder sønderbrød vinden skyerne, og ned gennem åbningerne kiggede blå stykker af himlen og to stjerner, som spejlede sig i det legende hav. De hoppede på bølgerne, forsvandt i dem og glimtede på ny.

"Hold mere til højre," sagde Tschelkasch, "nu er vi der straks. Så er den tur forbi. Det er en stolt fortjeneste, synes du ikke, på

én nat? Fået hugget et halvt tusinde, hvad siger du til det?"

"Et halvt tusinde?" genmælede Gabriel mistroisk. Han blev bange og spurgte hastigt, idet han skubbede til ballerne i båden:

"Men hvad er det da for sager?"

"Det er silke – kostbare ting. Skulle man have for det, hvad det var værd, blev det langt over tusinde. Nå, jeg er ikke dyr. – Er det ikke godt klaret?"

"Hm, jo –" kom det langsomt fra Gabriel. "Var det bare mig, der skulle ha' de penge," sukkede han, idet han på en gang mindedes landsbyen, sine fattige kår, alt det, han trængte til, sin gamle moder, hele tilstanden i det fjerne hjem, for hvis skyld, han var gået med til dette arbejde og havde lidt så frygteligt i denne nat. Et væld af minder greb ham. Han så landsbyen for sig der oppe på bakken, strækkende sig ned mod floden og omkranset af en skov af birketræer, pile–, rønnebær– og hæggebærtræer. Erindringerne gjorde ham varm og gav ham mod. – "Det kunne være storartet!" sukkede han tankefuldt.

"Hm, ja, så ville du vel tage lige hjem med jernbanen? Og pigebørnene der hjemme – hva'? De skulle nok melde sig. Den, du ville ha', kunne du straks få og så kunne du bygge dig et hus – –. Nå, til et hus kunne der nu næppe blive råd."

"Nej, det kunne der ikke. Det kunne pengene ikke række til, for træ er dyrt hos os."

"Nå, ja, det gjorde jo heller ikke noget, det gamle kunne jo gøres i stand. Men, hvordan har det sig med hesten, for du har vel en?"

"Hest? Jo, det har jeg, men den er gammel –."

"Altså en hest, en god hest, en ko, får og fjerkræ – hvad?"

"Å, hold op! Ja, havde det bare været sådan, så havde det rigtignok været værd at leve!"

"Hm, ja, bro'r, så havde livet ikke været så dårligt endda. Jeg forstår mig også på de dele. – Jeg har selv en gang haft min egen rede. Min fader var en af de rigeste bønder i byen."

Tschelkasch roede småt. Båden vuggede på bølgerne, der muntert skvulpede mod dens sider. Den bevægede sig kun langsomt hen over det mørke vand, som stadig blev mere og mere levende.

To mennesker blev båret grublende over vandet og så sig om med tankefulde miner. Tschelkasch havde med forsæt ledet Gabriels tanker hen på landet, han ville opmuntre og berolige ham. I begyndelsen havde han lét overlegent i skægget, men da han så kom til at tale om livet på landet, som for lang tid siden havde bragt ham selv så store skuffelser, og som han først nu mindedes blev han interesseret, og i stedet for at udspørge Gabriel om hans forhold, begyndte han, sig selv kun halvt bevidst, at fortælle.

"Det bedste ved at være bonde – min bro'r – det er nu friheden, det, at man er sin egen herre. Man har sit eget hus – det er måske kun småt bevendt, men det er da ens eget. Man har sin egen jord, om det så kun er en håndfuld, men den er min. Du har en høne, som tilhører dig, ægget er dit, æblet er dit. Du er konge i dit eget land. Og der er orden i alt. Om morgenen, når du står op, er der arbejde, om foråret ét, om sommeren et andet, om efteråret og om vinteren igen et andet. Hvor du så end går hen, vender du tilbage til dit eget hus, og dér er der varme, og dér er der fred. Er det ikke at være konge?"

Helt begejstret sluttede Tschelkasch sin beretning om landlivets herligheder og fordele og glemte rent forpligtelserne.

Gabriel så nysgerrigt på ham og lod sig også oplive. Han havde under de sidste ord næsten glemt, hvem han havde for sig og så i Tschelkasch en bonde som sig selv, klæbet til jorden ved mange slægtleds sved, bundet til den ved barndomserindringer, skilt fra den og arbejdet der ude af egen fri vilje, og nu bærende straffen for denne adskillelse.

"Ja, vist har du ret, min bro'r," sagde han ivrigt. "Der ser du selv, hvad er du uden din jord? Den kan du aldrig glemme, så lidt som du nogensinde kan glemme din mo'r."

Tschelkasch følte det, som modtog han et stød, og han fik denne irriterende brænden i brystet, der altid kom, så snart han i sin selvfølelse – og det var jo en vovehals' selvfølelse – blev gået for nær af en eller anden, især når denne var én, som i hans øjne ikke betød stort.

"Nu er du nok begyndt at vrøvle," sagde han vredt, "du troede vel, jeg talte for alvor."

"Du er dog et underligt menneske," svarede Gabriel, der på ny blev bange. "Jeg har jo ikke talt om dig. Der er mange andre som du. Å, der er mange ulykkelige mennesker på jorden, som må flakke om –."

"Sæt dig til årerne, sælhund!" kommanderede Tschelkasch kort, og en hel syndflod af skældsord, som var strømmet ham op i struben, blev med magt holdt tilbage.

De byttede atter plads, og idet Tschelkasch krøb over en balle for at komme hen i agterenden, følte han en stærk lyst til at give Gabriel et puf og styrte ham i vandet. Men på samme tid havde han ikke mod til at se ham i ansigtet.

Samtalen var hørt op, men i Gabriels tavshed var hele livet i landsbyen. Tschelkasch tænkte på sit forbigangne liv og glemte at styre båden, som strømmen havde drejet, så at den nu gled ud mod havet. Det var, som om bølgerne havde forstået, at denne båd havde mistet sit mål. I stærkere og stærkere leg tumlede de med den, og lyste under dens årer med deres blålige skær.

Men foran Tschelkaschs blik jog billeder fra fortiden hurtigt forbi, billeder fra den fjerne tid, der var skilt fra det nuværende øjeblik ved en høj mur af hele elleve års tilværelse i elendighed. Han så sig selv som barn, og han så sin landsby og sin moder som en rødmosset, fyldig kone med gode, grå øjne og faderen, en rødskægget kæmpe med strengt ansigt. Så så han sig som brudgom sammen med sin kone, den sortøjede Anfisca med den lange hårfletning så fyldig og god og glad. Og han så sig som en prægtig karl – som gardesoldat. Han så igen sin fader, allerede gråhåret og sammenbøjet af arbejde og sin moder, rynket og kroget. Og billedet af mødet i landsbyen drog forbi ham, den gang han var vendt hjem fra tjenesten, og hans fader havde været så stolt over sin søn, Gregor, med den anselige skikkelse og det store overskæg.

Hukommelsen er de ulykkeliges plage. Den gør endog sten i det forbigangne levende, og i den en gang nydte gift blander den honning.

Tschelkasch følte sig ombølget af den hjemlige lufts kærligt sonende strømme, der førte med sig moderens inderlige ord og faderens alvorlige formaninger, mange glemte lyde, og den dejlige duft fra moderjorden, som nylig var tøet op efter frosten og nu var dækket af vintersædens smaragdgrønne silke. Han

følte sig knust, ynkelig og alene, udrevet og udkastet af den livets ordning, der havde givet ham blod i årene.

"Men hvor kommer vi dog hen?" spurgte Gabriel pludselig, idet han fo'r sammen og stirrede omkring sig.

"Så for pokker, hvordan er det gået til? – Nå, det er lige meget, træk lidt mere på årerne, så kan vi straks være der."

"Var du faldet i tanker?" spurgte Gabriel.

Tschelkasch så stift på ham. Den små var nok kommet helt til sig selv og var rolig og glad – næsten overlegen. Han var jo et barn endnu og havde hele livet for sig. Ingen som helst erfaringer havde han gjort, og det var slemt, men måske ville det gå ham godt, når han blev ved sin jord.

Da disse tanker steg op i Tschelkasch, blev han endnu mere tungsindig, og på Gabriels spørgsmål svarede han mørkt:

"Nej, jeg er bare blevet træt – og så gynger det."

"Ja, det gynger jo lidt, det er sandt. – Så nu kan vi da ikke blive nappet med disse her?" Gabriel stødte med foden til ballerne.

"Nej, vær du bare rolig, nu skal jeg straks få dem anbragt, og så får vi pengene."

"Femhundrede?"

"Ja, under det bliver det ikke."

"Jeg siger bare – var de penge mine, skulle du se mig spille op!"

Og Gabriels tanker fløj af sted på fantasiens vinger. Tschelkasch så stadig nedslået ud. Hans overskæg hang nedad, vådt som det var af stænk fra vandet. Øjnene var gået dybt ind i hovedet og havde mistet deres glans. Hele hans rovnatur var

ligesom ombyttet med en tænksom, kuet tilstand, der endog kiggede ud af folderne på hans snavsede skjorte.

"Jeg er så træt – næsten ødelagt. – Så, nu er vi der straks. – – Her er det."

Tschelkasch vendte raskt båden og styrede den hen mod noget sort, som ragede op af vandet.

Igen blev himlen formørket af skyer, og regnen begyndte at falde, fin og varm. Dråberne faldt med en spæd rislen på bølgernes rygge.

"Stop!" kommanderede Tschelkasch, og båden gled med stævnen mod skibets skrog.

"Sover I?" brummede han, idet han med en bådshage greb fat i nogle tove, der hang ned fra barken. "Trappen er ikke firet ned, og nu regner det. Det kunne I ellers gerne have besørget noget tidligere. – Halløj I tampe, halløj!"

"Er det Selkasch?" lød en venlig stemme oppe fra dækket.

"Nå; kom nu med den trappe!"

"Vel mødt, vel mødt! Selkasch!"

"Fir for pokker den trappe ned, din sorte djævel."

"Det lader nok til, du er vred i dag."

"Kryb nu op, du," sagde Tschelkasch til Gabriel. På et minut var de oppe på dækket, hvor tre mørke, skæggede skikkelser var i livlig samtale; de talte i et underligt skarpt sprog og kiggede nysgerrigt ned i båden. En fjerde gik hen til Tschelkasch og trykkede tavst hans hånd; derefter stirrede han mistroisk på Gabriel.

"Sørg for at have penge til i morgen tidlig," sagde Tschelkasch kort til ham. "Men nu skal vi sove. Kom så, Gabriel, vil du ikke have noget at spise?"

"Nej, bare sove," svarede Gabriel, og da der var gået fem minutter, snorkede Gabriel i et snavset rum, dybt nede i barken, men Tschelkasch satte sig ved siden af ham og prøvede en ny støvle på den ene fod. Og mens han nu og da tankefuldt spyttede, fløjtede han – på én gang både ondartet og tungsindigt.

Så strakte han sig ved siden af Gabriel, og uden at trække den støvle af, som han lige havde taget på, lagde han armen under sit hoved og gav sig til at stirre op mod dæksbjælkerne med tankerne svævende hid og did.

Barken gyngede let på det legende vand, og et eller andet sted knirkede det med en lang lyd i skibets træværk. Regnen faldt blødt på dækket, og bølgerne skvulpede for boven.

Det hele flød sammen til noget alvorsfuldt, som kunne det være en vuggesang, der blev sunget af en moder, som ikke havde håb om, at lykken ville følge hendes søn.

Tschelkasch lo kort og vredt, løftede hovedet og så sig omkring – og efter at have hvisket nogle ord, strakte han sig igen. Som han lå dér med benene spilede ud fra hinanden, lignede han en stor saks.

3

Tschelkasch var den første, som vågnede. Han så sig forvirret om, blev så på én gang rolig og kiggede hen på Gabriel, der endnu sov.

Det unge menneske snorkede af og til så småt og smilede i søvne over hele sit runde, solbrændte drengeansigt. Tschelkasch sukkede og krøb op ad den smalle tovstige.

Gennem lugen i lastrummet så han et stykke blygrå himmel. Det var nok lyst, men efterårsagtigt, trist og gråt.

Et par timer senere kom Tschelkasch tilbage til lastrummet. Hans ansigt var rødt og overskægget snoet kækt opad; om hans læber spillede et fornøjet smil. Han var iført lange, stærke støvler, jakke, læderbukser og lignede en jæger. Dragten var nok noget slidt, men den var stærk og klædte ham godt, og idet den gjorde hans skikkelse bredere, skjulte den hans kantede knogler og gav ham et krigersk udseende.

"Hej, min ven, se nu at komme op!" Han stødte til Gabriel med foden.

Gabriel sprang op, og med søvnen i øjnene stirrede han forfærdet på Tschelkasch uden at genkende ham. Tschelkasch lo.

"Nå, hvor du ser ud!" lo Gabriel endeligt bredt, "du er blevet en hel fin herre!"

"Ja, her går det i en fart. – Du er for resten en rigtig bangebuks, er du. Hvor mange gange belavede du dig egentlig på at dø i går?"

"Du kan sagtens! Det var første gang, jeg var med til sådan noget. Du kunne jo have ødelagt min sjæl for hele livet."

"Så? Å, ja, men du kunne nu nok have lyst til at være med endnu en gang, hvad?"

"En gang til? Ja, når – det – ja, hvordan skal jeg forklare det? Det er det: Hvad kunne jeg tjene ved det?"

"Hvis du nu fik et par hundrede?"

"Altså to hundrede rubler! Ja se, det kunne nok passe."

"Men hvis det nu fordærvede din sjæl?"

"Å, hvad, måske blev den ikke fordærvet!" Gabriel smilede. "Og blev den ikke det, ville man jo være lykkelig for resten af sit liv."

Tschelkasch lo muntert:

"Nå, nu nok om det. Nu skal der ikke sludres. Vi skal i land. Se nu at blive færdig."

"Ja, jeg er færdig."

Og igen var de i båden. Tschelkasch ved roret, Gabriel ved årerne.

Over dem hvælvede himlen sig, overtrukket af grå skyer. Det smudsiggrønne vand løb mod deres båd, der til gengæld muntert kastede fine salte stænk om på bølgerne.

I det fjerne kunne man foran bådens stævn skimte den gule stribe fra den sandede bred, men bag agterstavnen rullede det frie og friske hav, pløjet op i talløse bølgerækker, kantede med bræmmer af hvidt skum. Og der ude vuggede mange skibe sig på havets bryst. Langt henne til venstre så man en hel skov af master foran byens hvide huse. Fra den kant bølgede ud over vandet en dump støj, der sammen med havets brusen dannede en bredt tonende musik.

Over det hele var spændt et tyndt lagen af askefarvet tåge, i hvis lys alle genstande blev fjerne for hinanden.

"Nu skal det nok rigtigt til at muntre sig," brummede Tschelkasch og viste med hovedet ud over havet.

"Skal vi have uvejr?" spurgte Gabriel, mens han trak årerne kraftigt gennem vandet. Han var allerede godt våd af de sprøjt, blæsten sendte ind over dem fra vandet.

"Det ser sådan ud," bekræftede Tschelkasch.

Gabriel stirrede stift på ham.

"Nå, hvor meget har du så fået?" spurgte han omsider, da han mærkede, at Tschelkasch ikke viste tilbøjelighed til at begynde en samtale.

"Se selv," sagde Tschelkasch og rakte noget ud mod Gabriel, og da denne så regnbuefarvede sedler, strålede hans ansigt omtrent med samme pragt.

"Å du! Og jeg, som troede, det alt sammen var løgn –! Hvor meget er der?"

"Fem hundrede og fyrre rubler. Den er god hvad?"

"Ja, det skal du have ret i," hviskede Gabriel og med begærlige blikke fulgte han sedlerne, som igen forsvandt i lommen. "Ak, ja, ja, havde man bare haft nogle af dem!" Og han sukkede melankolsk.

"Men nu skal vi til at more os, min ven!" udbrød Tschelkasch. "Nu tager vi os en ordentlig en på lampen, og til dig gemmer jeg fyrre rubler. Hvad siger du til det? Er du fornøjet med det? Hvis du vil have dem straks, kan du godt få dem!"

"Ja, tak, hvis du ikke har noget imod det –, så hvorfor ikke? Lad mig bare få dem!"

Gabriel rystede af spænding, og det sugede ham for brystet.

"Ha, ha, ha, så du vil nok have dem? – Vær så god, tag dem, min ven. Jeg beder dig, tag dem. Hvad skulle jeg med alle de penge? Du gør mig en tjeneste med det. Tag dem, vær så god."

Tschelkasch rakte nogle røde sedler til Gabriel, som tog dem med rystende hånd. Han kastede årerne ind i båden og gav sig til omhyggeligt at gemme pengene på brystet. Han kneb øjnene sammen og indsugede luften, som om han drak noget brændende. Tschelkasch kiggede på ham med et spotsk smil. Så greb Gabriel på ny årerne og roede febrilsk og hurtigt med halvt

lukkede øjne, som om han var bange for noget. Hovedet havde han trukket ned mellem skuldrene.

"En begærlig rad er du – –. Det er ikke heldigt –, men for resten, du er jo også en bonde," sagde Tschelkasch ligesom i tanker.

"Ja, men hvad kan man ikke også gøre, når man har penge?" udbrød Gabriel lidenskabeligt.

Og i stumper og stykker, og hastigt som for at indhente sine egne tanker og i flugten fange ordene, gav han sig til at tale om livet på landet, når man havde penge, og når man ingen havde, om agtelse og rigeligt udkomme, om frihed og glæde –.

Tschelkasch hørte opmærksomt på ham med et alvorligt og tænksomt udtryk i de sammenknebne øjne, og fra tid til anden smilede han veltilfreds til ham.

"Nu er vi her", afbrød han Gabriel, og en bølge greb båden og bar den behændigt ind på sandet.

"Se så, min ven, nu er det besørget. Nu må vi bare trække båden lidt længere op, for at søen ikke skal tage den; den bliver hentet senere. Og vi to må nu sige farvel til hinanden. Der er en mils vej ind til byen. Skal du derind?"

Over Tschelkaschs ansigt gled et lunt smil. Det så ud, som om han havde fundet på en eller anden behagelig overraskelse til Gabriel. Han stod med hænderne i lommen og krammede på sine sedler.

"Nej – – jeg – jeg skal ikke derind. – Jeg –," Gabriel kunne ikke få vejret, han ligesom kvaltes af noget. Inde i hans hoved gik der rundt et virvar af ønsker, ord og følelser, som slugte hinanden og brændte ham som ild.

Tschelkasch så forundret på ham.

"Hvad er det, der er i vejen med dig?" spurgte han.

"Der er ikke noget sådan." – Gabriels ansigt blev snart rødt, snart gråt. Han var i øjeblikket ude af stand til at gøre sig selv rede for, om det, han følte, var lyst til at kaste sig over Tschelkasch for at dræbe ham, eller om det var noget andet.

Tschelkasch blev mere og mere grebet af forbavselse over det sindsoprør, han så hos denne unge fyr, og han ventede med spænding på, hvordan det ville løbe af.

Gabriel begyndte at le på den besynderligste måde, det lød nærmest som en hulken. Han havde bøjet hovedet, så Tschelkasch nu ikke mere kunne se udtrykket i hans ansigt, næppe nok hans øren, som snart var røde, snart hvide.

"Hvad fanden er der løs?" Tschelkasch slog ud med hånden, "du er da ikke blevet forelsket i mig? Du kryber jo sammen som et pigebarn! Eller er det det, at vi skal skilles, som sidder dig i maven? Kom frem med det, pattebarn, for ellers går jeg min vej."

"Du går da ikke?" skreg Gabriel.

Hen over den sandede og øde bred gik der ligesom en skælven ved dette råb, og de af havet dannede, gule sandbølger kom til at gynge. Også Tschelkasch modtog et stød. Pludselig fo'r Gabriel op fra sin plads, kastede sig ned for Tschelkaschs fødder og slyngede sine arme om hans ben.

Tschelkasch vaklede og satte sig tungt ned i sandet. Han blev rasende og knyttede allerede næven parat til at slå, men han blev standset af en ydmyg bønfaldende hvisken fra Gabriel.

"Kære, gode Tschelkasch! – Vil du ikke lade mig få disse penge? Giv mig dem for Gud i Himlens skyld! Hvad har de at sige for dig? – Du vil jo kunne tjene dem på én eneste nat, men

jeg ville behøve år til det. Giv mig dem! – Jeg skal bede for dig, så længe jeg lever! – I tre kirker skal jeg bede for din sjæls frelse. Du vil jo lade dem flyve for vinden, men jeg, jeg skulle købe mig jord. Å hører du, lad mig få dem, du har jo ingen brug for dem! På én eneste nat kan du jo være rig igen, og du gør en god gerning. Du er jo færdig med alt i verden, du har ingen planer, men jeg derimod –, å, giv mig dem!"

Tschelkasch sad lænet tilbage i sandet og støttede sig i det med hænderne. Han sagde ikke et ord, men stirrede vildt på fyren, som havde sænket sit hoved ned på hans knæ, mens han blev ved med næsten åndeløst at gentage sin bøn.

Endelig skubbede Tschelkasch ham bort, sprang op, stak hænderne i lommen og trak de regnbuefarvede sedler op og kastede dem til Gabriel.

"Dér, dér har du dem!" skreg han, skælvende af bevægelse og af foragt for denne begærlige slave. Og da han havde gjort det, følte han sig som en helt, og hans øjne lynede af stolthed.

"Jeg ville selv have givet dig dem. Jeg blev blød om hjertet i går, da jeg kom til at tænke på landsbyen. Det faldt mig ind, at det kunne more mig at hjælpe sådan en ung fyr. Jeg ventede blot på, hvad du ville gøre, om du ville bede mig derom eller ikke? Men sådan en tigger! – skal man nedværdige sig sådan for penge? Bajads! Sådan en lavpande, der ikke har ære skabt i livet. –. For fem kopek er du til fals!"

"Å, kære, kære – Kristus lønne dig! Hvad har jeg ikke nu? Et halvt tusinde! Nu er jeg rig! Aldrig i evighed skal jeg glemme dig det, aldrig! – Min kone og mine børn skal bede for dig."

Tschelkasch hørte på hans udbrud og så på hans ansigt, der på én gang strålede af henrykkelse og var fordrejet af

begærlighed. Han, tyven og svirebroderen, som ikke havde noget som helst hjem, følte, at aldrig kunne han blive så grisk og lav, aldrig kunne han i den grad tabe agtelsen for sig selv, aldrig!

Og netop denne bevidsthed om sin egen frihed og overlegenhed holdt ham tilbage hos denne Gabriel på den øde strandbred.

"Hvor du har gjort mig lykkelig!" råbte Gabriel, og han greb Tschelkaschs hånd og blev ved med at trykke den mod sine læber.

Tschelkasch tav og viste tænder som en ulv.

Gabriel talte ustandseligt:

"For, ved du, hvad jeg tænkte på, da vi roede herhen? Da jeg så pengene, så tænkte jeg: Om jeg nu langede ham én ud med åren –? En, to, tre, ville jeg tage sedlerne, og så ud i havet med dig –. Hvad? Hvem skulle vel savne dig? Og fandt man dig, ville man vist ikke anstille mange undersøgelser om, hvordan du var blevet slået ihjel, og om hvem der havde gjort det. Det var du ikke betydelig nok til, at man skulle gøre noget videre spektakel ud af det. Du var jo dog alligevel ikke til nogen nytte her på jorden. Hvem skulle gøre sig ulejlighed for din skyld? Hvad, hvem tror du?"

"Kom her med pengene!" hvæsede Tschelkasch og greb Gabriel i struben.

Gabriel rev sig løs, men som en slange snoede Tschelkaschs anden arm sig om ham –. En lyd af en flænget skjorte –, og Gabriel lå på sandet med vildt stirrende øjne og fægtede med arme og ben.

Tschelkasch stod ret op, viste tænder som et rovdyr og lo med en bitter latter. Det lød som faldende hug. Aldrig i livet havde noget ramt ham så smerteligt, og aldrig havde han været så forbitret.

"Nå, er du nu lykkelig?" spurgte han hånligt. Så vendte han Gabriel ryggen og gik bort i retning af byen.

Han havde imidlertid næppe gjort to skridt, førend Gabriel krummede sig som en kat, slog ud med armen og kastede en stor sten efter ham, idet han hylende af raseri råbte:

"Dér har du den!"

Tschelkasch gav et brøl fra sig og greb sig med hånden om nakken. Så dinglede han forover, fik sig vendt mod Gabriel og faldt med ansigtet ned i sandet.

Det var for Gabriel, som om han skulle dø, da han så ham falde. Han kunne se, hvordan han bevægede benene og prøvede på at løfte hovedet, hvordan han strakte sig ud skælvende som en streng.

Gabriel løb. Han tænkte kun på at flygte, langt bort – bort mod det fjerne, hvor de lodne skyer lå mørke over den tågede steppe.

Bølgerne skummede op over strandbredden, flød sammen med sandet der og gled atter tilbage. Vinden bar stænk fra havet gennem luften. Regnen dryppede – først sparsomt, men så blev den tæt og stærk og flød fra himlen i stride strømme. Den flettede af vandtråde et net, der dækkede for steppen og for havet, og Gabriel forsvandt bag ved dette net.

Længe var der ved havet ikke andet at se end regnen og et langt menneske, som lå i sandet. Men nu kom Gabriel løbende. Han baskede som en fugl med armene, og da han nåede

Tschelkasch, kastede han sig ned ved siden af ham og begyndte at ruske i ham. Hans hånd fik fat i en varm, rød, slimet masse, og han rystede af skræk og vaklede til side med et blegt og vanvittig fortrukkent ansigt.

"Så rejs dig dog, bro'r," hviskede han ind i øret på Tschelkasch, mens regnen plaskede.

Tschelkasch kom til sig selv. Han stødte til Gabriel og sagde hæst: "Gå din vej!"

"Å, kære, kære, tilgiv mig min synd – å, tilgiv mig!"

"Bort med dig – gå din vej, gå ad helvede til!" skreg Tschelkasch og rejste sig overende i sandet. Hans ansigt var vildt og ondt, men øjnene var matte og halvt tillukkede.

"Er der mere, du vil? Nu har du jo besørget, hvad du skulle. Gå, for satan!"

Han prøvede på at sparke til Gabriel, der var som knust af sorg, men han formåede det ikke og ville være faldet, hvis ikke Gabriel havde grebet ham under skuldrene.

Tschelkasch og Gabriel stod nu ansigt til ansigt. Begge var de lige blege, lige elendige og stakkels.

"Ptøj!" Tschelkasch spyttede Gabriel midt i ansigtet. Denne tørrede sig stille af med sit ærme og hviskede: "Gør med mig, hvad du vil –, jeg skal ikke sige et ord, men tilgiv mig for Kristi blods skyld."

"Idiot! Du forstår ikke engang at stjæle!" svarede Tschelkasch og bed tænderne sammen, mens han stille gav sig til at rive stykker af sin skjorte for at forbinde det sårede hoved med dem.

"Har du stjålet pengene?" hvæsede han.

"Jeg har ikke taget det mindste, jeg vil ikke have dem, der klæber kun ulykker ved dem."

Tschelkasch stak hånden i lommen og trak seddelbunken frem. Én regnbuefarvet seddel lagde han tilbage i lommen – resten kastede han til Gabriel.

"Tag dem, og kom så afsted."

"Nej, jeg rører dem ikke, jeg kan ikke! Tilgiv mig blot!"

"Tag dem, siger jeg!" brølede Tschelkasch med vildt stirrende øjne.

"Tilgiv mig da, så skal jeg tage dem," hviskede Gabriel spagt og faldt ned for Tschelkaschs fødder i det fugtige sand.

"Nu *skal* du tage dem, dit fæ!" sagde Tschelkasch bestemt og løftede med anstrengelse Gabriels hoved ved hårene og stak ham pengene ind i ansigtet.

"Tag dem, siger jeg, du skal ikke have arbejdet for intet. Tag dem! Hvad er du bange for? Og skam dig så bare ikke over, at du nær havde slået et menneske ihjel. Du ved jo, at for den slags, som jeg hører til, er der ingen, der vil røre en finger. Man vil oven i købet sige tak til, når man får det at høre. Tag dem nu! Der er ingen, der skal få noget at vide om, hvad du har bedrevet, men belønning er det skam værd. Nå, her!"

Gabriel så et blink i Tschelkaschs øjne, der lettede ham. Han knugede pengesedlerne fast i hånden.

"Kan du tilgive mig? – Vil du ikke?" spurgte han med tårer i øjnene.

"Kære!" svarede Tschelkasch i sin mest spotske tone, "tilgive dig? For hvad? Jeg har ikke noget at tilgive dig for. I dag er det din tur, i morgen min."

"Å, bro'r, bro'r," sukkede Gabriel bedrøvet og rystede på hovedet.

Tschelkasch stod foran ham og lo så besynderligt. Bindet om hans hoved blev mere og mere rødt og kom til at ligne en tyrkisk fez.

Regnen strømmede ned, havet knurrede, og bølgerne slog vredt mod bredden.

De to mennesker tav.

"Nå, så farvel," sagde Tschelkasch koldt og begav sig på vej. Han dinglede, benene rystede under ham, og hovedet holdt han så underligt, som var han bange for at tabe det.

"Tilgiv mig, bro'r!" bønfaldt Gabriel endnu en gang.

"Det har ikke noget at sige!" svarede Tschelkasch hårdt og slentrede videre. Han slingrede og trykkede stadig den venstre hånd mod sit hoved, mens han med den højre snoede sit brune overskæg.

Gabriel så efter ham, indtil han var borte bag regnen, der lige tæt øste ned fra skyerne og hyllede steppen i sit stålgrå, uigennemsigtige dække.

Så tog Gabriel sin våde hat af, korsede sig, så på pengene, som han holdt sammenknugede i hånden, åndede dybt, stak dem ind på brystet og gik med faste skridt langs med bredden den modsatte vej af den, Tschelkasch var gået.

Havet brølede og jog sine mægtige bølger op over sandet og malede dem der til stænk og skum.

Regnen piskede uophørligt ned over vandet og jorden, blæsten tudede, alt var opfyldt af en djævelsk hylen. For regn kunne man hverken se himmel eller hav.

Snart havde regnen og bølgerne afvasket den røde plet, hvor Tschelkasch havde ligget, og snart var de spor udslettede, som Tschelkasch og den unge fyr havde trådt i strandbreddens sand.

På den øde bred blev der intet minde tilbage om det lille drama, som var blevet udspillet her mellem to mennesker.

Khanen og hans søn

Mosolajma el Asrab var khan på Krim og havde en søn, Tolajk Alhalla – –.

Således begyndte en fattig blind tartar en af de gamle fortællinger fra den på minder så rige halvø. Han stod lænet med ryggen mod et træs lysegrønne stamme, og omkring fortælleren sad på murbrokker fra det af tidens tand ødelagte khan-slot en gruppe tartarer i lyse kapper og med huer, der var udsyede med guld. Det var aften, og solen sank langsomt ned i havet; dens røde stråler trængte gennem den mørke løvmasse omkring ruinerne og lagde sig som lyse pletter på de mosgroede stene, der var omsnoet af vedbendens klatrende løv. Vinden susede i toppen af de gamle plataner, og fra de hvislende blade lød det, som rislede der kilder i luften, usynlige for øjet.

Den blindes stemme var svag og skælvende, og hans stive rynkede ansigt udtrykte kun fred. De udenad lærte ord strømmede fra hans mund, og der opstod for tilhørerne billeder fra længst forsvundne dage – fra en tid rig på stærke følelser.

– Khanen var gammel, fortsatte den blinde, men der var mange kvinder i hans harem. Og de holdt af oldingen, for der var endnu styrke og ild i ham, hans kærtegn var ømme, og de brændte. Kvinderne vil altid holde af den, hvis følelser er hede, selv om han er grå, og selv om der er rynker i hans ansigt. – I styrken er der skønhed, men ikke i en skør hud og i en kinds forsagte rødmen.

De holdt alle af khanen. Men han elskede en kosakpige – en fange fra stepperne ved Dnjepr –. Til hende gav han sine kærtegn, hellere end til de andre kvinder i hans store harem. I dette var der tre hundrede kvinder fra forskellige lande; og alle var de smukke som forårsblomster, og alle havde de det godt dér. Mange velsmagende og søde sager lod khanen tilberede til dem, og han tillod dem altid at danse og spille, når de havde lyst til det.

Men sin kosakpige kaldte han ofte over til sig i tårnet, hvorfra man kunne se havet, og hvor han havde alt til hende, hvad en kvinde behøver for at være lykkelig: syltetøj, vævede sager, guld og ædelstene af alle farver, sjældne fugle fra fjerne lande og så –: den forelskede khans glødende kærtegn. Han beholdt hende hos sig i dette tårn hele dage, mens han hvilede sig efter sit livs anstrengende gerninger, han vidste jo, at hans riges storhed ville bestå, at hans søn Alhalla ville opretholde dets berømmelse, når han som en ulv gennemsøgte de russiske stepper og vendte tilbage derfra med rigt bytte, nye kvinder og ny berømmelse, ladende bag sig skræk og aske, lig og blod.

En gang, da Alhalla vendte tilbage fra et indfald i Rusland, var der foranstaltet store festligheder til ære for ham. Alle halvøens folk strømmede sammen til dem; der var lege og gæstebud –. Bueskytterne skød til måls efter fangernes øjne, og der blev afholdt styrkeprøver. Atter og atter blev der drukket, og berømmet blev den modige Alhalla, fjendernes skræk og khanrigets støtte.

Den gamle khan var så glad over sin søns berømmelse. – Det var så godt for oldingen at se, hvor kæk en yngling hans søn var,

og at vide, at når han, der var gammel, døde, ville riget være i stærke hænder – –.

Denne bevidsthed gjorde ham så lykkelig, og han følte trang til at give sønnen et bevis på, hvor højt han elskede ham, og han sagde derfor i fyrsters og høvdingers nærværelse dér ved festen med pokalen i hånden:

"Du er en god søn, Alhalla. Æret være Allah, og priset være Profetens navn!"

Og alle priste de Profetens navn i et kor af kraftige stemmer. Så sagde khanen:

"Allah er stor! Endnu i mit liv har han levendegjort min ungdom i min modige søn, og jeg ser nu med mine gamle øjne, at jeg, når solen ikke længere skinner for mig, og når orme har fortæret mit hjerte, vil være levende i min søn. Ja, mægtig er Allah, og Muhamed er hans sande profet! En god søn har jeg, hans arm er sikker, og modigt er hjertet og klar hans forstand. Hvad vil du tage af din faders hånd, Alhalla? Sig det, og jeg skal give dig efter dit ønske."

Og khan-oldingens stemme var endnu ikke hendøet, førend Tolajk Alhallas lød. Og han sagde med lynende øjne, der var brændende som bjergørnens og sorte som havet om natten:

"Giv mig den russiske fange, fader og hersker!"

Da tav khanen – men kun et øjeblik, kun den tid, han behøvede til at undertrykke sit hjertes skælven – så sagde han fast og højt:

"Tag hende! Når gæstebuddet er endt, tag hende så!"

Da blev Alhalla glad. Stor fryd lyste i hans ørneblik, han rejste sig op i hele sin højde og sagde til sin fader khanen:

"Jeg ved, hvad du giver mig, hersker og fader! Jeg ved det. – Din tjener er jeg – din søn. Tag mit blod, én dråbe i hver time – for dig vil jeg gå tyve gange i døden."

"Intet vil jeg have," sagde khanen, og hans grå hoved, kranset af mange års berømmelse og utallige sejre, sank ned mod hans bryst.

Kort efter endte festen, og de to fulgtes fra slottet over til haremet.

Natten var mørk, og hverken stjerner eller måne var synlige for skyerne, som lå tætte over jorden.

Længe gik fader og søn i mørket. Så begyndte khan el Asrab at tale:

"Fra dag til dag slukkes mit liv – alt sagtere slår mit gamle hjerte, og mindre ild er der i mit bryst. Kosakpigens hede kærtegn var mit livs lys og varme. Sig mig, Tolajk, sig mig, er hun dig virkelig så uundværlig? Tag hundrede, ja tag alle de andre for denne ene."

Tolajk Alhalla tav og sukkede.

"Hvor mange dage har jeg mon igen? Kun få her på jorden – –. Denne russiske pige – hun var mit livs sidste glæde. Hun kendte mig og holdt af mig – hvem vil nu, når hun er borte, være god mod mig – gamle, hvem? Ikke én af dem alle, Alhalla!"

Alhalla tav stadig.

"Hvordan skal jeg kunne leve, når jeg ved, at du favner hende, og at hun kysser dig. En kvinde gør ikke forskel på fader og søn – for hende er vi alle mænd, min søn –. Mine sidste dage vil blive tunge –. Bedre om alle mine gamle sår ville åbne sig på mit legeme, Tolajk, og mit blod ville rinde; jeg måtte hellere ikke opleve denne nat, min søn."

Hans søn forblev tavs. De standsede ved haremets dør, og længe stod de tavse foran den med hovederne sænkede mod brystet. Rundt omkring dem var der mørke, skyerne jog over himlen, og blæsten, der bøjede træerne, ligesom sang noget for dem.

"Jeg har elsket hende længe, fader –," sagde Alhalla sagte.

"Det ved jeg – og jeg ved også, at hun ikke elsker dig," sagde khanen.

"Mit hjerte er ved at briste, når jeg tænker på hende."

"Og hvad tror du ikke, mit gamle hjerte er fuld af?"

De tav atter, Alhalla sukkede:

"Sandt er det altså, hvad vismanden Mulla sagde mig: En kvinde gør altid en mand ulykkelig –. Er hun smuk, vækker hun i andre begær efter at eje hende, og sin mand overgiver hun til skinsygens kvaler; er hun ikke smuk, bliver manden misundelig på andre og lider derunder –. Og er hun hverken smuk eller grim, bilder manden sig ind, at hun er smuk, og når han så opdager, at han har taget fejl, lider han på ny for denne kvindes skyld."

"Visdom er ikke medicin for hjertets smerte," sagde khanen.

"Lad os være barmhjertige mod hinanden, fader – "

Khanen løftede sit hoved og så bedrøvet på sønnen.

"Lad os dræbe hende!" sagde Tolajk.

"Du elsker dig selv højere end hende og mig," sagde khanen efter at have tænkt en stund.

"Det gør du jo også."

Og så tav de begge på ny.

"Ja, også jeg" – sagde khanen sørgmodigt.

Sorgen gjorde ham til et barn.

"Skal vi så dræbe hende?"

"Jeg kan ikke give dig hende, jeg kan ikke," sagde khanen –, "og jeg kan ikke holde det ud længere –. Riv mit hjerte ud, eller lad mig beholde hende!"

Khanen tav.

"Eller lad os styrte hende fra klippen ned i havet."

"Lag os styrte hende fra klippen ned i havet." Khanen gentog sin søns ord som et ekko.

Og de gik ind i haremet, hvor hun allerede havde lagt sig til at sove på et tykt tæppe. De standsede foran hende og så længe, længe på hende. Fra den gamle khans øjne strømmede tårerne ned over hans sølvhvide skæg og glimtede som perler deri, men sønnens øjne skød lyn, og han bed tænderne sammen og søgte at holde sin lidenskab tilbage og at undgå at vække hende. Hun vågnede – i hendes fine ansigt, der var som farvet af morgenrøden, strålede hendes øjne som kornblomster. Hun bemærkede ikke straks Alhalla, men rakte de røde læber mod khanen.

"Kys mig, min gamle ørn!"

"Gør dig færdig – du må gå med os" – sagde khanen sagte.

Nu opdagede hun Alhalla, og hun så tårerne i sin ørns øjne, og klog, som hun var, forstod hun alt.

"Jeg kommer," sagde hun, "jeg kommer. Ikke til den ene og ikke til den anden – sådan har I bestemt det. Sådan bør også stærke hjerter handle. – Jeg kommer."

Og tavse begav de sig alle tre ud mod havet.

Ad smalle stier gik de; vinden peb og larmede.

Spædlemmet var hun – pigen – og hurtigt blev hun træt, men hun var også stolt –, og hun sagde ikke noget.

Og da khanens søn lagde mærke til, at hun blev tilbage for dem, sagde han til hende:

"Er du bange?"

Hun vendte blikket mod ham og viste ham sin blodige fod –.

"Lad mig bære dig!" sagde Alhalla og strakte armen ud imod hende. Men hun slyngede sine arme om sin gamle ørns hals. Khanen løftede hende op, som var hun en fjer, og bar hende; og hun, der sad på hans arm, bøjede grenene bort fra hans ansigt, for at de ikke skulle såre hans øjne. Længe havde de gået, og nu hørte de havets brølen i det fjerne.

"Hør," sagde Tolajk til sin fader, han gik bag efter dem på stien, "lad mig gå forrest, jeg kunne ellers let få i sinde at jage dig min dolk i nakken."

"Gå kun foran – Allah vil straffe eller tilgive dig for dine tanker – det tilkommer ham – jeg, din fader tilgiver dig. Jeg ved, hvad det vil sige at elske."

Og dér foran dem lå havet, øde og sort uden strandbred. Dér nede ved klippens fod sang bølgerne deres dystre sange, og der var mørkt og koldt og frygteligt.

"Farvel!" sagde khanen og kyssede kosakpigen.

"Farvel!" sagde Alhalla og bøjede sig imod hende. Hun så derhen, hvor bølgerne sang, og vaklede tilbage med hænderne knuget mod brystet.

"Kast mig ned!" sagde hun til dem.

Alhalla strakte armen ud imod hende og stønnede.

Men khanen tog hende i sine arme, trykkede hende ind til sig og kyssede hende. Så løftede han hende højt op over sit hoved – og kastede hende ned fra klippen.

Og bølgernes sang og skvulpen lød så larmende, at ingen af de to hørte, at havet tog imod hende, – og intet skrig trængte sig op til dem.

Khanen segnede om på klippen, og tavs stirrede han gennem mørket ud i det fjerne, hvor havet mødtes med himlen, og hvor bølgerne jog afsted, piskede af vinden, som kom susende og greb fat i khanens grå skæg. Tolajk stod ved hans side og skjulte sit ansigt i sine hænder – ubevægelig og tavs som en stenstøtte.

Tiden gik, og den ene sky efter den anden sejlede hen over himlen, jaget af vinden. De var mørke og tunge som tankerne hos den gamle khan deroppe på klippen højt over havet.

"Lad os gå, fader," sagde Tolajk.

"Vent lidt," hviskede khanen. Det var, som lyttede han efter noget. Og tiden randt, og bølgerne skvulpede, og stormen jog over klipperne og ruskede i træerne.

"Lad os gå, fader!"

"Vent lidt endnu."

Og tit gentog Tolajk Alhalla:

"Lad os gå, fader!"

Khanen blev. Han kunne ikke forlade det sted, hvor han havde mistet sine sidste dages eneste glæde.

Men det måtte have en ende. Han rejste sig, og mægtig og stolt stod han dér med rynkede bryn, og han sagde hult:

"Lad os gå."

De gik, men khanen standsede snart.

"Men hvorfor og hvorhen går jeg, Tolajk?" spurgte han sønnen. "Kan jeg leve nu, når hun var hele mit liv? Jeg er gammel, og ingen vil bryde sig om mig og er der slet ingen, der holder af én, – så er der ingen mening i at leve."

"Æret er du, og rigdom har du, fader!"

"Giv mig blot ét af hendes kys, og tag du så æren og rigdommen som belønning. Alt sådan noget er dødt, kun en kvindes kærlighed er levende. For ham, der ikke kan møde en kvindes kærlighed, er der intet liv; han er fattig, og hans dage ynkelige. Farvel, min søn! Allahs velsignelse være over dig i alle dit livs dage os nætter."

Og khanen vendte sig mod havet.

"Fader!" sagde Tolajk, "fader!" Han kunne ikke sige mere, for til et menneske, som døden smiler til, kan man ikke sige noget, der kan trænge ind i dets sjæl og atter gengive det kærlighed til livet.

"Lad mig gå –."

"Allah!"

"Han ved det –."

Og ilsomt gik khanen hen til klippen og kastede sig ned. Sønnen standsede ham ikke – han fik ikke tid.

Og heller ikke nu hørte man noget fra havet, hverken skrig eller anden lyd. Bølgerne skvulpede, og stormen sang sine vilde sange.

Længe så Tolajk Alhalla ned, og sagde derpå højt:

"Allah! Giv også mig et sådant trofast hjerte!"

Og han gik ind i nattens mørke.

Sådan døde khan Mosolajma el Asrab og på Krim blev Tolajk Alhalla khan.

Seks og tyve og én

Vi var seks og tyve mennesker – seks og tyve levende maskiner – indesluttede i en fugtig kælder, hvor vi fra tidlig morgen til sen aften æltede dej og lavede kringler og brød.

Vinduerne vendte ud mod en murstensbeklædt grøft, der var grøn af væde. Udvendig fra var vinduerne dækket af jerngitre, og sollyset kunne ikke trænge ind til os gennem det melstøv, der lå over dem. Vor mester havde beslået vinduerne med disse gitre for at vi ikke skulle kunne give hans brød til fattige eller til kammerater, der var arbejdsløse og sultede. – Vor mester kaldte os for krapyl, og til middag gav han os i stedet for kød – fordærvede indvolde. –

Det var kvælende og knugende for os at leve i denne stenkiste under et lavt og tungt loft, der var dækket af lampeos og spindelvæv, og der var trist og kvalmt mellem disse tykke vægge, hvor skimlet snavs sad i kager.

Vi stod op klokken fem om morgenen uden at have fået tid til at sove ud, og sløve og ligegyldige satte vi os allerede klokken seks til at lave kringler af den dej, som vore kammerater havde æltet, mens vi sov. Hele dagen fra morgenen til om aftenen klokken ti sad nogle af os ved bordet og rullede den seje masse ud med hænderne og rokkede lidt med kroppen, for at vi ikke skulle blive helt stive, mens andre på samme tid æltede mel og vand. Og dagen igennem snurrede det kogende vand alvorligt og bedrøveligt i kedlen, hvor kringlerne blev kogt. Bagersvendens spade klang arrigt og ondt mod ildstedet, når den kastede de glatte, kogte stykker dej ned på de hede plader.

I ovnen blussede brændet fra morgen til aften, og det røde genskin fra flammerne skælvede på bageriets væg, som om det lo af os. Den mægtige ovn lignede et eventyrligt uhyres vanskabte hoved – det var, som om uhyret havde stukket hovedet op gennem gulvet og spærret sit frygtelige gab op, fyldt af blændende ild. Og nu strømmede dets hede ånde ud over os, og gennem to sorte huller så det på vort endeløse arbejde. Disse to huller var som øjne – et uhyres ubarmhjertige og lidenskabsløse øjne – de stirrede altid på os med det samme tomme blik. Det så ud, som om de var trætte af at se på os elendige slaver, som om de ikke ventede sig noget som helst menneskeligt af os, og derfor betragtede os med visdommens kolde foragt.

Dag efter dag sad vi i melstøv og i smuds, som vi havde slæbt ind fra gården med vore fødder. I en tyk, stinkende atmosfære rullede vi dejen ud og lavede kringler, som vi vædede med vor sved, og vi hadede vort arbejde uendeligt. Aldrig spiste vi det, som udgik fra vore egne hænder; vi foretrak rugbrød for vore kringler.

Vi sad ved et bord – ni overfor ni – og i disse lange timer bevægede vi mekanisk vore hænder og fingre, og så vante var vi til dette arbejde, at vi ikke behøvede at passe på hændernes eller fingrenes bevægelser. Vi havde set så meget på hinanden, at vi kendte hver en rynke i kammeraternes ansigter. Vi havde intet at tale om, og vi tav derfor hele tiden, når vi da ikke skændtes – for der er jo altid noget at skælde et menneske ud for, især en kammerat.

Vi skændtes dog kun sjældent, hvilket vistnok havde sin grund i, at vi var halvdøde – at se til som livløse gudebilleder, og

at alle vore følelser var knuget af arbejdets byrde.

Tavshed er frygtelig og fuld af pine for dem, som allerede har sagt alt, hvad de har at sige, mens den for dem, som endnu ikke har fået sagt, hvad de har at sige, er ligefrem og let.

Undertiden sang vi, og det gik sådan til: Midt under arbejdet lød pludselig en eller anden arbejders tunge suk, og han begyndte så at nynne en af disse langtrukne sange, hvis klagende emne gør byrden på den syngendes sjæl lettere. Kun én synger. Vi andre lytter tavse til hans sang, der slukkes og døves af kælderens tunge luft som et lille bål på steppen en fugtig efterårsnat, når den grå himmel ligger over jorden som et blylåg. Så stemmer en anden i med, og nu er der allerede to stemmer, som tyst og tungsindigt vugger sig i vor snævre gravs lumre luft. Men lige på en gang synger flere stemmer – sangen bruser op som en bølge, bliver stærkere og tydeligere og ligesom skubber vort stenfængsels tunge vægge ud til siderne –.

Alle seks og tyve synger.

Stemmerne fylder bageriet. Det er alt for snævert for dem, de slår imod væggenes sten, græder og lindrer hjerterne med en stille, kildrende smerte, rører ved de gamle sår og opvækker længsler. – Sangerne ånder dybt og tungt. – En hører pludselig op og lytter længe efter kammeraternes sang, og på ny blander han sin stemme i den fælles bølge. En anden sukker sørgmodigt og synger med lukkede øjne, og måske drømmer han den tætte, brede bølge af toner om til en vej ud mod det fjerne ad hvilken han ser sig selv gående i den lyse sol.

Flammerne i ovnen knitrer stadig, svendens spade skurrer mod murstenene, vandet i kedlen snurrer og ildens skin på

væggen skælver, mens det spotter og ler. Og med sære ord synger vi vor sang om knugende længsler, om det dybe tungsind hos mennesker, som solen er berøvet, og om slavers sorger.

Således levede vi seks og tyve i den store stenbygnings kælder, og så tungt var det at leve der, at det var som om denne bygnings tre etager var bygget lige på vore skuldre.

Men foruden sangen havde vi endnu noget godt, noget, som vi alle havde kært, og som på en måde erstattede os solen. På anden sal i huset var der en systue for guldbroderi, og dér boede blandt mange sypiger den sekstenårige stuepige, Tanja. Hver morgen trykkede et lille rosenrødt ansigt med glade, blå øjne sig mod det kighul, som var lavet i døren ind til vort bageri, og en klar og venlig stemme råbte til os:

"Kære, lad mig få et par kringler!"

Vi vendte os alle mod denne klangfulde stemme, som vi kendte så godt, og glad og hjerteligt nikkede vi til dette lyse pigeansigt, der lo så muntert til os, det var blevet os en kær vane at se hendes næse trykke sig flad mod glasset og hendes, små, hvide tænder, som skinnede mellem et par rosenrøde læber, der åbnede sig i et smil. Vi fo'r til døren for at lukke hende ind, skubbede til hinanden – og nu kommer hun ind til os, så glad og fornøjet, holder sit forklæde ud, mens hun står foran os og smiler med hovedet lidt på siden. En lang og tyk fletning af kastanjebrunt hår slynger sig over skulderen ned over hendes bryst. Vi smudsige, mørke og uappetitlige mennesker ser op til hende, der hvor hun står på dørtrinnet, fire trin højere end gulvet, og ønsker hende godmorgen, og så henvender vi til hende nogle særlige ord, som kun findes hos os, og som kun er

for hende. Når vi taler med hende, er vore stemmer blødere og mere spøgende, end man skulle tro, de kunne være. Alt, hvad der angår hende, er for os noget for sig. Han, der bager, tager en spadefuld af de færdige, brune kringler ud af ovnen og kaster dem behændigt i Tanjas forklæde.

"Pas på, at mester ikke ser dig," advarede vi hende altid.

Hun ler glad til os og råber:

"Farvel, mine kære fanger!" og hurtig som en mus forsvinder hun.

Det er det hele. Men længe efter, at hun er gået, taler vi fornøjet om hende med hinanden. Vi siger altid det samme. Det, som vi sagde i går, og det, som vi sagde i forgårs, det siger vi også i dag, og det fordi hun og vi og alt omkring os er det samme, som det var i går og førend i går. Det er så tungt og pinefuldt for et menneske, som lever, at intet omkring ham skifter, og hvis dette ikke dræber hans sjæl, bliver hans omgivelsers uforanderlighed ham kvalfuldere for hver dag, der går.

Når vi talte om kvinder, var det tit på en sådan måde, at vi selv blev væmmelige ved at høre vore grove ord, der måske ikke kunne være anderledes, da de kvinder, vi kendte, vist ikke var bedre omtale værd. Men om Tanja talte vi aldrig ondt. Aldrig havde nogen af os tilladt sig så meget som at røre hende med en finger eller at sige noget som helst, der var ufint, til hende. Måske det var, fordi hun aldrig var længe sammen med os. Hun strålede for vore øjne som en stjerne, der falder ned fra himlen og forsvinder. Men måske det også var, fordi hun var så lille og så smuk, for alt smukt tiltvinger sig agtelse, selv hos plumpe mennesker.

Så var der endnu det, at skønt vort arbejde var et slavearbejde, som gjorde os sløve og dorske, blev vi dog ved med at være mennesker, og som alle andre mennesker kunne vi ikke leve uden at tilbede noget, hvad det så end var. Bedre end hun, var der ingen for os, og kun hun tog hensyn til os, som boede i kælderen – ingen uden hun, skønt der boede snese af mennesker i huset. Og endelig – det var vist det vigtigste – alle syntes vi, at vi havde del i hende som noget, der var til takket være vore kringler. Vi fandt, at det var vor pligt at give hende varme kringler, og dette daglige offer til vor afgud blev os efterhånden næsten en hellig handling; for hver dag, der gik, følte vi os knyttet fastere til hende. Foruden kringler gav vi Tanja mange slags råd – om at klæde sig varmere, ikke at løbe for raskt op ad trappen, ikke at slæbe for meget brænde ad gangen. Hun hørte på disse råd med et smil og svarede på dem under latter og fulgte dem aldrig. Men det blev vi ikke stødte over, vi ville jo blot vise, at vi mente hende det godt.

Ofte kom hun til os med forskellige anmodninger, bad os for eksempel om at åbne en trang dør nede i kælderen, om at hugge noget brænde osv., og med glæde, ja med stolthed gjorde vi dette og ville have gjort alt andet, hvad hun kunne have bedt om.

Men da en af os bad hende om at lappe hans eneste skjorte, blev hun vred og svarede hånligt:

"Det manglede bare! Skulle jeg gøre det?"

Vi lo ad fyren – og bad aldrig mere hende om noget.

Vi elskede hende – dermed er alt sagt.

Undertiden kunne en af os begynde omtrent således:

"Og hvorfor forvænner vi pigebarnet? Hvad er der i grunden ved hende? Vi gør for meget væsen af hende."

Men på den, der talte sådan, lukkede vi hurtigt og bestemt munden. – Vi *måtte* elske noget.

Nu havde vi fundet hende, og hende elskede vi, og for os seks og tyve var hun som en helligdom, og hvem der ikke respekterede vore følelser, var vor fjende. Måske var hun ikke vor tilbedelse værd, men vi var jo seks og tyve om det, og derfor ville vi have, at det, der var os dyrebart og helligt, også skulle være det for andre.

Vor kærlighed var ikke mindre stærk, end vort had til visse folk var det, og derfor var det måske, at nogle sjofle personer påstod, at vort had var mere smigrende, end vor kærlighed – – men hvorfor holdt de sig så ikke borte fra os, når det var sådan?

Foruden et kringlebageri havde vor mester et fintbrødsbageri, som befandt sig i samme hus, kun adskilt fra vor grav ved en mur. Men bagersvendene, af hvilke der var fire, ville ikke have noget med os at gøre, da de regnede deres arbejde for finere end vort. De følte sig os overlegne og kom aldrig ind til os i vort bageri, og de lo hånligt, når de mødte os i gården. Vi kom heller ikke ind til dem, vor mester havde forbudt os det, da han var bange for, at vi skulle stjæle af butterdejsbrødene. Vi kunne ikke lide disse svende, fordi vi var misundelige på dem. Deres arbejde var lettere end vort, de fik det bedre betalt, fik bedre kost, havde et rummeligt og lyst lokale og var alle så rene og raske – en modsætning til os.

Vi var alle gule og blege; tre af os led af syfilis og nogle af fnat, og én var fuldstændig forvreden af gigt.

Om helligdagen og i fritiden havde de jakker og knirkende støvler at tage på, og to af dem var i besiddelse af harmonikaer, og alle promenerede de i anlægget, mens vi gik klædt i snavsede laser, gamle, afskårne støvler eller bastsko, og politiet tillod ikke os at komme i byens anlæg.

Kunne vi så holde af fintbrødsbagerne?

Og så en skønne dag hørte vi, at deres mestersvend var begyndt at drikke. Bageren havde givet ham hans løn og allerede fæstet en anden, og denne anden var – en soldat, som gik i fløjlsvest og havde ur med guldkæde. Vi var nysgerrige efter at se en sådan laps og i håb om det listede den ene efter den anden af os sig ud i gården.

Men han viste sig selv i vort bageri. Med et spark åbnede han døren, som han lod stå åben, stillede sig på dørtrinnet og sagde smilende til os:

"Herren være med jer! Goddag børn!"

Et iskoldt pust strøg med ham ind gennem døren. Han stod deroppe på dørtrinnet og så ned på os. Under hans blonde, fikst snoede overskæg, skinnede nogle store, gule tænder. Hans vest var virkelig aparte, den var blå og broderet med blomster, den ligefrem skinnede, knapperne var af en slags røde sten, og – sikken urkæde!

Smuk var han, denne soldat, høj og rank med røde kinder, og i hans store, lyse øjne var der et godt og venligt udtryk. På hovedet havde han en hvid stivet hue, og nedenfor det rene forklæde, på hvilket der ikke var så meget som en plet, kiggede de moderne, blankt pudsede støvler frem.

Vor mestersvend bad ham høfligt lukke døren. Han gjorde det uden at forhaste sig og begyndte at spørge os ud om vor

fælles mester.

Vi gav os til, den ene hurtigere end den anden, at fortælle ham, at bageren var en rigtig snedig rad, en slyngel og en ondskabsfuld person – alt, hvad man kunne og burde sige om ham, men hvad man ikke alt sammen kan skrive her. Soldaten hørte på os, snoede sit overskæg og så på os med et lyst og venligt blik.

"Men, har I ingen pigebørn her," spurgte han pludselig.

Nogle af os smilede ærbødigt, andre skar grimasser, og andre forklarede soldaten, at af pigebørn var der her en ni stykker.

"Nå, det benytter I jer vel af?" spurgte soldaten og blinkede med øjnene.

Nu lo vi igen, men med en sagte og skamfuld latter. Flere af os havde lyst til at vise sig overfor ham som en lige så rask karl, som han var, men ingen af os forstod at træde op. Så var der en af os, som sagde:

"Hvordan skulle vi kunne det?"

"Hm, ja, det kan jo være svært nok for jer!" mælede soldaten bestemt, idet han opmærksomt betragtede os.

"I er jo ikke sådan – hvad skal jeg sige? I er jo ikke kønne, I ser jo ikke sådan særlig godt ud. Og kvinden holder nok af, at man tager sig ud. Hun vil have et ordentligt kropstykke, alt skal være i orden. Og så holder hun af kræfter, af at musklerne skal være – sådan."

Soldaten trak den højre hånd op af lommen og viste os den og armen. Skjorteærmet var smøget op over albuen, og underarmen var hvid og kraftig, bevokset med skinnende gyldne hår.

"Benene, brystet – alt skal der være muskler i. Og så er der det, at man skal være ordentligt påklædt, sådan at det klæder én. – Se nu med mig, kvinderne elsker mig. Jeg hverken kalder på dem eller lokker dem, og alligevel hænger der sig fem stykker om halsen på mig ad gangen."

Han satte sig på en sæk mel, og længe blev han ved med at fortælle os om, hvor indtaget kvinderne var i ham, og hvor rask han bar sig ad med dem.

Så gik han, og da døren hvinende faldt i efter ham, tav vi længe og tænkte på ham og på, hvad han havde sagt. Men, så på én gang begyndte vi alle at tale, og det gik op for os, at vi alle syntes godt om ham. Han var så ligefrem og rar – var kommet, havde sat sig hos os og havde talt med os. Der var jo ellers ingen, der kom til os, og ingen, der talte venligt til os.

Og vi snakkede om ham og hans kommende erobringer hos guldtrådssyerskerne, der, når vi mødte dem i gården, enten så fornærmede ud og gik langt uden om os, eller gik lige imod os, som om vi ikke var til for dem. Men det morede os at se på dem, når de gik i gården, og når de strøg forbi vore vinduer – om vinteren klædt i nogle løjerlige huer og kåber, men om sommeren med hatte, besatte med blomster og med parasoller af forskellig kulør. Og vi talte på en sådan måde om disse piger, at de, hvis de havde kunnet høre os, ville have rødmet af skam og krænkelse.

"Når bare han nu ikke ødelægger Tanja!" sagde mestersvenden i en bekymret tone.

Vi blev alle tavse ved at høre disse ord. Vi havde helt glemt Tanja. Det var, som om soldatens høje, smukke skikkelse havde stillet sig mellem Tanja og os. Så begyndte vi at skændes. Nogle

påstod, at Tanja aldrig ville lade det gå så vidt, andre at hun ikke ville kunne modstå soldaten, atter andre tilbød at knække soldatens ribben, hvis han ikke lod Tanja i fred. Men alle bestemte vi os til at holde øje med soldaten og Tanja og til at advare pigebarnet.

Dette gjorde ende på striden.

Der gik en månedstid. Soldaten bagte brød, spadserede med guldtrådssyerskerne og kom tit ind i bageriet hos os, men om det held, han havde med pigebørnene, fortalte han os intet. Han snoede kun sit overskæg og slikkede sig velbehageligt om munden.

Tanja kom hver morgen efter sine kringler, og som altid var hun glad og sød og venlig imod os. Vi prøvede på at tale til hende om soldaten. Hun kaldte ham "ham med koøjnene" og brugte andre spottende udtryk, og det beroligede os. Vi var stolte over vor lille pige; vi så, hvorledes syerskerne hængte på soldaten.

Tanjas måde at være på overfor ham løftede os, og ligesom efter hendes eksempel, begyndte vi nu selv at tage afstand fra ham. Men hende holdt vi endnu mere af, og endnu gladere og hjerteligere hilste vi hende om morgenen.

Men en dag kom soldaten i ikke helt ædru tilstand ind til os, satte sig og begyndte at le, og da vi spurgte ham, hvad der var i vejen, fortalte han:

"Der er såmænd to, der har været oppe at slås for min skyld – Lydia og Gruscha. – Nej, hvor de har dænget hinanden! Ha, ha! Den ene tog den anden i håret og væltede hende om på gulvet og smed sig over hende – ha, ha! – De har kradset hinanden i

ansigtet og flænget hinanden! Det er noget løjerligt noget, hvorfor kan kvindfolk ikke slås ordentligt på ærlig manér? Hvorfor skal de kradse hinanden, hvad?"

Han sad på bænken, rask og ren og glad, og lo.

Vi tav. Denne gang var han os ubehagelig.

"Jeg må sige, jeg har held med pigebørn, det er til at le sig ihjel over! Bare man blinker – så –: færdig!"

Hans hvide hænder, som var dækket med lyse hår, faldt den ene gang efter den anden med et klask ned mod hans knæ, og han så på os med et velbehageligt, forbavset blik, som om han ikke selv kunne forstå, hvorfor han havde et sådant held med sig i alt, hvad der angik kvinder. Hans runde, røde ansigt skinnede af tilfredshed, og han blev ved med at slikke sig om munden.

Vor mestersvend rumsterede kraftigt og vredt med spaden mod ovnpladen og sagde så pludselig spottende: "Der skal ikke så mange kræfter til at vælte et grantræ, men prøv en gang med et fyrretræ!"

"Er det mig, du taler til?" spurgte soldaten.

"Men, du –"

"Hvad mener du?"

"Ingenting – nu har jeg glemt det."

"Nej, stop nu lidt, hvad er der i vejen? Hvad for et fyrretræ?"

Vor mestersvend svarede ikke, men arbejdede ivrigt med spaden i ovnen; kastede de kogte kringler i den, tog de færdige ud og lod dem gå videre til drengen, der hængte dem på et bastbånd. Han havde ligesom glemt soldaten, og hvad der var blevet sagt. Men soldaten blev urolig. Han rejste sig op og gik

hen til ovnen, skønt han udsatte sig for at blive stødt og forbrændt af spaden, som blev svinget febrilsk i luften.

"Nej, sig mig nu, hvem hun er! Du har fornærmet mig – mig! Der er ikke den kvinde til, som skal undslippe mig, det kan du stole på, og så kommer du med sådanne dumme ord til mig."

Det lod virkelig til, at han var meget fornærmet. – Han havde næppe andet at rose sig af end det, at han forstod at behandle kvinder. Foruden dette talent syntes der ikke at være noget, som rørte sig i ham og gjorde ham til et levende menneske.

Der findes mennesker, for hvem en eller anden sjæls- eller legemssvaghed er det bedste og dyrebareste i livet. De slæber omkring med deres svaghed under hele deres tilværelse, kun den udgør deres virkelige liv, og mens de lider ved den, lever de af den; de beklager sig til andre over den og gør sig derved bemærkede og får folk til at vise sig medfølelse. Ud over denne svaghed har de intet som helst. Tag denne sygdom fra dem, helbred dem, og de vil blive ulykkelige, fordi de mister deres eneste grund til at leve – de vil blive så tomme. Et menneskes liv kan være til den grad fattigt, at det mod sin vilje må sætte pris på sine skrøbeligheder og leve af dem.

Soldaten var fornærmet, han gik ind på bagersvenden og sagde højt:

"Sig mig så, hvem du mener!"

"Skal jeg sige dig det?"

"Nå?"

"Kender du Tanja?"

"Nå, og så?"

"Ja, det er det hele! Prøv så."

"Jeg?"

"Ja, du!"

"Med hende, ja det er noget for mig – det skal blive en let sag."

"Ja, lad os se det!"

"Haha, det skal du få at se!"

"Jeg tænker, hun viser dig vintervejen."

"En måneds frist?"

"Pralhans!"

"To uger – så skal du se! Tanja? Gud ved, hvad hun bilder sig ind?"

"Nu må du gå din vej – du sinker os."

"To uger – er du med? Du!"

"Gå din vej, siger jeg!"

Vor mestersvend var rasende og løftede truende sin spade. Soldaten trak sig forbavset nogle skridt tilbage, stirrede på os og sagde så uheldsvangert:

"Nå, nu får vi at se!"

Så gik han.

Mens striden stod på, lyttede vi tavse til, men da soldaten var gået, blev der en frygtelig råben og støjen blandt os.

Der var én, som råbte til mestersvenden:

"Det var ikke rigtigt af dig, Paul, at du begyndte på det."

"Pas du bare dit arbejde!" svarede han rasende.

Vi følte, at soldaten havde rørt ved vort ømme sted, og at der truede Tanja en fare, men på samme tid blev vi alle grebet af en pirrende og brændende nysgerrighed. – Hvordan vil det gå, vil Tanja kunne modstå soldaten? Og næsten alle råbte vi:

"Tanja? Hun giver sig ikke! Med de bare hænder lader hun sig ikke tage!"

Vi havde stor lyst til at prøve vor lille afguds fæstning, og vi forsøgte at overbevise hinanden om, at denne var stærk, og at hun ville gå ud af kampen som sejrherre. Og så syntes vi, at vi ikke havde drillet soldaten tilstrækkeligt, vi var bange for, at han skulle glemme affæren, og vi bestemte, at vi rigtig skulle se at ramme hans forfængelighed.

Fra den dag begyndte vi at leve et ejendommeligt, spændt nervøst liv. – Således havde vi endnu aldrig levet. Hele dagen skændtes vi. Det var, som var vi alle blevet mere erfarne, og vi talte nu mere og lettere sammen. Det forekom os, at vi spillede hasard med Djævelen, og at indsatsen fra vor side var Tanja. Og da vi så af fintbrødsbagerne fik at vide, at soldaten var begyndt at gøre kur til vor Tanja, følte vi det så underlig pikant, og vi var i den grad spændt på udfaldet, at vi ikke engang lagde mærke til, at vor mester benyttede sig af vort sindsoprør og gav os meget mere arbejde. Vi blev ikke trætte af vort slid, og Tanjas navn lød den hele udslagne dag fra vore læber. Og hver morgen ventede vi hende utålmodigt – for tit tænkte vi, at den Tanja, som ville træde ind til os, ikke var den, som før var kommet, men en anden.

Vi fortalte hende dog ikke noget om striden, og vi spurgte hende ikke om noget, men var som forhen venlige og gode imod hende. Dog indsneg der sig i vore følelser for Tanja noget nyt, og dette nye var en nysgerrighed, så skarp og så kold som et knivsblad.

"I dag udløber fristen," sagde en morgen mestersvenden, da han stillede til arbejde.

Vi huskede det godt og behøvede ikke hans påmindelse, men alligevel fo'r vi sammen.

"Læg nu mærke til hende, hun må straks være her," sagde mestersvenden, og der var en, der tungsindigt udbrød:

"Man kan ikke se alting med øjnene."

Og på ny opstod der en livlig og larmende strid.

I dag skulle vi få at vide, hvor ren og utilgængelig for smuds denne skabning var, der stod for os som det bedste og højeste. Først denne morgen gik det egentlig op for os, hvor højt spil vi spillede, og at vi ved dette spil kunne tabe troen på vor afguds renhed. Vi havde fået at vide, at soldaten i den sidste tid hårdnakket og planmæssigt havde forfulgt Tanja; men der var alligevel ingen af os, der havde spurgt hende om, hvordan hun var overfor ham.

Men hver morgen kom hun for at hente sine kringler og var som altid før.

Da vi i dag hørte hendes stemme: "Kære fanger, nu er jeg her," skyndte vi os med at lukke hende ind. Men da hun viste sig i døren, mødte vi hende med tavshed. Vi så på hende med store øjne og vidste ikke, hvad vi skulle sige til hende eller, hvad vi skulle spørge hende om. Vi stod foran hende som en tavs, mørk flok. Man kunne se, at hun blev forbavset over denne uvante modtagelse, og vi lagde alle på en gang mærke til, at hun blev bleg og urolig og rokkede så underligt, og med gråden i halsen spurgte hun:

"Hvorfor er I dog – sådan?"

"Og hvorfor er du sådan?" spurgte mestersvenden hende vredt uden at vende sine øjne fra hende.

"Hvad skulle der være i vejen – med mig?"

"Å, der er ikke sådan noget – –."

"Nå, men lad mig så dog få mine kringler!"

Aldrig før havde hun skyndet på os.

"Du har vel nok tid!" sagde mestersvenden uden at flytte sig og uden at vende sine øjne fra hendes ansigt.

Så vendte hun sig pludseligt om og forsvandt ud ad døren.

Svenden greb sin spade og sagde roligt, idet han vendte tilbage til ovnen:

"Nå – så er hun altså færdig. – Det er en net soldat – en slyngel – en modbydelig fyr!"

Som en flok får gnubbede vi os op ad hinanden og gik hen til vort bord, hvor vi tavse satte os ned og trægt begyndte at arbejde.

Så var der én, der sagde:

"Ja, men, måske alligevel – –."

"Nå, skal du nu også snakke?" råbte mestersvenden. Vi vidste alle, at han var klogere, end vi andre, og vi opfattede hans udbrud som en vished for, at soldaten havde vundet sejr. – Vi var bedrøvede og urolige.

Ved middagstid klokken 12 kom soldaten. Han var som sædvanlig proper og elegant, og som altid så han os lige i øjnene. Os var det ubehageligt at møde hans blik.

"Nå, mine ærede herrer, har I lyst til at se, hvad en soldat dur til?" spurgte han smilende, "for så kan I gå ud i gangen og kigge gennem sprækkerne. – Er I med?"

Vi styrtede ud, så vi næsten faldt over hinanden, og stirrede gennem sprækkerne i gangens tværvæg, som vendte ud til gården. Vi ventede ikke længe. Med et bedrøvet ansigt gik Tanja hurtigt over gården; hun sprang over snesjap og smuds og gemte sig bag døren til kælderen. Derhen gik også soldaten, fløjtende, uden at forhaste sig, med hænderne i lommen.

Det regnede, og vi kunne se, hvordan dråberne faldt i pytterne og krusede vandet i dem. Vejret var råt og koldt – en rigtig uhyggelig dag. På tagene lå sneen endnu, men på jorden var der smudsigt søle. Regnen lød så sørgmodigt. Vi frøs, og det var pinefuldt at vente.

Den første, som kom ud af kælderen var soldaten. Han gik langsomt over gården, vippede med sit overskæg og havde hænderne i lommerne – han var som altid.

Så kom Tanja. Hendes øjne – ja, de strålede af glæde og lykke, og om hendes læber spillede et lyst smil. Hun vaklede afsted som i søvne med usikre skridt – –.

Dette kunne vi ikke bære. Vi styrtede alle mod døren og fo'r ud i gården og gav os til at pibe, og til at skråle ondskabsfuldt og vildt til hende.

Hun skælvede, da hun så os, og stod, som om hun skulle synke i jorden. Vi omringede hende og uden ophør overdængede vi hende med skamløse skældsord og uforskammetheder.

Vi råbte ikke højt, og vi forhastede os ikke, for vi så jo, at vejen var spærret for hende, at hun var helt omringet af os, så vi kunne håne og spotte hende så meget vi lystede. Jeg ved ikke, hvad der afholdt os fra at slå hende ihjel. Hun stod midt iblandt os og så snart til den ene side, snart til den anden, og hørte på vore fornærmelser. Og vi – vi blev ved med at overdænge hende med smudsige og giftige ord.

Farven veg fra hendes kinder, hun spærrede de blå øjne, som for et minut siden så så lykkelige ud, vidt op, hendes bryst åndede tungt, og hendes læber bævede.

Men vi, der havde omringet hende, hævnede os, fordi hun havde udplyndret os. Hun tilhørte os, vi havde givet hende det bedste, vi ejede – selv om dette bedste kun var fattige smuler – og vi var seks og tyve – hun kun én, og derfor fandt vi ingen straf hård nok for hende.

Hvor vi dog pinte hende!

Hun tav stadig stille, men skælvede og så på os med vilde øjne.

Vi lo og brølede – der kom flere folk til – en af os trak Tanja i trøjeærmet.

Pludselig skød hendes øjne lyn. Roligt løftede hun hånden til hovedet og rettede på sit hår; så sagde hun højt, men behersket, idet hun så os lige ind i øjnene:

"Å, I ulykkelige fanger!"

Og hun gik lige ind imod os, gik som om vi ikke var til for hende, som om vi ikke spærrede vejen for hende, og vi veg alle til side.

Men da hun var kommet gennem vore rækker, vendte hun sig om mod os, og lige så højt, og med en ubeskrivelig foragt tilføjede hun:

"Å, I sjovere – rak!"

Og – hun gik bort.

Vi var ene tilbage i gården, i sølet under regnen og den grå himmel –.

Så gik vi tavse ned i vor fugtige stengrav.

Som før skinnede solen aldrig ind til os gennem vinduerne –, og Tanja besøgte os aldrig mere.

Det var en gang i efteråret – –

Jeg kom en gang i en meget kedelig og ubehagelig forlegenhed. Det var om efteråret.

I den by, jeg lige var ankommet til, og hvor jeg ikke kendte et menneske, stod jeg uden en kopek i lommen og uden logi.

Efter at jeg i løbet af de første par dage havde solgt alt, hvad jeg på nogen måde kunne undvære af min klædedragt, drev jeg ud af byen hen til et sted – den såkaldte "Munding" –, hvor der fandtes anløbssteder for dampskibe, og hvor der om sommeren rørte sig et liv fuldt af arbejde og travlhed. Nu i oktober var der tomt og stille.

Jeg vadede i det fugtige sand og undersøgte det nøje i håb om at opdage nogle levninger af spiselige sager – lige meget hvilke. Alene strejfede jeg om mellem tomme bygninger og handelsboder og tænkte på, hvor dejligt det måtte være at føle sig mæt.

Sådan som forholdene nu engang er i verden kan man lettere tilfredsstille sjælens hunger end legemets.

Du strejfer rundt på gaderne, omringet af bygninger som ikke ser så ilde ud, og som – det kan man vist godt gå ud fra uden at tage fejl – ikke heller er slet møblerede indvendig; dette kan fremkalde vederkvægende tanker hos dig om bygningskunst, om sunde forhold og om så meget andet priseligt og godt; du møder mennesker, – de er høflige, går altid til side for dig og søger venligt ikke at lægge mærke til den sørgelige kendsgerning, at du er til.

Ja, ved Gud, det sultne menneskes sjæl suger hurtigere og lettere næring til sig, end den mættes sjæl –.

Her er der imidlertid et tilfælde, som man kunne drage meget skarpsindige slutninger af til fordel for de mætte.

Mørket faldt på. Det regnede, og fra nord blæste en heftig vind, som tudede i de tomme boder og småbutikker og ruskede i værtshusenes bræddebeslåede vinduer; den piskede flodens bølger, som larmende væltede sig ind over breddens sand. Med højt løftede hvide rygge jog de afsted den ene efter den anden ind i det ubekendte fjerne: det var, som om floden følte vinterens nærhed og i angst flygtede fra isens lænker, som nordenvinden endnu i denne nat kunne lægge den i.

Himlen var tung og mørk, og ned fra den faldt ustandselig små regndråber, næppe synlige for øjet. To knækkede og forkrøblede piletræer og ved foden af dem en båd med bunden i vejret fremhævede yderligere den sørgelige natur, som omgav mig.

Den væltede båd med den hullede bund, de af den kolde vind plyndrede træer – så ynkelige og gamle – alt omkring ødelagt, mennesketomt og dødt, mens himlen ustandseligt udgyder tårer! Tomhed og mørke –! Det ser ud, som om alt er i færd med at dø, og at jeg snart skal være tilbage som det eneste levende – – og også på mig venter den kolde død!

Den gang var jeg 18 år – en smuk alder –. Jeg gik videre og videre i det kolde og fugtige sand, og mine tænder klaprede af sult og kulde.

Pludselig under min forgæves søgen efter noget spiseligt så jeg, da jeg drejede bag om en bod, en sammenkrøben skikkelse

ligge på jorden. Den var iført kvindeklæder, som gennemblødte af regnen klæbede sig til de skrå skuldre.

Jeg standsede foran hende for at se, hvad hun tog sig for, og jeg iagttog, at hun arbejdede med hænderne i sandet i færd med at grave et hul ind under en af boderne.

"Hvad skal det til?" spurgte jeg, idet jeg satte mig på hug tæt ved hende.

Hun gav et skrig fra sig og sprang op.

Nu, da hun stod og stirrede på mig med vidt opspilede øjne fulde af angst, så jeg, at det var et pigebarn på min alder, med et kønt, lille ansigt, som dog desværre var prydet med tre store, blå pletter. Disse vansirede det, endskønt de var anbragt med forbavsende symmetrisk sans, to lige store, én under hvert øje, og én noget større midt i panden

I ordningen af disse pletter kunne man se, at arbejdet var udført af en kunstner, som havde sin styrke i at dekorere menneskelige ansigter.

Pigebarnet så på mig, og efterhånden svandt det frygtsomme udtryk i hendes øjne.

Nu strøg hun sandet af sine hænder, rettede på sit sirtses hovedklæde, skuttede sig og sagde:

"Du vil kanske også have noget at spise? – Nå, så grav –, nu kan jeg snart ikke mere. – Dér –!" hun viste med hovedet hen mod boden – "der er sikkert brød dér, og måske også pølse. De handler endnu her i boden."

Jeg begyndte at grave, og da hun havde pustet lidt og set tilstrækkeligt på mig, gav hun sig til at hjælpe mig. Vi arbejdede uden at sige noget. Jeg ved ikke, om jeg i det øjeblik tænkte på straffelovens paragraffer, på moral og ejendomsret, eller på

andre ting, som man efter erfarne folks mening bør have i hovedet i alle livets øjeblikke.

Når jeg skal være ganske ærlig, må jeg tilstå, at det forekommer mig, jeg var så optaget af mit arbejde med at undergrave boden, at jeg ikke havde tanker for andet end, hvad der kunne være i den.

Det blev aften. Mørket som var fugtigt og koldt, blev bestandig tættere omkring os. Bølgerne larmede ligesom hulere end før, og regnen piskede voldsommere mod bodens bræddevægge. Et eller andet sted fra hørte man allerede nattevagtens skridt.

"Mon der er gulv i den?" hviskede pigebarnet.

Jeg forstod ikke, hvad hun mente og tav derfor.

"Jeg siger, er der gulv i boden? For hvis der er det, så kan vi lige så gerne lade være. Når vi nu har gravet os ind – så er der måske tykke brædder over os, og hvordan skal vi komme gennem dem? Mon det ikke var bedre at brække låsen op, den dur vist ikke meget?"

Det er sjældent, at en kvinde får gode idéer, men som De ser, kan det dog ske en gang imellem. Jeg har altid sat pris på gode idéer og altid gjort mig umage for at udnytte dem, når der blot var en mulighed for det.

Da jeg havde fundet låsen, tog jeg et kraftigt tag i den og rykkede hele historien ud.

Pigebarnet krummede sig øjeblikkeligt sammen og smøg sig gennem den fremkomne åbning som en slange ind i boden, hvorfra det opmuntrende lød fra hende:

"Du er skam en flink fyr!"

Ros, om det er nok så lidt, fra en kvindes læber er mig dyrebarere end de højeste lovprisninger, der måtte komme fra en mand, selv om denne var så veltalende som alle oldtidens og nutidens talere tilsammen.

Men denne gang var jeg ikke så elskværdigt stemt som nu, og uden at bryde mig om min venindes kompliment spurgte jeg hende hurtigt og bange:

"Er der noget?"

Hun begyndte med drævende stemme at remse sine opdagelser op for mig:

"En kurv med flasker – tre tomme sække – en paraply – en jernspand."

Der var ikke noget af dette, som var til at spise, og jeg følte mine forhåbninger svinde –. Men pludselig udstødte hun et fornøjet råb:

"Å, her er det!"

"Hvilket?"

"Brødet – et stort stykke – men det er vådt, – dér!"

Og ned for mine fødder trillede et stort brød, og bagefter fulgte min modige veninde.

Jeg havde allerede brækket et stykke af, puttet det i munden og begyndt at tygge.

"Nåda, lad mig få noget med! – Og så må vi nok se at komme afsted. – Men hvor skal vi gå hen?"

Hun så søgende til alle sider ud i mørket. – Det var bælgmørkt, vådt og larmende.

"Dér ligger en båd med bunden i vejret – skal vi ikke gå der hen?"

"Jo, lad os det."

Og vi traskede derhen ad, mens vi brød stykker af vort bytte og puttede dem i munden.

Regnen tog til, floden brølede, og et eller andet sted fra lød en langtrukken, spottende tuden. Det var, som om noget overnaturligt, noget, som ikke kendte til frygt, blæste alt på jorden og os to, der var aftenens helte, et stykke.

Mit hjerte krympede sig ved denne tuden, men alligevel spiste jeg begærligt, og i den retning stod pigebarnet, som gik ved min side, ikke tilbage for mig.

"Hvad hedder du?" spurgte jeg uden at have nogen som helst interesse af at vide hendes navn.

"Natascha," svarede hun kort, mens hun smaskede højt.

Jeg så på hende. Mit hjerte snørede sig sammen. Så stirrede jeg ud i mørket og syntes at møde min skæbnes ironiske, hemmelighedsfulde og kolde smil.

– – Regnen faldt uophørligt på båden, og denne ensformige lyd gjorde tankerne sørgmodige. Vinden peb, idet den jog ind igennem bådens revner, hvor en lille splint svirrede med en urolig klagende lyd.

Flodens bølger skvulpede mod bredden. Det lød så ensformigt og håbløst, som om de fortalte om noget utåleligt, kedeligt og trist, noget, som de væmmedes ved indtil afsky, og fra hvilket de helst ville flygte, men som de alligevel var nødt til at tale om.

Regnens plasken forenede sig med bølgernes skvulpen og strøg som suk hen over den væltede båd – som suk fra jorden, der følte sig træt og forurettet af disse evige forandringer fra lys og varm sommer til koldt, tåget og vådt efterår.

Og vinden fo'r stadig hen over den øde bred og den frådende flod, mens den sang sine triste sange.

Pladsen under båden var alt andet end bekvem; der var snævert og fugtigt, og ned gennem revnerne faldt kolde regndråber, og vinden tvang sig ind.

Vi sad tavse og rystede af kulde. Jeg kan huske, at jeg var søvnig. Natascha lænede ryggen imod bådens bagstavn og krøb sammen. Hun havde støttet hagen mod sine knæ og foldet sine hænder om dem, og hun stirrede med vidt opspilede øjne gennem åbningen forude hen over floden.

I det blege ansigt syntes hendes øjne – fremhævede af de blå pletter – så besynderlig store.

Hun rørte sig ikke, og denne ubevægelighed og tavshed, mærkede jeg, gjorde mig efterhånden helt uhyggelig til mode.

Jeg havde lyst til at sige et eller andet til hende, men jeg vidste ikke, hvad jeg skulle begynde med.

Så begyndte hun selv:

"Å! Det er da også et forbandet liv!"

Hun udtalte dette tydeligt og klart med dyb overbevisning, men der var ingen anklage i det. Hun sagde det alt for ligegyldigt til, at det kunne være, som om hun beklagede sig. Hun havde talt lige rent ud efter sin opfattelse af livet og blot udtalt højt sit triste resultat. Og jeg kunne ikke modsige hende, da jeg jo i grunden måtte give hende ret. Derfor tav jeg. Men det var, som om hun slet ikke lagde mærke til mig, og hun blev siddende ubevægelig.

"Kunne man så endda krepere!" fortsatte Natascha – denne gang stille og eftertænksomt, men stadig uden at det lød som en klage.

Man kunne mærke, at hun havde tænkt over livet og iagttaget sig selv, og at hun var kommet til den overbevisning, at det eneste, der var at gøre for at undfly livets ondskab, var at krepere. Denne klare og kolde fornuft gjorde mig så ubeskrivelig ondt og var nær ved at give mig kvalme. Jeg mærkede, at hvis jeg blev ved med at tie, ville jeg sikkert komme til at græde –, og det måtte man jo skamme sig over lige over for en kvinde, så meget mere som hun ikke græd. Jeg besluttede at sige noget til hende.

"Hvem har skamferet dig sådan?" spurgte jeg, da jeg ikke kunne finde på noget bedre.

"Det er igen Paschka," svarede hun.

"Hvad er han for én?"

"Min ven, – han er bager."

"Slår han dig tit?"

"Ja, hver gang han er fuld, og det er han så tit. Så slår han."

Og idet hun rykkede sig nærmere ind til mig, gav hun sig til at fortælle om sig selv, om Paschka og om det forhold, der bestod imellem dem. Hun var en pige – en af disse løse – og han var en bager med rødt overskæg, som spillede kønt på harmonika. Han traf hende i bordellet, og hun kom til at synes rigtig godt om ham, da han var en gemytlig fyr og dertil godt klædt. Hans overfrakke var til 10 rubler, og der var krave på hans langskaftede støvler.

Derfor var hun blevet forelsket i ham, og han var blevet hendes "ven", men ikke så snart var han blevet hendes "ven", førend han huggede alle de penge fra hende, som hun fik ind fra kunderne, og når han så for disse penge havde drukket sig fuld, gav han sig til at tampe hende og dette – ja, det kunne

endda være det samme, men at han lige for øjnene af hende trak af med andre piger.

"Synes du ikke, at sådan noget er krænkende for mig? Og jeg er dog virkelig ikke værre, end alle de andre. Forstår du, han gør ligefrem grin med mig – den slyngel. Se, nu i forgårs bad jeg mig fri hos værtinden og, og da jeg så kommer hen hos ham, sidder så ikke Dunjka hos ham og er pærefuld. Han var også helt omtåget. – Så sagde jeg til ham: Ved du, hvad du er? Du er en slyngel! En bandit er du! – Så gennempryglede han mig, slog mig, rev mig i håret, pinte mig på alle mulige måder –. Nå, det kunne nu måske have været lige meget – men vil du se: Han har helt flået mig –. Hvad skal jeg dog gøre? Sådan kan jeg da ikke vise mig for min værtinde. Alt har han ødelagt, min kjole og min trøje, som var helt ny –, 5 rubler har den kostet, og mit tørklæde flåede han af hovedet på mig. Du gode Gud, hvad skal jeg dog gøre?" brast hun pludselig ud med en stemme, så sørgmodig og hjerteskærende.

Og blæsten tudede og blev stærkere og koldere; mine tænder begyndte igen at klapre. Hun krøb sammen af kulde og rykkede sig så tæt ind til mig, at jeg i mørket kunne se, hvordan hendes øjne glinsede.

"Hvor I mandfolk dog er afskyelige! Jeg skulle med glæde trampe jer sønder og sammen, og kreperede én af jer, skulle jeg spytte ham i synet uden spor af medlidenhed. Sådan nogle asener! – I tigger og tigger og logrer med halen som en gemen køter, og så snart en eller anden tosse gi'r efter – ja så – færdig! Så sætter I straks foden på hendes nakke – I skabede slyngler!"

Det var mange slags udtryk hun brugte, men der var ingen kraft i hendes skældsord.

Hverken ondskab eller had til disse "skabede slyngler" kunne jeg spore i dem.

I det hele taget svarede hendes rolige tone ikke til indholdet, og stemmen lød så usigelig sørgelig og fattig.

Og alt det gjorde et langt stærkere indtryk på mig, end de mest veltalende og overbevisende pessimistiske bøger og foredrag har gjort. Og jeg har dog hørt og læst meget af den slags og gør det den dag i dag. Jeg skal nemlig sige Dem, at en døendes dødsangst altid er naturligere og stærkere end selv den mest nøjagtige og kunstneriske gengivelse af den.

Jeg følte mig syg – vistnok mere af kulden end af pigebarnets udgydelser.

Jeg begyndte at stønne og at skære tænder –, og næsten i samme øjeblik følte jeg to små, kolde hænder på mig; den ene lå om min hals, den anden på min kind, og samtidigt lød et bange, sagte og kærligt spørgsmål:

"Hvad er der dog i vejen med dig?"

Jeg syntes næsten ikke, at det kunne være Natascha, som spurgte. Hun havde jo lige sagt, at alle mandfolk var nederdrægtige, og at hun ønskede dem alle død og fordærvelse. Men hun fortsatte hurtigt:

"Hvad er der i vejen med dig, hvad? Er det kulden? Er du ved at fryse ihjel? Å, du er da også en løjerlig én, og så sidder du der og tier stille som en natugle. Hvorfor kunne du ikke for længe siden ha' sagt mig, at du frøs? – Så, så – læg dig nu ned og stræk dig, så lægger jeg mig også –. Se sådan –, og så skal du lægge armene om mig – fastere –. Se så –, nu har du det varmt, ikke sandt? – Og så – så lægger vi os bagefter med ryggen mod hinanden, – vi må jo se at få natten til at gå på en eller anden

måde. – Hvordan er det dog fat med dig? Har du slået dig på flasken? Er du blevet jaget bort fra din plads? Pyt, bryd dig bare ikke om det!"

Hun søgte at berolige og opmuntre mig.

Gid jeg må være fordømt, om ikke denne oplevelse var fuld af ironi.

Jeg var på den tid alvorlig optaget af menneskenes forskellige skæbner, jeg grundede på en omordning af de sociale tilstande, på politiske omvæltninger, og studerede forskellige djævelsk kloge bøger, hvis tankers dybde sikkert ikke var til at lodde – end ikke for deres forfattere, – og på samme tid stræbte jeg selv på alle måder at gøre mig til en "stærk, offentlig og aktiv magt". Det forekom mig endog, at jeg til dels havde nået, hvad jeg eftertragtede. I hvert tilfælde var jeg på den tid kommet til den overbevisning, at min eksistens var fuldt berettiget, at jeg havde nået et af livets højdepunkter og var tilstrækkelig begavet til at spille en fremragende historisk rolle.

Og mig varmede en prostitueret kvinde med sit legeme – et ulykkeligt, forslået og forjaget væsen, et menneske, som ikke havde nogen plads eller værdi i livet, og som det ikke kunne være faldet mig ind at hjælpe, før hun hjalp mig. Og var det faldet mig ind, havde jeg vist næppe forstået at bringe hende nogen virkelig hjælp.

Jeg var mest tilbøjelig til at tro, jeg havde oplevet dette i en drøm – i en urimelig, tung drøm.

Men, ak! Jeg kunne ikke samle mine tanker. Ned på mig faldt kolde regndråber, og fast ind imod mig trykkede en kvinde sit varme bryst, og ind i mit ansigt følte jeg en varm ånde, som, skønt den stank af brændevin, dog virkede så velgørende.

Vinden hylede og peb, regnen piskede mod båden, bølgerne rasede, og vi to knugede os fast til hinanden, men alligevel rystede vi af kulde.

Alt dette var den rene virkelighed, og jeg er overbevist om, at ingen i drømme har oplevet noget så tungt og sørgeligt.

Men Natascha snakkede uafbrudt, talte så venligt og deltagende, som kun kvinder kan.

Ved at lytte til hendes barnlige og kærlige ord tændtes der i mig et lille lys, og dette smeltede noget i mit hjerte. Ud af mine øjne flød en strøm af tårer, som tvættede mit hjerte og afvaskede ondskab, mørke tanker, dumheder og smuds, som havde klæbet sig på det før denne nat – –.

Natascha blev ved med at trøste mig –.

"Nå, så, så, så – – hold dog så op – min egen, kære ven! Med Guds hjælp får du nok dine sager i orden igen, – du får dig nok en plads igen."

Og hun blev ved at trykke varme kys på mine læber.

Disse var de første kys i mit liv, som en kvinde havde givet mig, og de var de bedste, for dem, jeg siden hen fik, blev mig uhyre dyre, og de gav mig slet intet.

"Så, så –, tud nu ikke, du underlige fyr! Jeg skal nok i morgen se at finde et sted, hvor du kan være, hvis du ikke ved, hvor du skal gøre af dig selv."

Det var, som om det var i en drøm, at jeg hørte denne stille, trøstende stemme.

– – Indtil det blev morgen, lå vi knuget tæt ind til hinanden; men da det begyndte at lysne, krøb vi ud af båden og gik ind mod byen.

Så tog vi venskabeligt afsked med hinanden, og aldrig senere mødtes vi, endskønt jeg i et halvt år gennemsøgte alle rønner for at finde denne gode og kærlige Natascha, som jeg havde tilbragt den ovenfor beskrevne efterårsnat med.

Skulle hun være død – ja, så var det godt for hende – så give Gud, at hun må hvile i fred! Men lever hun, så lad hende få ro i sin sjæl, og lad hende ikke vågne til bevidsthed om sit fald! Det ville være en overflødig og unødvendig lidelse for hende.

Varenka Olessov

1

Få dage efter, at Ippolit Sergejevitch Polkanov havde fået sin udnævnelse som privatdocent ved et af provinsuniversiteterne, modtog han fra sin søster på godset i det fjerne skovdistrikt ved Volga et telegram sålydende:

> "Min mand død. Kom for Guds skyld straks og hjælp mig.
>
> *Elisabeth.*"

Ippolit Sergejevitch ærgrede sig over denne indtrængende anmodning. Den gjorde det af med hans planer for sommeren og med hans gode humør. Nu havde han allerede bestemt sig til at tage ud på landet hos en ven for at tilbringe ferien der med at arbejde flittigt, så han med ære kunne klare sine første forelæsninger – og nu skulle han rejse mere end tusind verst bort fra St. Petersborg og fra sit bestemmelsessted for at trøste en kvinde, som havde mistet sin mand, som hun ikke havde levet lykkeligt med – efter hendes breve da at dømme.

Det var fire år siden han sidst havde set søsteren, og de skrev sjældent til hinanden. Der var for længst indtrådt det rent udvortes forhold mellem dem, som er så sædvanligt mellem slægtninge, der er skilt ved store afstande og ved mangel på fælles interesser. Ved læsningen af telegrammet mindedes han tydeligt sin søsters mand: denne godmodige tyksak, der holdt så meget af at spise og drikke. Over hans runde ansigt bredte et

net af røde årer sig, og øjnene var små og glade; han kneb skælmsk det venstre øje sammen, og mens han smilede fornøjet, sang han på det dårligste fransk:

"Regardez par ci, regardez par là –"

Ippolit Sergejevitch kunne slet ikke gøre sig fortrolig med den tanke, at denne glade fyr var død.

Ukrudt plejer jo dog ikke at forgå så let. Søsteren forholdt sig næsten hånligt nedladende overfor sin mands svagheder; hun var ikke dum og forstod, at det ville være at miste sine pile at skyde dem af mod slig en uldsæk. Fortvivlet over hans død var hun sikkert ikke. Alligevel ville det ikke tage sig godt ud at afslå hendes bøn, og man kunne vel arbejde lige så godt dér som andetsteds.

Ippolit Sergejevitch bestemte sig altså til at rejse, og en uge efter sad han en varm juniaften – træt efter at have kørt den fyrre verst lange vej fra landgangsstedet ved floden til landsbyen – lige over for sin søster ved et bord på haveterrassen og drak glas på glas af hendes excellente te.

Ind over terrassens rækværk strakte de frodige syrenbuskes og akacietræernes grene sig. Solens skrå stråler trængte gennem løvet og sitrede i luften som gyldne bånd. Mønstrede skygger lå over bordet, der var dækket med landlige retter; luften var tung af duften fra lindeblomster, syrener og varm, fugtig jord.

Fuglene kvidrede støjende i parken, en bi eller bremse forvildede sig nu og da ind på terrassen, hvor den kredsede bekymret summende omkring bordet. Elisabeth Sergejevna slog ærgerlig ud i luften med servietten og jagede bi og bremse ud i parken.

Ippolit Sergejevitch havde hurtigt iagttaget, at søsteren ikke var nedbøjet over mandens død, og nu så han, at hun stirrede forskende på ham, mens hun talte, og at hun skjulte noget for ham.

Han havde altid tænkt sig hende som en kvinde, der var stærkt optaget af husholdningssorger og trykket af sit ægteskabelige liv, og han havde ventet at finde hende nervøs, bleg og træt. Men nu, da han betragtede hendes ovale ansigt, der var sundt og solbrændt, roligt og bestemt, med et livligt udtryk i de store, lyse øjne, så han, at han heldigvis havde taget fejl, og mens han opmærksomt lyttede til, hvad hun sagde, gjorde han sig umage for at finde ud af, hvad det var hun fortav.

"Dette kom jo ikke uventet," sagde hun – hendes stemme var en rolig kontraalt, og den vibrerede smukt i de høje toner. – "Efter det andet tilfælde klagede han næsten dagligt over sting i hjertet, hjertebanken og søvnløshed, men alligevel – da man bragte ham ind fra marken, var mine ben ved at svigte mig. – Man sagde, at han havde været i et frygteligt sindsoprør derude – han havde skreget op. – Dagen før havde han været på besøg hos Olessov, som ejer et gods her tæt ved. Det er en pensioneret oberst og for resten en drukkenbolt og et svin, som er ødelagt af podagra. – Han har en datter – – hun er en perle, vil jeg sige dig. Du skal komme til at gøre hendes bekendtskab –"

"Hvis jeg ikke kan undgå det," indskød Ippolit Sergejevitch, idet han med et smil så hen på søsteren.

"Det kan du ikke; hun kommer her hyppigt, og nu vil hun naturligvis komme her endnu tiere," svarede søsteren, der også smilede.

"Er hun på jagt efter en mand? Til at spille frier duer jeg ikke."

Søsteren så ham stift ind i ansigtet, der var langt og magert, med spidst skæg og høj, hvid pande.

"Hvorfor skulle du ikke du til det? Jeg taler naturligvis kun i al almindelighed uden nogen tanke på frøken Olessov. Når du får hende at se, vil du kunne forstå hvorfor. Men du har dog vel i sinde at gifte dig?"

"Endnu ikke," svarede han kort, idet han hævede sine lysegrå øjne op fra glasset med te.

"Ja," sagde Elisabeth Sergejevna tankefuldt, "for en mand på tredive år er det både for sent og for tidligt at gøre dette skridt."

Han var glad over, at hun havde hørt op med at tale om mandens død. Men hvorfor havde hun dog tilkaldt ham så indtrængende og tilsyneladende så fuld af angst?

"En mand skal gifte sig, når han er tyve år, eller når han er fyrre," sagde hun, "så er der mindre fare for, at han bedrager sig selv eller bedrager en anden. Og skulle bedrageriet alligevel komme, bødes der i første tilfælde på det ved den friskhed i følelse, som er til stede, og i det andet tilfælde ved den ro, som der dog næsten altid er over en mand på fyrre år."

Det forekom ham, at hun talte mere til sig selv end til ham, og han afbrød hende ikke. Han havde lænet sig tilbage i stolen og indåndede i dybe drag den aromatiske luft.

"Nå, som jeg sagde dig, han havde dagen i forvejen været hos Olessovs, og naturligvis havde han der drukket. Nå og så –" Elisabeth Sergejevna rystede bedrøvet på hovedet, "er jeg altså alene. Skønt jeg unægtelig allerede fra det tredje år, jeg levede sammen med ham, har følt mig alene, er dette dog nu sådan en underlig fornemmelse. Jeg er otteogtyve år og har aldrig levet, kun været til for mand og børn! – Børnene er døde, og jeg? Min

plan var at sælge godset og rejse til udlandet, men min mands broder gør fordring på arven. – En proces bliver vist uundgåelig. Jeg giver selvfølgelig ikke slip på noget som helst, uden at han kan bevise sin adkomst, og jeg kan ikke finde den mindste lovlige ret i hans fordring. Hvad mener du om det?"

"Jeg er ikke jurist, ved du." Ippolit Sergejevitch lo helt fornøjet. "Men du kan jo forklare mig sagen, så kan vi se. Denne broder – har han skrevet til dig?"

"Ja, og det temmelig groft. Han er en svirebro'r, en fuldstændig ruineret og ødelagt person. Min mand kunne ikke lide ham, skønt de havde meget tilfælles."

"Ja, ja, lad os se," sagde Ippolit Sergejevitch og gned velbehageligt sine hænder. Det var ham kært, at han nu vidste, hvad det var, søsteren ville bruge ham til. Han holdt ikke af det uklare og ubestemte. Først og fremmest tog han hensyn til bevarelse af sin åndelige ligevægt, og når noget uklart forstyrrede denne, blev han urolig og irriteret og skyndte sig med at få dette uklare gjort forståeligt. Han ville have det indenfor rammen af sine erfaringer og så – helst glemme det så hurtigt som muligt.

"Oprigtig talt," Elisabeth Sergejevna talte sagte og uden at se på broderen, "denne urimelige fordring gjorde mig bange. Jeg var så træt, Ippolit, og ville så gerne hvile – og så kommer dette."

Hun sukkede dybt, og idet hun tog hans glas, fortsatte hun med en bekymret stemme, som berørte hendes broders nerver ubehageligt:

"Det forekommer mig, at otte års liv med et menneske som min afdøde mand, kan berettige en til at længes efter hvile. En

anden i mit sted, med mindre udviklet pligtfølelse og sans for, hvad der går an, havde for længst sprængt den tunge lænke, men jeg har båret den, til trods for at jeg var nær ved at segne under byrden. Og børnenes død! Å, Ippolit, hvis du blot anede, hvor jeg har lidt ved at miste dem!"

Han så medlidende på hende, men hendes klager nåede ikke ind til hans hjerte. Han kunne ikke lide den måde, hun udtrykte sig på. Den var så indstuderet. Det var ikke, som var det et dybt bedrøvet menneske, der talte, og hendes lyse øjne flakkede så underligt om uden at fæste sig på noget bestemt. Hendes bevægelser var bløde, men afmålte, og ud fra hele hendes tiltalende person strømmede indvendig kulde.

En lille, glad fugl kom kvidrende. Den satte sig på terrassens rækværk og fløj så bort igen. Broderen og søsteren fulgte den med øjnene og tav nogle minutter.

"Kommer der nogen hos dig, eller læser du noget?" spurgte Ippolit, idet han tændte en cigaret og tænkte på, hvor rart det måtte være til daglig at kunne sidde her på terrassen i en magelig lænestol og nyde den stille aften og lytte til løvets sagte raslen og afvente natten, som kommer med de helt dæmpede lyde og de tændte stjerner.

"Varenka besøger mig og en sjælden gang Banartseva. Kan du huske hende? Ljudmilla Vasiljevna. Hun lever heller ikke godt med sin mand – men hun forstår at holde sig skadesløs. Til min mand kom der mange herrer, men der var ikke én, der var interessant, ikke én, man kunne tale med. Husholdning, jagt, landvæsen, kævlerier og sladder – det var alt, hvad man hørte. – For resten er her en juridisk kandidat – Benkovski; det er en

ung og særdeles dannet mand. Kan du ikke huske Benkovskis? – – Vent lidt, jeg tror der kommer nogen kørende."

"Hvem kommer kørende – denne Benkovski?" spurgte Ippolit Sergejevitch forskrækket.

Søsteren kom til at le over hans spørgsmål. Hun rejste sig fra stolen og sagde med helt forandret stemme:

"Nej, Varenka!"

"Hvem?"

"Ja, nu får vi at se, hvad du synes om hende. Her har hun vundet alle. Men hvad hendes begavelse angår så – nå ja, nu kan du jo selv se!"

"Jeg ville helst være fri," svarede han og strakte sig i lænestolen.

"Jeg skal straks være her igen," sagde Elisabeth Sergejevna, idet hun gik ind i huset.

"Men så kommer hun jo, når du ikke er her." Han blev urolig. "Bliv nu bare og lad mig gå."

"Jeg kommer jo straks," råbte søsteren fra værelset indenfor terrassen.

Han gjorde en grimasse og blev siddende i sin lænestol og stirrede ud i parken. Man kunne nu høre hestetrav og en vogns rumlen.

Ippolit Sergejevitch havde foran sig til venstre for syrenerne og akacierne en række gamle, knudrede træer af lind, ahorn og eg. De stod der indhyllede i aftenens tusmørke med de bugtede grene viklet ind mellem hinanden, og øverst oppe dannede de et tæt tag af duftende løv. Deres bark var mosgroet og revnet, og mange grene var knækkede. De tog sig ud som gamle, enige

slægtninge, der tæt sammenslyngede stræbte efter at nå op til lyset.

Og Ippolit Sergejevitch ønskede, at han kunne sætte sig til at sove her i lænestolen og indånde duften fra al denne gamle enige trævækst.

Mellem stammerne og grenene lyste den blodrøde horisont, og mod denne baggrund syntes træerne endnu mørkere og mere ældede. Alleen, der førte fra terrassen ud mod det fjerne, fyldtes langsomt af tætte skygger, og for hvert minut voksede stilheden. Ippolit Sergejevitchs indbildningskraft blev påvirket af aftenens stemning, og for hans indre syn tegnede der sig silhuetten af en kvinde, som han kendte, og han så sig selv ved hendes side. Tavse gik de ad alleen langt bort; hun trykkede sig ind til ham, og han følte varmen fra hendes legeme.

"God aften!" lød det pludseligt fra en dyb stemme.

Han sprang op og så sig lidt forvirret omkring.

Foran ham stod en ung pige af middelhøjde, klædt i en grå kjole og med noget hvidt og luftigt på hovedet ligesom et brudeslør – det var alt, hvad han kunne skelne i første øjeblik.

Hun rakte hånden ud mod ham, idet hun spurgte:

"Ippolit Sergejevitch, ikke sandt? Jeg er frøken Olessov. Jeg vidste, at De skulle komme i dag, og så tog jeg herover for at se, hvordan De så ud. Jeg har aldrig set en rigtig lærd mand – – og jeg havde ikke tænkt mig Dem sådan."

En lille stærk og varm hånd trykkede hans fast, men han, der var blevet forlegen over denne uventede tiltale, hilste tilbageholdent på hende. Han ærgrede sig over sin forvirring, men tænkte, at han nok skulle opdage det utvetydige og grove koketteri, om han nu ville se hende stift ind i ansigtet. Men da

han gjorde det, så han deri to store mørke øjne, som lyste godhjertet og venligt. Ippolit Sergejevitch mindedes, at han en gang på et gammelt italiensk billede havde set et sådant ansigt, præget af stolthed over sin egen sunde skønhed. Den lille mund med de fyldige læber og den høje pande over de store øjne hørte også hint billede til.

"Undskyld –, nu skal jeg sige til om lys –. Vær så god at tage plads," sagde han.

"Å, De skal ikke gøre Dem ulejlighed, jeg er som hjemme her," svarede hun og satte sig i hans lænestol.

Han stod ved bordet lige over for hende og betragtede hende, mens han havde en følelse af det pinlige i situationen og af, at han var nødt til at sige noget. Men hun, som ikke blev det mindste forlegen over hans vedholdende stirren, talte selv. Hun spurgte ham, om rejsen havde været god, om han syntes om landsbyen, og om hvor længe han havde i sinde at blive. Han svarede kun med enstavelsesord, mens nogle tankestumper svirrede rundt i hans hoved. Han var ligesom bedøvet af overraskelsen og hans forstand, som ellers var så klar, blev forvirret ved uroen i hans følelser. Han syntes udmærket godt om hende og var ikke langt fra at være bange for hende, han ærgrede sig over sig selv og var opfyldt af nysgerrighed.

Den blomstrende sunde, unge pige sad overfor ham lænet tilbage i stolen, iført en stramtsiddende dragt der viste skuldrenes og brystets yppige former, og med en klangfuld bryststemme fremkom hun med de almindelige talemåder, der anvendes mellem folk, som mødes for første gang. Hendes brune hår var smukt kruset, øjnene og brynene var af en mørkere farve. På den solbrændte hals lige neden for det

lyserøde gennemsigtige øre vibrerede huden svagt under blodets hastige løb, og hver gang et smil åbnede for de små hvide tænder, kom der et hul til syne på hendes hage. – Fra hver fold i hendes kjole strømmede der noget irriterende forførerisk, og i bøjningen af hendes næse og ved de små tænder, som skinnede bag de svulmende læber, så han noget, der mindede om et smukt rovdyr. Hendes utvungne holdning fik ham til at tænke på en indtagende, forkælet kat.

Det var for Ippolit Sergejevitch, som om han var blevet delt i to dele. Den ene halvdel var blevet erobret af al denne skønhed, der talte til hans sanser, han var blevet en slavisk beundrer af den, og den anden halvdel målte afstanden fra den første, idet den følte, at den havde forspildt muligheden for at opnå herredømmet over hende. Han svarede på hendes spørgsmål og kom selv med nogle uden at være i stand til at vende sine øjne fra hendes skikkelse. For sig selv tog han afstand fra dette eksemplar af det fordringsfulde kvindekøn, og indvendig smilede han over sig selv, men han opnåede ikke at komme sin dobbelttilstand til livs.

Og sådan blev det ved, indtil hans søster atter viste sig på terrassen og udbrød:

"Ser man det, du er rigtignok hurtig i vendingen! Jeg søger dig alle andre steder, og så er du allerede – –"

"Å, jeg skråede gennem parken –"

"Og I har allerede gjort hinandens bekendtskab?"

"Selvfølgelig! Jeg havde så sikkert troet, at Ippolit Sergejevitch havde været skaldet."

"Vil du ikke have te?"

"Tak, det vil jeg gerne."

Ippolit trak sig lidt tilbage og stillede sig ved trappen, der førte ned til parken. Han strøg hånden henover ansigtet og øjnene, som om han ville tørre spindelvæv bort. Han tænkte på, at dette optrin med hende mindede en del om et kosakangreb, og han havde lyst til at meddele hende, at han var et menneske, der var fuldstændig ligegyldigt over for hendes udfordrende skønhed.

"Jeg bliver her i nat og hele dagen i morgen," sagde hun til hans søster.

"Men hvad skal der så blive af Vasilij Stepanovitch?" spurgte søsteren forundret.

"Å, tante Anschitkaja er på besøg hos os – så får hun tumle lidt med ham. Du ved, far kan godt lide hende."

"De undskylder?" sagde Ippolit Sergejevitch tørt, "jeg er så træt og ville gerne gå ind og hvile mig lidt."

Han hilste og gik, og efter ham lød Varenkas muntre stemme:

"Det skulle De have gjort for længe siden."

Der var kun hjertelighed at høre i tonen, men han vedtog for sig selv, at den var indsmigrende og falsk.

Det værelse, som var gjort i stand til ham, havde været husets herres. Midt på gulvet stod et svært skrivebord med en egetræs lænestol foran, og en bred, slidt tyrkisk divan optog næsten hele den ene væg. Lige over for stod et harmonium og to bogskabe. Nogle store magelige stole, et rygebord ved divanen og et skakbord ved vinduet fuldstændiggjorde værelsets møblement. Der var kun lavt til det tilrøgede loft, og på væggene hang der fotografier og stik i brede forgyldte rammer. Alt var tungt og gammelt og udsendte en ubehagelig lugt. På bordet stod en stor

lampe med en lyseblå lampeskærm og spredte sit lys ud over gulvet.

Ippolit Sergejevitch standsede på grænsen af den lyse ring, som skæret dannede på gulvet, og med en ubehagelig følelse af at være blevet overrumplet stirrede han hen imod vinduerne, som der var to af. Bag dem øjnede han i aftenens mørke træernes omrids. Han gik hen og åbnede begge vinduer, og værelset fyldtes med duft af blomstrende linde, og ind trængte lyden af en fornøjet og stærk stemme.

Der var redt til ham på sofaen. Han stod lidt og så på den, så gav han sig til at løse sit slips, men med en pludselig bevægelse skubbede han lænestolen hen til det nærmeste vindue og satte sig der, mørk i hu.

Denne ubegribelige uro i hans indre irriterede ham. Det var noget nyt for ham at føle utilfredshed med sig selv. Skete det en sjælden gang, forstod han hurtigt at beherske denne følelse. Det var hans overbevisning, at ethvert menneske burde og måtte kunne være klar over sin egen sjælstilstand og tvinge den ind under den udvikling, han anså for god, og når man i hans nærværelse talte om det hemmelighedsfulde ved sammensætningen af menneskets sjælelige liv, lo han ironisk og kaldte disse udtalelser for metafysik. Så meget desto værre var det nu for ham at mærke sig selv dragen ind i en ring af gådefulde fornemmelser.

Han spurgte sig selv, hvordan det kunne være muligt, at hans møde med denne sunde og smukke – og rimeligvis dumme og meget sanselige – pige kunne virke så besynderligt på ham. Og efter omhyggeligt at have gennemgået dagens indtryk kom han til det resultat, at virkningen skyldtes det pludselige ved mødet,

hans træthed efter rejsen og den uvante sværmeriske stemning, hvori han havde været, da hun viste sig for ham.

Disse overvejelser beroligede ham noget, og så stod hun dér for hans indre syn i sin yppige, jomfruelige skønhed. Bag de lukkede øjenlåg fordybede han sig i hendes ydre, og idet han nervøst indåndede røgen fra sin cigaret, ræsonnerede han:

Egentlig talt er hun vulgær. Der er alt for meget af muskler og blod i hendes legeme og for få nerver. Hendes barnlige ansigt er ikke intelligent, og den stolthed, som lyser i det åbne blik fra hendes mørke øjne er en kvindes, som er sig sin skønhed bevidst og forvænt af mændenes kurmageri. Søsteren havde sagt, at denne Varenka bedårede alle –, nu ville hun naturligvis prøve på også at bedåre ham. Men han var kommet for at arbejde, ikke for at drive spas. Han skulle snart bringe hende til at forstå det.

"Men sidder jeg nu ikke her og tænker alt for meget på hende efter kun at have set hende en eneste gang?" fløj det gennem hans hoved.

Stor og blodrød hævede månen sig bag parkens træer den så ud som øjet på et uhyre, skabt af mørket. Fra landsbyen lød uklare lyde gennem luften og i græsset under vinduet puslede en muldvarp eller et pindsvin, som var på jagt. I en busk sang nattergalen. Månen steg langsomt, som om den på forhånd var træt af sin forudbestemte bevægelse.

Efter at have kastet sin cigaret ud af vinduet rejste Ippolit Sergejevitch sig, klædte sig af og slukkede lampen. Så strømmede mørket fra haven ind i værelset. Træerne ligesom nærmede sig vinduerne for at kigge ind og på gulvet lagde der sig to striber af månelyset, som endnu var svagt og uklart.

Fjedrene i sofaen peb under Ippolit Sergejevitch, mens han velbehagelig strakte sig på de kølige lagener. Han var allerede lige ved at falde i søvn, da han under sit vindue hørte listende skridt og hvisken.

"Marja – er du her?"

Smilende faldt han i søvn.

Da han næste morgen vågnede i det klare solskin, som fyldte værelset, følte han sig i høj grad overlegen over aftenens indtryk. Til teen mødte han omhyggelig påklædt, tør og alvorlig, som det sømmer sig en lærd, men da han så, at hans søster var alene ved bordet udbrød han uvilkårligt:

"Men, hvor er –"

Søsterens lune smil standsede ham midt i hans spørgsmål, og tavst satte han sig ned ved bordet. Elisabeth Sergejevna betragtede nøje hans dragt og vedblev at smile uden at lægge mærke til hans uvilkårligt rynkede bryn. Dette megetsigende smil irriterede ham.

"Hun har allerede været længe oppe, og vi har været henne og badet. Nu spadserer hun vist i parken og kommer sikkert straks."

"Hvor du gi'r udførlig besked," svarede han med en lille latter. "Du er nok så god at give ordre til, at mine kufferter bliver bragt ind, når vi har drukket te."

"Og til at pakke dine sager ud?"

"Nej, det behøves ikke. Det gør jeg selv, ellers får jeg blot det hele i uorden. Der er konfekt og bøger til dig."

"Tak skal du ha', det var pænt af dig. – Nå, der har vi Varenka!"

Hun kom frem i døren iført en let, hvid kjole, som i bløde folder faldt fra skuldrene ned over fødderne. Den lignede en barnebluse, og hun så selv i den ud som et stort barn. Hun standsede et sekund i døren og spurgte:

"Har I ventet på mig?" og lydløst nærmede hun sig bordet.

Ippolit Sergejevitch hilste tavs på hende. Idet han trykkede hendes hånd, sporede han en fin duft af violer.

"Nå, hvor du er parfumeret!" udbrød Elisabeth Sergejevna.

"Mere end ellers? Holder De af parfume, Ippolit Sergejevitch? Jeg elsker det! Så længe der er violer, plukker jeg nogle hver morgen, når jeg har badet, og gnider dem mellem hænderne. Det lærte jeg allerede i skolen. Kan De lide violer?"

"Jeg har aldrig tænkt på, om jeg kunne lide dem eller ikke," svarede han tørt med blikket mod dugen, mens han trak på skuldrene, men idet han nu så op og mødte hendes blik, kom han uvilkårligt til at smile.

Hendes røde kinder så så friske ud mod den snehvide kjole, og de dybe øjne strålede af glæde. Der åndede sundhed og livsmod fra enhver af hendes bevægelser. Hun var smuk som en lys majdag i norden.

"Har De ikke tænkt over det?" udbrød hun, "det var dog mærkeligt, og De er botaniker!"

"Men ikke gartner," svarede han kort, og efter surmulende at have spekuleret på, om han havde været grov, vendte han sine øjne bort fra hende.

"Men er botanik og gartneri da ikke et og det samme?" spurgte hun efter en lille pause.

Hans søster lo ugenert. Denne latter berørte ham pinligt, og han tænkte medlidende:

"Gud, hvor hun er dum!"

Da han imidlertid havde fået forklaret hende forskellen mellem botanik og gartneri, lempede han sin bedømmelse til, at hun var uvidende. Mens hun lyttede til hans alvorlige foredrag, fulgte hun ham nemlig med øjne som en opmærksom elevs, og det syntes han godt om. Fra hende vendte han blikket over mod søsteren, og i hendes øjne, der uafbrudt var fæstet på Varenkas ansigt, sporede han ligesom et misundeligt udtryk, og det gjorde ham det lidt vanskeligt at fortsætte foredraget. Han fik en fornemmelse, som om han helst ikke ville være i familie med søsteren.

"Å – nå sådan!" udbrød Varenka. "Men er botanik nu også en interessant videnskab?"

"Ja-a. Man kan jo for eksempel vurdere videnskaberne efter den gavn, de gør menneskene," svarede han med et suk over hendes umodenhed.

Så spurgte hun ham, mens hun tankefuldt slog med skeen på sin kop:

"Hvad gavn har man da af at vide, hvorledes en burre vokser?"

"Den selv samme, som vi har af at lære at forstå livet hos menneskene."

"Et menneske og en burre!" – hun smilede. "Lever det ene menneske da som det andet?"

Det forundrede ham, at denne barnlige konversation ikke trættede ham.

"Spiser og drikker jeg for eksempel som bønderne?" fortsatte hun alvorligt, idet hun rynkede panden. "Og er der mange, der lever på samme måde, som jeg?"

"Hvorledes lever De da?" spurgte han, idet han mærkede, at han nu kunne få samtalen ind i en anden retning, hvilket ville være ham meget kært, da han opdagede, at der i hans søsters blik foruden det misundelige var kommet noget ondt og spotsk.

"Hvordan jeg lever?" Varenka blev helt livlig. "Rigtig godt," og som af tilfredshed lukkede hun endog øjnene. "Ser De, jeg vågner om morgenen, og er det så godt vejr, bliver jeg med det samme umådelig glad, som om jeg havde fået en eller anden kostbar og smuk ting, jeg i lang tid havde ønsket mig. Så skynder jeg mig med at komme ud at bade. Floden her er fuld af kilder – vandet er koldt, det ligefrem prikker i huden. Der er nogle steder, hvor der er særligt dybt, og dér springer jeg ud lige på hovedet fra bredden – bums! Det suser for ørene, man styrter ned som i en afgrund, og det svimler inde i hovedet! Så dukker man op igen. Og lidt efter skynder jeg mig op fra vandet, mens solen varmer og skinner. Så går jeg hjem gennem skoven, plukker blomster og suger al denne skovduft til mig, så jeg er nær ved at blive helt beruset. Når jeg kommer hjem, er teen færdig. Så drikker jeg den, og mine blomster står foran mig. Bliver blot solen ved at skinne, bliver jeg ved at være glad, jeg elsker solen! Derpå kommer dagens travlhed med alle husets sager. Hjemme holder de alle sammen af mig, de forstår mig straks og lystrer, det hele går som et maskineri lige indtil aften. Kommer så månen og stjernerne op, er det igen dejligt, og det er hver gang som nyt. Kan De forstå det? Jeg kan ikke rigtig forklare, hvorfor jeg synes, det er så godt at leve –, men har De ikke selv den samme følelse? De må da kunne forstå, hvad det er, der gør livet så godt og så interessant – ikke?"

"Jo –, naturligvis," svarede han, og han ønskede, at han med sin hånd kunne udviske det onde smil, der lå på søsterens læber.

Han så på Varenka og kunne ikke lade være at beundre den iver, hvormed hun søgte at indgive ham noget af den stærke glæde over livet, som fyldte hende selv. Men samtidig voksede, næsten indtil sygelig skarphed, den følelse af overlegenhed, han betragtede dette indtagende unge væsen med, der var som beruset af naturens dejlighed og fuld af umiddelbar poesi, men uden forstandens adelsmærke.

"Og vinteren! Holder De af den? Den er så hvid og frisk, så underlig æggende –"

En stærk ringen afbrød hende. Det var Elisabeth Sergejevna, som ringede. Da en høj pige med venligt ansigt og med skælmske øjne umiddelbart efter kom flyvende ind, sagde hun til hende med træt stemme:

"Tag af bordet, Mascha!"

Og hun gav sig til at gå uroligt op og ned ad gulvet med slæbende skridt, så man hørte hvert trin.

Den unge pige vaktes af sine sværmerier og gjorde en bevægelse med skuldrene, som om hun kastede noget af dem, og lidt forlegen spurgte hun Ippolit Sergejevitch:

"Jeg har vist trættet Dem med min snakken?"

"Hvor falder De dog på det?" udbrød han.

"Alvorligt talt, – De fandt, at jeg var dum?" fortsatte hun.

"Men hvorfor skulle jeg dog det?" Ippolit Sergejevitch blev forbavset over, at hans spørgsmål kom så varmt.

"Jeg er noget af en vild – det vil sige, jeg har ingen ting lært. Men jeg er så glad ved at kunne tale med Dem –, og fordi De er

så klog og alligevel ikke sådan, som jeg havde tænkt mig Dem."

"Hvordan havde De da tænkt Dem, jeg skulle være?" spurgte han smilende.

"Jeg havde tænkt mig, at De ikke ville tale om andet end om lærde sager. Sådan: Alle er dumme, kun jeg alene er klog! – Der var en ven af fader på besøg hos os, han var oberst ligesom fader – og belæst ligesom De. Men det var noget om militære ting – det hed vist: generalstaben –. Gud, hvor han var vigtig! Efter min mening havde han for resten ikke begreb om noget som helst, det var det bare praleri."

"Havde De også forestillet Dem mig sådan?" spurgte Ippolit Sergejevitch.

Hun blev flov og rødmede, sprang op fra stolen og fik travlt med at gå rundt i stuen.

"Å, hvor De dog kan spørge! Men måske kunne jeg – "

"Ved I hvad, børn?" Elisabeth Sergejevna så på dem med sammenknebne øjne, "nu må jeg ud for at tage mig af huset, og jer må jeg så overlade til den himmelske varetægt."

Hun lo kort og forsvandt med raslende skørter. Ippolit Sergejevitch så bebrejdende efter hende og tænkte, at det vel blev nødvendigt for ham at tale lidt med hende om måden, hun optrådte på overfor denne virkelig meget søde – men lidet udviklede unge pige.

"Hør! har De ikke lyst til at tage med ud at ro? Så ror vi over til skoven, spadserer dér og er tilbage til middag. Kan det gå an? Jeg er så glad over, at det er sådan et klart vejr i dag, og over, at jeg ikke er hjemme. – Så skulle jeg have passet på faders podagra, og han er så vanskelig, når han er syg."

Han blev lidt forundret over hendes åbenhjertige egoisme og svarede ikke straks. Han tænkte på det forsæt, han om morgenen var gået ud med fra sit værelse. Men endnu var der jo ingen grund til at mistænke hende for koketteri. Nå, og hvorfor skulle man så ikke tilbringe en dag med en sådan – utvivlsomt original ung pige?

"Kan De ro? Dårligt –? Det gør ikke noget, så kan jeg selv – jeg har kræfter, og båden er desuden let. Kom så!"

De gik ud over terrassen ned i parken. Hun tog sig fyldig ud ved siden af hans lange, magre skikkelse. Han bød hende armen, men hun afslog den.

"Hvorfor? Det kan være godt, når man er træt, ellers generer det kun."

Han smilede, da han så på hende gennem sine briller, og han sørgede for at afpasse sine skridt efter hendes. Den hvide kjole sad blødt om hendes skikkelse, og i den ene hånd holdt hun en opslået parasol, mens hun nu og da slog ud med den anden under omtalen af, hvad der fandtes af smukt i landsbyen og omegnen. Armen var bar indtil albuen og brun og dækket med gyldne dun, og når den bevægede sig i sollyset, kunne Ippolit Sergejevitch ikke lade være med at følge den opmærksomt med øjnene. Igen skælvede der dybt i hans sjæl en uklar angst for noget. Han søgte at blive herre over denne følelse ved at spørge sig selv: Hvad er det, der får dig til at følge denne unge pige? Svaret lød: Nysgerrighed og et roligt ønske om at betragte hendes skønhed.

"Se, der er floden! Sæt Dem kun ned i båden, så skal jeg straks få fat på årerne."

Og hun forsvandt blandt træerne, førend han havde fået tid til at spørge, om han ikke kunne hente dem for hende.

Han satte sig i båden, og så ned i flodens kolde, ubevægelige vand, hvor træerne stod tegnede med kronerne nedad. Disse spejlbilleder var yppigere og smukkere end de virkelige træer, der fra bredden skyggede over vandet med deres knudrede grene. Og mens han stirrede ned i vandet og lyttede til fuglekvidret, følte han, at der fremspirede i ham en for ham ny og behagelig følelse af ro, som gjorde hans hoved godt og døvede hans urolige higen efter altid at forstå og forklare. En stille fred herskede omkring ham, ikke et blad rørte sig på træerne, og i denne fred ligesom fuldbyrdedes naturens tavse bud. Dybest nede i billedet på flodens bund kom en skøn, hvid skikkelse til syne med et venligt smil på læberne. Hun stod dér med årerne over skulderen, og det så ud, som indbød hun ham til at komme til sig. Hun var tavs og dejlig, og man kunne tro, hun var steget lige ned fra Himlen.

Ippolit Sergejevitch vidste godt, at det var Varenka, som var kommet inde fra parken, og som nu så på ham, men han havde ikke lyst til at lade sig forstyrre i sin fortryllelse. Han røbede ikke med en lyd eller en bevægelse, at han havde set hende.

"Nå, hvor De kan spekulere!" råbte hun forundret ned til ham.

Ippolit Sergejevitch vendte sig tøvende fra vandet og så op på den unge pige, som nu hurtigt steg ned ad den stejle sti til bredden.

"Det skulle man ikke have tænkt om Dem, at De sådan holdt af at sværme. De ser så streng ud. – De vil vel helst styre? Godt, så ror vi op mod strømmen, det er smukkest. I det hele synes

jeg, det er det morsommeste at gå mod strømmen, så er man nødt til at tage ordentligt fat."

Hun skød båden fra bredden ud på det rolige vand, og med et par kraftige åretag fik hun den let slingrende sat i bevægelse mod strømmen.

"Vi ror hen, hvor de høje brinker begynder, for der er skygge," sagde Varenka, mens hun flinkt trak årerne gennem vandet. "Her er der ikke megen strøm, men på Dnjepr – tante Lutschitskaja har et gods dér – der kan De tro, at den er slem! Den river ligefrem årerne ud af hænderne på én. – Har De nogensinde set faldene på Dnjepr – "Trinene", som de kaldes?"

"Ikke andet end de 'trin'?" Ippolit Sergejevitch forsøgte at være morsom.

"Jeg har roet over dem," sagde hun og smilede. "En gang var jeg lige ved at sætte båden til. Var den gået i stykker, var jeg ganske sikkert druknet."

"Det havde nu ikke været så rart," sagde Ippolit Sergejevitch alvorligt.

"Å hvad! Jeg er ikke bange for at dø – skønt jeg elsker at leve. Måske er der også interessant på den anden side ligesom her på jorden."

"Men måske er der slet ikke noget på den anden side –", svarede han, idet han opmærksomt betragtede hende.

"Hvorfor skulle der ikke være det?" udbrød hun med overbevisning. "Naturligvis er der noget."

Han besluttede ikke at afbryde hende, det kunne jo være nok så morsomt at høre hende filosofere ud fra sin lille, fattige forestillingskreds. Hun sad lige over for ham med fødderne mod et tværbræt i bunden af båden, og for hvert åretag bøjede

hun overkroppen tilbage, så man under hendes kjoles lette stof kunne skelne bevægelserne i det høje og elastiske pigebryst.

"Hun bærer ikke korset," tænkte Ippolit Sergejevitch, idet han slog øjnene ned. Men så standsede de ved hendes fødder. De var stemt mod tværbrættet, og han kunne se spændingen i benenes muskler lige op til knæene.

"Skulle hun med overlæg have taget denne dumme kjole på?" tænkte han forbitret og vendte sine øjne fra hende og så over mod den højre bred.

De kom fri af parken og gled nu ind under en brat klippeskrænt. Ærteblomster og græskar med matgrønne blade slyngede sig ned ad skråningen, og nogle store, gule blomster stod øverst oppe på skrænten og kiggede ned i vandet. Over den anden bred, som var lav, tabte blikket sig i det fjerne hen imod skovens grønne vægge. Bredden var tæt bevokset med saftigt græs, og op fra dette tittede lyseblå blomster, der smilede som barneøjne. Foran dem til højre stod den mørkegrønne skov, hvori floden borede sig ind som et stykke koldt stål.

"Nu drømmer De igen," sagde Varenka.

Han så på hende og blev forlegen. På hendes pande under en krans af hårlokker piblede sveddråberne frem, og hendes bryst hævede sig højt.

"Undskyld," sagde han. "Jeg var faldet i tanker. – De er blevet træt. – Lad nu mig tage årerne."

"Nej, vist ikke nej! De tror, jeg er blevet træt? Det er jo næsten en fornærmelse, vi har ikke engang roet to kilometer! Nej, bliv nu bare siddende. Om et øjeblik går vi i land, og så skal vi spadsere."

Han kunne se på hendes ansigt, at det ville være ørkesløst at sige hende imod, så trak han gnavent på skuldrene og tav, men ved sig selv tænkte han:

"Det er da tydeligt, at hun anser mig for at være en ren svækling."

"Kan De se dér? Dér går vejen hjem til os." Hun viste retningen ved et nik med hovedet. "Her er et vadested over floden, og herfra er der omtrent to mil hjem. Der er også kønt hos os, kønnere end i jeres Polkanovka."

"Bor De også på landet om vinteren?" spurgte han.

"Ja, hvor ellers? Jeg fører jo hele husholdningen. Fader kan ikke rejse sig op fra lænestolen, han bliver kørt rundt i værelserne."

"Men det må da være kedeligt for Dem at leve sådan?"

"Hvorfor det? Jeg har umådelig meget at besørge og kun en til at hjælpe mig: Nikon, som er faders oppasser. Han er allerede gammel og også drikfældig, men han er voldsomt stærk og forstår sit arbejde. Bønderne er bange for ham – – for han prygler dem. For resten pryglede de også en gang ham – og det til gavns. Han er usædvanlig ærlig og er mig og min fader meget hengiven. Han er trofast imod os som en hund! Jeg holder også meget af ham. De har måske læst en oversat, fransk roman, hvori helten er en arabisk officer, grev Louis Grammon, som har en oppasser, Sadi-Koko?"

"Nej, den kender jeg ikke," tilstod docenten beskedent.

"Den må De virkelig læse – det er en god bog," sagde hun med eftertryk. "Når Nikon er flink, kalder jeg ham Sadi-Koko. I begyndelsen blev han vred på mig for det, men så læste jeg en

dag bogen for ham, og nu forstår han godt, at det er smigrende for ham, når jeg sammenligner ham med Sadi-Koko."

Ippolit Sergejevitch stirrede på hende med en blanding af forbavselse og nysgerrighed, mens hun med varme berettede om Sadi-Kokos hengivenhed overfor grev Louis Grammon.

"Undskyld, Varvara Vasiljevna," afbrød han hende, "men har De ikke læst bøger af russiske forfattere?"

"Å, jo, men dem kan jeg ikke lide – de er kedelige – mere end kedelige, og så skriver de sådan noget, som jeg kender lige så godt som de selv. De kan ikke finde på noget interessant, det er næsten alt sammen virkelighed."

"Holder De da ikke af at læse om, hvad der er sandt?" spurgte Ippolit Sergejevitch venligt.

"Nej, jeg gør ikke! Jeg siger selv sandheden til alle lige rent ud, og –" hun tav, tænkte sig lidt om og spurgte:

"Men hvad rart er der i grunden ved det? Det er nu engang min vane, så det er da ikke noget at være begejstret over."

Han fik ikke tid til at svare hende, da hun hurtigt og højt kommanderede:

"Styr til venstre, raskt! Hen til den eg. – Næ, hvor De er klodset!"

Båden lystrede ikke hans hånd, men tørnede mod bredden, skønt han anstrengte sig alt, hvad han kunne med roret.

"Det har ikke noget at sige, det gør ikke noget," sagde hun, rejste sig op og sprang ud over rælingen.

Ippolit Sergejevitch slap rorpinden og strakte sig ud efter hende, men hun stod allerede i god behold på bredden og holdt fanglinen i hænderne, og angerfuldt spurgte hun:

"Blev De forskrækket?"

"Jeg troede, De var faldet i vandet," sagde han sagte.

"Tror De, man kan falde i her? For resten er her slet ikke dybt," svarede hun muntert og trak båden helt ind. Han sad i agterstavnen og tænkte, at det burde have været ham, der gjorde dette.

"Vil De se den skov," sagde hun, da han nåede ind på bredden og stod ved siden af hende. "Er den ikke dejlig? Omkring Petersborg er de vist ikke nær så smukke?"

Foran dem snoede en smal vej sig, på begge sider begrænset af stammer af forskellige slags træer. Under deres fødder vred de knudrede og af vognhjul forslidte rødder sig, men oppe over dem var der et tæt tag af grene, og et sted højt oppe lyseblå stumper af himlen. Solstråler, fine som strenge, sitrede i luften, mens de på skrå gennemskar denne snævre passage.

En duft af muldnede blade, af svampe og birketræer omgav dem. Fugle fløj forbi dem og livede op i skovens tavshed med deres fornøjede sang og kvidder. Et sted hamrede spætten, bierne summede og lige foran dem flagrede to sommerfugle, som om de ville vise dem vej.

De gik langsomt. Ippolit Sergejevitch tav, mens hun talte ivrigt.

"Jeg kan ikke lide at læse om bønder. Hvad interessant kan der være i deres liv? Jeg kender dem, lever sammen med dem og ser, at det ikke forholder sig, som man skriver om dem. De beskrives som stakkels, skikkelige væsener, men der er aldeles ingen grund til at have medlidenhed med dem. De vil kun ét – bedrage eller stjæle. De er så påtrængende, tigger og piber, er væmmelige og smudsige – men kloge, det er de! De er rigtig snedige! De skulle vide, hvor de undertiden plager mig!"

Hun blev ivrigere og ivrigere, og der kom et udtryk af vrede i hendes ansigt. Det var øjensynligt, at bønderne havde spillet en stor rolle i hendes liv. Hun skildrede dem næsten hadefuldt. Ippolit Sergejevitch var helt bestyrtet over hendes heftighed, men da han ikke skøttede om at høre på, hvorledes herskaberne behandlede deres tjenestefolk, afbrød han hende med:

"Det var en fransk forfatter, De talte om før."

"Ja, og De spørger, hvorfor de russiske ikke skriver så godt. Det er jo klart, det er fordi de ikke kan finde på noget interessant. Hos de franske er det virkelige helte, der ikke taler som andre folk, og som bærer sig anderledes ad. De er altid modige, forelskede og glade – men hos os er heltene ganske ligefremme mennesker, uden forvovenhed, uden glødende følelser, grimme og ynkelige, helt virkelige mennesker og ikke en smule mere. Hvorfor de skal være helte? Det vil man aldrig kunne begribe. Den russiske helt er dum og træg, altid har han det ondt, altid spekulerer han på noget uforståeligt og har travlt med at føle medlidenhed med andre og er dog selv så ynkværdig. Han tænker og taler frem og tilbage og går så hen for at fri. Så tænker han igen, inden han gifter sig, og når han så har giftet sig, propper han sin kone med en hel mængde dumheder, og går til sidst fra hende. Er der noget interessant i det? Det er jo næsten at gøre nar ad folk. I stedet for en helt får man et ligefremt skræmsel stukket ud! Når man læser en russisk bog, glemmer man ikke det virkelige liv –. Er det nu rart? Men læser man en fransk bog, så skælver man for heltene, har medlidenhed med dem, hader, vil slås, når de slås, græder, når de må bukke under. Man er spændt på slutningen, og når man har læst bogen til ende, er man nær ved at græde af

ærgrelse over, at der ikke er mere. Her lever man, men i de russiske bøger er det slet ikke til at begribe, hvorfor menneskene lever. Hvad skal det til at skrive en bog, når man ikke kan fortælle noget ualmindeligt? Det er virkelig underligt."

"Ja, her var der nu nok at modsige Dem i, Varvara Vasiljevna," sagde han og standsede hendes tales rivende strøm.

"Nå, så sig mig da imod!" svarede hun smilende. "Nu skal jeg vist ordentlig tages i skole."

"Jeg skal gøre mit bedste. Først og fremmest, hvilke russiske forfattere har De læst?"

"Å, forskellige – for resten er de alle ens. For eksempel Saljas – han efterligner franskmændene, men han gør det dårligt. Han har nu også russiske helte, og dem er det jo umuligt at skrive interessant om. Så har jeg læst – Mordoftsev, Markevitch, Pasychin. – Alene af navnene synes jeg, man kan høre, at de ikke kan skrive. Nej, men har De læst Ponson du Terrail, Arsene Hussé, Pierre Saconné, Dumas, Gaboriau, Borna? Det er noget! I romanerne holder jeg mest af skurkene; de udspekulerer så mange komplotter, de slår ihjel og de forgifter, de er kloge og de er stærke! Og når man omsider får fat på dem, bliver jeg så arrig, at jeg næsten kunne græde. Alle hader skurken, alle er de imod ham, og han er ene mod alle! Se, det kalder jeg en helt! De andre, de ædle, de bliver mig væmmelige, når de sejrer. Jeg kan lide folk, så længe de higer efter noget, vil noget, søger noget eller så længe de lider – men har de først nået deres mål eller fået ende på deres pinsler, så er de ikke længere interessante, så bliver de kedelige."

Hun gik ved siden af ham med løftet hoved og strålende øjne.

Han så på hende, mens han nervøst snoede sit overskæg og søgte efter argumenter, der med det samme kunne sønderrive det slør, som dækkede for hendes forstand. Han forstod særdeles godt at diskutere med mennesker af sin egen kreds. Men hvorledes skulle han tale med hende og hvad skulle han stille op mod denne ånd, der var forkrøblet i væksten ved at næres af dumme romaner og ved omgang med bønder og denne drukkenbolt af en soldat i faderens tjeneste.

"Å, hvor jeg har snakket," udbrød hun og trak vejret dybt. "Jeg har kedet Dem, ikke sandt?"

"Nej; men –"

"Jeg vil sige Dem, jeg er meget glad over at have truffet Dem. Jeg har aldrig før haft nogen at tale med. Deres søster, ved jeg, kan ikke lide mig og er altid vred på mig –. Det er måske, fordi jeg lader fader få brændevin, og fordi jeg har pryglet Nikon."

"De – har De pryglet? Hvordan kunne De det?" spurgte Ippolit Sergejevitch forbavset.

"Det var meget simpelt, jeg piskede ham med faders pisk, det var det hele. Vi skulle tærske og havde frygtelig travlt, og så var han, det asen, fuld! Så blev jeg vred. Han vover at drikke sig fuld, når der er så travlt og når det er nødvendigt, at han har øjnene med sig alle vegne. Å, disse bønder, de – –"

"Men så hør dog, Varvara Vasiljevna," sagde han indtrængende og så blødt, som han kunne, "er det smukt at slå sine tjenestefolk? Er det noget for Dem? Tænk Dem dog om! Prygler de helte, som De er begejstret for de mennesker, som er dem hengivne –? Får Sadi-Koko prygl?"

"Det skulle jeg mene! Grev Louis gav en dag Koko sådan en på øret, at det gjorde mig helt ondt for den stakkels fyr. Hvad

skulle man få ud af dem, når man ikke af og til pryglede dem? Det er da godt, at jeg er så stærk, at jeg kan. Føl en gang på mine muskler!"

Hun bøjede sin arm og rakte den stolt hen imod ham. Ippolit Sergejevitch lagde sin hånd på hendes overarm og klemte sine fingre om den, men han gik hurtigt i sig selv, og forlegen og rød i hovedet så han sig omkring. Over alt stod træerne som tavse vidner.

Han var ellers ikke overdreven høflig overfor damer, men Varvara Vasiljevna tvang ham til at være det ved sin ligefremhed og tillid.

"De er så frisk og sund, at man kunne misunde Dem det," sagde han, mens han tankefuldt betragtede hendes lille, solbrændte hånd, der holdt fast i kjolens folder over brystet. "Og jeg er overbevist om, at De har et rigtigt godt hjerte," føjede han til, næsten uden selv at vide af det.

"Det ved jeg såmænd ikke," svarede hun og rystede på hovedet, "undertiden kan jeg have ondt af mennesker – selv af dem, jeg ellers ikke holder af."

"Kun undertiden?" spurgte han og smilede. "Menneskene trænger jo altid til deltagelse og medfølelse."

"Hvorfor det?" hun smilede også.

"Kan De da ikke se, hvor de er ulykkelige? Om det så er Deres egne bønder. Hvor hårdt er det ikke for dem at leve, og hvor megen uretfærdighed, sorg og lidelse må de ikke døje i deres liv?"

Dette sagde han varmt, og hun så opmærksomt på ham, da hun svarede:

"De må vist være meget god, når De kan tale sådan. Men De kender jo ikke bønderne, De har aldrig levet på landet. At de er ulykkelige – ja, det er sikkert. Men hvem er skyld i det? De har jo forstand nok, og der er ingen der forbyder dem at være lykkelige."

"Men de har jo ikke engang brød nok til at blive mætte!"

"Det er da ikke så underligt, så mange som der er af dem."

"Ja, der er mange af dem, men der er også megen jord –. Der er folk, som ejer mange tusinde mål jord. Hvor meget har De for eksempel?"

"Femhundrede og tre og halvfjerds. – Nå, men hvad? Skulle man virkelig –? Nej, hør nu, skulle man virkelig *give* dem det?"

Hun så på ham, som en voksen på et barn, og lo. Denne latter forvirrede ham og gjorde ham vred. Men der opstod samtidig et ønske i ham om at overbevise hende om det gale i hendes opfattelse.

Og langsomt, næsten skærende begyndte han at tale til hende om den uretfærdige fordeling af rigdommene, om den uret, størstedelen af menneskene led, om den bitre kamp for tilværelsen de fleste måtte føre, om de riges magt og de fattiges afmagt, om forstanden, der skulle være livets fører, men som var undertrykt af evig uret og af fordommenes mørke, og som kun virkede til fordel for en lille del af folket.

Hun tav, mens hun gik ved siden af ham, og så på ham med nysgerrig forbavselse.

Rundt omkring dem lå skovens dæmrende halvlys, hvori lydene ligesom gled ud for at optages i den alvorlige stilhed. Løvet på poplerne sitrede nervøst, som om træerne med utålmodighed stod og længtes.

"Ethvert ærligt menneskes pligt," sagde Ippolit Sergejevitch til sidst indtrængende, "må jo dog være at forstå de underkuedes ret til at leve og at sætte al sin forstand og hele sit hjerte ind på at forkorte for dem kampens lidelser ved at fremskynde dens gang. Det er dertil, man behøver det, der kunne kaldes den sande heroisme! Uden for denne kamp ser jeg ingen heroisme, det er heltene i denne kamp, der ene er værdige til beundring og efterligning, og De, Varvara Vasiljevna, må vende Deres opmærksomhed netop herhen, søge Deres helte her og bruge Deres kræfter her. Jeg tror, at der af Dem kunne blive en enestående standhaftig beskytterinde af sandhed og ret. Frem for alt må De læse meget, lære at forstå livet, som det er – uden tilsætning af smukke fantasier. Men dertil er det nødvendigt at kaste alle disse dumme romaner på ilden!"

Han tav, og mens han, træt af sin lange tale, tørrede sveden af panden, ventede han på, hvad hun ville svare.

Hun så frem for sig ud mod det fjerne. Hun havde lukket øjnene halvt, og over hendes ansigt gled nogle skygger. Efter nogle minutters forløb blev tavsheden brudt af hende:

"Hvor De taler smukt. Mon alle fra universitetet kan tale sådan?"

Den unge videnskabsmand sukkede håbløst. Hvorfor kunne hun dog ikke gå ind på, hvad der var så klart, at selv et ikke særligt begavet væsen måtte kunne forstå det? Hvad var det, der manglede i hans udtryksmåde, siden han ikke kunne nå ind til hendes følelser?

"De taler meget smukt," vedblev hun uden at afvente hans svar, og hendes øjne strålede af tilfredshed.

"Men, er det da ikke sandt, hvad jeg siger?" spurgte han.

"Nej!" svarede hun uden at betænke sig. "Skønt De er studeret, vil jeg dog sige Dem imod. Jeg forstår da også noget –. De taler kun om det hele, det færdige, som om De mente, at alle de forskellige mennesker, som har været med til at bygge et hus, var ligemænd i dette arbejde. Og ikke alene de, men alt: murstenene, tømmeret, brædderne og ejeren af huset – alt dette kommer for Dem ud på et. Men er det rigtigt? Bonden – han må arbejde, De må undervise, men guvernøren passer på, at alle gør, hvad de skal, og så siger De, at livet er en kamp –. Hvor er den kamp, om jeg må spørge? Jeg synes tværtimod, at menneskene lever meget fredeligt og var det nu sandt, det med denne kamp – så må der jo være nogle, der er de overvundne. At alle kan være ligestillede, forstår jeg ikke. De siger, at lykken beror på, at alle mennesker er lige. Men, dette er virkelig ikke sandt. Min fader er oberst – hvor kan han så stå på lige fod med Nikon eller med en bonde? Og De selv – De er en lærd, men er De da ligemand med vor lærer i russisk, som drikker brændevin? Han er rødhåret og dum og pudser sin næse så højt, at det lyder, som om han blæste på trompet?"

Hun anså åbenbart sine beviser for uangribelige og han beundrede hendes strålende ansigt og var glad over at han havde givet hende anledning til denne glæde.

Men hans hjerne arbejdede for at løse det spørgsmål: Hvorfor gik hendes tankegang, uberørt af det, han havde udviklet for hende, stik imod den retning, han søgte at få den ind på?

"Dem synes jeg om, og en anden synes jeg ikke om –. Hvor er så ligheden?"

"De synes om mig?" spurgte Ippolit Sergejevitch hurtigt.

"Ja, – meget," hun nikkede bekræftende.

"Men hvorfor gør De det?"

Han blev atter bange for, at dette virkelig var hendes måde at kokettere på. Hun havde jo læst mere end nok af romaner til at kunne forstå sig selv som kvinde.

"Hvorfor spørger De om det?" sagde hun og så med opmærksomme øjne på ham.

Hendes blik forvirrede ham.

"Hvorfor?" han trak på skuldrene.

"Det er dog ganske naturligt, at jeg spørger Dem som kvinde, siden jeg er et mandfolk," forklarede han så roligt, som han kunne.

"Nå, ja, hvad så? De behøver alligevel ikke at vide det. De har jo ikke i sinde at gifte Dem med mig."

Dette sagde hun så ligefremt, at han ikke engang blev forlegen. Det forekom ham kun, at en magt, som det ville være ørkesløst at strides med i betragtning af dens blindhed, flyttede hans hjernearbejde fra den ene retning over i en anden. Og han sagde til hende med en nuance af skælmeri:

"Hvem ved? – Og desuden, ønsket om at behage og ønsket om at gifte sig er ikke altid det samme – som De sikkert ved."

Hun gav sig pludselig til at le højt, og han blev i det samme kølig ved at høre denne latter, og indvendig bandede han sig selv og hende. Hendes bryst hævede og sænkede sig stærkt ved dette hjertelige udbrud, som rystede luften. Han tav og ventede svar på sin spøgefulde bemærkning.

"Nå, jeg ville blive en net kone for Dem! Det skulle være morsomt – en struds gifter sig med en bi! Ha, ha!"

Han kom også til at le, ikke for den mærkelige sammenlignings skyld, men fordi han var fuldstændig ude af stand til at begribe beskaffenheden af de fjedre, der var drivkraften i hendes sjæl.

"En sød, ung pige er De i alt fald," brød det ud af ham.

"Giv mig Deres hånd, De går så langsomt. Så skal jeg trække Dem. Det er på tide, at vi vender om. Vi har allerede været flere timer borte, og Elisabeth Sergejevna bliver vred, når vi kommer for sent til middagen."

De vendte om. Ippolit Sergejevitch var klar over, at det var hans pligt at tage hendes vildfarelser op til ny belysning, men først måtte han undertrykke den sære uro, som gærede i ham og generede ham i roligt at høre på hende. Det skulle være ham en let sag at amputere disse udvækster i hendes hjerne med forstandens skarpe logik, hvis ikke denne besynderlige afkræftende følelse, som han ikke kunne give navn, havde forstyrret ham. Han sporede noget som et ønske om ikke at indføre fremmede begreber i denne unge piges sjæleverden –. Men sådan at unddrage sig sine pligter ville være skammeligt af et menneske, der stod fast på sine principper, hvad han jo gjorde.

"Er det tirsdag i dag?" spurgte hun. "Nå, ja, det er det jo. Om tre dage kommer altså den lille, sorte herre."

"Hvem kommer?"

"Den lille, sorte herre, Benkovski, kommer til os på lørdag."

"Hvad skal han?"

Hun lo og så forskende på ham. "Ved De ikke, at han er vordende embedsmand?"

"Jo, min søster har fortalt mig det."

"Har hun talt om ham?" Varenka blev interesseret. "Nå, så kan De vel sige mig, om de snart skal have bryllup?"

"Hvad skal de? Hvorfor skal de have bryllup?" spurgte Ippolit Sergejevitch forbavset.

"Hvorfor?" Varenka blev forundret og rødmede stærkt. "Ja, det ved jeg ikke. Det er vel skik sådan. Men har De virkelig ikke vidst noget om det?"

"Jeg ved ikke noget!" sagde Ippolit Sergejevitch bestemt.

"Og det er mig, der har fortalt Dem det!" udbrød hun fortabt. "Det var en rar historie! Kære Ippolit Sergejevitch, De må endelig lade, som om De ikke ved noget – som om jeg slet ikke har sagt noget!"

"Meget vel! Men tillad mig – i virkeligheden ved jeg jo heller ikke noget. Jeg har kun forstået, at min søster skal giftes med hr. Benkovski, ikke sandt?"

"Nå, ja. Det vil sige, hvis hun ikke selv har fortalt Dem det, bliver der måske ikke noget ud af det. Men nu siger De jo ikke noget til hende om det?"

"Jeg skal ikke sige et ord. Jeg rejste herhen i anledning af en begravelse, og kommer så måske til bryllup. Det var jo dejligt!"

"Endelig ikke et ord om bryllup!" bønfaldt hun ham. "De ved ikke noget."

"Absolut ikke det mindste! Men, hvad er hr. Benkovski for en, om jeg må spørge?"

"Ja, om ham kan vi godt tale. Han er – sort – og så sød og stille. Han har øjne, overskæg, læber, hænder og en violin. Han sværmer for sentimentale sange og syltetøj. Jeg har altid sådan en lyst til at ruske ham i hans næse."

"De kan altså ikke lide ham," sagde Ippolit Sergejevitch. Han var ikke fri for at føle medlidenhed med hr. Benkovski på grund af denne nedsættende karakteristik.

"Han kan heller ikke lide mig. Jeg kan ikke fordrage små, søde og beskedne mænd. En mand skal være høj og stærk; han skal tale, så man kan høre det, og han skal have ildfulde øjne og dristige forestillinger. Han må ikke kende til forhindringer, ellers kalder jeg ham ikke en mand!"

"Den slags er der vist ikke mange af." Ippolit Sergejevitch lo tørt, han fandt hendes mandsideal ret tarveligt.

"Det *må* der være!" udbrød hun med overbevisning.

"Men kære Varvara Vasiljevna, De har jo beskrevet et almindeligt uciviliseret gå-på-individ. Hvad tiltrækkende er der i sådan et monstrum?"

"Å, slet ikke noget monstrum, men en stærk mand. Styrken – det er det tiltrækkende. Nutidens mennesker fødes med gigt, hoste og andre slags sygdomme – skal det være godt? Ville det være interessant for mig at få en eller anden herre til mand med filipenser i ansigtet som kredsforstanderen Kokovitch? Eller en smuk lille herre som Benkovski? Eller en pukkelrygget og radmager fyr som dommeren Muchin? Eller for eksempel den unge købmand Grischka Tchernonjebov, som er fed og stakåndet og skaldet og rødnæset? Sikke børn, der ville komme efter sådanne folk! Det må man også tænke på – det må man! For børnene spiller jo dog en stor rolle. Sådanne mænd tænker ikke, de holder ikke af nogen og duer ikke til noget. Jeg ville have pryglet sådan en, om jeg var blevet gift med ham."

Ippolit Sergejevitch afbrød hende og søgte at bevise hende, at hendes bedømmelse af mændene var forkert, det kom vidst af,

at hun havde set alt for få mennesker! En mand kunne godt have en grim næse og et godt hjerte, filipenser i ansigtet og dog en god forstand. Det morede ham imidlertid slet ikke at trække disse ABC-sandheder frem, de forekom ham nu så underligt dumme og slidte.

"Å, der er floden!" afbrød hun ham glad.

Og Ippolit Sergejevitch tænkte:

"Hun glæder sig over, at jeg nu må holde op."

På ny gled de henad floden. De sad lige over for hinanden som før, Varenka havde taget årerne og roede hurtigt og kraftigt. Vandet under båden skvulpede med en slags utilfreds knurren, og små bølger løb ind mod bredderne. Ippolit Sergejevitch så på det tilbageglidende landskab og følte sig træt af den lange samtale.

"Se, hvor vi skyder hurtigt afsted," sagde Varenka til ham.

"Ja," svarede han kort uden at vende blikket mod hende. Men i tankerne havde han hele hendes smidige legeme for sig.

Nu var de ved parken, og snart gik de i dens allé og med et megetsigende smil kom Elisabeth Sergejevnas ranke skikkelse dem i møde. Hun holdt nogle papirer i hånden og sagde:

"Nå, I har nok ordentlig spadseret!"

"Ja, derfor har jeg også sådan en appetit, at jeg kunne spise dig!"

Og Varenka, der havde grebet Elisabeth Sergejevna om livet, snurrede hende rundt, mens hun lo over hendes skrig.

Middagen smagte ikke og var kedelig. Varenka tav, optaget som hun var af at spise sig mæt, og Ippolit var gnaven over stadig at møde søsterens forskende blikke. Kort efter middag tog Varenka hjem. Ippolit Sergejevitch gik ind i sit værelse, og

lagde sig på sofaen. Han mindedes turens mindste enkeltheder og følte, hvorledes der af disse dannedes et bundfald i hans sjæl, som ikke ville forliges med hans sædvanlige klare åndsligevægt. Han følte endog det ny i sin stemning legemligt som en besynderlig tyngde. Han syntes, at hans blod var blevet tykkere og randt langsommere end ellers. Det var ligesom en forløber for et eller andet endnu ikke født ønske. Og dette var ubehageligt, særligt fordi det vedblev at være en fornemmelse, han til trods for alle anstrengelser ikke kunne give navn.

"Man bør vente med analysen, til gæringen lægger sig," sagde han til sig selv.

Det var ubestrideligt, at denne unge pige var bedårende smuk, men straks at forvilde sig ind i en labyrint af uklare følelser efter at have set hende, det var at gøre alt for meget væsen af hende. Han måtte skamme sig over det, det var hans sanselighed, hun påvirkede, men den måtte man bekæmpe.

"Men, er dette nu også nødvendigt?" Dette spørgsmål fremstod pludseligt i hans hoved.

Han rynkede panden og betragtede sit eget spørgsmål, som om det var stillet til ham af en anden.

I hvert tilfælde var det, der gik for sig i ham, ikke en begyndelse til kvindekærhed, det var snarere en protest af hans forstand, som følte sig krænket over, at han ikke havde bragt sejren hjem, uagtet hans modstander kun var et barn. Det var nødvendigt at tale i lignelser til denne unge pige, da hun øjensynlig ikke forstod streng, logisk tale. Hans pligt var at overvinde hendes vildsomme begreber, at tilintetgøre alle disse grove fantasier, som hendes hjerne havde indsuget. Man måtte

lutre hendes sjæl, først da ville hun være i stand til at tage imod det, der var sandt.

"Men kan jeg udføre dette?" Dette spørgsmål dukkede nu op hos ham. Og på ny gik han udenom sagen. "Hvorledes vil hun blive, når der indpodes noget ganske nyt i hende?" Det forekom ham, at denne unge pige ville blive dobbelt smuk, når hendes sjæl blev gennemtrængt af en fornuftig lære, fri for al uklarhed og mørke.

Da der kom bud om, at aftensbordet var dækket, havde han fast bestemt sig til at omdanne hendes tankeverden, det var hans ligefremme pligt. Han ville møde hende kold og rolig, og i sin optræden over for hende udøve en streng kritik over alt, hvad hun sagde og gjorde.

"Nå, hvorledes synes du så om Varenka?" spurgte hans søster ham, da han trådte ud på terrassen.

"Hun er en meget sød ung pige!" svarede han og så op.

"Nå, synes du? Jeg troede, du ville være blevet forbavset over, at hun var så uudviklet."

"Å ja! Det forbavsede mig noget. Men oprigtig talt – i mange ting står hun langt højere end de "udviklede" unge piger, som er vigtige af deres – udvikling."

"Og hun er smuk. Det var ikke så galt at få hende til kone. Fem hundrede tiender udmærket god jord, henved hundrede med gammel skov lige til at hugge som tømmer. Og så arver hun et solidt gods efter tanten. Der er ikke prioriteter i noget af dem."

Han så godt, at søsteren med vilje ikke ville forstå ham, men han havde ikke lyst til at gøre sig klart hvorfor.

"Det er ikke fra den side, jeg ser sagen," sagde han.

"Men så se den fra den side. Det råder jeg dig alvorligt til."

"Tak."

"Du er vist i dårligt humør i dag?"

"Nej, tværtimod! Hvorfor siger du det?"

"Fordi jeg som en søster, der har interesse for dig, vil vide grunden."

Hun smilede indsmigrende. Han kom til at tænke på hr. Benkovski og smilede ligeledes til hende.

"Hvorfor ler du?" spurgte hun.

"Ja, hvorfor ler *du*?"

"Fordi jeg er glad!"

"Ja, jeg er også glad, skønt jeg ikke har begravet en kone for otte dage siden," sagde han leende.

Men hun satte et alvorligt ansigt op, sukkede og svarede så:

"Måske du i dit inderste bebrejder mig mangel på følelse for min afdøde mand, du tror, at jeg er egoistisk, men Ippolit, du ved, hvorledes han var. Jeg har skrevet til dig om, hvordan jeg led. Og jeg tænkte tit: Er jeg da virkelig kun skabt for at tilfredsstille Nicolaj Stepanovitchs grove lyster, når han drikker sig så fuld, at han ikke kan skelne sin kone fra en simpel bondepige eller gadetøs."

"Kan det være muligt?" udbrød Ippolit Sergejevitch mistroisk, og han huskede det brev, hvori hun fortalte om mandens karakterløshed og dovenskab, om hans svaghed for vin og de mange andre laster.

"Tror du det ikke?" spurgte hun bebrejdende og sukkede. "Og dog er det faktisk. Han var tit i en tilstand –, jeg vil ikke sværge på, at han har været mig utro, men det er højst sandsynligt. Kunne han vide, om det var mig eller en anden, han havde for

sig, når han kunne tage fejl af vinduer og døre? Og sådan levede jeg i årevis!"

Hun talte længe om sit sørgelige liv, og han hørte efter og ventede på, når det, hun havde på hjerte, skulle komme. Uvilkårligt tænkte han på, at Varenka vist næppe ville jamre sig sådan, hvordan det så end ville gå hende i livet.

"Jeg synes, at skæbnen må have lidt til overs for mig efter så mange og lange års sorg. – Måske kommer lønnen snart."

Elisabeth Sergejevna rødmede, idet hun så på broderen.

"Hvad mener du med det?" spurgte han venligt, idet han lænede sig hen mod hende.

"Jo, ser du – måske – gifter jeg mig igen."

"Det gør du såmænd vel i! Til lykke! Hvem er det så?"

"Jeg har vist talt til dig om ham før –: Benkovski – vordende prokurør. Desuden er han forfatter. Måske har du læst hans digte?"

"Digte læser jeg ikke! Er han et godt menneske? Nå, det behøver jeg vel ikke at spørge om "

"Nå, så fornuftig er jeg da, at jeg ikke vil sige ubetinget: Ja, men jeg kan vist uden at lyve sige, at han vil være i stand til at erstatte mig – hvad jeg forhen har måttet mangle. Han elsker mig. – Jeg har dannet mig en filosofi, den vil måske forekomme dig vel streng."

"Filosofér du bare, og vær ikke bange – det er jo moderne for tiden," sagde Ippolit Sergejevitch muntert.

"Mand og kvinde er af forskellig art – evigt fjendtlige," svarede hun blødt. "Tillid, venskab, og hvad der hører med dertil, kunne jeg ikke tænke mig mellem mig og en mand. Muligvis eksisterer der kærlighed, men kærligheden – det er

den sejr, som den, der elsker mindre, vinder over dem, der elsker mere. – Jeg var en gang den overvundne og måtte bøde for det, nu er jeg den sejrende og vil plukke sejrens frugter."

"Det var en temmelig grusom filosofi!" afbrød Ippolit Sergejevitch hende, og han følte med velbehag, at sådan kunne Varenka ikke tænke.

"Livet har lært mig den. Ser du, han er fire år yngre end jeg, han er lige blevet færdig med universitetet. Jeg ved, at jeg løber en risiko – hvordan skal jeg udtrykke mig? – Jeg ville gerne have det ordnet på en sådan måde, at jeg ikke løb nogen risiko på ejendom og velfærd."

"Nå – og så?" spurgte Ippolit Sergejevitch og blev helt opmærksom.

"Ja – så er det, at du må råde mig og sige mig, hvordan jeg skal indrette det alt sammen. Han skal ikke have nogen som helst juridiske rettighed over min faste eller løse formue, og om det bare var muligt, skulle han såmænd heller ikke have ret over min person."

"Hvad siger du om borgerligt ægteskab?"

"Borgerligt ægteskab – det anerkender jeg ikke."

Han så på hende og tænkte med en følelse, der grænsede til ækelhed:

"Klog er hun! Har en gud virkelig skabt menneskene, så har livet grundigt fået lavet dem om. De må for længst være blevet den rigtige Vorherre imod."

Men søsteren forklarede ham omstændeligt sit syn på ægteskabet.

"Et ægteskab bør være en afgørelse, der udelukker enhver som helst pekuniær fare. Og netop sådan ville jeg gerne have

det ordnet med Benkovski. Imidlertid må jeg jo have undersøgt, hvad det er, denne min mands broder kan bygge sine fordringer på. Vil du være så venlig at se papirerne igennem?"

"Tillader du, at jeg venter med denne sag til i morgen?" spurgte han.

"Naturligvis, som du selv vil."

I lang tid endnu udviklede hun sine ideer for ham.

Derefter fortalte hun ham en hel mængde om Benkovski. Hun omtalte ham nedladende, med et smil svævende på læberne og med halvt lukkede øjne. Ippolit Sergejevitch hørte efter og var selv forbavset over, i hvor ringe grad det, hun fortalte, interesserede ham.

Solen var gået ned, da de skiltes. Han var udmattet af samtalen, hun derimod synligt oplivet, og med strålende øjne gik hun ind til sig for at varetage huslige forretninger.

Da Ippolit Sergejevitch stod i sit værelse, tændte han lampen og tog en bog for at læse. Men allerede, mens han var på den første side, mærkede han, at han lige så gerne kunne lukke bogen med det samme. Så forsøgte han at finde en bekvem stilling i lænestolen, men den var hård. Han flyttede da over i sofaen og lagde sig så lang han var. Til en begyndelse tænkte han ikke på noget bestemt, men så huskede han med ærgrelse på, at han snart skulle stifte bekendtskab med hr. Benkovski, og i det samme smilede han. Varenkas beskrivelse af manden dukkede op for ham. Og snart optog hun alle hans tanker.

"Hvis man nu virkelig giftede sig med et sådant tilbedelsesværdigt lille umenneske? Måske ville hun blive en

meget interessant kone – hvis man da efterhånden kunne blive fri for at høre på hendes populære romanvisdom."

Men efter at have betragtet sin stilling som Varenkas mand fra alle kanter, lo han og svarede sig selv kategorisk:

"Aldrig!"

Og så blev han helt tungsindig.

2

Lørdag morgen begyndte med en lille ubehagelighed for Ippolit Sergejevitch. Da han klædte sig på, kom han til at vælte lampen fra det lille bord ned på gulvet, den knustes, og der kom nogle dråber petroleum på en af hans sko. Den blev naturligvis tørret af og pudset, men det forekom alligevel Ippolit Sergejevitch, at både teen, brødet, smørret, ja selv søsterens smukt friserede hår lugtede af petroleum.

Dette ødelagde hans humør.

"Tag skoen af og stil den i solen, så fordamper det snart," rådede søsteren ham til. "Jeg skal låne dig et par af min mands tøfler, de er ganske nye."

"Å, jeg bér, gør dig ingen ulejlighed, det forsvinder snart."

"Hvorfor skal man vente. Nu sender jeg bud efter tøflerne."

"Nej, du skal ikke. Du skulle hellere kaste dem bort."

"Hvorfor dog det? De er gode og af fløjl, de kan jo bruges."

Han havde lyst til at kives. Lugten irriterede ham.

"Hvad kan de bruges til? *Du* kan da ikke gå med dem?"

"Jeg naturligvis ikke – men Alexander."

"Hvem er det?"

"Benkovski."

"Aha!" Han lo tørt. "Det er ligefrem en rørende troskab mod din afdøde mands tøfler. Og praktisk."

"Du er ondskabsfuld i dag."

Hun betragtede ham fornærmet og forskende, og Ippolit Sergejevitch, som havde mødt hendes blik, tænkte:

"Hun bilder sig vist ind, at jeg er i dårligt humør, fordi Varenka ikke er her."

"Til middag kommer Benkovski – formodentlig," sagde hun efter at have tiet lidt.

"Det glæder mig," svarede han og tænkte:

"Hun vil gerne have, at jeg skal vise mig elskværdig overfor den tilkommende svoger."

Elisabeth Sergejevna vedblev at tale, mens hun omhyggeligt smurte et tyndt lag smør på brødet:

"At være praktisk er efter min mening en meget rosværdig egenskab. Hvorfor skulle Benkovski ikke kunne gå med min afdøde mands tøfler?"

"Og med den dødes ligklæde, dersom du har taget det fra ham og opbevaret det?" tænkte Ippolit Sergejevitch giftigt, mens han havde travlt med at få flødeskindet fra flødekanden over i sit glas.

"I det hele taget har min mand efterladt sig en meget stor og anstændig garderobe. Og Benkovski er ikke forvænt. Du ved jo, at de er mange – tre drenge og Alexander og så fem små søstre. Godset er forgældet til op over skorstenen. Jeg har købt deres bibliotek meget fordelagtigt – der er mange værdifulde ting i det. Du kan jo se det igennem, måske er der et eller andet, du kunne have brug for. – Alexanders gage er næsten ingenting."

"Har du kendt ham længe?" spurgte han. Han følte sig nødt til at tale om Benkovski, skønt han helst var fri for at tale om noget som helst.

"Å, i henved fire år – men sådan nærmere, en syv-otte måneder. Du skal se, han er overordentlig rar. Han er så blid og så taknemmelig. Han er idealist og – måske en smule degenereret. For resten har jo alle unge nutildags tilbøjelighed til dekadence. Nogle hælder til idealismen, andre til materialismen – mig forekommer det, at begge dele er lige dumme."

"Der er også dem, der bekender sig til en skepticisme på hundrede hestes kraft, som en af mine venner udtrykker sig," bemærkede Ippolit Sergejevitch og bøjede sig ned over bordet.

Hun lo og svarede:

"Det er meget godt sagt – men lidt overdrevet. Jeg hælder også til skepticisme, men til den sunde skepticisme, som stækker vingerne på al slags overdrivelse, hvad der forekommer mig nødvendigt for at man kan tilegne sig det rette syn på menneskene."

Han skyndte sig med at drikke sin te og gik, idet han undskyldte sig med, at han skulle ordne de bøger, han havde ført med. Men da han kom ind i sit værelse, var der endnu en ubehagelig lugt af petroleum. Han rynkede på næsen, tog en bog og gik så ud i parken, og under de gamle træers melankolske skygge fulgte han hovedalleen uden tanker og uden ønsker.

Han kom til floden, hvor båden lå. Her havde han set Varenkas spejlbillede i vandet – dejligt som en engels.

"Jeg er nok blevet som en skoledreng igen," tænkte han, idet han følte, at erindringen om Varenka var ham såre behagelig.

Han stod et øjeblik ved floden. Så gik han ned til båden, satte sig i den og gav sig til at stirre i vandet efter det billede, der dagen før havde været så fortryllende. Alt var i dag lige så smukt, kun kom ikke den besynderlige unge piges lyse skikkelse til syne i billedets baggrund. Han tændte en cigaret, men kastede den straks i vandet.

I grunden var det dumt, at han var rejst hertil. Hvad skulle han her egentlig? Rimeligvis dække over søsterens gode navn, så hun fik lejlighed til at tage imod hr. Benkovski uden at nogen kunne tage anstød af det. Det var ikke nogen stor rolle at spille. Og denne Benkovski! Han var næppe overdrevent kløgtig, siden han virkelig kunne indlade sig på at elske hans søster, der, alt vel beset, forekom ham lidt for kløgtig.

Efter at have siddet i henved tre timer i en drømmelignende tilstand, rejste han sig og gik langsomt hjemad, utilfreds med sig selv over at have bortødslet tiden til ingen nytte, og han bestemte sig til nu for alvor at tage fat på sit arbejde. Da han nærmede sig terrassen, så han en velbygget ung mand, klædt i en hvid bluse med en rem om livet, stå med ryggen mod alleen, bøjet over bordet ligesom for nøje at se på et eller andet. Ippolit Sergejevitch sagtnede sine skridt og spekulerede på, om det virkelig skulle være Benkovski. Nu rettede den unge mand sig og kastede med en blød og hurtig bevægelse de lange, sorte lokker bort fra panden og vendte sig om mod alleen.

"Det er jo en fuldstændig page fra middelalderen!" tænkte Ippolit Sergejevitch.

Benkovskis ansigt var matblegt og havde et lidende udtryk på grund af det trætte blik fra de mandelformede mørke øjne, som lå lunt under brynene. Et lille, sort overskæg skyggede over den smukt tegnede mund, og over den hvælvede pande bølgede håret frit. Han var lidt under middelhøjde, men hans slanke og velbyggede skikkelse gjorde, at man ikke lagde mærke dertil. Han så på Ippolit Sergejevitch og missede nærsynet med øjnene, idet han sagde:

"Mit navn er Benkovski."

Samtidig rakte han Ippolit Sergejevitch en hvid hånd med lange, tynde fingre som en musikers.

Docenten trykkede hånden fast.

Et lille minut tav de begge generт. Så gav Ippolit Sergejevitch sig til at tale om, hvor smuk parken var. Den unge mand svarede kort og gjorde sig øjensynlig kun umage for at være høflig. Docentens selskab syntes ikke at interessere ham.

Snart viste Elisabeth Sergejevna sig. Hun var klædt i en løs, hvid kjole med sorte kniplinger på halslinningen og en lang sort snor med klunker om livet. Denne dragt passede godt til hendes rolige ansigt og gav hendes små, regelrette træk et fornemt udtryk. En let rødme som af tilfredshed farvede hendes kinder, og hendes øjne strålede.

"Nu skal vi straks spise til middag," sagde hun. "Jeg skal traktere jer med is. Men hvorfor ser De så kedelig ud, Alexander Petrovitch? – De har vel ikke glemt Schubert?"

"Jeg har bragt både Schubert og bøgerne med," svarede han, og med åbenlys beundring lod han sit drømmende blik dvæle ved hendes skikkelse.

Ippolit Sergejevitch lagde mærke til dette blik og følte sig forlegen. Han forstod, at den unge mand havde bestemt sig til fuldstændig at ignorere hans tilstedeværelse.

"Det er udmærket!" udbrød Elisabeth Sergejevna og smilede til Benkovski, "så skal vi to spille efter middag."

"Når De ønsker det!" Han bukkede let for hende. Dette gjorde han elegant, men Ippolit Sergejevitch kunne dog ikke lade være med at trække på smilebåndet af det.

"Jeg vil sætte megen pris på det," svarede Elisabeth Sergejevna koket.

"Holder De meget af Schubert?" spurgte Ippolit Sergejevitch.

"Først og fremmest dyrker jeg Beethoven," svarede Benkovski, idet han vendte sig fra ham.

Ippolit Sergejevitch erindrede, at han havde hørt Beethoven blive benævnt musikkens Shakespeare til forskel fra Schubert, der blev kaldt noget andet. Denne forskel interesserede ham ikke, men den unge mand interesserede ham, og han spurgte alvorligt:

"Hvorfor sætter De nu netop Beethoven højst?"

"Fordi han er mere idealist end alle andre komponister til sammen."

"Nå. Og De tager den ideale verdensanskuelse meget alvorligt?"

"Ja, og jeg ved, at De er materialist til det yderste. Jeg har læst flere af Deres artikler," svarede Benkovski med et besynderligt glimt i øjnene.

"Han vil have strid," tænkte Ippolit Sergejevitch, "men han er vist i grunden en flink fyr – ligefrem og ærlig," og han følte

sympati med denne idealist, som skulle bære den afdøde svogers tøfler.

"Så er De og jeg altså modstandere?" sagde han smilende.

"Hvorledes kan vi være andet?" udbrød Benkovski ivrigt.

"Mine herrer!" råbte Elisabeth Sergejevna henne fra døren. "Husk på, at De lige har gjort hinandens bekendtskab!"

Stuepigen, Mascha, dækkede bord ude på terrassen og rumsterede med tallerkenerne, mens hun skottede til Benkovski med øjne, der lyste af trohjertig tilbedelse. Ippolit Sergejevitch så også på ham og tænkte, at det overfor denne unge mand var bedst ikke at røre for meget ved det "ideale". Striden kunne vist blive for bitter. Men Benkovski betragtede ham med et ekstatisk udtryk, mens der gik en nervøs skælven over hans ansigt. Det var øjensynligt, at han havde vanskeligt ved at betvinge sin lyst til at tale.

De satte sig til bords, og fruen i huset henvendte sig spøgende snart til den ene, snart til den anden. Herrerne svarede kort, den ene familiært ligegyldigt, den anden forelsket. Alle tre var betaget af en følelse af generthed og beklemthed, der tvang dem til at passe både på sig selv og på de andre.

Mascha bragte den første ret.

"Vær så god, mine herrer!" Elisabeth Sergejevna begyndte at øse op. "De drikker vel en snaps?"

"Tak, gerne!" sagde Ippolit Sergejevitch.

"Jeg er helst fri, hvis De tillader!" svarede Benkovski.

"Som De vil! Men De plejer dog ellers?"

"Tak, i dag ønsker jeg ikke –"

"At drikke med en materialist," fortsatte Ippolit Sergejevitch ved sig selv.

Den velsmagende suppe med postejerne og Ippolit Sergejevitchs stilfærdige optræden begyndte imidlertid at blødgøre det hårde udtryk i den unge mands øjne, og ved den anden ret sagde han:

"Måske syntes De, at mit spørgsmål til Dem om, hvordan vi kunne være andet end modstandere, var noget udfordrende? Muligvis er det uhøfligt, men jeg finder nu, at det ene menneskes forhold overfor det andet bør være fri for den officielle usandhed, som nutildags er antaget som regel af alle."

"Jeg er ganske enig med Dem," svarede Ippolit Sergejevitch smilende. "Jo ligefremmere des bedre. Og Deres ligefremme udtalelse kunne kun tiltale mig, hvis De tillader mig også udtrykke at mig således."

Benkovski smilede tungsindigt og sagde:

"Ja, vi er modstandere i ideernes verden, og det viser sig straks af sig selv. De siger: jo mere ligefrem, desto bedre –, jeg tænker det samme, men jeg lægger én betydning i disse ord, De en anden."

"Virkelig?" spurgte Ippolit Sergejevitch.

"Ja, sikkert! hvis De logisk vil følge de anskuelser, De har fremsat i Deres artikler."

"Selvfølgelig vil jeg det."

"Godt! – Men fra mit synspunkt bliver Deres begreb om ligefremhed grimt. Men, nok om det! Sig mig: Når De nu betragter livet kun som en maskine, der fabrikerer alt, også ideer, føler De så ikke en indvendig kulde, og har De virkelig ikke i Deres hjerte en dråbe medlidenhed tilovers for alt det

gådefulde og skønne, der af Dem henføres til kemi og mekaniske virksomheder af materiens dele?"

"Hm, den kulde føler jeg nu ikke – og det fordi jeg kender min plads i livets store virkelighed, der er nok så poetisk, som alle fantasterier. – og hvad angår de af følelsen og forstanden afhængige begreber, beror det hele jo ofte på en smags sag. Der er for eksempel endnu ingen, der har kunnet bevise noget om en skønhed ens for alle. Denne skønhedsfølelse er lige så individuelt fysiologisk bestemt som alle andre følelser."

Den ene talte med en stemme fuld af inderlighed og af medlidenhed med den vildfarne modstander den anden roligt i bevidstheden om sin åndsoverlegenhed, idet han passede på ikke at benytte sårende ord.

Elisabeth Sergejevna smilede og fulgte minespillet i deres ansigter, mens hun med tænderne omhyggeligt pillede fuglebenene rene.

Mascha kiggede med nysgerrige øjne og øren ind gennem døren for om muligt at forstå lidt af, hvad herskabet talte om.

"De siger: "Virkelighed", men hvad bliver der af den, når alt omkring os og inde i os kun er kemi og mekanik? Over alt bevægelse og altid bevægelse – ikke ro så meget som en hundrededels sekund. Hvordan skal jeg kunne gribe virkeligheden og lære den at kende, når jeg i hvilket som helst øjeblik ikke er sådan, som jeg var i det forrige og ikke bliver i det næste. De og jeg – vi er kun materie? En dag vil vi ligge under helgenbillederne og opfylde luften med en ækel rådden stank, og hvad bliver der tilbage af os efter døden? Måske kun nogle falmede fotografier, som aldrig vil fortælle efterverdenen noget om vort livs glæder og sorger. Det ukendte har slugt alt! –

Men er det da ikke frygteligt at tænke sig, at vi, der tænker og lider, kun lever for at rådne?"

Ippolit Sergejevitch hørte opmærksomt efter og tænkte ved sig selv:

"Var du overbevist om sandheden af din tro, ville du være mere rolig. Når du tager sådan på veje, er det ikke fordi du er idealist, men fordi dine nerver er ødelagte."

Og Benkovski blev ved med at tale, mens hans øjne strålede:

"De siger: Videnskaben! Godt, den bøjer jeg mig for som den store åndsmagt, der belærer mig om de hemmelige bånd, der holder mig bundet. Ved dens lys ser jeg min viden i forhold til mine forfædres, der urokkeligt troede på, at tordenen buldrede i kraft af profeten Elias' vilje. Jeg har ingen tro på Elias i den retning, jeg ved, at det er elektriciteten. Men var det nu ikke lige så godt med Elias? Nu er det bare mere indviklet. Elektricitet og hvad alle de andre naturens kræfter kaldes er noget i og for sig lige så uforklarligt som de undere, disse kræfter skal anskueliggøre. Til tider forekommer det mig, at videnskaben kun tjener til at forvirre begreberne. Jeg mener, at det var godt, om man kunne lade sig nøje med at tro. Man ler ad mig og siger: Man skal ikke tro, man skal vide. Men jeg gad da vide, hvad 'materien' egentlig er for noget: 'Den store fælles årsag til alt, til vore følelser så vel som til den verden, hvori disse følelser opstår!' svarer man mig, men er det en forklaring? Kan man betragte det som en besvarelse af spørgsmålet? Det er jo at gøre nar ad den, der lidenskabeligt og inderligt søger en løsning af sjælens evige gåde. Jeg ønsker at vide, hvad mening der er i tilværelsen. Jeg vil have klar besked af dem, der har monopol på at være vismænd. Hvorfor er jeg til?"

Ippolit Sergejevitch så på Benkovskis ansigt, som blussede af bevægelse, og han begreb, at skulle en imødegåelse her nytte, måtte den foregå med ord, der var lige så stærke som dem, han nu hørte. Den unge mands store øjne blev endnu større, han snappede efter vejret, og hans smukke højre hånd bevægede sig febrilsk i luften, snart knyttet og truende, snart ligesom gribende efter noget, han ikke kunne nå.

"Uden at give noget til gengæld har de taget tryghedsfølelsen ud af livet! Man beder dem om troens brød, og de tilbyder os fornægtelsens stene! Materialisterne har plyndret livets sjæl, og hvis der i livet ikke mere kan spores kærlighedens og lidelsens store bedrifter, så er det deres skyld. Som slaver af forstanden har de givet menneskesjælen i dennes magt, og nu er sjælen kold, og den dør syg og fattig. Livet er lige mørkt, og til at trodse dets pinsler og dets sorger kræves der helte –, men hvor er de?"

"Ja, han er syg," tænkte Ippolit Sergejevitch ved sig selv og betragtede dette bundt af nerver, der dirrede foran ham i tungsindigt oprør.

Han forsøgte at standse sin vordende svogers stormende veltalenhed, men uden held. Den unge mand hørte intet og så intet. Det var, som om han længe havde båret på alt dette og nu ikke kunne modstå trangen til at udtale sig for et af de mennesker, der efter hans mening havde ødelagt livet.

Elisabeth Sergejevna så beundrende på ham. Hendes lyse øjne var halvt lukkede, og der funklede en gnist af glad interesse i dem.

"I alt, hvad De så varmt og smukt har talt om," sagde Ippolit Sergejevitch afmålt men venligt, da han mærkede, at Benkovski

var blevet træt af at tale, "er der unægtelig megen følelse og dybsindighed –," og for at virke forsonende flettede han videre på et net af komplimenter.

Hans søster hjalp ham ud af den vanskelige situation. Hun var allerede mæt og havde sat sig til rette i lænestolen. Hendes mørke hår var opsat efter gammel mode. Frisuren, som havde form af en krone, passede godt til det bydende udtryk i hendes ansigt. Læberne blottede i smilet en tandrække, der var hvid og skarp som et savblad, og med en håndbevægelse standsede hun broderen og sagde:

"Må jeg have lov til at sige et par ord? Jeg kender en vismands valgsprog, der lyder således:

Ikke de har ret, som siger: vi har sandheden.

Heller ikke de har ret, som siger: Der gives ingen sandhed.

Det er den herre Sebaot og den herre Satan – på hvilke to jeg for øvrigt ikke tror –, der på én gang har ret, for livet er altid dobbeltsidigt.

Hvad? Vil I ikke gå ind på dette? Herregud, mig forekommer det, at alle århundreders visdom er sammenfattet i denne ene sætning: Der gives ingen enkelt sandhed, livet hører altid både Gud og Satan til. – Nå, hvad siger I så til det?"

Ippolit Sergejevitch svarede ikke, men trak kun på skuldrene. Han var imidlertid glad over, at der ved søsterens ord var blevet lagt en dæmper på Benkovski.

Med denne foregik der noget besynderligt. Endnu mens Ippolit Sergejevitch havde talt, blussede hans ansigt, men for hvert af hendes ord blev det blegere, og da hun stillede sit spørgsmål, udtrykte det noget, der var nær ved skræk. Han ville svare hende, hans læber dirrede nervøst, men ordene ville ikke

komme over dem. Hun passede på udtrykket i hans ansigt, og med tilfredse øjne nød hun den virkning, hendes ord havde gjort på ham.

"Nå, i ethvert tilfælde," sagde hun efter en kort pause, "er der mere livserfaring i disse ord end i tusinde folianters millioner sætninger."

"Du har til en vis grad ret," sagde Ippolit Sergejevitch med et tillavet smil, – "men alligevel –"

"Skal mennesket da virkelig slukke de sidste gnister af Prometheus' ild, der brænder i dets sjæl og forskønner dets stræben?" udbrød Benkovski og så sørgmodigt på hende.

"Hvorfor slukke gnisterne, når de giver noget positivt – jeg mener: noget behageligt," sagde hun smilende.

"Det kriterium til bestemmelsen af det positive turde dog være vel billigt købt," bemærkede broderen tørt.

"Elisabeth Sergejevna! De, der er en kvinde, sig mig: Hvilke genlyde vækker for eksempel hele den store kvindesag i Deres sjæl?" spurgte Benkovski.

"Jeg synes, det er en interessant sag."

"Kun interessant?"

"Ja, jeg mener – det er ikke så let at forklare –, at al denne higen af kvinder efter at komme frem er skabt af kvinder, som på en eller anden måde er tilovers. De er ladt tilbage ved livets grænse, fordi de ikke har været smukke, eller fordi de ikke har vidst at benytte den magt, de ejede i deres skønhed og ikke kendte det betagende i at have magten over manden –. Der er mange grunde! – Men nu skal vi have is!"

Benkovski modtog tavs den grønne asiet af hendes hånd, stillede den foran sig og gav sig til at stirre på dens kolde, hvide

indhold, mens han nervøst strøg sig henover panden med sin hånd.

"Der kan De se, filosofi fordærver ikke alene smagen for livet, men også appetitten," sagde Elisabeth Sergejevna muntert.

Men broderen så hen på hende og tænkte, at det var en farlig leg, hun legede med denne unge mand. Samtalen begyndte at trykke ham, og det gjorde ham på en vis måde ondt for Benkovski.

"*Sic visum Veneri!*" sagde han, idet han rejste sig fra bordet og tændte en cigaret.

"Skal vi så spille?" spurgte Elisabeth Sergejevna Benkovski.

Og da han som svar ærbødigt bøjede hovedet, gik de fra terrassen ind i værelserne, hvorfra der kort efter hørtes akkorder fra flyglet og toner af en violin, som blev stemt. Ippolit Sergejevitch havde anbragt sig i en magelig lænestol ved terrassens rækværk i skyggen af et gardin af vild vin, der kniplingsfint slyngede sig fra jorden op til taget ad udspændte snore.

Gennem de åbne døre hørte han alt, hvad søsteren og Benkovski talte om i dagligstuen.

"Har De skrevet noget i den sidste tid?" spurgt Elisabeth Sergejevna, mens han stemte violinen.

"Ja, en lille pjece."

"Læs den i aften for mig."

"Å, nej, jeg har ikke lyst."

"Vil De måske, at jeg skal bønfalde Dem om det?"

"Det ved De godt, jeg ikke vil. – Skal jeg sige nogle tankesprog frem, som jeg har på tungen?"

"Ja, gør det!"

"Så skal jeg sige dem –, de er lige født. De har kaldt dem til live."

"Det glæder mig."

"Ja, jeg ved ikke – måske skulle jeg ikke –"

"Nu var det formodentlig rigtigst at gå sin vej," tænkte Ippolit Sergejevitch. Men han var i øjeblikket for doven til at rejse sig, og så blev han siddende, idet han beroligede sig med, at de to jo måtte være vidende om hans tilstedeværelse på terrassen.

Han hørte:

"Din skønheds klare ro gør *mig* urolig –
den har så koldt et skær."

"Jeg tror, du spotter mine tanker.
Du vil ikke forstå mig."

"Jeg læser ikke deltagelse i dit blik,
din latter gør mig bange."

"Min sjæls vågne drømme vifter
du bort med din hånd –.
Og de er dog så stærke."

"En dag har de løst tilværelsens gåde,
og da er der lykke ved mig –.
Men da står du langt borte."

"Tilgiv mig, Elisabeth Sergejevna, De ved, jeg har rejst Dem en trone i mit hjerte –."

"Nej, nu *må* jeg gå!" sagde Ippolit Sergejevitch til sig selv og skyndte sig ned i parken, hvor han søgte hen i den store allé.

Hans søster forbavsede ham. Hun forekom ham ikke i den grad smuk, at hendes skønhed alene kunne tænde denne stærke kærlighed hos den unge mand. Hun måtte have nået sit resultat ved en vel beregnet modstand, og for så vidt måtte man på en

måde beundre hende, for Benkovski var smuk. Som broder og som et hæderligt menneske burde han vist tale med hende om den sande karakter af et sådant forhold til det af lidenskab glødende unge menneske? Hvad ville imidlertid en sådan samtale føre til? Helt kompetent til at snakke med om sager, der angik Amor og Venus, var han ikke –. Men det var nødvendigt at gøre Elisabeth opmærksom på, at den unge mand måtte gå til grunde, hvis hun ikke i tide hjalp med til at slukke branden i ham og til at lære ham at føle og tænke mere normalt.

"Men om nu Varenka kom til at stå overfor en sådan lidenskabernes blussende fakkel?"

Ippolit Sergejevitch stillede sig dette spørgsmål, men prøvede ikke på at besvare det. Han faldt i tanker over, hvad denne unge pige nu i dette øjeblik kunne tage sig for. Måske slog hun netop nu sin Nikon på øret, eller hun kørte rundt i værelserne med sin syge fader. Og da han havde forestillet sig hende i færd med sådanne beskæftigelser, følte han sig ilde berørt på hendes vegne. Det var nødvendigt at åbne hendes øjne for en bedre virkelighed end den, hun kendte. Men hvor var det kedeligt, at hun boede så langt borte, at man ikke hyppigere kunne se hende. Det var fra dag til dag og i små doser hun skulle udsættes for forstandens frugtbare påvirkning.

I parken var der stilhed og duftende kølighed. Fra huset lød violinens smeltende lyde og flyglets nervøse toner. Rundt om fra buskene hørte man fuglenes kærlige beden, deres forsigtige kalden og stormende henrykkelsesudbrud.

Ude fra markerne lød der også musik – dér sang lærkerne. På en gren i et lindetræ sad en forpjusket stær, sort som kul, og

mens den plukkede i fjerene på brystet, fløjtede den hemmelighedsfuldt og kiggede på det mærkelige menneske, der skred så langsomt hen i alleen med hænderne korsvis på ryggen og med blikket fornøjet rettet fremefter mod noget langt borte.

Ved tebordet om aftenen var Benkovski mere tilbageholdende og gjorde ikke et så febrilsk indtryk som før. Elisabeth Sergejevna var også ligesom blødgjort af noget. Ippolit Sergejevitch iagttog forandringen, og da han nu mente sig nogenlunde garanteret mod abstrakte samtalers faldgruber, blev hans væsen mindre afmålt.

"Hvorfor fortæller du ikke noget om St. Petersborg, Ippolit?" spurgte Elisabeth Sergejevna.

"Hvad skal jeg fortælle? Det er en meget stor og livlig by – vejret dér er fugtigt –"

"Men menneskene er tørre," afbrød Benkovski.

"Langt fra alle! Der er mange, der er fuldstændig opblødte og overtrukne med gammelt mug. Dér som her er menneskene meget forskellige."

"Ja, Gud være lovet!" udbrød Benkovski.

"Ja, ellers ville livet da være uudholdeligt," indrømmede Elisabeth Sergejevna. "Men hvordan stiller de unge sig nu til os her ude på landet? Vedbliver de at se ned på os? Er den unge slægt ikke efterhånden begyndt at blive noget skuffet over sig selv?"

"Denne fremtoning er vist ikke karakteristisk for intelligensen i vore dage," bemærkede Benkovski med noget af et smil. "Den gang intelligensen for størstedelen var adelig, kom denne skuffelse undertiden frem. Men nu, da enhver søn

af en pranger, købmand eller embedsmand allerede efter læsningen af et par populære bøger hører til intelligensen, kan vi på landet naturligvis ikke interessere. Hvad kender en sådan intelligens til landet? Er det for den andet end et behageligt sted at tilbringe sommeren på? For disse hovedstadsfolk er landet: landliggeri. De kommer, bor der og forsvinder. De efterlader sig ikke andet end diverse stumper papir og ødelagte sager – de sædvanlige tegn på, at der har været landliggere på færde." Og med megen styrke endte han:

"Men der vil komme en ny slægt, der skal rydde op i alt dette og tilintetgøre sporene af denne flade, sjælløse og afkræftede oldinge-intelligens!"

"Disse nye – er det restaurerede adelsmænd?" spurgte Ippolit Sergejevitch og blinkede med øjnene.

"De har vist forstået mig –. Deres spørgsmål er ikke meget smigrende – for Dem selv, undskyld!" fo'r Benkovski op.

"Jeg spurgte kun om, hvem disse fremtidige var." Ippolit Sergejevitch trak på skuldrene.

"Det er – de virkelig unge, de, hvori der er fornyelse, mennesker med en udviklet følelse for menneskenes værd, folk, der tørster efter kundskab, videbegærlige og stærke unge mænd med vilje til at gøre sig gældende."

"De skal være velkomne," sagde Ippolit Sergejevitch ligegyldigt.

"Ja, man må jo indrømme, at der begynder at røre sig et nyt liv her ude på landet," fortsatte Elisabeth Sergejevna forsonende. "Jeg har her nogle meget interessante fyre – Ivan og Gregor Schachov, der har læst næsten halvdelen af mit bibliotek, og Akim Mosjirev, et menneske, som forstår sig på

alt. Han har virkelig glimrende evner. Jeg har kontrolleret ham. Jeg gav ham en fysik og sagde til ham: Læs den og forklar mig vægtstangens og ligevægtens love. Efter en uges forløb stillede han til eksamen og forbløffede mig aldeles. Og så siger han oven i købet, da jeg havde rost ham: Nå, hvad, De forstår det, så har jeg vel også lov – bøger skrives jo for alle! – Hvad siger De til ham? Men unægtelig, denne forståelse af eget værd, har endnu kun udviklet det fordringsfulde og grove hos dem, og disse nyfødte egenskaber eller evner kommer også frem overfor mig. Nå, jeg finder mig i det. Det kunne ikke falde mig ind at klage til øvrigheden, jeg ved jo, at af den nye jordbund skyder der idéforbindelser op, som kan antænde den store ild. Det kunne hænde, at man en skønne morgen vågnede kun på asken af sin gård."

Ippolit Sergejevitch smilede. Benkovski kastede et blik fuldt af tungsind på Elisabeth Sergejevna.

De talte sammen til klokken henad ti og sørgede forsigtigt for ikke at komme for dybt i de behandlede emner. Så gik Elisabeth Sergejevna med Benkovski ind for atter at spille, og Ippolit Sergejevitch forsvandt på sit værelse, uden at hans tilkommende svoger gjorde sig den ringeste umage for at skjule sin glæde over at følge den tilbedtes broder til døren.

Når man har fået at vide, hvad man gerne vil vide, indtræder der en slappelse, og i en sådan tilstand af slappelse befandt Ippolit Sergejevitch sig, da han satte sig ved bordet i sit værelse for at skrive nogle breve til bekendte. Han forstod nu søsterens forhold til Benkovski og begreb også nogenlunde sin egen rolle i hendes spil. Denne parodi på Pygmalions og Galatheas historie

var ham inderligt imod, men hvorfra hente energien til at dadle søsteren?

Melankolsk gav han sig til at tromme med penneskaftet mod bordet, pustede så med ét lampen ud og satte sig ved vinduet.

Dødsstilhed herskede i parken, der var oplyst af månen. Igennem ruden så den ud, som om den var grøn.

Under vinduet hørte han en svag raslen af blade og knirken af grus. Han åbnede vinduet og kiggede ud.

Bag ved træerne gled stuepigen Maschas hvide kjole forbi.

"Nå, hvad?" tænkte han smilende. "Lad så i det mindste stuepigen elske, når fruen kun leger kærlighed."

Langsomt randt dagene som dråber i tidens evige strøm. Nye indtryk var der næsten ingen af, og det var vanskeligt at arbejde, for solens brændende stråler, parkens bedøvende duft og de stille måneskinsnætter skabte i sjælen lysten til drømmende lediggang.

Ippolit Sergejevitch nød sit driverliv, mens han fra dag til dag opsatte det alvorlige arbejde. Til tider kedede han sig dog lumskt, og han bebrejdede sig da sin ørkesløshed og mangel på energi, men det hjalp alt sammen ikke på lysten til at tage fat. Han definerede sin ugidelighed som organismens higen efter i ro at skrabe det mest mulige sammen af viljekraft. Når han vågnede om morgenen efter en sund og fast søvn og med velbehag strakte sig, følte han, hvor spændstige hans muskler var, hvor huden var elastisk, og hvor frit og dybt hans lunger åndede.

Søsterens filosofiske tilbøjeligheder, som i begyndelsen havde irriteret ham, forsonede han sig efterhånden med. Han

forstod, at hendes lyst til at udbrede sig om alt mellem himmel og jord ikke udsprang af trang til netop at forklare ham sit syn på livet, men af et bevidst ønske om at få bugt med alt det, der på den ene eller den anden måde forstyrrede hendes sjæls kølige ro. Hun fabrikerede skemaer af tørre teorier, men de interesserede hende ikke længere, end til hun havde fået sit skeptiske, ja endog ironiske syn på livet og menneskene bragt i en slags orden, så tog hun fat på nye teorier. Ippolit Sergejevitch så tydeligt alt dette, men han følte fremdeles ikke lyst til at komme med bebrejdelser til søsteren. I virkeligheden måtte han jo indrømme, at han var lige så kold som hun.

Endnu kunne man heller ikke vide, hvem af de to, den unge mand eller kvinden, som var ældre end han, der ville blive den lidende part. Det kunne jo være, at denne ildsprudende unge herre snart var brændt ud, og skulle det altså blive søsteren, der kom til at lide –, ja, hvad så? Sådan burde det jo være, hvis der var retfærdighed til –.

Varenka kom ofte. I reglen roede de to alene ud på floden og spadserede i skoven, somme tider tog søsteren med, Benkovski aldrig. Ippolit syntes stadig godt om den unge pige, og stadig tænkte han på at retlede hende, men altid måtte han med hende begynde fra begyndelsen, og hendes hårdnakkede spørgsmål: Af hvad grund? og: Hvorfor? førte ham uvægerlig ind i en labyrint af forklaringer, som hun ikke forstod et ord af.

En dag, da hun var træt af hans modsigelser, forklarede hun ham sine anskuelser i følgende ord:

"Gud har skabt mig, som han har skabt alle andre, efter sit billede og i sin lignelse. Altså alt, hvad jeg gør, gør jeg efter hans vilje. Jeg lever, som Gud vil have det, han ved jo dog, hvordan jeg

lever. Det synes jeg er nok, og så er det aldeles ingen nytte til, at De vil yppe strid med mig!"

Meget hyppigt kaldte hun imidlertid længsler til live i ham, men med en kraftanstrengelse slukkede han så disse sanselige gnister. Han prøvede på at overse dem, og når det ikke ville lykkes ham, tog han det overlegent og sagde ved sig selv:

"Nå, hvad så? Det er jo meget naturligt. Hun er smuk, og jeg er et mandfolk, og for hver dag der går, bliver min organisme stærkere af al denne sol og landluft. – Der er slet ikke noget på færde, og alle hendes særheder er sikkerhed nok for, at jeg ikke skal lade mig bedåre af hende."

En aften ved teen sagde søsteren:

"I morgen er det Varenka Olessovs fødselsdag. Jeg bliver nødt til at tage derhen."

"Ja vel, tag du bare afsted – og gratulér hende fra mig!" svarede han.

"Tager du ikke med?" spurgte Elisabeth og så nysgerrigt på ham.

"Jeg? Å, jeg ved ikke –. Nej, jeg tror det ikke, men jeg *kunne* jo godt tage med."

"Du behøver det ikke!" svarede Elisabeth Sergejevna og så ned for at skjule et smil, der glimtede i hendes øjne.

"Det ved jeg nok!" sagde han vrippent.

Der indtrådte en længere pause, i hvilken Ippolit Sergejevitch gav sig selv en streng reprimande for sin opførsel. Det var jo, som om han frygtede for, at hans selvbeherskelse ikke skulle kunne stå sig overfor denne unge piges trylleri.

"Varenka har for resten fortalt mig, at der skal være så smukt på deres egn," sagde han og blev rød i hovedet. Han mærkede

godt, at søsteren forstod ham. Hun lod imidlertid som ingenting.

"Vær nu god og tag med! Du skal se, der er virkelig smukt hos dem. Og det er også rarere for mig, når du er med –. Vi bliver der ikke længe. Tager du så med?"

"Nå ja, lad mig så."

Hans humør var imidlertid ødelagt: "Var det nu nødvendigt at lyve? Hvad ondt er der i, at jeg har lyst til at komme sammen med denne unge pige?" spurgte han sig selv.

Næste morgen vågnede han tidligt, og den første lyd, han opfangede, var søsterens stemme:

"Nå, hvor Ippolit vil blive forbavset!"

Udbruddet efterfulgtes af en klingende latter – således kunne kun Varenka le. Ippolit Sergejevitch rejste sig op i sengen, kastede tæppet til side og lyttede med et glad smil. Han klædte sig på i en fart. Skulle Varenka virkelig være kommet på sin fødselsdag for at invitere ham og søsteren? Det var da en sød pige!

Da han trådte ind i spisestuen, sænkede Varenka brødebetynget sine øjne, og uden at tage imod hans fremstrakte hånd sagde hun med forsagt stemme:

"Jeg er bange for, at De –."

"Tænk dig!" udbrød Elisabeth Sergejevna, "hun er flygtet hjemme fra."

"Hvad behager!?"

"I al stilhed," forklarede Varenka.

Elisabeth Sergejevna lo.

"Men – hvorfor dog?"

"Fra frierne!" bekendte Varenka og brød ud i latter. "Tænk Dem, hvor de vil blive lange i ansigtet! Tante Lutschitskaja vil med vold og magt have mig gift. Hun har sendt dem højtidelige indbydelser og har kogt og bagt til dem, som de var hundrede. Og jeg har hjulpet hende med det! – Men i morges, da jeg var stået op, kom jeg i en fart til hest og red herhen. Jeg efterlod en seddel, hvorpå der står, at jeg er taget til Schterbakovs – forstår De? Det er tre–fire mil til den anden side!"

Han så på hende og lo med en latter, som gjorde ham helt varm om hjertet. Hun var også i dag klædt i en hvid kjole, som faldt i bløde folder fra skulder til fod, og som skjulte hendes skikkelse ligesom i en tåge. Smilet spillede i hendes øjne, og rødmen farvede hendes kinder.

"De synes ikke om det?" spurgte hun.

"Om hvad?"

"Om at jeg har båret mig sådan ad. Det er jo ganske vist ikke videre høfligt –." Hun prøvede på at lægge ansigtet i alvorlige folder, men så lo hun igen.

"Jeg kan tænke mig dem! Pyntede og parfumerede –. De drikker sig fulde af sorg – å, min Gud!"

"Er der mange?" spurgte Ippolit Sergejevitch.

"Hele fire!"

"Må jeg skænke te til dig?" afbrød Elisabeth Sergejevna. "Den historie kommer dig dyrt til at stå. – Har du tænkt på det?"

"Nej! – Og det vil jeg heller ikke," svarede hun bestemt og satte sig ved bordet. "Det bliver først, når jeg kommer hjem – altså i aften, for jeg bliver her hele dagen. Hvorfor skulle jeg så allerede nu bekymre mig om, hvad der skal ske i aften? Og hvem skulle gøre mig noget, og hvad skulle man gøre mig? Fader –?

Han brummer, men så kan jeg gå min vej og lade være med at høre på det. Tante? Hun elsker mig afsindigt! Men måske de fire? Ha, ha, ha, dem skal jeg tvinge til at krybe omkring på hænder og fødder, det kan blive morsomt! Jeg skal prøve –, det vil sige, Tchernonjebov kan nu ikke, for han har alt for meget mave!"

"Men Varja! Du går jo fra forstanden!" Elisabeth Sergejevna søgte at lægge en dæmper på hende.

"Nu skal jeg ikke mere!" lovede Varenka. Men det gik ikke så let. Hun blev ved med at skildre sine friere, og så længe de drak te, lød latteren uafbrudt. Elisabeth Sergejevna lo lidt nedladende, Ippolit Sergejevitch forsøgte at holde igen, men det lykkedes ham ikke. Så begyndte man at tale om, hvorledes man skulle anvende den velbegyndte dag, og Varenka foreslog en rotur til skoven for at spise og drikke te dér. Elisabeth satte et bekymret ansigt op:

"Jeg kan desværre ikke tage med," sagde hun, "jeg har et aldeles nødvendigt ærende i Sanino. Jeg havde bestemt at tage over til dig Varja, og på vejen dreje ind der –. Nu er jeg nødt til at tage afsted alene for den sags skyld."

Ippolit Sergejevitch så mistroisk på hende. Det forekom ham, at det var noget, hun lige havde fundet på for at lade ham være alene med Varja. Hendes ansigt udtrykte imidlertid kun ærgrelse over, at hun ikke kunne være sammen med de andre.

"Nå, ja, ja," sagde Varenka, "det er jo slemt, men vi tager alligevel afsted – ikke sandt? Vi må vel nok tage Gregor og Mascha med?"

"Gregor naturligvis – men Mascha? Hun skal jo lave middagsmad."

"Hvem skal spise til middag? Du tager til Benkovskis, og vi kommer ikke hjem før til aften."

"Nå, så tag da Mascha med!"

Varenka fo'r afsted. Ippolit Sergejevitch, som havde tændt en cigaret, gik ud på terrassen, hvor han gav sig til at gå frem og tilbage. Den foreslåede tur tiltalte ham, men Gregor og Mascha fandt han temmelig overflødige.

En lille halv time efter stod Ippolit Sergejevitch og Varja ved båden og så på, hvor travlt Gregor havde med at gøre den klar. Han var en fyr med rødt hår, blå øjne og ørnenæse. Mascha lagde temaskinen og forskellige pakker ned i båden, og sagde til Gregor: "Skynd dig dog lidt, din rødtop – kan du ikke se, at herskaberne venter?"

"Jeg er straks færdig," svarede tjeneren med høj tenor og satte åregaflerne i, mens han blinkede til Mascha.

Ippolit Sergejevitch lagde mærke til dette og anede, hvem det var, der om natten smuttede forbi hans vindue.

"Ved De," spurgte Varja, da hun sad i båden og med et nik med hovedet pegede hen på Gregor, "han går her hos os for at være meget lærd – retslærd!"

"Nå, hvor De kan fortælle, Varvara Vasiljevna," lo Gregor og viste sine stærke tænder. "Retslærd!"

"Det er mit ramme alvor, Ippolit Sergejevitch, han kender alle de russiske love."

"Er det muligt, Gregor?" spurgte docenten interesseret.

"Det er bare noget, der bliver sagt for spøg – hvordan skulle jeg kunne det? – Der er ingen, som kender dem alle, Varvara Vasiljevna."

"Dog den, der har skrevet dem?"

"Speranski? Han er jo død for lang tid siden."

"Lad os så høre, hvad det er De læser," sagde Ippolit Sergejevitch og betragtede nærmere fyrens kloge ansigt, mens denne tumlede med årerne.

"Ja, det er lovene, som der blev sagt," Gregor viste med de spillende øjne hen mod Varja. "Rent tilfældigt fik jeg fat på 10. bind og kiggede i det og så, at det var interessant og lærerigt. Så læste jeg det. Nu er jeg i færd med 1. bind. Den første paragraf lyder således: 'Ingen kan undgå straf på grund af uvidenhed om lovene.' Nå, tænkte jeg, det er en net historie, for hvem kender dem? Nu har læreren lovet at skaffe mig loven om bøndernes retsforhold. Det vil blive interessant at læse den."

"Der kan De se, hvad han er for en karl!" sagde Varenka.

"Læser De også andet?" spurgte Ippolit Sergejevitch.

"Jeg læser hvad jeg kan få fat i, når jeg bare har tid. Der er mange bøger her. Alene Elisabeth Sergejevna har henved tusinde, det må vel være nok. Men det er kun romaner og noveller."

Båden gik jævnt frem mod strømmen, og alt omkring var vidunderlig smukt. Ippolit Sergejevitch så ind i Varenkas ansigt, som opmærksomt var vendt imod den bredbrystede tjener, der taktfast drev båden frem, alt mens han udbredte sig over sine litterære glæder, stolt over, at den lærde herre hørte på ham. Maschas øjne, der var rettet samme vej, tindrede under de sænkede låg af kærlighed og stolthed.

"Jeg bryder mig ikke om at læse om, hvordan solen står op eller går ned eller i det hele taget disse naturbeskrivelser. Solen har jeg jo set mere end tusinde gange stå op, skoven og floderne kender jeg også. Hvorfor skal jeg så læse om dem? Og det bliver

beskrevet i hver eneste bog. Efter min mening er det ganske overflødigt, det kan enhver se med sine egne øjne. Men at læse om mennesker, det er morsomt. Når man læser om dem, må man tænke: Hvorledes havde du båret dig ad i det og det tilfælde, selv om man ved, at det ikke er sandt."

"Hvad er ikke sandt?" spurgte Ippolit Sergejevitch.

"Bøgerne! De er jo digtede. Bønderne for eksempel! Er der måske nogen bonde, der ligner dem i bøgerne? Der er de kun nogle stakkels uvidende dumme kreaturer, og det er dog ikke sandt. Eller også skaber de sig. Nej, af bøgerne kan folk såmænd ikke få noget at vide om, hvordan bønderne virkelig er."

Dette begyndte at kede Varenka.

"Ved De hvad, Ippolit Sergejevitch," sagde hun, "skal vi to ikke gå i land og spadsere i skoven. Her sidder vi kun og bliver stegt i solen. Gregor og Mascha kan ro videre til Savjolovs kløft og lægge til der, lave te og vente på os. Gregor, ro ind til bredden! Jeg holder forfærdelig meget af at spise og drikke te i det fri. Man føler sig som en ubunden landstryger."

"Der kan De se!" sagde hun, straks hun var sprunget i land, "ikke så snart berører man jorden, før der er noget, der liver op i ens sjæl. Nu har jeg fået den ene sko fuld af vand og den anden af sand. Det kan være mere eller mindre behageligt, men morsomt er det alligevel, for så tvinges man til at mærke, at man er til. – Se, hvor hurtigt de kom afsted med båden."

Floden lå for deres fødder og skvulpede sagte. Båden gik i anselig fart mod strømmen og efterlod sig et langt spor, der skinnede som sølv i solen. Man kunne se, at Gregor lo til Mascha, mens hun truede ad ham med knyttet hånd.

"De er forlovede," fortalte Varenka smilende. "Mascha har allerede bedt Elisabeth Sergejevna om lov til at gifte sig med Gregor; men hun har endnu ikke givet sin tilladelse; hun holder ikke af gifte tjenestefolk. Men nu til efteråret kan Gregor sige sin plads op, og så løber han med Mascha. De er brillante begge to. Gregor har bedt mig om at sælge ham en stump jord på afbetaling, han ville gerne have ti tiender, men så længe fader lever, kan jeg ikke, og det gør mig i grunden ondt. Jeg ved, at han ville betale mig sine afdrag punktligt. Han er rigtig flink, klejnsmed og grovsmed og kusk og tjener hos Deres søster. Kokovitch – herredsfoged og en af mine friere – siger om ham: Ved De hvad? Det er dog et farligt individ – han har ikke spor af respekt for sine overordnede."

"Hvem er denne Kokovitch? – En polak?" spurgte Ippolit Sergejevitch.

"En mordwiner eller tschuvasch – jeg ved det ikke! Han har en forfærdelig lang og tyk tunge, som han næsten ikke kan beholde i munden – han har ligefrem ondt ved at tale. – Uha! Hvor her er snavset!"

En stor pøl fuld af opløste blade og mudder spærrede vejen. Ippolit Sergejevitch så på sine blanke støvler og sagde:

"Her må man nok se at komme uden om."

"De kan jo springe over," udbrød Varenka og prøvede sig frem med foden. "Det er så vanskeligt at komme uden om uden at rive sig itu på grenene. Prøv på at springe. Det gør jeg! Se – hop!"

Hun tog tilløb og sprang. Det så ud for ham, som om hendes kjole havde revet sig løs fra hendes skuldre og fløj i luften. Nu

stod hun på den anden side af moradset og beklagede sig, hun var ikke kommet langt nok i springet.

"Næ, hvor jeg har grisset mig til! De skal såmænd hellere gå udenom. Fy, hvor det er ækelt!"

Han så på hende og smilede svagt, mens hans fødder, uden at han brød sig om det, sank ned i noget fugtigt og sumpet. På den anden side pølen stod Varenka og rystede smudset af sin kjole, så han kunne se de fine, stribede strømper på hendes velformede ben. Et øjeblik forekom det ham, at moradset, som adskilte dem, lå der som for at advare ham eller hende. Men han rystede indtrykket af sig og skyndte sig uden om vejen ind mellem buskene, som begrænsede den. Der var dog også vådt derinde under græsset. Med våde fødder og en underlig beklemt følelse trådte han frem for hende. Hun pegede med en grimasse på sin kjole og spurgte ham:

"Synes De, det ser pænt ud – uf!" Han så på kjolen, hvor store sorte pletter ligesom triumferende bredte sig på det hvide stof.

"Jeg elsker dig og har vænnet mig til at se dig så guddommelig ren, at endog en smudsplet på din kjole kaster en skygge over min sjæl," sagde Ippolit Sergejevitch langsomt, og da han tav, så han, at der svævede et forbavset smil på hendes læber, mens hun spørgende betragtede ham.

Han følte, at hans bryst ligesom var fyldt af brusende skum, der hvad øjeblik det skulle være kunne forvandle sig til vidunderdejlige ord, som han endnu aldrig havde talt til nogen.

"Hvad var det egentlig, De sagde?" spurgte Varenka.

Det gøs i ham, for hendes spørgsmål lød strengt, og han gjorde sig umage for at være rolig, mens han alvorligt svarede hende:

"Det var vers – oversat til russisk prosa. – De kunne da høre, at det var vers? Originalen er italiensk, jeg husker ikke forfatterens navn. Det faldt mig netop ind."

"Hvordan var det? Sig det en gang til!"

"Jeg elsker –," han tørrede sveden af panden, "nej, nu har jeg glemt det. Jeg kan min sandten ikke huske det."

"Nå, ja, ja – lad os så gå videre." Og hun gik.

I nogle minutter anstrengte Ippolit Sergejevitch sig for at forklare sig dette besynderlige optrin, der med et havde rejst sig som en usynlig mur mellem ham og den unge pige. Men, hvor meget han end anstrengte sig, kom han ikke længere end til bevidstheden om, at han nu var flov overfor Varenka. Hun gik uden at sige noget ved siden af ham med sænket hoved og så ikke på ham.

"Hvordan i alverden skal man forklare hende alt dette?" tænkte Ippolit Sergejevitch.

Hendes tavshed var trykkende. Han mente at kunne mærke, at hun tænkte på ham, og at tankerne ikke var gode. Og da han ikke kunne finde på andet, sagde han pludselig interesseret:

"Deres gode herrer friere skulle blot vide, hvorledes De tilbringer dagen!"

Hun så på ham, som om han havde kaldt på hende et steds langt borte fra, men lidt efter lidt fik hendes ansigt sit sædvanlige åbne, næsten barnlige udtryk.

"Ja – de ville sikkert blive gale i hovedet! De får det nok at vide –. Så tænker de næppe godt om mig."

"Er De bange for dem?"

"Jeg? For dem!" Hun spurgte tyst og vredt.

"Tilgiv mig mit spørgsmål!"

"Det har ikke noget at sige –. De kender mig jo ikke og har ingen anelse om, i hvor høj grad de alle er mig modbydelige. Undertiden får jeg sådan lyst til at trampe dem sønder og sammen, i ansigtet, over munden, så de ikke kunne mæle et ord mere! Så tarvelige de er!"

Der lynede i hendes øjne en sådan hårdhed, at han næsten ikke kunne tåle at se på hende, og han vendte sig derfor bort, da han spurgte hende:

"Det er meget beklageligt, at De er nødt til at omgås mennesker, som De ligefrem afskyr. – Men er der da virkelig ikke en eneste blandt dem, som er nogenlunde ordentlig?"

"Nej! Ved De hvad? Her i verden er der umådelig få ordentlige mennesker! De fleste er nogle modbydelige invalider uden spor af sjæl."

Han smilede og sagde med et strejf af ironi:

"De er for ung til at tale således. Vent De blot lidt endnu, så træffer De nok et menneske, som De vil synes om, og som vil interessere Dem."

"Hvem skulle det være?" spurgte hun og stod stille.

"Deres tilkommende mand!"

"Ja, hvem skulle det være?"

"Det er jo ikke godt for mig at vide." Ippolit Sergejevitch trak på skuldrene og fandt hendes hurtige spørgsmål plagende.

"Hvor kan De så sige sådan noget?" Hun pustede ud og fortsatte sin gang.

De gik tværs gennem et buskads ad en sti, der strakte sig som et tabt bånd – lunefuldt i sine snoninger. Nu var de nær den tætte skov.

"Men bryder De Dem da ikke om at blive gift?" spurgte Ippolit Sergejevitch.

"Å – jeg ved såmænd ikke! Det tænker jeg slet ikke på," svarede hun ligefremt. Hendes smukke øjne så ud i det fjerne, hendes blik var stirrende, som om det derude opfangede noget, der var hende dyrebart.

"De skulle bo en vinter i byen. Der ville Deres skønhed drage opmærksomheden til sig, og der ville De snart finde en, der kunne fængsle Dem –. For der ville sikkert være mange, som kunne ønske at kalde Dem sin hustru." Han havde talt langsomt og halvhøjt, mens han uafbrudt havde set på hende.

"Det måtte de vel først have min tilladelse til?"

"Å – De kan da ikke forbyde dem at ønske!"

"Å nej, naturligvis. Lad dem bare ønske!"

Så gik de lidt uden at sige noget.

Hun stirrede tankefuldt frem for sig, som søgte hun efter en erindring. Han studerede smudspletterne på hendes kjole. Der var syv i alt: fire store ligesom stjerner, to som kommaer og en som et penselstrøg. Deres former og de steder de sad forekom ham at have en eller anden betydning – hvilken vidste han ikke.

Pludselig spurgte hun alvorligt:

"Har De nogensinde været forelsket?"

"Jeg?" Ippolit Sergejevitch fo'r sammen. "Jo – men det er meget længe siden. Jeg var en ren dreng den gang."

"Jeg har også været det, men det er også længe siden," sagde hun.

"Og i hvem var det da?" spurgte docenten uden at føle det næsvise i spørgsmålet. Han brækkede en kvist, som han havde fået i hånden, og kastede stumperne langt bort.

"Han var hestetyv –. Det er nu tre år siden jeg så ham. Jeg var den gang sytten år. En dag blev han grebet, pryglet og ført ind i gården til os. Han lå bastet og bundet i en vogn og så hen på mig. Jeg stod på trappen – det var en klar morgen ganske tidligt, alle de andre sov endnu." Hun tav som fordybet i erindringen. Så fortsatte hun: "Under vognen var der en blodpøl, helt levret, og der faldt tykke dråber ned i den fra ham. Han hed Saschka Remesov. Bønderne kom ind i gården og gloede på ham og knurrede som hunde. Deres øjne var hadefulde, men han så roligt på dem alle, og jeg kunne, se, at han, skønt han både var forslået og bagbundet, regnede sig for bedre end dem. Mest så han hen for sig med sine store, brune øjne. Jeg fik ondt af ham og gik ind og skænkede et glas brændevin til ham. Så gik jeg ud og rakte ham det. Men hans hænder var jo bundet, så han ikke kunne tage det. Så løftede han sit blodige hoved lidt og sagde:

'Frøken, ræk det hen til munden.'

Jeg satte glasset lige til hans læber. Han drak langsomt, å, så langsomt, og sagde så:

'Tusind tak, frøken, Gud velsigne Dem!'

Da hviskede jeg til ham: Flygt! Men han svarede højt:

'Hvis jeg ikke dør, så flygter jeg – det er sikkert!'

Og jeg kunne så godt lide, at han sagde dette så højt, at alle kunne høre det. Derefter sagde han til mig:

'Frøken, sig til dem, at de skal vaske mit ansigt.'

Jeg gav Dunja ordre til det, og hun vaskede det.

Men ansigtet vedblev at være blåt og hovent af slagene. – Kort efter blev han kørt bort. Han nikkede til mig og smilede, så

forslået han var. Jeg har grædt meget over ham og bedt til Gud om, at det måtte lykkes ham at flygte."

"Og De," afbrød Ippolit Sergejevitch hende spydigt, "venter vel så, at han skal komme til Dem, og så vil De gifte Dem med ham?"

Hun hørte ikke ironien og svarede ligefremt:

"Hvorfor skulle han vel komme her?"

"Men hvis han nu kom – ville De så gifte Dem med ham?"

"Med en bonde! – – Det ved jeg ikke. – Nej, det tror jeg ikke."

Ippolit Sergejevitch blev vred og sagde strengt:

"De har fuldstændig ødelagt Dem med Deres romaner, det vil jeg dog sige Dem, Varvara Vasiljevna!"

Ved lyden af hans højtidelige stemme kastede hun et blik fuldt af forbavselse på ham, og opmærksomt lyttede hun så til hans hårde, næsten tugtende ord. Han søgte at bevise hende, hvorledes den litteratur, hun var så begejstret for, ødelagde både forstand og følelse, fordrejede virkeligheden og gjorde hende fremmed for livets nøgne sandheder, for menneskers ønsker og menneskers savn.

Hans stemme lød skarpt i skovens stilhed, og af og til puslede det uroligt i træerne ved vejen. Mellem stammerne lå det duftopfyldte mørke, og til tider bares en langtrukken lyd gennem skoven som et undertrykt suk, og løvet skælvede svagt som i søvne.

"Man bør kun læse bøger, der lærer en at forstå livet, det vil sige: menneskene og deres adfærd. Og at forstå mennesker betyder, at man lærer at bære over med deres fejl. Man skal lære, hvor elendigt menneskene lever, og hvor godt de kunne have levet, om de havde været klogere og havde haft mere

agtelse for hinandens rettigheder. Alle ønsker jo ét: lykke, men de søger på forskellige måder, nogle endog ad forkastelige veje – men det er i reglen kun, fordi de ikke ved bedre besked. Derfor er det en ærlig litteraturs pligt at forklare menneskene, hvad lykke i sine tusinde forgreninger kan være, og hvordan den nås. Men de bøger, som De læser, befatter sig ikke med de opgaver. De lyver, og lyver oven i købet groft om en herlighed, der aldrig har været til. De har for eksempel givet Dem en vrang forestilling om heroisme, og nu vil De i livet søge sådanne helte, som De har truffet i bøgerne."

"Nej jeg vil slet ikke," sagde Varenka alvorligt. "For jeg ved godt, at de ikke eksisterer. Men de bøger er jo netop gode, fordi de fortæller om noget, som man ikke kender. Alting bliver så kedsommeligt, når man ikke skal høre om andet end om lidelser. Nu siger De, at man i bøgerne skal søge efter eksemplariske følelser og tanker og udlede af dem, at alle mennesker er vildfarende, at de ikke forstår sig selv. Men det er jo også mennesker, som skriver bøgerne, hvor kan jeg så vide, om ikke netop de er de vildfarende, som De anbefaler. I de bøger, som De har så meget imod, er der virkelig meget ædelt."

"De har slet ikke forstået mig!" udbrød han irriteret.

"Og så bliver De vred på mig?" spurgte hun.

"Naturligvis ikke vred, det kan der jo slet ikke være tale om."

"Jo, De er vred, det ved jeg meget godt. Jeg bliver jo også selv vred, når jeg ikke kan få ret. Men hvorfor behøver De og jeg absolut at være enige? Skulle man altid være af samme mening, havde man jo ikke noget at tale om."

Hun gav sig til at le, og med et smil blev hun ved:

"Men jeg forstår det for resten godt: De er vant til at docere, og det er nødvendigt for Dem, at De ikke bliver forstyrret af modsigelser."

"Nej, slet ikke," udbrød Ippolit forbitret. "Det jeg vil, er at få Dem til at se kritisk på alt det, som foregår i Deres sjæl og rundt omkring Dem."

"Hvorfor det?" spurgte hun og så uforstående på ham.

"Du godeste Gud! – Hvorfor? For at komme sandheden nærmere. En skønne dag opdager De nemlig ellers, at på en eller anden ufattelig måde passer Deres følelser, ønsker og handlinger slet ikke til livet, ja slet ikke til det, De selv vil."

"Kontrollere og kritisere sig selv –? Men hvordan går det egentlig til? Skulle jeg måske lade mig partere i to dele? Men hvor kan jeg finde ud af, hvilken af delene det er, som er nærmest ved sandheden? Det kan jeg ikke forstå. – Nej, jeg ser hellere på den eng der, for sandheden er vist, at den er smuk. Det kan vi dog måske blive enige om, ikke?"

Han så ud over engen. Men i ham kogte der en følelse af utilfredshed med sig selv og utilfredshed med hende. Det var krænkende for ham, at denne unge pige ikke ville bøje sig så meget som et hårsbred for ham, at han ikke formåede at standse hendes tanker blot et øjeblik.

Dum var hun ikke. Men hendes originalitet var i sin stædighed snart ved at være værre end dumhed. Havde hun ikke været så fængslende smuk, så –

De var langsomt kommet ud på engen, følgende vejen, der kun var to sorte hjulspor. Midt i engen stod der en lille gruppe af unge birketræer, som kastede lette skygger hen over det nylig slåede græs. Et skrøbeligt skur af sparreværk skærmede for

noget hø, og oven på skuret havde to alliker taget plads. Deres ufrygtsomme holdning virkede irriterende på Ippolit Sergejevitch, og næsten gnaven spurgte han:

"Er De ikke træt?"

"Jeg? Skulle jeg blive træt af denne lille tur? De vil da ikke fornærme mig? For resten er der næppe to kilometer tilbage."

Hun beskrev ham stedet, hvor de skulle hen, og han mærkede, at han sank hen i en blid døs.

"Skoven der består af lutter gamle fyrretræer, som står på en høj bakke. Stammerne har ingen grene, kun øverst oppe breder toppene sig som mørke paraplyer. Der er så stille i den skov, at der er helt underligt. Bunden er overstrøet med nåle og så blank, som var den poleret. Når jeg er der, kommer jeg altid til at tænke på Gud –. Så højtideligt må der vist også være omkring hans trone. Englene lovpriser ham ikke –. Hvad skal han også med lovprisninger? Ved Gud ikke selv, hvor stor han er?"

Den tanke fo'r gennem Ippolit Sergejevitch hoved, at han kunne bruge dogmatikken til at opdyrke hendes sjæls brakmark, men lige så hurtig opgav han dette. Det ville ikke være ærligt at benytte sig af en kraft, hvis tilværelse han ikke selv troede på.

"De tror ikke på Gud?" spurgte hun, som om hun fangede hans tanke.

"Hvoraf slutter De det?"

"Jo, for der er ingen lærde, der tror."

"Er De nu også sikker på, at der slet ingen er?"

Han lo og brød sig ikke om at forfølge denne sag videre.

Men hun blev ved:

"Nej, der er ikke. Men sig mig, hvorfor tror De ikke? Fortæl mig noget om dem, der slet ikke vil tro på Gud. Jeg kan ikke forstå, at det kan være muligt! Hvor skulle alting da være kommet fra?"

Han tav lidt, mens han vækkede sin blidt indslumrede forstand. Så gav han sig til at tale om verdens skabelse, sådan som han forstod den.

Varenka hørte opmærksomt efter og bad ham om forklaring snart på et og snart på et andet. Han gav den med glæde, da han kunne se, at det interesserede hende. Hun tænkte længe over, hvad han havde sagt, så spurgte hun:

"Men begyndelsen? Hvor kommer begyndelsen fra? Det må jo alligevel være Gud."

På udtrykket i hendes ansigt kunne han se, at en modsigelse ville være ørkesløs. Han tav, og næsten frygtsomt talte hun videre.

"Når man ser på menneskene og på, hvor slette de er, og så tænker på Gud og den frygtelige dom, så krymper ens hjerte sig. For Gud kan jo til hvilken tid han vil – i dag, i morgen eller om en time kræve regnskab. Undertiden tror jeg, at det vil blive snart. Og det vil blive om dagen –. Først vil solen slukkes, men så vil der blusse en ny ild op, og i den vil Gud komme –"

Ippolit Sergejevitch hørte på hende og tænkte:

"Der er alt muligt i hendes hoved undtagen det, der burde være der."

Hun var blevet bleg, mens hun talte, og i hendes øjne var der et bange udtryk, mens hun fortsatte sine fantasier. Ippolit Sergejevitchs opmærksomhed begyndte at vige pladsen for træthed.

Men hendes grublen forsvandt pludselig, da en høj latter lød i nærheden af dem.

"Kan De høre? Det er Mascha. Nu er vi der."

Hun fremskyndede sin gang og råbte:

"Mascha, halløj!"

"Hvad mon hun råber for?" tænkte Ippolit Sergejevitch gnaven.

De kom ned til flodbredden. Den sænkede sig jævnt og var bevokset med smukke birketræer og popler. På den modsatte bred stod lige ned til vandet høje og tavse fyrretræer, som fyldte luften med en gennemtrængende harpiksduft. Dér ovre var alt skummelt, ubevægeligt, ensformigt og koldt, men her på denne side vuggede de fine birketræer deres smidige grene, poplernes sølvglinsende løv skælvede nervøst, rønnebærtræer og nøddebuske i yppige klynger spejlede sig i flodens vand. Dér ovre formørkedes sandet af fyrretræernes nåle, hér grønnedes den nye græsvækst efter høslættet, og her duftede der af hø fra stakkene, som var sat op rundt omkring mellem træerne. Den blanke flod gengav som et mellemliggende spejl disse to forskellige verdener.

I skyggen af en gruppe birketræer var der udbredt en hvid dug; herpå stod en temaskine, som udsendte en strøm af damp og blålig røg, og ved siden af sad Mascha på hug, travlt beskæftiget med tepotten. Hendes ansigt var blussende og lykkeligt og hendes hår vådt.

"Har du badet?" spurgte Varenka hende. "Hvor er Gregor?"

"Han ville også gerne bade. Han kommer straks."

"Nå, vi har heller ikke brug for ham. – Nu vil jeg ikke bestille andet end spise og drikke og drikke og spise. Hvad siger De,

Ippolit Sergejevitch?"

"Det siger jeg ikke nej til," lo docenten.

"Lad det gå lidt hurtigt, Mascha, vi vil have det alt sammen på én gang, og så kan du godt forsvinde. Det kunne jo være, at der var nogen, som ventede på dig?"

"Jeg ved ikke, hvem det skulle være," lo Mascha og blev stående, mens hun så på Varenka med taknemmelige øjne.

"Nå, forstil dig nu bare ikke!"

"Hvor hun dog er ligefrem!" tænkte Ippolit Sergejevitch og tog fat på kyllingerne. "Mon hun skulle forstå sig på det virkelige forhold mellem de to? Højst sandsynligt. På landet ser man jo mere naturligt på den slags ting."

Men Varenka lo over Maschas forvirring, som hun stod der med nedslagne øjne og et lykkeligt smil om læberne.

"Vent du bare, han får nok krammet på dig!" truede hun.

"Pyt, det skal han nok blive fri for, det er mig, der tumler ham!" Hun skjulte ansigtet i forklædet og gyngede på benene under udbrud af megen latter. "På turen herhen puffede jeg ham i vandet."

"Nå, du er ikke dårlig! Men hvad gjorde så han?"

"Han svømmede efter båden og bad så pænt om, at jeg skulle hjælpe ham op igen. Så kastede jeg et tov ud til ham fra agterenden."

Den smittende latter fra de to kvinder fik også Ippolit Sergejevitch til at le. Det var mest af lutter velvære. En følelse af frihed fyldte ham, og han fik et indtryk af, at han langt borte fra stod og iagttog sig selv og var forbavset over, at han kunne være så aldeles umiddelbar glad. Så forsvandt Mascha, og Varenka og han var på ny alene.

Varenka lå i græsset og drak te, Ippolit Sergejevitch så drømmende på hende. Omkring dem var der stille, kun temaskinen sang sin ensformige melodi, og en gang imellem var der noget, som puslede i græsset.

"Hvorfor er De så tavs?" spurgte Varenka og så på ham. "Keder De Dem måske?"

"Tværtimod, jeg befinder mig udmærket vel," sagde han langsomt, "jeg har blot ikke lyst til at tale."

"Sådan går det også mig," svarede Varenka. "Når alt er så stille, vil jeg helst ikke tale. Med ord kan man ikke sige alt, og det er meningsløst at tale om "stilhed", for taler man om den, bryder man den jo. Er det ikke sandt?"

Hun tav og så henimod fyrreskoven, og idet hun pegede på den, sagde hun smilende:

"Det er, som om fyrretræerne stod og lyttede efter noget. Der er så stille, så stille der ovre. Det forekommer mig tit, at det måtte være aller bedst altid at leve i sådan en stilhed. Men uvejr er også dejligt! Når himlen er sort, og det lyner og tordner, og vinden tuder, er det morsomt at gå ud i marken og stå der og synge af fuld hals, eller løbe i regnen mod blæsten. Og på samme måde om vinteren. En gang i en snestorm var jeg nær frosset ihjel."

"Fortæl mig, hvorledes det gik til." Han forbandt ved lyden af hendes stemme et behag, der syntes helt nyt for ham.

"Jeg kørte fra byen sent om aftenen, og gamle Jakob, en rigtig bonde af den gamle slags, var kusk. Så blev det snestorm – en aldeles forfærdelig storm lige i ansigtet på os. Hvert vindstød, der kom, sendte en hel drive af sne imod os, så hestene undertiden gik baglæns og Jakob vaklede på bukken. Rundt

omkring os kogte alt som i en gryde, og det var som sad vi i koldt skum. Vi kørte og kørte, så ser jeg Jakob tage sin hue af og begynde at korse sig.

'Hvad gør du?'

'Bed, frøken, til Herren og Varvara den Hellige, hun hjælper mod en uformodet død.'

Han talte så ligefremt og uden frygt, at jeg heller ikke blev bange.

'Er vi da kørt vild, Jakob?'

'Ja,' sagde han.

'Men måske kan vi finde vejen igen?' spurgte jeg.

'Hvor skulle man kunne det i sådan et vejr? Nu giver jeg los på tømmerne, måske hestene selv klarer den. De skulle nu alligevel tænke på Gud!'

Jakob er meget gudfrygtig. Hestene standsede og blev stående, og vi blev mere og mere tilsneede. Det var bitterlig koldt. Sneen stak i ansigtet. Jakob gik ned fra bukken og satte sig hen til mig for at vi kunne have det varmere, og vi trak køretæppet op over hovederne. Det var snart føget til af tung sne, og jeg sad og tænkte: Nu er det vist ude med dig – og du kommer ikke til at spise den konfekt, du har med fra byen. Men jeg syntes slet ikke, det var så frygteligt, for Jakob talte hele tiden. Jeg kan huske han sagde:

'Det gør mig så ondt for Dem, frøken! Hvorfor skal De dog omkomme?'

'Ja, men du fryser jo også ihjel!'

'Med mig har det intet at sige, jeg har allerede levet, men De –?'

Det drejede sig hele tiden om mig. Han holder meget af mig. Men undertiden skænder han også på mig. Så brummer han vredt: Å, din ugudelige vildkat, du er et slemt Fandens pigebarn!"

Hun efterlignede Jakobs bøse mine og drævende stemme og lo og glemte sin beretning. Ippolit Sergejevitch måtte spørge hende:

"Men, hvordan slap De så ud af faren?"

"Hestene begyndte at fryse alt for galt, og så gik de af sig selv. De gik og gik i en uendelighed og nåede omsider en landsby, som ligger henved fire mil fra vor. Vor er ikke langt herfra, kun lidt over en halv mil. Går man langs med bredden og så op ad stien til højre i skoven, kommer man til en hulvej, og fra den kan man allerede se gården. Følger man derimod vejen, bliver det en halvanden mil."

Et par fugle fløj omkring dem og satte sig på en gren og kvidrede som om de meddelte hinanden deres indtryk af disse to mennesker, der var ene sammen her i skoven. Langt borte fra kunne de høre latter og stemmer og plasken af årer fra Gregor og Mascha, som var ude på floden.

"Lad os kalde på dem, og så komme over på den anden side, ind mellem fyrretræerne!" sagde Varenka og satte hånden som en råber for munden og kaldte:

"Gregor! Gregor! Ro her hen!"

Ippolit Sergejevitch måtte også beundre hende, når hun råbte, hendes bryst udvidede sig på en så særegen smuk måde, og hele tiden foresvævede det ham, at der var noget meget alvorligt, han skulle tænke på, kun kunne han ikke få fat i det, og han sporede heller ikke lyst til med nogen iver at lede efter

det. Men uden videre hengive sig til sin beundring, vidste han, måtte han ikke.

Båden kom. Gregors ansigt så lidt skyldbevidst ud, Mascha lod, som om hun var vred. Men Varenka lo, da hun satte sig i båden, og så lo de to også – forlegne og fornøjede.

"Elskovsgudinden, og to tjenestefolk beskyttet af hende –", tænkte Ippolit Sergejevitch.

I fyrreskoven stod de mægtige stammer som søjler under det tunge loft af mørkegrønt løv, og i den varme harpiksluft knitrede de tørre nåle svagt under deres fødder, mens de langsomt og tavse begav sig dybt ind i stilheden.

"Vi farer vel ikke vild?" spurgte Ippolit Sergejevitch. Varenka så forbavset op. "Vi behøver jo blot at se efter solen," svarede hun.

Han spurgte ikke videre, og længere og længere kom de ind i skoven.

"Er her ikke smukt?" sagde Varenka en gang imellem.

"Jo meget!" svarede han kort, og på ny tav de og gik videre.

Det forekom ham, at han var et ganske ungt menneske, og han gjorde op med sig selv, at han var fyldt af andagt og ro. Men hver gang hans øjne faldt på en af smudspletterne på Varenkas kjole, gik der ligesom en urolig skygge hen over hans sjæl. Og pludselig i et øjeblik, da en sådan skygge indhyllede ham, sagde han med et dybt suk, som væltede han en byrde fra sig:

"Hvor De er smuk!"

"Hvad går der af Dem?" spurgte hun roligt, og overmandet af hendes ro, svarede han:

"Jo, ser De – her er så smukt. Skoven er vidunderlig, og De er som en fe i den, eller vel snarere en gudinde. Skoven er Deres

tempel."

"Nej," svarede hun med en lille latter, "dette er ikke min skov. Vor skov ligger på den anden side, der nede ved floden." Hun pegede med hånden.

"Spøger hun, eller forstår hun mig ikke?" tænkte Ippolit Sergejevitch, og han følte en næsten uimodståelig trang til at tale til hende om hendes skønhed. Men hendes ubekymrede og stilfærdige holdning holdt ham tilbage.

Og sådan blev de ved under hele resten af turen, der varede længe endnu. Det var som om dagens fredelige indtryk efterhånden bragte alle indtryk til at indslumre undtagen det: at tænke stille på noget, som ikke kunne udtrykkes ved ord.

Da de kom hjem, var Elisabeth Sergejevna endnu ikke kommet, og Varenka lod da sin hest sadle samtidig med, at hun drak et glas te.

Hun tog det løfte af Ippolit, at han snart sammen med søsteren ville besøge hende, og steg til hest.

Da han efter at have fulgt hende til foden af trappen, hvor Gregor stod med hesten, atter sad på terrassen, greb han sig i at være tungsindig, fordi han syntes at være gået glip af noget. Men han tillod ikke denne stemning at sætte sig fast.

"Hvorfor," tænkte han, "skal man tage alt dette så højtideligt? Det hele er en behagelig tidsfordriv, en sommerspøg, hvori der såmænd er meget ungt og kønt," og med et smil tænkte han på sine uheldige forsøg med forædlingen af Varenkas ånd.

Mens han endnu sad fordybet i tankerne om Varenka, overraskede søsteren ham. Hun var i udmærket humør og gav Mascha ordre til at varme teen. Så satte hun sig lige over for broderen og gav sig til at fortælle om Benkovskis.

"Ud af alle sprækker i det gamle hus kigger fattigdommen. Der eksisterer vist ikke et pengestykke eller noget som helst spiseligt i hele huset. Til middagen måtte de hente æg i landsbyen. Jeg så ikke kød og formodentlig i den anledning udbredte den gamle Benkovski sig om vegeterianismen. Der lugter formelig hos dem af selvopløsning –, og så er de alle ondskabsfulde, naturligvis af sult. Jeg var kørt derover for at tilbyde dem at købe et stykke jord, som skærer sig ind på mine enemærker."

"Hvad vil du med det?" Ippolit Sergejevitch blev nysgerrig.

"Å, min bevæggrund kan du vist næppe forstå. Du kan jo bilde dig ind, at det er for mine tilkommende børns skyld," sagde hun leende. "Nå, men hvordan har du haft det?"

"Særdeles behageligt!"

Hun tav lidt, mens hun kiggede på ham.

"Tilgiv mig mit spørgsmål, men er du ikke lidt bange for at blive indtaget i Varenka?"

"Bange –?"

"Ja, for at blive alvorligt indtaget i Varenka!"

"Det ligger ikke for mig," svarede han og troede selv, at han talte sandt.

"Hvis det er tilfældet, skal det glæde mig. Men en lille smule, det var godt, for du er noget tør, min ven, alt for alvorlig til din alder. Jeg skulle virkelig blive glad, om hun kunne ryste dig lidt op. Vil du ikke gerne se hende lidt hyppigere?"

"Hun fik mig til at love, at jeg skulle komme derover sammen med dig," svarede Ippolit Sergejevitch i en tone, der skulle antyde, at indrømmelsen var stor.

"Hvornår har du lyst til at tage derhen?"

"Det er mig lige meget. Når det passer dig. – Du er i godt humør i dag."

"Kan man se det?" Hun lo. "Nå, ja, jeg har tilbragt en behagelig dag. I det hele taget skal jeg ikke nægte, selv om du vil betragte det som kynisme, at jeg fra den dag, da min mand blev begravet, har begyndt at føle mig som et nyt menneske. Jeg er egoistisk – naturligvis! Men har jeg ikke lov til at være glad over at være sluppet fra et fængsel ud til friheden? – Døm, men vær retfærdig!"

"Hvortil så mange undskyldninger for så lidt? Er du glad, så glæd dig!" Ippolit Sergejevitch smilede venligt.

"Og du er i dag rigtig god og kær," sagde hun. "Ser du: lidt medgang, og menneskene bliver straks bedre. Der er nogle vismænd, som har opfundet, at det er lidelserne, der lutrer os. Jeg vil nødig være ondskabsfuld, men jeg kunne nok ønske, at de måtte komme til at prøve deres teori i praksis, så skulle vi se!"

"Hvis Varenka nu skulle komme til at lide –, hvordan ville hun tage det?" tænkte Ippolit Sergejevitch.

Da han om aftenen var kommet til ro, kunne han ikke sove. Han tænkte på, hvilke forestillinger den unge pige havde dannet sig om ham. Der var noget, som drog hende til ham –. Det var næppe det, at han var en lærd og klog videnskabsmand, hun kastede jo vrag på alle hans synsmåder, snarere måtte det være, at hun ligefrem syntes om ham som menneske.

Og da Ippolit Sergejevitch var nået til denne slutning, blussede han af glad stolthed. Han lukkede øjnene og smilede, og han tænkte sig Varenka være ham underdanig, besejret af

ham, rede til alt for hans skyld, ydmygt bede ham tage hende og lære hende at tænke, leve og elske.

3

Da Elisabeth Sergejevnas cabriolet standsede foran Olessovs hus, kom en lang, mager kvindeskikkelse i grå bluse til syne på trappen, og der lød en grov stemme:

"Nej, det var da en behagelig overraskelse!"

Ippolit Sergejevitch for sammen ved lyden af denne røst, der ikke lignede en kvindes.

"Min broder, Ippolit –" forestillende Elisabeth Sergejevna, efter at hun havde kysset damen på kinden.

"Margarita Rodionovna Lutschitskaja."

Fem klamme klør trykkede Ippolit Sergejevitchs hånd; de funklende, grå øjne fæstede sig på hans ansigt, og tante Lutschitskaja sagde med sin basstemme, mens hun lagde vægt på hver stavelse, som om hun talte dem og var bange for at sige for meget:

"Det glæder mig at gøre Deres bekendtskab."

Så lukkede hun døren op ind til værelserne.

"Må jeg bede Dem træde ind?"

Ippolit Sergejevitch skred over dørtærsklen. En hæs hoste og et opbragt udbrud lød ham i møde:

"Fandens så dum du er! Gå ud og se, hvem det er, der er kommet!"

"Gå bare ind," opmuntrede Elisabeth Sergejevna broderen, da hun så, at han standsede tvivlrådig. "Det er obersten, som råber. – Det er os, der er kommet!"

Midt i et stort lavloftet værelse stod en massiv lænestol, og i den sad en bred skikkelse med et rødt ansigt, fuldt af rynker og ligesom bevokset med gråt mos. Det øverste parti af dette legeme rokkede tungt, mens det udsendte en kraftig hvæsen. Bag ved stolen stod et højt og tykt kvindemenneske, der stirrede på Ippolit Sergejevitch med glansløse øjne.

"Det glæder mig at se Dem! – Deres broder måske? – Oberst Olessov har slået tyrker og tjerkesser, og er nu selv slået af sygdommen – ho–ho–ho! Det glæder mig at se Dem. – Varvara har hele sommeren igennem trommet mig ørene fulde om Deres lærdom og forstand og sådant noget. Vil De ikke gå ind i dagligstuen? – Fjøkla, kør!"

Hjulene på lænestolen hvinede, obersten slingrede frem og tilbage under et hosteanfald og rystede hovedet, som om han ville kaste det fra sig.

"Når herren hoster, skal du holde! Har jeg ikke sagt dig det tusinde gange?"

Og tante Lutschitskaja greb Fjøkla i skuldrene og tvang hende i gulvet.

Ippolit Sergejevitch blev stående, til Olessovs svære legeme var kommet til ro efter anfaldet.

Så gik det atter fremad, og snart befandt de sig i et lille værelse, hvor der var mørkt og trykkende, overfyldt som det var af bløde møbler med sirtses overtræk.

"Tag plads! – Fjøkla – hent frøkenen!" kommanderede tante Lutschitskaja.

"Min kære Elisabeth Sergejevna, jeg er så glad ved at se Dem!" sagde obersten og kiggede frem med øjne som en hornugles under de grå bryn, der var vokset sammen over næsen.

Oberstens næse var tyk og lang, spidsen af den skinnede blåligt og gemte sig i de grå børster.

"Det glæder mig ikke mindre at se Dem," svarede hun med et forbindtligt smil.

"Ho – ho – ho! Pardon! Dér løj De. Hvad fornøjelse kan der være ved at se en podagristisk olding, der er syg af tørst efter brændevin? For fem og tyve år siden, kunne der være glæde ved at se Vasjki Olessov – det har mange kvinder sagt mig – men nu er det hverken for Dem eller for mig til nogen som helst nytte. Kun at – og det må De vel lægge mærke til –: når De er her, får jeg brændevin, og derfor er jeg glad."

"Tal ikke så meget, så begynder du igen at hoste!" sagde Margarita Rodionovna advarende.

"Nu skal De høre," obersten henvendte sig til Ippolit Sergejevitch. "Jeg må ikke tale – det er skadeligt, jeg må ikke drikke – det er skadeligt, og spise mig mæt må jeg heller ikke – det er også skadeligt. Alting er skadeligt. Gid pokker havde det! Og jeg kan se, at det er skadeligt at leve – ho, ho, ho! Jeg har levet! Jeg skal ikke besvære Dem med hvordan. Men for resten De dør såmænd også snart. De bliver brystsyg, det er et usædvanlig smalt bryst, De har."

Ippolit Sergejevitch så snart på ham, snart på tante Lutschitskaja og tænkte på Varenka.

"Hvad er det dog for uhyrer hun lever imellem!" sagde han ved sig selv. Han havde aldrig forsøgt at forestille sig hendes omgivelser, og nu var han angrebet af det, han så. Tante Lutschitskajas hårde og kantede magerhed stak ham først i øjnene. Hver gang hun talte, fik han ligesom en frygt for, at bastonerne, som udgik fra hendes brede strygebrætsbryst,

skulle slå en revne i det. Og hendes raslen i skørterne lød for ham som gnidning af knogler. Obersten stank af spiritus og af slet tobak. Selvfølgelig var han ofte ondartet – en modbydelig fyr. Tapetet var mørkt af os, og fliserne på kaminen var revnet, hvad der for resten gav dem en vis lighed med marmor. Malingen på gulvet var ødelagt af lænestolens hjul, vinduesrammerne var skæve, ruderne uklare. Alt tydede på alderdom og livets forlis.

"Det er lummert i dag," sagde Elisabeth Sergejevna.

"Det bliver regn!" svarede Lutschitskaja kategorisk.

"Tror De?"

"Tro De hende bare," kom det hæst fra obersten. "Hun ved alt, hvad der vil ske. Det forsikrer hun mig hver dag om. – Når du dør, siger hun til mig, så udplyndrer man Varenka og fordrejer hovedet på hende. Men jeg svarer: Oberst Olessovs datter lader ikke sit hoved fordreje af nogen. Hun gør, hvad hun vil! At jeg dør, det er vist, det er nu engang sådan. Men sig mig, hr. docent, hvordan synes De om at være her? Som en gase på sandjord, hvad?"

"Hvorfor det? Det er jo en smuk egn," svarede Ippolit Sergejevitch.

"Smuk egn, her? Så kan De ikke have set Dem meget omkring. Der er smukt i Kasanljikas dal i Bulgarien, og der er smukt i Cherassan, Murgaba er som et paradis –. Nej se, der er min stump!"

Varenka bragte en duft af friskhed med sig ind i dagligstuens indeklemte luft. Hun havde et sjal om sig af farve som lyse syrener; i hånden bar hun en buket af lige afskårne blomster, og hendes ansigt strålede af velvære.

"Hvor det var rart, at De netop kom i dag," udbrød hun. "Jeg ville have været over til Dem, men så var man lige ved at æde mig."

Og med en bred håndbevægelse viste hun på sin fader og Margarita Rodionovna. Den sidste sad tæt op ad gæsterne så unaturligt ret, som var hendes rygrad forstenet og ubøjelig.

"Varvara! Det er noget snak!" sagde hun arrigt. "Ti nu bare stille, for ellers fortæller jeg Ippolit Sergejevitch om løjtnant Jakovlev med det glødende hjerte."

"Ho – ho – ho – Varjka, ti stille! Det vil jeg fortælle."

"Hvor er jeg dog kommet hen?" tænkte Ippolit Sergejevitch og så på søsteren.

Et forbeholdent smil spillede om hendes læber, men hun hørte roligt efter.

"Jeg går ud for at sørge for te," sagde Margarita Rodionovna, og uden først at bøje legemet rettede hun sig i vejret og forsvandt, idet hun tilkastede obersten et bebrejdende blik.

Varenka satte sig på hendes plads og hviskede Elisabeth Sergejevna noget i øret.

"Altid i smukke, folderige klæder," tænkte Ippolit Sergejevitch og kiggede i smug på hende, som hun dér yndefuldt bøjede sig mod hans søster.

Obersten begyndte med en stemme som en revnet kontrabas:

"De ved naturligvis, at Margarita er enke efter min ven kaptajn Lutschitschi. Han blev dræbt ved Aski-Sagra – hun gjorde felttoget sammen med ham. For hun var et briljant stykke kvindfolk, forstår De. Så var der i regimentet en løjtnant Jakovlev – sådan en pigesoldat – han blev ramt i brystet af en geværkolbe, fik galopperende svindsot – kaput! Han lå i fem

måneder, og hun passede ham i al den tid. Hvad siger De til det? Og så giver hun ham det løfte aldrig at gifte sig igen. Den gang var hun ung og tiltrækkende, siger jeg Dem! Der blev gjort kur til hende, og det for alvor, for eksempel af ham, kaptajn Schmurlo, lillerusseren, flink fyr. Han slog sig på flasken og forlod tjenesten. Også jeg tilbød at gifte mig med hende. Margarita, gift dig med mig, sagde jeg. Hun ville ikke. Det var dumt, men naturligvis ædelt. Men da jeg så fik denne fra selve Helvede sendte podagra, kommer hun til mig og siger: Du er ene, og jeg er ene, og sådan noget. Det var rørende, og fromt var det også: Venskab for evigheden osv. – men slås gør vi rigtignok altid. Hun kommer her hver sommer. Hun vil endog sælge sin ejendom for at blive her for bestandig, det vil sige, til jeg kradser af. Jeg sætter pris på det, men grinagtigt alligevel, hvad? Ho – ho – ho! Hun har været et storartet fruentimmer, men kan De se, hvordan hun nu er tørret ud? Man skal ikke lege med de hellige dele. Ho, ho! Hun bliver vred, når man taler om hendes livs 'poesi', som hun udtrykker sig. Vov ikke at krænke mit hjertes helligdom med en uren tunge! Å – ho – ho! Hvad er det med denne helligdom? Det hele er slet ikke så kunstigt! Lige ud ad landevejen, hvad behager? Nyd – og dø så, når din tid kommer! Der har De livsfilosofien! Men – dø i rette t id! Jeg har ikke passet tiden, og det er galt; det håber jeg ikke skal ske for Dem."

Ippolit Sergejevitch var nær ved at få ondt af den brændevinsstank, obersten udbredte. Imidlertid vedblev Varenka at tale hviskende med Elisabeth, der hørte opmærksomt og alvorligt på hende.

"Må jeg bede Dem komme ind og drikke te," lød Margarita Rodionovnas bas i døren. "Varvara, kør din fader!"

Ippolit Sergejevitch åndede lettet og gik bagved Varenka, som uden vanskelighed skød den tunge stol foran sig.

Tebordet var dækket på engelsk med en masse kolde retter. En vældig oksesteg stod midt på bordet, omringet af vinflasker, hvad der fik obersten til at klukke af glæde. Det så ud, som om hans halvdøde ben, indviklede i bjørneskind, strakte sig i forudnydelse af disse herligheder. Han blev kørt hen til bordet, hvor han rakte de rystende og opsvulmede hænder, der var bevokset med mørke hår, ud imod flaskerne, og han lo, så luften dirrede i den store spisestue.

Spisningen varede pinagtigt længe, og under hele måltidet fortalte obersten anekdoter fra sit feltliv. Margarita Rodionovna fremsatte sine bemærkninger med fyndig basstemme, mens Varenka talte sagte med Elisabeth Sergejevna.

"Hvad mon de to taler om?" tænkte Ippolit Sergejevitch melankolsk – overladt, som han var til obersten.

Det forekom ham, at Varenka i dag tog alt for lidt hensyn til ham. Skulle det mon være koketteri? Og han mærkede, at han var lige ved at blive vred på hende.

Men nu så hun over mod ham og smilede skælmsk.

"Det er min søster, som har henledt hendes opmærksomhed på mig," tænkte han og rynkede utilfreds panden.

"Ippolit Sergejevitch, er De færdig med Deres te?" spurgte Varenka.

"Ja, jeg er."

"Vil De spadsere? Jeg skal vise Dem nogle smukke steder."

"Ja, lad os bare gå. Du går vel med, Lisa?"

"Jeg – nej! Jeg vil foretrække at blive siddende her og tale med Margarita Rodionovna og obersten."

"Ho – ho – ho! Ja, det er rart at stå lidt ved gravens rand, hvor min halvdøde krop snart skal trille ned!" brummede obersten og lo og hostede.

"Nu vil hun vist spørge mig, om jeg ikke keder mig her hos dem," tænkte Ippolit Sergejevitch, idet han gik ud i haven med Varenka.

Men hun spurgte ham:

"Hvad synes De om fader?"

Det kneb for Ippolit Sergejevitch.

"Han indgyder agtelse," sagde han.

"Nå," svarede Varenka. "Det er der så mange, der gør. Nej, De skulle bare vide, hvor modig han er. Han taler aldrig selv om det, men tante Lutschitskaja – hun er jo fra samme regiment som han – har fortalt mig det. Under en fægtning blev mulen flænget på hans hest af en kugle, og hesten fo'r afsted med ham lige hen imod tyrkerne, som var i fremrykning. Han fik den drejet, men så galopperede den langs den fjendtlige front, og kort efter var hesten skudt, og fader faldt med den og kunne ikke komme fri. Der var fire tyrkere, som kom løbende mod ham. Den ene havde allerede hævet geværkolben for at slå ham ned, men fader greb ham i benet, væltede ham og fyrede så sin revolver af lige i ansigtet på ham. Så fik han benet fri fra hesten – men nu kom de tre andre og mange flere bag dem. Fra den anden side jog vore soldater frem med Jakovlev i spidsen. Fader greb den dødes gevær, sprang op og tog imod de tre. Han var forfærdelig stærk, og dette havde nær været det farligste for ham. Han slog geværet i stykker på hovedet af den forreste af

tyrkerne, så havde han kun sablen tilbage, og den var dårlig og sløv. Den nærmeste af tyrkerne skulle lige til at spidde ham på sin bajonet, men fader fik i tide fat i geværremmen, vendte sig og trak tyrkeren med sig, mens han løb tilbage mod vore. Men nu blev han såret i siden af en kugle og også i halsen. Han indså, at det var galt fat, han rev geværet til sig fra ham, der ikke havde villet slippe det, vendte sig mod fjenden og råbte hurra. Så kom Jakovlev med sine soldater og gav tyrkerne en så varm modtagelse, at de trak sig tilbage. Fader fik for denne bedrift Georgskorset, men han blev vred, fordi en underofficer i hans regiment ikke også fik det og frasagde sig korset. Men da man så gav underofficeren det, tog han også mod sit."

"De beretter om denne kamp, som om De selv havde været med i den," afbrød Ippolit Sergejevitch hende.

"Ja-a-" hun trak på det, mens hun sukkede og kneb øjnene sammen. "Jeg kan godt lide krig, og bliver der igen krig, går jeg med som sygeplejerske."

"Nå, så går jeg med som soldat!"

"De?" udbrød hun og så på ham. "Det er vist Deres spøg? De ville blive en dårlig soldat, så spinkel og mager, som De er!"

Dette syntes han ikke om.

"Å, De kan være vis på, jeg er stærk nok!" Der var noget ligesom advarende i hans tonefald, og der opstod i hans sind et vildt begær efter at tage hende i sine arme og af alle kræfter knuge hende til sig – sådan, at tårerne skulle pible frem i hendes øjne. Han så sig omkring, trak på skuldrene og skammede sig over sit indfald.

De gik gennem haven, der i snorlige linjer var beplantet med æbletræer. Der faldt æbler ned fra træerne, og de slog mod

jorden med en underlig hul lyd. Et sted i nærheden hørte de stemmer:

"Han kommer her måske også for at fri?"

Der blev brummet noget til svar.

"Stop lidt!" Varenka standsede sin ledsager ved at tage fat i hans ærme. "Lad os høre efter. De taler om Dem!"

"Jeg skøtter ikke om at lytte efter tjenestefolks samtaler," svarede han.

"Men det gør jeg," svarede Varenka, "det er altid morsomt at høre, hvad de har at sige om deres herskaber."

"Muligvis er det morsomt, men næppe godt," svarede Ippolit Sergejevitch spotsk.

"Hvorfor ikke det? Om mig taler de altid godt."

"Jeg gratulerer!"

Han følte lyst til at tale bidende og groft til hende. Hendes opførsel i dag oprørte ham. Der inde i værelserne havde hun længe ikke skænket ham den ringeste opmærksomhed, og hun vidste dog godt, at han var kommet for hendes skyld og ikke for at se til hendes fader med de syge ben eller til denne knastørre tante med en stemme som en artillerist. Så havde hun kaldt ham svag og spinkel og set nedladende på ham.

Han var nærmest tilbøjelig til at anse det hele for koketteri, behændigt skjult under en maske af naivitet og venlighed.

"Tante får ret, det bliver regn," sagde Varenka og så frem. "Sikken en sky, og hvor lummert det er – som altid før torden."

"Det var skade," svarede Ippolit Sergejevitch, "så må vi op og sige min søster det."

"Hvorfor det?"

"For at vi kan være hjemme, inden regnen begynder."

"Tror De, De slipper for den? De kan ikke nå hjem, inden vi har tordenvejret over os. De kommer til at blive her, mens det står på."

"Men hvis det nu bliver ved med at regne hele natten?"

"Så overnatter De hos os!" sagde Varenka afgørende. "Det passer os ikke rigtigt –"

"Herre Gud, var det så rædsomt at tilbringe en eneste nat ude, bare fordi det var lidt ubekvemt?"

"Jeg tænker aldeles ikke på mig selv."

"For andres skyld, skal De såmænd ikke gøre Dem bekymringer, de klarer sig nok."

De gik tilbage mod huset. I afstand buldrede allerede tordenen. Det blev så lummert, at det var, som om de skyer, der trak op, havde samlet hele sommerens varme og nu jagede den frem foran sig. Træernes blade krøllede sig formelig sammen i smægten efter et forfriskende pust.

"Vi må skynde os lidt," sagde Ippolit Sergejevitch.

"Uf, hvor det er lummert! Jeg kan ikke lide den tid, der går forud for sådan noget – for tordenvejr og helligdage. Selve tordenvejret og helligdagene kan være gode nok, men det at vente på dem, nej, det er ikke morsomt. Bare alt kunne gøres med det samme, så man kunne lægge sig til at sove på en dag, det er vinter, og vågne op midt i forår, blomster og sol, eller man stod midt i solskin og så pludselig: mørke, torden og øsregn."

"De så måske også helst, at menneskene kunne forandre sig lige så pludseligt og uventet?" spurgte Ippolit Sergejevitch.

"Menneskene? De bør altid være fængslende," sagde hun med noget af en smægten.

"Hvad vil det sige: fængslende?" spurgte Ippolit Sergejevitch ærgerlig.

"Hvad det vil sige? Det er ikke så let at forklare. Jeg synes at folk ville være fængslende, hvis de var livligere – ja, livligere! Hvis de ville le mere, synge og more sig mere –, hvis de var modigere og stærkere. De måtte gerne være frækkere, mere uforskammede."

Han lyttede opmærksomt til hendes udtalelser og spurgte sig selv:

"Mon hun har i sinde at opgive mig et program, som jeg har at rette mig efter overfor hende?"

"Der er ingen fart i folk, og det må der være, hvis livet skal være interessant –." Hun talte alvorligt.

"Hvem ved? Måske har De ret," svarede Ippolit Sergejevitch sagte. "Det vil sige, helt ret har De naturligvis ikke."

"Å, snak Dem nu ikke fra det!" lo hun. "Hvorfor skulle jeg ikke have helt ret? Enten har man ret, eller man har ikke ret, enten er man smuk, eller man er grim, velskabt eller vanskabt. Sådan bør man mene og tale! Folk plejer at sige: hun er ret ordentlig eller ganske pæn, det er bare fordi de er bange for at sige sandheden."

"Nej, ved De nu hvad, ved en sådan fordeling i kun to klasser, ville man gøre alt for megen fortræd!"

"Hvordan det?"

"Ved at være uretfærdig."

"Å, den retfærdighed, som folk nu til dags altid skal have i munden! Som om hele livet ligger i den, og man ikke godt kunne klare sig uden den. Hvem er det, der har den nødig?"

Dette sagde hun vredt, og hendes sammenknebne øjne gnistrede.

"Alle, Varvara Vasiljevna! Alle, lige fra den simple bonde og til Dem selv!" svarede Ippolit Sergejevitch med eftertryk, mens han iagttog hende for at blive klog på hende.

"Jeg har aldeles ikke brug for retfærdighed," svarede hun bestemt og slog ud med hånden, som om hun kastede noget fra sig. "Skulle jeg få brug for den, skal jeg nok selv skaffe mig den! – Hvorfor skal De altid have så travlt med andre? Jeg tror, De kun kommer med det, for at gøre mig gal i hovedet, og fordi De i dag er så – stor på det."

"Jeg skulle ønske at gøre Dem vred? Hvorfor i al verden skulle jeg det?" spurgte Ippolit Sergejevitch med forbavset mine.

"Ja, hvad ved jeg? Fordi De keder Dem måske. – Men lad bare være! Fordi jeg er så "ladet", behøver De da ikke at være det. – Nu har man hele ugen igennem plaget mig med disse friere og væmmelighed og smudsige tanker – Tak, skal De have!"

Hendes øjne lyste med fosforglans, næseborene skælvede, og hun rystede fra hoved til fod af sindsbevægelse. I Ippolit Sergejevitch begyndte hjertet at banke, så det næsten gjorde ondt, og hans øjne var slørede, da han sagde:

"Det var virkelig ikke min mening at gøre Dem vred!"

I det samme kom et lyn og et bragende tordenskrald, der lød som en uhyre grov og munter latter. Forskrækket standsede de et øjeblik og skyndte sig så op mod huset. Træernes blade skælvede, og skyernes fløjlstæppe bredte mørke over jorden.

"Vi var nok nær kommet op at skændes!" sagde Varenka, mens de gik op ad gangen sammen.

På husets trappe stod Elisabeth Sergejevna og tante Lutschitskaja, som havde en stor stråhat på hovedet, der gav hende udseende af en overnaturlig mægtig solsikke.

"Det bli'r et frygteligt uvejr!" råbte hun med sin basstemme lige ind i øret på Ippolit Sergejevitch, som om hun anså det for sin pligt at betragte ham som døv. Derpå sagde hun: "Obersten sover!" og forsvandt så i huset.

"Hvad mener du om *det*?" spurgte Elisabeth Sergejevna broderen og pegede ud på vejret. "Vi bliver måske nødt til at overnatte her?"

"Ja, hvis vi ikke gør for megen ulejlighed."

"Sikken et menneske!" udbrød Varenka. "Altid er han bange for at være til ulejlighed og for at være uretfærdig. Herre Gud, på den måde må det være trist at leve! Altid i tøjler! Nej, værs'god: har De lyst til at genere, så genér – vil De være uretfærdig, så vær det!"

"Den allerhøjeste afgøre, hvem af jer, der har ret!" svarede Elisabeth Sergejevna smilende. "Men lad os nu komme under tag!"

"Nej, lad os blive her og se på tordenvejret – ikke sandt?" Varenka så på Ippolit Sergejevitch, der samtykkede med et buk.

"Nå, jeg sværmer nu ikke for den slags naturbegivenheder, som giver snue i morgen," sagde Elisabeth og vendte sig mod døren. "For resten kan man jo også nyde tordenvejret gennem ruderne – – Ej!"

Et blændende lyn sønderrev den lumre dunkelhed –, så flød mørket sammen på ny. Et par sekunder herskede der trykkende stilhed, så kom tordenskraldet som et kanonskud, buldrende hen over huset, og blæsten rejste sig og greb i vildskab

støvpartikler og blade fra jorden og hvirvlede dem rundt. Enkelte svaler gennemkrydsede luften med en forskrækket piben, de unge træer og buske nejede sig, og fra huset hørte man larmen af en dør, som smældede i.

Varenka stod øverst på trappen og bag hende Ippolit Sergejevitch, som rynkede på næsen ad støvet, der fo'r imod dem.

Hver gang det lynede, blev den unge piges ranke skikkelse belyst af et blåligt skær.

"Se," udbrød Varenka, da et lyn sønderrev skyerne, "så De det? Det var lige som om den store sky smilede, ikke? Det lignede virkelig et smil. Der er mennesker, som er mørke og tavse, og når de så pludselig smiler, er det som et glimt –. Så, nu regner det!"

På taget trommede store, tunge dråber, først sparsomt, så hyppigere, og til sidst styrtede de ned med et øredøvende spektakel.

"Lad os gå ind," sagde Ippolit Sergejevitch, "De bliver jo våd."

Det var underligt for ham at stå så nær ved hende i dette snævre mørke, og han tænkte, idet han så på hendes hals:

"Om jeg nu kyssede hende?"

Det lynede og den halve himmel blev oplyst. I skæret så Ippolit Sergejevitch, at Varenka henrykt strakte armene frem, selv lænet noget tilbage, som om hun bød sit bryst frem for lynet. Han greb hende bag fra om livet, lagde sit hoved næsten helt ned på hendes skulder, og stakåndet spurgte han hende:

"Hvad er der dog med Dem?"

"Der er ingen ting!" svarede hun ærgerlig, idet hun med en kraftig bøjning af sit legeme frigjorde sig for hans hænder. "Du

godeste Gud, hvor let De bliver forskrækket, og De er endda et mandfolk!"

"Det var for Deres skyld, jeg blev bange," svarede han og stillede sig i krogen ved døren.

Berørelsen af hende ligesom brændte hans hænder og fyldte hans bryst med et afsindigt begær efter at omfavne hende og knuge hende til døde. Han var ikke sig selv mægtig og pønsede på at komme ud under regnen, dér, hvor de store dråber som en svøbe piskede træerne.

"Vi må gå ind i stuerne," sagde han.

"Ja, ja, da."

Lydløst gled hun forbi ham ind gennem døren.

"Ho–ho–ho!" lo obersten. "Hvad? Efter ordre af de kommanderende elementer er De arresteret, indtil videre forlyder. Ha–ha–ha!"

"Det er et frygteligt vejr!" sagde tante Lutschitskaja alvorligt og så stift på gæstens blege ansigt.

"Jeg kan ikke lide disse tåbeligheder af naturen," sagde Elisabeth Sergejevna med et udtryk af foragt i det kolde ansigt. "Tordenvejr – snestorm – hvad skal dette unyttige spild af en sådan mængde kraft til?"

Ippolit Sergejevitch, som gjorde sig umage for at skjule sin sindsbevægelse, havde ondt ved roligt at spørge søsteren:

"Hvad mener du? Tror du, det vil vare længe?"

"Hele natten," svarede Margarita Rodionovna ham.

"Rimeligvis," bekræftede søsteren.

"De slipper ikke løs herfra!" sagde Varenka leende.

Ippolit syntes, at der var noget spottende i hendes latter.

"Ja, vi bliver nødt til at overnatte her," sagde Elisabeth Sergejevna. "I nat ville vi dog ikke kunne køre gennem skoven ved Kamov uden i heldigste tilfælde at få vognen ødelagt."

"Vi har værelser nok," sagde tante Lutschitskaja.

"Så – ville jeg bede om – De må meget undskylde – tordenvejr virker så ubehageligt på mig –, om jeg ikke kunne få at vide, hvor mit værelse er – for at jeg kunne trække mig tilbage i nogle minutter."

Hans ord, der blev udtalt med stammende stemme, frembragte en sand forvirring.

"Salmiakspiritus!" rungede Margarita Rodionovnas bas, og hun sprang op og forsvandt.

Varenka rejste sig også, så forundret på ham og sagde:

"Jeg skal straks anvise Dem Deres værelse og følge Dem derhen. Dér er der fuldstændig roligt."

Elisabeth Sergejevna lod sig mindst påvirke og spurgte med et smil:

"Har du fået ondt?"

Men obersten sagde hæst:

"Å, snak! Det går straks over. Min gode ven major Gotalov, som blev stukket ihjel en nat under et overfald – han var en knop, en ren hund efter at gå på! Ved Listov gik han i spidsen for bataljonen, lige så roligt, som om han opførte en dans. Han slog, huggede kommanderede, brækkede sin sabel, greb en tyk stok og tampede løs på tyrkerne. Ja, han var en modig kamel, kan De tro! Men i tordenvejr var han bange som et fruentimmer – det var rent latterligt at se! Det var ligesom med Dem nu. Han blev bleg og var ved at dratte om og stod og gav sig. En

levemand, halvfjerds tommer høj! Tænk Dem, hvordan det har klædt ham!"

Ippolit Sergejevitch opfattede situationen fuldstændig tydeligt, han undskyldte sig, forsøgte at sige noget beroligende og bandede sig selv. Men det svimlede for ham, og han blev glad, da Margarita Rodionovna stak ham en flakon under næsen og kommanderede:

"Lugt!"

Han greb flasken med spiritus og gav sig til gennem næseborene at indånde den skarpe duft, mens han følte, at hele dette optrin var latterligt og nedsættende for ham i Varenkas øjne.

Mod vinduerne trommede regnen vredt, lynglimtene brød voldsomt ind, tordenen fik ruderne til at klirre, og alt dette vakte hos obersten minder fra hans felttid.

"Det var nu i sidste krig – vi stod opstillet ved Plevna – tordenvejr, øsregn, lyn og geværsalver – løjtnant Vjachirev trækker en flaske cognac op af lommen, sætter den for munden og drikker, så man kunne høre det klukke. En kugle rammer flasken – bums, i tusinde stykker! Løjtnanten ser på flaskehalsen, som han har beholdt i hånden og siger: Hvad fanden, kan de nu ikke lade flaskerne være i fred, ho, ho, ho! Men jeg svarede ham: De tager fejl, løjtnant, tyrkerne skyder bare på flaskerne, men det er Dem, der ikke kan lade dem være i fred. Ho – ho – ho! Var det ikke godt, hvad?"

"Har De det nu bedre?" spurgte tante Lutschitskaja Ippolit Sergejevitch.

Han takkede hende med sammenbidte tænder, stirrede på dem alle med melankolske og hadske øjne, og han lagde mærke

til, at Varenka lo, da hans søster hviskende bøjede sig ned over hendes øre.

Endelig var han alene på sit værelse. Han kastede sig på sofaen, og under regnens plasken søgte han at få rede på sig selv og sine følelser.

Skulle virkelig hans tilbøjelighed til denne unge pige have gjort det så fuldstændig af med ham, at han mistede herredømmet over sig selv? Hvad ville han med hende? Han havde jo ønsket, at det i dag skulle komme til en forklaring mellem dem, men straks efter var han blevet bange. Han var kommet i tanker om, at der bag dette netop var noget, som han ikke ville, for han kunne jo dog ikke tænke på at gifte sig med et sådant underligt væsen. Men hun? Forlangte hun ægteskab? Å, hele hans optræden var ikke andet end fejhed fra først til sidst!

Hun var fuldt ud rede til at hengive sig til ham, hun legede blot med ham, hun var det koketteste fruentimmer, han havde set! Og han kaldte hende dum, hun var et dyr, og hun var hjerteløs, og pludselig tog han hende ivrigt i forsvar. – Hele huset rystede af tordenskraldene.

Denne unge pige, som var så sørgeligt forvildet af denne forkvaklende omgang, utilgængelig for al sund fornuft og stædig i sine vildfarelser – denne forunderlige unge pige havde i løbet af en månedstid gjort netop ham til et dyr! Elendigt havde hans forsøg været på at få et menneske ud af hende, og da det ikke lykkedes, skulle han være gået fra hende. Det var hans egen skyld, at han ikke gik i tide, men gav hende lejlighed til at vække hos ham et forkasteligt udbrud af den rene og skære sanselighed.

"Men er det da blufærdighed, der holder mig tilbage? Eller er det mine følelsers mangel på styrke? Er jeg i det hele taget i stand til at elske – til at være ægtefælle og fader? Er jeg i besiddelse af de egenskaber, der fordres af et virkeligt levende menneske?" En kuldegysen rislede igennem ham.

Så blev der kaldt på ham til te.

Varenka mødte ham med et nysgerrigt blik og et venligt spørgsmål til "det dårlige hoved".

Han svarede kort og satte sig så langt borte fra hende som muligt og tænkte ved sig selv:

"Hun kan jo ikke engang tale korrekt: mit dårlige hoved –? Sludder!"

Obersten sov, nikkede med hovedet og snorkede nu og da. De tre damer sad i sofaen og talte om ligegyldige ting. Regnens plasken mod ruderne lød ikke så voldsom længere, men denne ensformige, utrættelige lyd tydede på, at regnen ikke ville høre op med det første.

Mørket kiggede ind gennem vinduerne, luften i værelset var tung, og en stram lugt af petroleum, som blandede sig med oberstens spiritusduft, gjorde den dårlige luft endnu tungere og forhøjede Ippolit Sergejevitchs nervøse stemning. Han så hen på Varenka og tænkte: "Hvorfor mon hun ikke kommer hen til mig? Skulle min søster have sagt et eller andet ubehageligt som resultat af sine iagttagelser –?"

I spisestuen rumsterede den tykke Fjøkla. Hendes store øjne søgte stadig ind i dagligstuen og fæstede sig på Ippolit Sergejevitch, der i tavshed røg sin cigaret.

"Frøken! Teen er færdig," meldte hun med et dybt suk efter langsomt at have bevæget sig hen i dagligstuedøren.

"Skal vi så gå ind og spise? – Ippolit Sergejevitch, vær så god! Tante, det er ikke værd at forstyrre fader, lad ham sove – ellers skal han blot drikke mere –."

"Det er meget fornuftigt," bemærkede Elisabeth Sergejevna.

Men tante Lutschitskaja trak på skuldrene og hviskede: "Der er ikke noget at stille op nu. Drikker han, dør han hurtigere, men han har så til gengæld mere glæde af livet. Holder han op med at drikke, lever han et år længere, men har ikke noget at leve for."

"Det kan der også være mening i!" lo Elisabeth Sergejevna.

Ved bordet sad Ippolit Sergejevitch ved siden af Varenka, og han følte atter denne besynderlige forvirring ved den unge piges nærhed. Han havde den største lyst til at rykke så tæt op ad hende, at han kunne berøre hendes kjole. Men han passede strengt på sig selv og tænkte, at der af kødets begær var nok i ham, men kun lidt viljekraft.

"Et trægt hjerte!" sagde han med bitterhed til sig selv. Og straks efter følte han næsten med stolthed, at han ikke var bange for at sige sig selv sandheden. Han forstod enhver vaklen i sit eget Jeg.

Han sad fortabt i sig selv og tav.

Varenka henvendte sig fra først af hyppigt til ham, men da hun til svar kun fik tørre enstavelsesord, tabte hun lysten til at fortsætte. Kun efter aftensbordet, da de tilfældigt var alene, spurgte hun ham ligefremt:

"Hvorfor er De i dårligt humør? Keder De Dem, eller er De vred på mig?"

Han svarede hende, at han ikke var i dårligt humør og endnu mindre vred på hende.

"Hvad er der da i vejen med Dem?" spurgte hun. "Der er vist ikke noget særligt. For resten, tit kan man jo blive træt af, at der tages for meget hensyn til en."

"For meget hensyn?" spurgte Varenka venligt. "Fra hvilken side? Faders? Tante Lutschitskaja har jo ikke sagt et ord til Dem."

Han følte, at han rødmede overfor denne uangribelige trohjertethed – eller håbløse naivitet.

Hun fortsatte med et smil, uden at afvente hans svar:

"Vær nu ikke sådan! Vær nu rar! Jeg kan slet ikke lide sære mennesker. – Skal vi ikke spille kort? Kan De spille?"

"Jeg spiller kun dårligt – og ærligt talt kan jeg ikke lide at spilde tiden med noget så unyttigt," svarede Ippolit Sergejevitch med en fornemmelse af, at det begyndte at blive godt mellem dem igen.

"Ja, jeg bryder mig heller ikke om det. Men hvad skal vi så tage os for? Nu ser De, hvor kedeligt her er hos os!" sagde Varenka vrippent. "Jeg er sikker på, at De er blevet sådan, fordi De keder Dem."

Han forsikrede hende om det modsatte, og jo længere han talte, desto varmere blev ordene, indtil han endelig, næsten uden at vide af det sluttede:

"Om det så var i en ørken, ville jeg ikke finde det kedeligt, når jeg var sammen med Dem."

"Hvad skal vi da gøre?" spurgte hun, og han kunne føle, at hendes ønske om at adsprede ham var oprigtigt ment.

"De skal slet ingen ting gøre," svarede han og gemte inde i sig, hvad han egentlig ville have sagt.

"Nej, ved De hvad, De er kommet her ud på landet for at have det godt efter alt Deres anstrengende arbejde. Da De kom herud, sagde Lisa til mig: Nu skal vi to få den lærde til at hvile sig og til at more sig. Men hvad skal jeg nu gøre? Jeg skulle såmænd gerne, hvis det bare kunne hjælpe, give Dem et kys."

Det blev tåget for hans øjne, og alt blodet fo'r op i ham, så han var ved at vakle.

"Prøv det – kys mig – kys mig!" sagde han hæst. Han stod foran hende, men kunne ikke se hende.

"Oho, – De er en rar en!" lo Varenka og forsvandt.

Han gjorde et skridt efter hende, standsede og greb fat i dørstolpen, mens alt i ham ligesom sled sig efter hende.

Hans blik faldt på den sovende oberst, hvis hoved var sunket ned på den ene skulder. Han snorkede blideligt, og denne lyd drog Ippolit Sergejevitchs opmærksomhed til sig. Derefter gjorde han op for sig selv, at den ensformige og klagende lyd, han hørte, ikke kom fra hans eget bryst, men fra regnen, som græd på ruderne. Det var altså dog ikke gråd i hans sårede hjerte.

Så blussede vreden op i ham.

"Nå, sådan leger du!" gentog han flere gange for sig selv med sammenbidte tænder, og han søgte efter en eller anden nedværdigende straf til hende. I hans bryst var det hedt, men i hovedet og fødderne følte han skarpe isnåle.

Leende trådte damerne ind i stuen. Ved synet af dem strammede Ippolit Sergejevitch sig op. Tante Lutschitskaja lo med nogle knald, som om der inde i hende sprængtes adskillige oppustede blærer. Varenkas ansigt var lysende muntert, men Elisabeth Sergejevnas latter var indadvendt nedladende.

"Det er måske mig, de ler af?" tænkte Ippolit Sergejevitch.

Kortspillet, som Varenka havde foreslået, blev ikke til noget, og han fik snart lejlighed til at gå ind til sig selv, idet han undskyldte sig med, at han fremdeles ikke var vel tilpas. Da han forlod dagligstuen, mærkede han tre par øjne på sin ryg, og han følte, at de alle udtrykte en vis fortrydelighed.

Han var opfyldt af ønsket om hævn.

Dette pigebarn, der tillod sig en sådan opførsel, skulle tvinges til at græde, mens han selv lo ad hendes tårer!

Men hans følelser kunne ikke længe holde sig på kogepunktet. Han var vant til at tvinge dem ind under fornuftens magt, og den sagde, at det i alle måder ville være værdigere og rigtigere at forholde sig fuldstændig ligegyldig overfor denne unge piges skønhed. Hun skulle erfare, hvor lidt hun til syvende og sidst betød i hans øjne. Det ville være nyttigt for hende, og han ville give hende denne lære som en lektie, hun måtte tilegne sig, og naturligvis ikke som en hævn fra hans side.

Disse betragtninger beroligede ham, men der var alligevel noget, han ikke kunne få bort, og som knugede hans bryst, og som han ikke kunne definere – ikke engang havde han lyst til at forsøge en definition.

"Gid Fanden havde de følelser, man intet navn har på!" tænkte han.

Men en dråbe faldt et steds dryp i dryp og plagede ham med sit ensformige: "der – er – noget, der – er – noget."

Da han havde siddet en times tid i resultatløs kamp med sig selv, bestemte han sig til at gå i seng for at sove og næste morgen køre bort, fri for alt det, som nedbrød hans værdighed.

Men da han lå i sengen, kom han til at tænke på Varenka, som hun havde stået der på trappen med udstrakte arme og brystet skælvende af glæde over lynene. Og på ny tænkte han på, at havde han været mere modig, så – –. Her afbrød han sig selv med den slutningsbemærkning:

"Så havde jeg uden tvivl fået mig en ganske vist meget smuk, men overmåde generende, egenkærlig og dum elskerinde, med egenskaber som en vild kats og med følelser så grove, at jeg slet ikke kunne have med dem at gøre."

Midt i disse tanker skælvede han over hele kroppen, sprang ud af sengen og skyndte sig hen til døren og åbnede den på klem. Så gik han igen i seng, og smilende lå han og så hen på den åbnede dør og tænkte ved sig selv:

"Det hænder – det hænder!"

Han havde en gang læst i en roman: *Hun trådte ind midt om natten og gav sig hen uden at spørge om noget og uden at forlange noget – kun for en gang at opleve dette.*

Varenka *kunne* handle således! I hendes udbrud: De er da en underlig én! lød der måske et løfte, som han ikke havde forstået. – Nu, pludselig kunne hun komme i sin hvide natdragt, skælvende af undseelse og attrå?

Han stod flere gange ud af sengen, lyttede til stilheden i huset og til regnens plasken på ruderne og søgte køling for sit hede legeme. Men alt var stille, og i stilheden lød ikke den ønskede lyd af listende trin.

"Hvordan mon hun vil træde ind?" tænkte han og forestillende sig hende stående i døren med et besluttet og stolt udtryk i ansigtet. For naturligvis ville hun stolt skænke ham sin skønhed! Det ville være en fyrstelig gave. Muligvis kunne hun

også stå foran ham med bøjet hoved, forvirret, skamfuld og med tårer i øjnene. Eller måske ville hun komme smilende ad hans lidelser, som hun godt kendte og altid havde bemærket uden at ville åbenbare noget om sit kendskab til dem, blot for at pine ham og for at more sig selv.

I denne tilstand, hvor det ene vellystige billede afløste det andet og mere og mere angreb hans nerver, bemærkede Ippolit Sergejevitch, at regnen var hørt op, og at stjernerne kiggede ind til ham i hans værelse. Han lyttede efter lyden af trin – trin af en kvinde, der ville stille hans længsel –, men de lød ikke. Til tider, men i korte øjeblikke ad gangen, slukkedes håbet i ham om nu i nat at komme til at favne denne unge pige, og i disse øjeblikke følte han i sit hjertes voldsomme banken en bebrejdelse, og han indså, at det, han oplevede, var noget, der var hans egentlige Jeg fremmed, noget skændigt, sygeligt og hæsligt. Og samtidig vidste han godt, at det netop var særlig vanskeligt for ham at holde ligevægten, han, den forsigtige, som en ironisk skæbne selvfølgelig havde forbeholdt en afgrund for, han ved en eller anden lejlighed skulle falde i, og så falde dybere og smerteligere end andre.

Indtil morgen fantaserede han i pine og forventning.

Da så solen havde gjort det lyst, kom skridtene.

Han rejste sig skælvende op i sengen, og med brændende øjne ventede han på, at hun skulle komme. Han ville nu ikke engang have kræfter til at sige hende et eneste ord til tak. Og skridtene kom nærmere, langsomme og tunge –.

Nu blev døren sagte skubbet op. Ippolit Sergejevitch kastede sig kraftesløs tilbage på puden, lukkede øjnene og var som tilintetgjort.

"Har jeg måske vækket herren? Jeg skulle blot be' om herrens støvler og klæder," sagde den tykke Fjøkla søvnigt og listede forsigtigt som en tyv hen til sengen. Sukkende og gabende og puffende til stolene tog hun hans sager og forsvandt, efterladende en lugt af køkken.

Han lå længe som fuldstændig knust, og ligegyldig bemærkede han, hvorledes resterne af de billeder, der hele natten igennem havde pint hans nerver, langsomt forsvandt.

Fjøkla kom igen med de børstede støvler og klæder, lagde dem fra sig, sukkede dybt og gik. Han klædte sig på uden tanke for det unyttige i at stå så tidligt op.

Så bestemte han sig til at gå ned til floden for at bade. Forsigtigt listede han forbi det værelse, hvorfra oberstens snorken lød, så kom en dør til et andet værelse. Han standsede et øjeblik foran den, men efter at have betragtet den nøje, kom han til det resultat, at det ikke var den. Og omsider, halvt sovende, nåede han ud i haven og fulgte en smal sti, som han kunne beregne måtte føre ned til floden.

Det var så tidligt, at solens stråler endnu ikke havde mistet deres rosa skær fra opgangen. Stærene pludrede muntert med hinanden og nippede kirsebær. På bladene skælvede regndråberne som brillanter, og som tårer af glæde faldt de glinsende til jorden og forsvandt. Jordbunden var nok fugtig, men den havde drukket al den væde, der var faldet om natten, og der var intet dynd og ingen pytter at se. Alt var rent, friskt og nyt, som var det født i denne nat, og alt var tyst, som havde det endnu ikke fået liv, eller som om naturen var stum af forbavselse over for første gang at se solens vidunderlige pragt.

Ippolit Sergejevitch så sig omkring, og det svøb af smuds, der i nattens løb havde indhyllet hans sjæl, forsvandt efterhånden og gav plads for den nyfødte dags forfriskende renhed.

Dér var floden, endnu rosafarvet og gylden i solens stråler. Vandet, som endnu ikke var helt klart efter regnen, afspejlede svagt de grønne bredder. Et sted plaskede en fisk, og denne plasken og fuglenes sang – alle disse lyde brød nu morgenens stilhed. Havde det ikke været fugtigt, kunne han have lagt sig her i græsset ved floden under et grønt løvtag og være blevet liggende, indtil sjælen atter var kommet fuldstændig til ro efter de udståede pinsler.

Ippolit Sergejevitch gik langs den bugtede bred, der næsten for hvert femte skridt åbnede ny udsigter for ham. Han betragtede nøje hver indskæring og hvert træ, som om han ville gøre sig det klart, ved hvilken særegenhed netop dette billede adskilte sig fra det, han lige havde forladt.

Pludselig stod han som blændet.

Foran ham i næppe tyve skridts afstand stod Varenka i vandet til midt på livet. Hun havde bøjet hovedet og var i færd med at vride sit våde hår med hænderne. Hendes hud var lysende rød af morgenkulde og solstråler, og vanddråberne på den blinkede som sølvskæl. De løb langsomt ned ad hendes skuldre og bryst og faldt i vandet, men før de faldt, skinnede de længe i solen, som havde de ikke lyst til at slippe det legeme, de tøvende havde kærtegnet. Og fra hendes hår løb vandet mellem hendes fingre ned i floden med sagte rislen.

Han så med andagt på hende uden andet ønske end at kunne vedblive at se på denne skønhed, blomstrende af ungdommens

kraft. Over hans hoved brød en nattergal ud i sang, men for ham havde alle lyde og al naturens glans samlet sig i denne unge pige i floden, hvis vande i deres brede løb blidt gled om hendes legeme.

Det hele varede kun nogle sekunder, så hævede Varenka pludselig hovedet, og med et skrig dukkede hun sig ned i vandet indtil halsen.

Hendes bevægelse ligesom forplantede sig til hans hjerte. Det fo'r også sammen og dukkede sig i en kulde, der isnede. Den unge pige så på ham med lynende øjne, og hendes pande furedes af en skarp rynke, som gav hendes ansigt et udtryk af frygt, vrede og foragt. Han hørte hendes opbragte stemme:

"Gå dog Deres vej! Hvad vil De her? Skammer De Dem ikke?"

Men hendes ord nåede ham fra det fjerne, han forstod dem næppe. Han stod ved vandkanten foran nogle træer og bøjede sig frem. Han strakte armene ud imod hende og kunne vanskeligt finde hvilepunktet for det unaturligt fremstrakte legeme.

Alt i ham, hver en følelse i hans væsen, higede mod hende, og nu faldt han på knæ, næsten helt ude i vandet.

Hun råbte vredt og gjorde en bevægelse som for at svømme, men standsede, idet hun hæst og angst sagde:

"Gå Deres vej! Jeg skal ikke omtale dette til nogen –"

"Jeg kan ikke!" ville han sige, men hans skælvende læber kunne ikke frembringe en lyd.

"Så pak Dem dog, usle menneske!" skreg Varenka. "Tag Dem i agt!"

Hvad betød disse skrig for ham? Han stirrede på hende med sine brændende øjne, og på sine knæ ventede han hende. Og

han ville have ventet, selv om der havde stået en mand med en økse hævet over hans hoved rede til at flække hans hjerneskal.

"Infame hund! Nu skal jeg lære dig –," hviskede Varenka og kastede sig pludselig fremover i vandet hen imod ham.

Hun voksede i hans øjne og lyste af skønhed. – Så, nu er hun lige foran ham, lige inde ved træerne til venstre, skøn og vred. Han ser hende og venter hende med skælven. Så bøjede hun sig ned mod ham – han bredte armene ud, men favnede kun luften.

Og på samme tid overraskedes han af et slag i ansigtet. Det var vådt og hårdt og kastede ham tilbage.

Han gav sig til at gnide øjnene med fingrene fulde af vådt sand. Ned over hans hoved og skuldre regnede slagene –. De voldte ham ikke smerte, og det var mere mekanisk end bevidst, at han dækkede sit hoved med hænderne. Han hørte en vred gråd –. Så fik han et så stærkt slag over mund og næse, at han faldt bag over. Der kom ikke flere slag – det raslede i buskene og blev stille –.

Utroligt lange var de sekunder, der fulgte, efter at denne lyd var døet hen. Ippolit lå ubevægelig, knuget af sin skam og opfyldt af trang til at skjule sig under jorden. Da han åbnede øjnene, så han den blå himmel, uendelig dyb, og det forekom ham, at den løftede sig højere og højere op fra ham – det blev ham så trangt at ånde, og han gav sig til at stønne, og sank så hen i en tilstand, hvor der ingen følelse var mere.

Således lå han, indtil han kom til at fryse. Da han slog øjnene op, så han Varenka stå bøjet over sig. Fra hendes hånd løb vandet ned over hans ansigt. Han hørte hendes stemme:

"Nå, er De nu kommet til Dem selv? – Hvordan skal De komme hjem så grim og smudsig og våd og forslået? – De må fortælle, at De er styrtet i vandet fra skrænten. Men skammer De Dem ikke? Jeg kunne have slået Dem ihjel, hvis jeg havde haft noget at slå med."

Og endnu meget mere sagde hun, men det, han følte, blev derved hverken værre eller bedre. Og han svarede ikke noget som helst, førend hun sagde, at nu gik hun.

Så spurgte han sagte:

"De går? Ser jeg Dem aldrig mere?"

Og da han spurgte om dette, huskede han og forstod, at han burde have sagt:

"Tilgiv mig!"

Men han fik ikke tid til det. Benægtende slog hun ud med hånden og forsvandt bag træerne.

Han sad lænet op mod en træstamme eller noget andet og så sløvt på, hvorledes flodens uklare vand flød foran hans fødder.

Det løb langsomt – langsomt – langsomt –.

Om Maksim Gorkij

Maksim Gorkijs rette navn var *Alexei Maksimovitch Pæschkov*. Han er født den 14. marts 1869 i Nischnij Novgorod. Faderen var en ubemidlet dekoratør og tapetserer, moderen datter af en rig farver. Han blev tidligt forældreløs, og da familien på det tidspunkt synes at have været ruineret, og ingen brød sig om drengen, blev han i sit niende år anbragt som bydreng i et skotøjsmagasin. Nogen tid efter kom han til en fjern slægtning, der holdt tegnestue, men han blev her slet behandlet og løb sin vej. Han kom nu i lære hos kokken ombord i en Volgadamper, en afskediget gardeunderofficer ved navn Smuryj, der udmærkede sig ved sine uhyre kræfter og sin lyst til læsning, hvilken lyst efterhånden overførtes til drengen. Fra Smuryjs uudtømmelige kiste hentede han sig alle mulige romaner, mest dårlige. Imidlertid begyndte han at længes efter en gang for alvor at komme i skole og få en ordentlig uddannelse, og i 15 års alderen drog han til Kasan i den formening, at man der kunne få gratis undervisning. Han blev i så henseende bittert skuffet og måtte tage plads hos en bager der i byen for 3 rubler om måneden.

Her begynder så Gorkijs forbindelse med de mange forskellige "udskudsmennesker", som han i en lang række af fortællinger har skildret, og i disse skildringer vil man finde endog meget nøjagtige selvbiografiske meddelelser. Han led megen nød, begik af fortvivlelse i 1888 et selvmordsforsøg, levede op på ny, gav sig til at sælge æbler på gaden, blev jernbanevogter, solgte kvass og fik så endelig i sin fødeby en

nogenlunde betrygget stilling på kontoret hos en sagfører Lanin, der interesserede sig levende for ham. Hans "gåsyge" førte ham dog atter bort fra Nischnij Novgorod, og i 1890 drog han til det Donske distrikt, gennemvandrede Ukraine og Bessarabien, kom til Krim og Kuban, og i 1892 er han bosat i Tiflis som arbejder i et jernbaneværksted. Her skriver han for byens avis "*Kavkasus*" sin første fortælling *Makar Tschudra*. Han rejste snart derefter tilbage over Kasan til Nischnij Novgorod, nu stadig skrivende fortællinger, der optoges ikke alene i provinspressen, men også i Moskvabladet "*Russisk Tidende*". I 1893-94 stiftede han i Nischnij Novgorod bekendtskab med forfatteren Korolenko, der indførte ham i den store litteratur. "Min første lærer," skriver Gorkij, "var en soldat og kok, Smuryj, den anden sagføreren Lanin, den tredje Alexander Mefodjevitch, et menneske udenfor samfundet, den fjerde Korolenko."

Gorkij er for øjeblikket den forfatter, der af de unge i Rusland sættes højest. Selvfølgelig har regeringen søgt at uskadeliggøre ham, men er dog af hensyn til hans popularitet gået frem med en vis varsomhed.

– J. Weihe

Om "Varenka Olessov og andre fortællinger"

Forfatter: Maksim Gorkij (1869-1936).
Org.udgaver:

Bedstefader Archip og Ljenka: *Дед Архип и Лёнька*, første gang trykt i "*Волгарь*", februar 1894.

Fulgt ud: *Вывод*, første gang trykt i "*Самарской газете*", februar 1895.

Tschelkasch: *Челкаш*, skrevet 1894, første gang trykt i "*Русское богатство*", nr. 6/1895.

Khanen og hans søn: *Хан и его сын*, skrevet i 1895, første gang trykt i "*Нижегородский листок*", maj 1896.

Seks og tyve og én: *Двадцать шесть и одна*, første gang trykt i "*Жизнь*", december 1899.

Det var en gang i efteråret –: *Однажды осенью*, første gang trykt i "*Самарской газете*", juli 1895.

Varenka Olessov: *Варенька Олесова*, første gang trykt i "*Северный вестник*", marts-maj 1898.

Denne udgave efter: Maxim Gorki: *Varenka Olessov og andre fortællinger.* Autoriseret oversættelse fra russisk ved J. Weihe. Gyldendalske Boghandels Forlag, København 1901.
Oversætter: J. Weihe (?-?).
Redigeret af: Kim N. Jensen.
Forside: Efter maleri af Alexei Alexeievitch Harlamoff (1840-1925): *Portræt af en ung pige med rødbrunt hår*.

ISBN 978-87-7628-445-9

3. ebogsudgave, første udgave ISBN 978-87-7979-649-2 (Ølstykke 2019).

© 2026 eBibliotek 1800

www.ebib1800.dk